

Levnadsförhållanden

Rapport nr 102

Politiska resurser och aktiviteter 1992–2001

Jessica Persson

Statistiska centralbyrån 2003

Living Conditions

Report no 102

Political resources and activities 1992–2001

Statistics Sweden

2003

Producent

Producer

SCB, Programmet för Social Välfärdsstatistik

Box 24 300, 104 51 Stockholm.

Tfn + 46 8 506 940 00

E-post: uno.davidsson@scb.se

Förfrågningar

Inquiries

Jessica Persson, tfn +46 8 506 944 27

e-post: jessica.persson@scb.se

Omslagsbild: Daniel Roos, Pressens bild

Om du citerar ur denna publikation, var god uppge:

Källa: SCB + Politiska resurser och aktiviteter 1992–2001

© 2003, Statistiska centralbyrån

Mångfaldigande av innehållet i denna publikation, helt eller delvis, är förbjudet enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, utan medgivande från Statistiska centralbyrån

ISSN 0347–7193

ISBN 91–618–1210-2

Printed in Sweden

SCB-Tryck, Örebro 2003.12

Förord

Statistiska centralbyrån (SCB) genomför på uppdrag av Sveriges riksdag från och med hösten 1974 löpande undersökningar av svenska folkets levnadsförhållanden. Uppgifterna insamlas i huvudsak genom personliga intervjuer med ett urval av Sveriges vuxna befolkning, 16-84 år. Resultaten publiceras i SCB:s serie Levnadsförhållanden. Ett hundratal rapporter har hittills redovisats.

I denna rapport ges en statistisk belysning av människors aktiviteter i samhällslivet och deras engagemang i politiska frågor i vid bemärkelse. Rapporten baseras på uppgifter som huvudsakligen insamlats åren 1992–2001. Dessutom redovisas i vissa fall utvecklingen från åren 1980-81. Rapporten har utarbetats av Jessica Persson. Lars Häll har varit behjälplig i delar av arbetet. Per-Olof Fredriksson har svarat för databehandlingen.

SCB vill rikta ett varmt tack till alla som medverkat, inte minst till intervjuarna och till alla dem som deltagit i undersökningen genom att lämna de uppgifter på vilka den redovisade statistiken grundar sig.

Statistiska centralbyrån i december 2003

BERNDT ÖHMAN

Uno Davidsson

Innehåll

	Sida
Sammanfattning	7
1 Inledning	23
2 Det svenska föreningslivet	27
3 Partipolitiska aktiviteter	47
4 Fackliga aktiviteter	63
5 Övriga föreningsaktiviteter	79
6 Övriga medborgerliga aktiviteter	105
7 Arbetsförhållanden – missnöje och upplevda påverkansmöjligheter	141
8 Förmåga att tillvarata sina rättigheter	159
Bilaga 1 – Teknisk beskrivning	191
Bilaga 2 – Redovisningsgrupper, befolkningstal och antal intervjuer	209
Bilaga 3 – Utdrag ur frågeformuläret	227
Bilaga 4 – Tabell- och diagramförteckning	235
Bilaga 5 – Publicerade rapporter i serien Levnadsförhållanden	241

Sammanfattning

Medborgerliga aktiviteter eller politiska resurser ingår som en särskild komponent i SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden (ULF). ”Politiska resurser” eller ”medborgerliga aktiviteter” är emellertid mångfacetterade begrepp. Dessa aktiviteter kan ske i samverkan med andra inom det i Sverige så vitt förgrenade föreningslivet, i politiska diskussioner eller i gemensamma demonstrationer, manifestationer, upprop etc. Det kan också ske enskilt, genom att rösta vid de allmänna valen naturligtvis, men även genom att själv ta kontakter med tjänstemän eller politiskt förtroendevalda i den egna kommunen för att försöka åtgärda brister eller felaktigheter av allehanda slag eller genom att t.ex. skriva insändare eller artiklar i någon tidning. Ytterligare exempel på medborgerliga aktiviteter är förmågan att ta tillvara sina intressen och rättigheter som samhällsmedborgare som här redovisas utifrån upplevelsen av felaktig eller orättvis behandling från olika myndigheter, institutioner eller företag samt förmågan att överklaga beslut.

Denna rapport belyser medborgerliga aktiviteter utifrån följande områden:

- **Det svenska föreningslivet** (kapitel 2-5)
- **Övriga medborgerliga aktiviteter** (kapitel 6)
- **Arbetsförhållanden – missnöje och upplevda påverkansmöjligheter** (kapitel 7)
- **Förmåga att tillvarata sina rättigheter** (kapitel 8)

Denna sammanfattning är disponerad enligt följande: först presenteras de väsentligaste resultaten i punktform. Därefter uppmärksammas de skillnader som vi funnit mellan olika befolkningsgrupper när det gäller medborgerliga aktiviteter. Huvuddelen av denna sammanfattning består emellertid av en översiktlig genomgång av resultaten från de olika kapitlen i rapporten.

De viktigaste resultaten

- 89 procent av Sveriges befolkning mellan 16 och 84 år är medlemmar i minst en förening. Andelen föreningsmedlemmar har därmed minskat med mellan 2 och 3 procentenheter sedan 1992-93. Andelen aktiva föreningsmedlemmar (andelen med förtroendeuppdrag samt övriga aktiva) har under perioden minskat med närmare 6 procentenheter till totalt 42 procent av befolkningen.
- 7 procent av den vuxna befolkningen är medlemmar i något politiskt parti. Under 90-talet har andelen minskat med 4 procentenheter. Sedan början av 80-talet har medlemsandelen halverats, från 14 till 7 procent. Skillnaden mellan könen har samtidigt minskat från över 5 procentenheter till drygt 1 procentenhet.
- De fackliga organisationerna har också upplevt en medlemsnedgång – sedan 1992-93 har andelen medlemmar bland de anställda minskat med 5 procentenheter till 80 procent. Andelen aktiva har samtidigt minskat med 3 procentenheter.
- Det politiska deltagandet inom den representativa demokratin har minskat under 80- och 90-talen. Valdeltagandet bland de röstberättigade har sjunkit med 12-13 procentenheter (från 93-94 till 81 procent) vid en jämförelse mellan riksdagsvalen 1979 och 2002.
- Politiskt deltagande utanför den traditionella representativa kanalen har i flera former ökat under 90-talet – t.ex. har andelen som någon gång undertecknat något upprop ökat, likaså andelen som någon gång skrivit insändare eller artiklar i någon tidning samt andelen som någon gång direktkontaktat någon förtroendeman eller tjänsteman i den egna kommunen.
- Intresset för att diskutera politiska frågor har tilltagit sedan 80-talets början, men minskat något sedan ”toppnoteringen” 1992-93. Andelen i befolkningen som instämmer i påståendet att man ”för det mesta är med i diskussioner och säger sin åsikt” har ökat med ungefär 5 procentenheter till cirka 40 procent av befolkningen sedan 1980-81.
- Mellan 28 och 29 procent av de anställda som normalt arbetar minst 16 timmar per vecka uppger sig inte ha haft anledning att känna missnöje med förhållanden som rör det egna arbetet eller arbetsplatsen under de senaste 12 månaderna. Det är en minskning med 13 procentenheter sedan 1992-93. Mellan 62 och 63 procent av de anställda uppger att man sökt påverka sina arbetsförhållanden minst någon gång under det senaste året, vilket är en ökning med 7 procentenheter sedan början av 90-talet.
- Den medborgerliga kompetensen har ökat i den meningen att andelen som uppger att man själv kan författa en skrivelse och överklaga ett myndighetsbeslut har stigit, med 12 procentenheter sedan 80-talets början till totalt 70 procent av befolkningen. Sedan 1992-93 är ökningen närmare 3 procentenheter.
- Det politiska deltagandet kännetecknas av stora skillnader mellan olika befolkningsgrupper. Män, medelålders, höginkomsttagare, högutbildade, högre tjänstemän, infödda svenskar och politiskt intresserade uppvisar genomgående ett högre deltagande.

Stora skillnader mellan olika befolkningsgrupper vad gäller medborgerliga aktiviteter

Inte oväntat har vi funnit ett antal systematiska skillnader mellan olika befolkningsgrupper som återkommer, i stort sett indikator för indikator, vad gäller medborgerliga aktiviteter, både beträffande nuläge och utveckling under 90-talet (för några indikatorer har också utvecklingen sedan början av 80-talet studerats).

Kön – män aktivare än kvinnor

När man ser till det sammanfattande måttet ”politiskt inaktiva” (de som ej är partipolitiskt aktiva och som svarar nej på nästan samtliga aktivitetsfrågor, för definition se kapitel 6 sid. 128) är kvinnor betydligt mera passiva än män. Specifikt deltar män oftare i politiska diskussioner, kontaktar oftare kommunala tjänstemän eller förtroendemän och anser sig i större utsträckning kunna påverka sina arbetsförhållanden samt överklaga ett beslut av en myndighet. Män är också något oftare medlemmar och aktiva i politiska partier, liksom i föreningslivet i stort (här gäller det dock främst aktiva och förtroendevalda medlemmar).

Det intressantaste här är dock utvecklingen mot en ökad politisk jämlikhet, då en viss utjämning mellan könen har skett för flera av indikatorerna. Antingen har andelen ökat mer bland kvinnorna än bland männen, eller minskat mindre. Detta är än tydligare när vi kan följa utvecklingen under en längre period, t.ex. har skillnaderna mellan könen minskat markant sedan början av 80-talet när det gäller medlemskap inom politiska partier och förmåga att själv överklaga ett beslut av en myndighet.

Ålder – ungdomarna halkar efter

Ungdomar och yngre medelålders personer är kraftigt underrepresenterade inom partiväsendet, liksom inom föreningsväsendet i stort. Det är främst manliga pensionärer och äldre medelålders personer som bibehåller en stark ställning inom de politiska partierna.

Hur ser det då ut när det gäller andra medborgerliga aktiviteter?

När man ser till det mer övergripande måttet ”politiskt inaktiva”, finns de högsta andelarna bland ungdomar (främst manliga – 37 procent), men även bland ålderspensionärer (främst kvinnliga – närmare 44 procent). Skillnaden mellan unga och gamla är att medan andelen inaktiva under 90-talet minskat bland de äldre, har den ökat bland de yngre. Detta visas också för den extrema, och inom hela befolkningen lågfrekventa, indikatorn ”politiskt apatiska” (se definition i kapitel 6), där andelen bland de yngsta männen är ungefär dubbelt så hög som bland övriga köns- och åldersgrupper och samtidigt ökat under 90-talet. Även i andra avseenden tecknas en ganska dystert bild av återväxten i ungdomsgenerationen. 16-24-åringarna är t.ex. den enda åldersgrupp där andelen som själva anser sig kunna överklaga ett myndighetsbeslut tycks ha minskat. Bland de yngre har också intresset att diskutera politiska frågor minskat mest jämfört med övriga åldersgrupper. En avvikande indikator här är deltagande i demonstrationer, där det är de unga kvinnorna som deltagit i störst utsträckning.

Familjesituation – föräldrar deltar i större utsträckning än personer utan barn

Generellt sett är det något vanligare att samboende och ensamstående föräldrar deltar i olika medborgerliga aktiviteter utanför partipolitiken, än vad som är fallet för ensamstående och samboende utan barn. De samboende föräldrarna tycks också ha en större förmåga att själva överklaga ett myndighetsbeslut. När det gäller partiaktiviteter är det istället äldre ensamstående och samboende utan barn som har de högsta andelarna.

Socioekonomisk grupp, utbildningsnivå och disponibel inkomst – entydiga mönster

Dessa tre indelningar kan behandlas ihop, då de i huvudsak visar kraftigt överensstämmande tendenser. Detta är ju ganska självklart, då det ofta är samma personer som befinner sig i samma riktning av indelningarna: hög utbildning – högre tjänstemän – hög inkomst.

Enligt redovisningen i de olika avsnitten visas också ganska entydiga resultat. För flera av aktivitetsindikatorerna (förtroendeuppdrag i någon förening, underteckna uppdrag, skriva insändare etc.) har de högre tjänstemännen en betydligt högre andel än de icke facklärdade arbetarna och de med eftergymnasial utbildning en markant högre andel än de med enbart förgymnasial utbildning. Detta gäller även för andelen som anser sig ha stora möjligheter att kunna påverka sina arbetsförhållanden samt kompetensindikatorn, andelen som själv anser sig kunna överklaga ett beslut av en myndighet. För de flesta övriga indikatorer återfinns samma mönster vid indelning efter disponibel inkomst, dock inte med lika stora skillnader mellan grupperna som mellan arbetare och tjänstemän samt mellan låg- och högutbildade.

Sett till måttet ”politiskt inaktiva” är skillnaderna än större. Bland icke facklärdade arbetare är andelen fyra gånger så hög, jämfört med bland högre tjänstemän. Samma förhållande gäller mellan de med enbart förgymnasial utbildning och de med högskole- eller universitetsutbildning. Studerandegruppen är den socioekonomiska grupp som uppvisar den mest negativa utvecklingen för flera av indikatorerna, t.ex. har andelen ”politiskt inaktiva” bland de studerande ökat markant under 90-talet. Utvecklingen under 90-talet tycks emellertid i flera fall gå i något utjämnande riktning, oftast genom att andelen ökat bland arbetare, medan den samtidigt minskat eller ligger kvar på samma nivå bland högre tjänstemän.

När det gäller medlemskap i politiska partier är skillnaderna mellan icke facklärdade arbetare samt högre tjänstemän mindre än för övriga medborgerliga aktiviteter. När det gäller förtroendeuppdrag är emellertid tjänstemännen överrepresenterade. Jordbrukare utmärker sig bland övriga socioekonomiska grupper med en hög andel partipolitiskt aktiva.

H-region – små och osystematiska skillnader

De regionala skillnaderna är ofta små och osystematiska. Här spelar antagligen olika strukturella faktorer in, som åldersstrukturen inom kommunerna, andel inom tjänstesektorn etc. De enda tydliga tendenserna är att man oftare tycks delta i politiska diskussioner i storstadsområdena, liksom att man där också i större utsträckning själva anser sig kunna överklaga myndighetsbeslut. När det gäller medlemskap och aktiviteter inom politiska partier är andelen betydligt högre i norra glesbygden,

teter inom politiska partier är andelen betydligt högre i norra glesbygden, jämfört med i övriga delar av Sverige.

Nationalitet – invandrargrupperna underrepresenterade

Den indelning vi använder för att spegla invandrabakgrund ger däremot helt entydiga resultat. Infödda svenskar deltar i betydligt större utsträckning i olika medborgerska aktiviteter än naturaliserade invandrare, som i sin tur är aktivare än de som fortfarande är utländska medborgare. En utslagsgivande indikator här är ”politiskt inaktiva”. Detta gäller för 23 procent bland de infödda svenskarna, närmare 38 procent bland naturaliserade invandrare och hela 46 procent bland de utländska medborgarna. För de båda invandrargrupperna har det dessutom skett en viss ökning under 90-talet. Värt att notera i sammanhanget är de markanta skillnaderna mellan könen i invandrargrupperna, där andelen politiskt inaktiva är betydligt högre bland kvinnor än bland män.

Det svenska föreningslivet (kapitel 2–5)

Andelen föreningsaktiva minskar

Närmare 89 procent av den svenska befolkningen i åldrarna mellan 16 och 84 år, omkring 6 miljoner personer, är medlemmar i någon förening. Sedan 1992-93 är det en minskning med mellan 2 och 3 procentenheter. En summering av antalet medlemmar i de olika föreningstyperna visar på ungefär 17,8 miljoner föreningsmedlemskap, vilket innebär att den vuxna befolkningen i genomsnitt är medlemmar i 2,6 olika föreningstyper.

Sverige har en föreningsaktiv befolkning. 42 procent, drygt 2,8 miljoner personer, är aktiva i minst en förening. Sedan 90-talets början har andelen aktiva emellertid minskat med närmare 6 procentenheter. Av de aktiva har omkring 1,7 miljoner något förtroendeuppdrag, vilket motsvarar 25 procent av befolkningen. De förtroendevalda arbetar i genomsnitt mellan 8 och 9 timmar per månad. Detta leder till skattningen att det ideella föreningsarbetet bland förtroendevalda i Sverige (år 2000) totalt omfattar cirka 255 miljoner timmar under ett år.

I kapitel 2–5 redovisas befolkningens medlemskap, aktivitet och eventuella förtroendeuppdrag inom 28 olika förenings- eller organisationstyper. En sammanfattning av detta ges i tabell 1 nedan med rangordning efter medlemstal. Precis som i början av 90-talet dominerar 4 organisationer, nämligen fackliga organisationer, idrottsföreningar, konsumentkooperativ samt boendeföreningar. Dessa organisationstyper svarar för över hälften, 54 procent, av samtliga medlemskap.

Tabell 1 Medlemskap och aktiviteter i olika organisationer och sammanslutningar. 2000 (*) resp. 2000-01 (). Personer 16-84 år. Procent**

	Antal medlemmar	Andel medlemmar i befolkningen	Andel aktiva bland medlemmarna	Andel aktiva i befolkningen
Någon förening**	6 047 000	88,8	47,3	42,0
Facklig organisation**	4 013 000	58,3	11,4	6,6
Idrottsförening**	2 050 000	30,1	55,3	16,7
Konsumentkooperativ*	2 000 000	29,5	1,4	0,4
Boendeförening**	1 618 000	23,8	22,9	5,5
Kultur-, musik-, dans- eller teaterförening*	746 000	11,0	50,3	5,5
Humanitär hjälporganisation**	597 000	8,8	24,7	2,2
Friluftsförening**	577 000	8,5	33,6	2,8
Pensionärsförening**	570 000	8,4	27,4	2,3
Hobbyförening*	548 000	8,1	52,7	4,3
Andra kooperativ eller samfälligheter*	483 000	7,1	24,1	1,7
Politiskt parti**	481 000	7,0	25,6	1,8
Motororganisation*	466 000	6,9	27,5	1,9
Handikapp- eller patientförening**	338 000	5,0	23,6	1,2
Förening inom svenska kyrkan*	310 000	4,6	27,4	1,3
Föräldraförening**	302 000	4,4	46,2	2,1
Miljöorganisation**	278 000	4,1	13,4	0,5
Frireligiöst samfund*	190 000	2,8	69,9	2,0
Aktieägarförening*	183 000	2,7	24,1	0,7
Frivillig försvarsorganisation*	179 000	2,6	59,3	1,6
Ordenssällskap*	162 000	2,4	70,5	1,7
Lokal aktionsgrupp*	141 000	2,1	50,1	1,0
Grupp för internationella frågor*	122 000	1,8	22,0	0,4
Producentkooperativ*	100 000	1,5	13,3	0,2
Nykterhetsorganisation*	76 000	1,1	35,0	0,4
Kvinnoorganisation**	71 000	1,1	52,2	0,5
Annat religiöst samfund*	65 000	1,0	41,7	0,4
Invandrarorganisation**	59 000	0,9	55,9	0,5
Fredsorganisation*	55 000	0,8	16,4	0,1

Högst andel aktiva inom idrottsföreningar

Det särklass högsta antalet aktiva medlemmar har idrottsföreningarna. Med 30 procent av befolkningen som medlemmar, av vilka 55 procent är aktiva, blir det följaktligen närmare 17 procent i befolkningen som är aktiva. Uppgifter från år 2000 visar att de förtroendevalda i idrottsföreningarna i snitt arbetar 14 timmar per månad. Det ger totalt cirka 77 miljoner timmar per år, vilket utgör ungefär en tredjedel av det ideella föreningsarbetet i Sverige.

Fackliga organisationer kommer på andra plats när det gäller antalet aktiva medlemmar. 58 procent av befolkningen är medlemmar, men ”bara” drygt 11 procent av dessa är aktiva. Bara konsumentkooperativen har en lägre aktivitetsnivå, med mellan 1 och 2 procent aktiva av medlemmarna. I tätan med den allra högsta aktivitetsnivån bland sina medlemmar ligger ordenssällskapen med mellan 70 och 71 procent, följda av de frireligiösa samfunden med 70 procent aktiva. Då medlemstalen är små blir dock andelen aktiva i hela befolkningen ganska låg för dessa föreningstyper, ungefär 2 procent.

Skillnader mellan män och kvinnor beträffande föreningsaktiviteter

I tabell 2 redovisas föreningsaktiviteter för män och kvinnor i olika åldrar. Här framgår att en något högre andel bland män än bland kvinnor tycks vara medlem i någon förening, 91-92 procent mot 89 procent. Denna skillnad mellan könen är emellertid inte statistiskt säkerställd. Däremot är det betydligt fler män än kvinnor som säger sig vara aktiva i föreningslivet eller har något förtroendeuppdrag – av männen uppger drygt 48 procent att man deltar aktivt i minst en förening, mot 40 procent av kvinnorna. När det gäller förtroendeuppdrag är andelen drygt 30 procent bland män och mellan 23 och 24 procent bland kvinnor. Skillnaderna blir än större mellan könen när man jämför de andelar som någon gång i sitt liv har talat på ett möte i en förening, vilket gäller för närmare 57 procent av männen jämfört med knappt 41 procent av kvinnorna. Skillnaderna mellan könen är störst bland pensionärerna (57 procent bland män och 28 procent bland kvinnor). Fler män än kvinnor uppger också att man någon gång har tagit kontakt med någon person i ansvarig ställning i någon förening, rörelse, samfund eller liknande för att försöka påverka ett beslut i en fråga, 48-49 procent mot 36-37 procent. Också här är skillnaderna mellan könen störst bland pensionärerna (46-47 procent bland männen resp. 24-25 procent bland kvinnorna).

Tabell 2 Medlemskap och aktiviteter inom det svenska föreningslivet. 2000 (*) resp. 2000-01 (). Personer 16-84 år. Procent**

	Medlem i någon förening	Aktiv i någon förening	Förtroendeuppdrag i någon förening	Någon gång talat på ett föreningsmöte	Någon gång försökt påverka ett beslut i någon förening
	*	*	*	**	**
Samtliga	90,2	44,2	26,9	48,7	42,6
Män					
Samtliga 16-84 år	91,5	48,4	30,4	56,8	48,6
16-24 år	79,7	43,1	17,6	34,0	24,4
25-44 år	94,2	51,2	33,3	57,1	49,1
45-64 år	95,1	51,6	36,3	65,7	58,9
65-84 år	88,1	40,4	22,7	56,8	46,6
Kvinnor					
Samtliga 16-84 år	89,0	40,1	23,5	40,7	36,6
16-24 år	73,3	41,4	15,9	30,0	21,5
25-44 år	92,8	42,2	26,2	47,4	40,9
45-64 år	95,3	42,1	27,9	45,8	45,6
65-84 år	82,4	32,7	17,0	28,3	24,6

... och mellan arbetare och tjänstemän

Aktiviteter i föreningslivet samvarierar mycket starkt med utbildningsnivå och socioekonomisk tillhörighet. Som framgår av tabellen nedan (tabell 2 forts.) är närmare 57 procent av de högre tjänstemännen aktiva i någon förening, varav 40-41 procent har något förtroendeuppdrag. Bland icke facklärd arbetare deltar mellan 34 och 35 procent aktivt i föreningslivet och 19 procent har ett förtroendeuppdrag. Andelen som någon gång talat på ett föreningsmöte ökar från 30-31 procent bland icke facklärd arbetare till närmare 78 procent bland högre tjänstemän. Likaså är andelen som försökt påverka ett beslut i någon förening betydligt högre bland de högre tjänstemännen (61-62 procent), jämfört med bland de icke facklärd arbetarna (30 procent).

Bland personer med eftergymnasial utbildning är mellan 56 och 57 procent aktiva i någon förening och 38 har något förtroendeuppdrag. Bland personer med enbart förgymnasial utbildning är andelen aktiva 33 procent och andelen med förtroendeuppdrag 17 procent.

Tabell 2 forts. Medlemskap och aktiviteter inom det svenska föreningslivet. 2000 (*) resp. 2000-01 (). Personer 16-84 år. Procent**

	Medlem i någon förening	Aktiv i någon förening	Förtroendeuppdrag i någon förening	Någon gång talat på ett föreningsmöte	Någon gång försökt påverka ett beslut i någon förening
	*	*	*	**	**
Samtliga	90,2	44,2	26,9	48,7	42,6
Socioekonomisk grupp					
Icke facklärd arbetare	89,6	34,5	19,0	30,5	30,2
Facklärd arbetare	93,1	40,8	24,0	42,3	42,1
Lägre tjänstemän	92,7	44,0	27,7	47,3	40,8
Tjänstemän på mellannivå	95,9	54,3	36,5	65,6	57,1
Högre tjänstemän	96,1	56,8	40,5	77,8	61,6
Utbildningsnivå					
Förgymnasial utbildning	81,0	33,3	17,2	29,1	27,2
Gymnasial utbildning	92,8	43,2	25,8	46,8	42,4
Eftergymnasial utbildning	95,0	56,6	38,3	70,6	57,7

En tiondel av befolkningen vill bli aktiva(re) i föreningslivet

För att få en uppfattning om intresset för föreningsarbete bland män och kvinnor ställdes en fråga huruvida man ansåg sig ha tid och lust att börja arbeta (alt. arbeta mera) inom någon organisation t.ex. genom att ta något förtroendeuppdrag.

Mellan 9 och 10 procent av alla 16-84-åringar uppger sig ha tid och intresse att *börja arbeta* alternativt *arbeta mera* inom olika delar av föreningslivet. Skillnaderna mellan könen förefaller vara små. Åldersmässigt finns den högsta andelen bland 16-24-åringarna. Mellan 18 och 19 procent av dessa uppger sig vara intresserade av att aktivera sig (mera) inom någon eller flera organisationer. Andelen sjunker därefter successivt med stigande ålder till endast 1 procent bland 75-84-åringarna. Högst är intresset att börja arbeta inom någon idrottsförening – mellan 2 och 3 procent av befolkningen vill arbeta (mera) aktivt i någon idrottsförening.

Politiska partier (kapitel 3)

Sjunkande medlemstal

Medlemsandelen i politiska partier har halverats sedan början av 80-talet. Åren 1980 och 1981 var i genomsnitt närmare 14 procent av den vuxna befolkningen medlemmar i något politiskt parti. Den högsta andelen under perioden nåddes 1984-85 med 15 procent partianslutna. Därefter har andelen successivt minskat till 7 procent 2000-01. Under hela perioden har andelen medlemmar varit något högre bland män än bland kvinnor. Skillnaden mellan könen har emellertid minskat från drygt 5 procentenheter 1980-81 till mellan 1 och 2 procentenheter 2000-01. Åldersmässigt har trenden varit vikande för samtliga grupper. Den kraftigaste nedgången finns bland män i åldersgruppen 16-24 år, för vilka andelen partimedlemmar minskat med nästan tre

fjärdedelar. Bland kvinnorna återfinns den största minskningen bland 25-44-åringarna, andelen partimedlemmar har här minskat med två tredjedelar.

Även den andel av befolkningen som uppger sig delta aktivt inom den partipolitiska verksamheten har halverats sedan början av 80-talet, från närmare 4 procent till knappt 2 procent. Även här har det skett en utjämning mellan könen.

En något högre andel bland män än bland kvinnor förefaller vara partianslutna, närmare 8 procent mot 6 procent. Med stigande ålder ökar andelen medlemmar successivt. Den allra högsta anslutningsnivån (16 procent) finns bland de 65-84-åriga männen.

En redovisning efter socioekonomisk grupp visar att drygt 8 procent bland de högre tjänstemännen är medlemmar i något politiskt parti, mot 5 procent bland icke facklärda arbetare. Bland de som har förtroendeuppdrag är högre tjänstemän och tjänstemän på mellannivå överrepresenterade i förhållande till sin andel av medlemskåren. Den överlägset högsta anslutningsgraden har jordbrukarna, bland vilka mellan 38 och 39 procent är medlemmar i något politiskt parti.

Regionala skillnader förekommer när det gäller medlemskap och aktivitet inom politiska partier. I glesare befolkade regioner är anslutningsgraden högre (13 procent i norra glesbygden) än i storstadsregionerna (cirka 5 procent i Stockholm, Göteborg och Malmö). En indelning efter nationalitet visar att invandrargrupperna är underrepresenterade inom partiväsendet. Bland infödda svenskar är mellan 7 och 8 procent anslutna till något parti, jämfört med knappt 4 procent bland naturaliserade invandrare och endast mellan 1 och 2 procent bland utländska medborgare.

I kapitel 3 finns också en redovisning av medborgarnas bedömning av de förtroendevalda kommunalpolitikernas arbete. Mellan 26 och 27 procent av befolkningen mellan 16 och 84 år har inte någon uppfattning om de förtroendevalda kommunalpolitikernas sätt att sköta sina uppgifter. Drygt 46 procent har en positiv inställning till hur arbetet bedrivs. 27 procent av befolkningen har därmed en något mer negativ inställning till hur arbetet sköts. Denna svarsfördelning innebär endast små förskjutningar sedan 90-talets början. Vissa skillnader tycks emellertid finnas mellan könen och mellan olika åldersgrupper när det gäller synen på politikernas arbetsinsats. Fler män än kvinnor har en positiv inställning till hur arbetet bedrivs, drygt 49 procent jämfört med drygt 43 procent har valt alternativen ”mycket bra” eller ”ganska bra”. Den högsta andelen positivt inställda finns bland män 65-84 år (57 procent).

Fackliga organisationer (kapitel 4)

Något fler medlemmar bland kvinnorna

Närmare 80 procent av de anställda som normalt arbetar minst 16 timmar per vecka är medlemmar i någon fackförening. Det motsvarar knappt 3 miljoner personer. Sedan 1992-93 är det en minskning med 5 procentenheter. Av medlemskåren uppger sig mellan 13 och 14 procent delta aktivt i någon facklig organisation. Majoriteten av de aktiva, 11-12 procent av medlemmarna, har något förtroendeuppdrag.

Av samtliga anställda är en större andel kvinnor än män medlemmar i någon facklig organisation, 83 procent mot 77 procent. Ser man till aktivitetsnivå förefaller dock

andelen vara något högre bland de manliga medlemmarna, 15 procent av de fackanslutna männen uppger sig vara aktiva mot 12 procent av de kvinnliga medlemmarna.

I kapitlet redovisas anslutningsgrad, aktivitet och förtroendeuppdrag, förutom i de sedvanliga demografiska befolkningsgrupperna, även med avseende på näringsgren, fackförbundstillhörighet, sektor etc. Andelarna varierar här ganska kraftigt.

Sedan 1992-93 har andelen som varit på något fackligt möte det senaste året minskat med 10 procentenheter till totalt 28 procent bland de anställda. Av mötesdeltagarna har närmare 49 procent enbart deltagit i möten på betald arbetstid, 35 procent uppger att mötena ägde rum på fritiden och 15 procent har varit på möten både på betald arbetstid och på fritiden. Åldersmässigt ökar mötesdeltagandet, precis som anslutningsgraden, med stigande ålder.

En redovisning av fackligt mötesdeltagande efter facklig tillhörighet visar att 31 procent av LO-medlemmarna varit på minst ett möte under den senaste 12-månadersperioden. Motsvarande andel för TCO är 35 procent och för SACO 40 procent. Markanta skillnader finns här inom de tre huvudorganisationerna.

För att få reda på hur mycket tid de förtroendevalda under en normal månad ägnade åt fackligt arbete bad vi vid intervjuerna dem som hade ett fackligt förtroendeuppdrag att försöka uppskatta hur mycket tid som gick åt för detta, dels under betald arbetstid, dels på fritiden. Våra resultat visar att dessa fackligt förtroendevalda i genomsnitt arbetar 7,8 timmar per månad – 5,8 timmar på betald arbetstid och 2 timmar oavlönat.

När det gäller synen på de förtroendevaldas fackliga arbete svarade knappt 15 procent av de anställda fackföreningsmedlemmarna att man tycker att de förtroendevalda sköter sina uppgifter ”mycket bra”, 61 procent svarade ”ganska bra”, 17 procent ”inte särskilt bra” och 7 procent svarade ”inte bra alls”. Denna svarsfördelning innebär knappt några skillnader jämfört med mätningen i början av 90-talet.

Övriga föreningsaktiviteter (kapitel 5)

I kapitel 5 redovisas medlemssammansättning, aktiviteter och förtroendeuppdrag för ytterligare 26 organisationstyper. Någon sammanfattning av resultaten från denna redovisning görs emellertid inte här.

Övriga medborgerliga aktiviteter (kapitel 6)

Förutom genom medlemskap och aktivitet inom politiska partier och andra föreningar och organisationer kan man söka påverka samhället och dess utveckling på flera olika sätt. Ett urval av sådana aktiviteter redovisas i kapitel 6.

Valdeltagande – skillnaden mellan könen varierar med ålder

I riksdagsvalet 1979 röstade mellan 93 och 94 procent av den röstberättigade befolkningen. I 2002 års riksdagsval var denna andel 81 procent. Valdeltagandet har därmed minskat med mellan 12 och 13 procentenheter under perioden. Valdeltagandet har under perioden varit någon eller några procentenheter högre bland kvinnor än bland män. I riksdagsvalet 2002 fanns emellertid ingen tydlig skillnad mellan könen. Skillnaderna mellan könen varierar emellertid med ålder. I riksdagsvalet är det bara bland de äldsta, de över 70 år, som det finns en statistiskt säkerställd högre andel röstande bland männen än bland kvinnorna. Bland de allra äldsta, de över 75 år, är skillnaden så stor som 16 procentenheter – 83 procent för männen och 66 procent för kvinnorna. Bland förstagångsväljarna är valdeltagandet 4 procentenheter högre bland kvinnor än bland män och i åldersgrupperna mellan 30 och 60 år är skillnaden i valdeltagande mellan 3 och 7 procentenheter i kvinnornas favör.

Indelningen efter utbildningsnivå visar att 92 procent bland personer med eftergymnasial utbildning har utnyttjat sin rösträtt i 2002 års riksdagsval. Bland personer med gymnasial resp. förgymnasial utbildning är motsvarande andel 81 resp. 74 procent. Sett till socioekonomisk grupp ökar valdeltagandet från knappt 75 procent bland de icke facklärdas arbetarna till 95 procent bland de högre tjänstemännen.

Valdeltagande samvarierar med hur hög inkomst man har. Bland dem som saknar inkomst, i varje fall en registrerad sådan, var andelen röstande knappt 50 procent vid riksdagsvalet 2002. I inkomstintervallet 1–99 999 kronor var valdeltagandet mellan 71 och 72 procent. Därefter sker en successiv ökning av röstandelen med stigande inkomst till 92 procent vid inkomster över 300 000 kronor.

Andelen som deltog i riksdagsvalet 2002 är några procentenheter högre bland dem som räknas till arbetskraften än bland dem som står utanför, 84 resp. 77-78 procent. Arbetslösa – som definitionsmässigt tillhör gruppen ”i arbetskraften” – har dock ett klart lägre valdeltagande än de sysselsatta, 71 procent jämfört med närmare 85 procent.

Andra medborgerliga aktiviteter – skillnader mellan olika befolkningsgrupper

I tabell 3 nedan visas några medborgerliga aktiviteter med en redovisning efter kön, några åldersgrupper (unga, medelålders och nyblivna pensionärer) samt grupperna icke facklärdas arbetare och högre tjänstemän.

Som synes är skillnaderna mellan könen relativt små när det gäller andelar som skrivit insändare, undertecknat upprop eller demonstrerat. Männen är emellertid något aktivare när det gäller att diskutera politik samt att ta kontakt med kommunala tjänstemän eller förtroendevalda. Medelålders, 35-44 år, deltar oftare i politiska diskussioner samt undertecknar oftare upprop än yngre och äldre. Andelen som skriver insändare eller artiklar tycks bland dessa åldersgrupper vara högst bland de yngre pensionärerna. Andelen som deltagit i någon demonstration är samtidigt högre bland de allra yngsta.

Tydliga skillnader finns vid en jämförelse mellan icke facklärdas arbetare och högre tjänstemän. Högre tjänstemän deltar i betydligt större utsträckning i de olika aktiviteterna än icke facklärdas arbetare, t.ex. uppger mellan 58 och 59 procent av de högre

tjänstemännen att man för det mesta brukar vara med i politiska diskussioner och säga sin åsikt, jämfört med 27 procent bland de icke facklärdade arbetarna.

Tabell 3 Vissa politiska aktiviteter efter kön och efter några ålders- och socioekonomiska grupper. Personer 16-84 år. 2000-01. Procent

	Män	Kvinnor	16-24 år	35-44 år	65- 74 år	Samtliga 16-84 år	Icke facklärdade arbetare	Högre tjänstemän
Tagit direktkontakt med kommunal tjänsteman eller förtroendeman för att åtgärda någon upplevd felaktighet i kommunen	25,9	21,3	7,7	30,5	24,0	23,6	14,6	39,0
Skrivit insändare eller artikel	13,0	12,4	11,0	13,7	14,5	12,7	8,1	22,3
därav: om lokala frågor	10,7	10,6	9,0	11,3	13,0	10,6	7,3	17,4
om allmänna frågor	5,8	4,0	4,0	5,2	5,5	4,9	2,3	11,3
Undertecknat något upprop	44,0	47,3	38,4	55,3	37,1	45,7	34,0	61,4
därav: om lokala frågor	39,1	42,8	33,2	49,7	34,3	41,0	30,9	53,5
om allmänna frågor	22,7	23,2	19,4	28,8	13,7	23,0	14,1	38,3
Deltagit i någon demonstration	20,2	22,1	23,8	22,0	17,9	21,2	16,4	26,0
därav: om lokala frågor	15,5	17,5	19,5	17,0	13,6	16,5	13,5	18,1
om allmänna frågor	11,1	10,5	10,5	11,1	9,0	10,8	6,3	17,7
Deltar oftast i politiska diskussioner	44,1	36,6	38,5	45,5	30,7	40,3	27,3	58,6
Deltar ej i politiska diskussioner	24,7	32,3	36,0	21,4	36,0	28,6	44,0	9,0

”Politiskt apatiska” – högst andel bland de unga männen

I kapitel 6 har vi också sökt avgränsa grupper med gradvis ökande passivitet i politiska frågor. Här redovisas t.ex. andelen ”partipolitiskt inaktiva”, ”politiskt inaktiva” och ”politiskt apatiska”. ”Politiskt apatiska”, den mest extrema gruppen som består av dem som konsekvent svarat nej på samtliga aktivitetsfrågor och som säger att man aldrig brukar bry sig om att lyssna när folk börjar prata om politik och som dessutom inte röstade i det senaste valet, utgör ungefär 1,5 procent av befolkningen. Den största andelen ”apatiska” finns bland de unga, och då främst bland de unga männen (mellan 3 och 4 procent).

Arbetsförhållanden – missnöje och upplevda påverkansmöjligheter (kapitel 7)

I kapitel 7 redovisas hur man ser på sina möjligheter att påverka sin egen arbetsituation när det gäller arbetstiden, arbetsuppläggnings, arbetsmiljön och arbetets allmänna inriktning. Här beskrivs också hur man upplever dels den egna förmågan att påverka det lokala facket, dels den fackliga organisationens möjligheter att påverka förhållandena på arbetsplatsen. Slutligen har de intervjuade ombetts att bedöma i vilken utsträckning man under det senaste året haft anledning att känna missnöje med förhållanden som rör arbetet eller arbetsplatsen samt om man gjort något för att åstadkomma förbättringar

Stora skillnader mellan arbetare och tjänstemän

När det gäller möjligheterna att påverka sin egna arbetssituation föreligger mycket stora skillnader mellan olika grupper av anställda, främst grundad på den socioekonomiska indelningen i arbetare och tjänstemän. Beroende på vilken sammansättning olika befolkningsgrupper har när det gäller andelen arbetare och tjänstemän ökar eller minskar upplevelsen av möjligheterna att påverka sina arbetsförhållanden.

I tabell 4 visas skillnaderna mellan de olika socioekonomiska grupperna. De intervjuade har fått ange värden på en skala från 0 (inga möjligheter) till 10 (mycket stora möjligheter). Det är dessa ytterlighetsvärden som redovisas i tabellen.

Tabell 4 Möjligheter att påverka sin arbetssituation, missnöje med arbetsförhållandena samt försök att påverka dessa. Redovisning efter socioekonomisk tillhörighet. Anställda personer som normalt arbetar minst 16 timmar per vecka. 2000-01. Procent

Möjligheterna att ...		Icke fack- lärdarbe- tare	Facklärdar arbetare	Lägre tjänste- män	Tjänste- män på mellan- nivå	Högre tjänste- män	Samtliga anställda
... bestämma när arbetet skall börja och sluta för dagen:							
	inga	47,2	40,7	21,2	18,2	8,1	28,2
	mycket stora	6,5	8,5	17,1	17,1	29,9	15,2
... bestämma hur det egna dagliga arbetet skall läggas upp:							
	inga	22,2	15,1	11,0	5,7	2,4	11,7
	mycket stora	14,2	15,6	28,0	26,4	34,8	23,1
... påverka arbetsmiljön:							
	inga	22,2	17,8	10,0	6,1	4,5	12,5
	mycket stora	4,5	4,6	8,0	7,1	11,2	6,9
... påverka beslut om arbetets all- männa inriktning:							
	inga	33,8	26,5	18,4	10,0	5,1	19,1
	mycket stora	2,9	4,3	6,5	7,2	14,6	6,9
Känt missnöje med sina arbetsförhål- landen senaste året:							
	inget missnöje (0)	32,5	34,0	31,2	21,1	25,4	28,6
	stort missnöje (7-10)	19,9	15,1	17,9	21,9	20,7	19,3
Själv försökt påverka sina arbetsför- hållanden senaste året:							
		49,6	58,5	62,0	71,8	72,7	62,6

Tjänstemän upplever sig överlag ha betydligt större möjligheter att kunna påverka sina arbetsförhållanden jämfört med arbetarna. Trots detta är inte missnöjet med arbetsförhållandena mer utbrett bland arbetarna, snarare tvärtom – 33 procent av samtliga arbetare är helt nöjda, men bara 25 procent av tjänstemännen. När det gäller andelen som själva sökt påverka sina arbetsförhållanden ökar andelen successivt från 49-50 procent bland de icke facklärdararbetarna till närmare 73 procent bland de högre tjänstemännen.

I kapitel 7 redovisas också hur medlemmarna i de olika fackliga organisationerna ser på dels sina egna möjligheter att påverka det lokala facket, dels fackets möjligheter att påverka förhållandena på arbetsplatsen. Även här förekommer en 11-gradig skala, där resultaten nedan bygger på skalvärden 0 (inga möjligheter) och 7–10 (stora möjligheter).

Tabell 5 Anställdas uppfattning om fackliga påverkansmöjligheter. Särredovisning efter facklig tillhörighet. 2000-01. Procent

		Ej medlem i fackförening	Medlem i fackförening	därav: aktiv	Medlem i LO	Medlem i TCO	Medlem i SACO
Egna möjligheter att påverka det lokala facket:	inga	72,0	22,0	6,5	25,7	17,6	16,0
	stora	3,6	16,1	45,4	14,1	16,1	25
Fackets möjligheter att påverka förhållandena på arbetsplatsen	inga	47,3	14,4	4,1	15,6	12,2	12,3
	stora	9,8	21,1	33,4	22,7	18,3	21,8

Bland dem som ej är medlemmar i någon fackförening anser mellan 3 och 4 procent att de egna möjligheterna att påverka det lokala facket är stora och knappt 10 procent att facket har stora möjligheter att påverka arbetsförhållandena. Bland de fackföreningsanslutna är motsvarande andel 16 procent resp. 21 procent. Bland de aktiva fackföreningsmedlemmarna är andelen dock högre, 45 procent anser att man har stora möjligheter att påverka det lokala fackets agerande och drygt 33 procent att facket har goda möjligheter att inverka på arbetsförhållandena. Det kan därmed konstateras att bland de aktiva tycks tron på den egna förmågan att påverka det lokala facket vara större än tilltron till fackets förmåga att påverka förhållandena på arbetsplatsen.

Skillnader finns mellan de fackliga huvudorganisationerna och de enskilda fackförbunden när det gäller hur man upplever de egna möjligheterna att påverka det lokala facket. Bland LO-medlemmarna anser 14 procent att möjligheterna till påverkan är goda. Inom TCO är denna andel 16 procent och inom SACO 25 procent. När det gäller hur man upplever möjligheterna för facket att påverka situationen på arbetsplatsen är skillnaderna små mellan de fackliga huvudorganisationerna. Inom TCO anser 18 procent att fackets påverkansmöjligheter är stora och inom LO och SACO ligger andelen mellan 22 och 23 procent.

Förmåga att tillvarata sina rättigheter (kapitel 8)

I kapitel 8 behandlas svaren på frågorna ”*Tycker du att du någon gång blivit felaktigt eller orättvist behandlad av någon av följande myndigheter, institutioner eller företag?*” (ett 10-tal namngivna, se tabell 6 nedan) och ”*Har du någon gång vid dessa tillfällen försökt att göra något åt det?*”.

En något större andel män än kvinnor upplever sig, vid åtminstone något tillfälle, ha blivit felaktigt behandlade av någon myndighet, institution eller av något företag, 52 procent jämfört med 48 procent. Sedan 1992-93 har andelen ökat något bland kvinnor (2-3 procentenheter), medan den i det närmaste varit oförändrad bland män. Större skillnader förekommer mellan olika åldersgrupper. Den högsta andelen ”orättvist behandlade” (61-63 procent) återfinns bland 25-44-åringarna. Lägst andel finns bland de äldsta. Indelning efter familjesituation visar, oberoende av kön, att högst andel ”orättvist behandlade” finns bland ensamstående föräldrar (65 procent).

Frågan om man har blivit felaktigt eller orättvist behandlad av någon myndighet, institution eller något företag är allmänt formulerad och bygger på subjektiva bedömningar. Ett identiskt handlande från en myndighet, institution eller ett företag kan uppfattas felaktigt och orättvist av en individ, samtidigt som det kan uppfattas som helt rättvist och riktigt av en annan individ. Skillnader som förekommer mellan olika befolkningsgrupper när det gäller upplevelsen av orättvis behandling kan nog delvis förklaras av skillnader i anspråks- resp. kunskapsnivåer. Bedömningen av om ett beslut är felaktigt eller orättvist varierar också mycket med utbildningsbakgrund och socioekonomisk tillhörighet.

I tabell 6 ges en översikt av de olika anlitate institutionerna, med redovisning av andelen män och kvinnor som känt sig orättvist behandlade och hur många av dessa som sökt rättelse. Totalt sett anser hälften av befolkningen, 16-84 år, att man någon gång har blivit felaktigt eller orättvist behandlad av någon myndighet, institution eller av något företag. En kraftig majoritet, 85 procent av dessa har försökt åtgärda felaktigheten. Vanligast är detta beträffande försäkringsbolag (närmare 88 procent), minst vanligt när det gäller felaktig behandling inom sjukhus eller av någon läkare (61 procent).

Den högsta missnöjesandelen i befolkningen finns när det gäller sjukvården och arbetsplatsen. Närmare 16 procent anser sig någon gång ha blivit felaktigt eller orättvist behandlade av någon instans inom sjukvården. Nästan lika stor andel anser sig ha blivit orättfärdigt behandlade av arbetsgivare eller någon chef på arbetsplatsen.

Tabell 6 Anser att man någon gång blivit felaktigt eller orättvist behandlad av viss myndighet, institution eller företag (samt därav försök till åtgärd). Män resp. kvinnor 16-84 år. 2000-01. Procent

Någon gång blivit felaktigt eller orättvist behandlade av:	Män 16-84 år	därav: försök till åtgärd	Kvinnor 16-84 år	därav: försök till åtgärd	Samtliga 16-84 år	därav: försök till åtgärd
Någon myndighet, institution eller företag	52,1	86,4	48,0	83,9	50,0	85,2
Försäkringskassa	10,3	83,9	11,5	83,1	10,9	83,5
Sjukhus eller läkare	13,0	58,2	18,5	63,2	15,8	61,1
Skatteringsnämnd	9,3	86,2	3,8	86,6	6,5	86,3
Polismyndighet eller domstol	7,8	62,3	2,9	62,9	5,3	62,5
Annan myndighet, t.ex. socialnämnd, arbetsförmedling eller byggnadsnämnd	9,9	80,4	8,6	79,9	9,2	80,2
Försäkringsbolag	11,0	88,5	6,3	86,1	8,6	87,6
Arbetsgivare eller någon chef på arbetsplatsen	14,3	83,4	16,0	83,5	15,2	83,5
Reparationsverkstad	12,1	87,3	5,5	83,6	8,8	86,2
Varuhus eller butik	9,7	84,6	10,2	80,2	9,9	82,3
Postorderfirma	3,4	86,2	3,1	87,3	3,2	86,7
Annan myndighet, institution eller företag	7,2	87,5	5,9	83,8	6,5	85,8

200 000 saknar möjlighet att överklaga ett myndighetsbeslut

På frågan ”Skulle du själv kunna författa en skrivelse och överklaga ett beslut av en myndighet?” svarade närmare 70 procent av befolkningen, ungefär 4 700 000, jakan- de, vilket är en ökning med nästan 3 procentenheter sedan mätningen 1992-93. Ytter- ligare 25 procent trodde sig känna någon som skulle kunna hjälpa till vid ett sådant fall och ungefär 2 procent trodde sig veta vart man skulle kunna vända sig för att få hjälp (advokat, rättshjälp eller dylikt).

Allt som allt anser 97 procent av befolkningen, cirka 6 555 000 personer, att man, vid behov, på något sätt skulle klara av att skriftligen överklaga ett beslut av en myn- dighet. Resterande 3 procent, drygt 200 000 personer, anser sig helt sakna denna möjlighet.

Skillnader finns mellan könen och mellan olika åldersgrupper när det gäller förmå- gan att överklaga. Fler män än kvinnor anser sig på egen hand klara av ett överkla- gande, 72 procent jämfört med 67-68 procent. Skillnaderna mellan könen har dock minskat sedan 90-talets början. Bland äldre kvinnor (65-84-åringar) återfinns den högsta andelen helt utelämnade, närmare 5 procent. I denna grupp har dock en posi- tiv utveckling skett sedan 90-talets början, 8-9 procentenheter fler kvinnor anser att man klarar av ett överklagande på egen hand och mellan 3 och 4 procentenheter färre upplever sig vara helt utelämnade.

Kapitel 1

Inledning

Medborgerliga aktiviteter eller politiska resurser ingår som en särskild komponent i SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden (ULF). ”Politiska resurser” eller ”medborgerliga aktiviteter” är emellertid mångfacetterade begrepp. Dessa aktiviteter kan ske i samverkan med andra inom det i Sverige så vitt förgrenade föreningslivet, i politiska diskussioner eller i gemensamma demonstrationer, manifestationer, upprop etc. Det kan också ske enskilt, genom att rösta vid de allmänna valen naturligtvis, men även genom att själv ta kontakter med tjänstemän eller politiskt förtroendevalda i den egna kommunen för att försöka åtgärda brister eller felaktigheter av allehanda slag eller genom att t.ex. skriva insändare eller artiklar i någon tidning. Ytterligare exempel på medborgerliga aktiviteter är förmågan att ta tillvara sina intressen och rättigheter som samhällsmedborgare som här redovisas utifrån upplevelsen av felaktig eller orättvis behandling från olika myndigheter, institutioner eller företag samt förmågan att överklaga beslut.

Denna rapport belyser medborgerliga aktiviteter utifrån följande områden:

- **Det svenska föreningslivet**
- **Övriga medborgerliga aktiviteter**
- **Arbetsförhållanden – missnöje och upplevda påverkansmöjligheter**
- **Förmåga att tillvarata sina rättigheter**

Syftet med rapporten är att ge en bred statistisk belysning av den svenska befolkningens aktiviteter i samhällslivet, medborgarnas engagemang i politiska frågor i vidsträckt bemärkelse och förmåga att ta tillvara sina intressen som samhällsmedborgare.

Uppgifterna i rapporten baseras på resultat från SCB:s årliga undersökningar av levnadsförhållanden (ULF). Det huvudsakliga syftet med dessa är att belysa välfärdens fördelning mellan olika grupper i befolkningen samt vilka som drabbas av problem av olika slag.

SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden

Genom ULF, Undersökningarna av levnadsförhållanden, mäter vi och följer utvecklingen av levnadsförhållandena i Sverige. Undersökningarna har på uppdrag av Sveriges riksdag genomförts årligen sedan 1974. Detta gör att vi kan presentera statistik - indikatorer - för olika välfärdsområden i tidsserier som i dag sträcker sig drygt 25 år tillbaka i tiden. Välfärdsområdena, eller *välfärdskomponenterna* som vi valt att kalla dem, är Arbetsmiljö, Boende, Ekonomi, Hälsa, Fritid, Materiella tillgångar, Sociala relationer, Sysselsättning och arbetstider, Transporter och kommunikationer, Trygghet och säkerhet, Utbildning samt **Medborgerliga aktiviteter**.

ULF-undersökningen är riksomfattande och avser Sveriges befolkning i åldrarna 16–84 år. Undersökningen är en urvalsundersökning med en urvalsstorlek på cirka 7 500 personer. De som intervjuas skall vara bosatta, dvs. folkbokförda, i Sverige. Uppgifterna samlas in i samband med besöksintervjuer. Datainsamlingen fördelas på fyra perioder varje år. Uppgifterna sammanställs oftast till tvåårsresultat. Tvåårsperiodiciteten har införts för att motverka effekten av den reducering av urvalet som varit nödvändig av ekonomiska skäl. I denna rapport ligger tonvikten på undersökningarna 2000-01, men rapporten belyser även utvecklingen sedan 1992-93.

I varje ULF-årgång ingår ett antal centrala indikatorer från varje välfärdskomponent. Några frågor behöver man ställa årligen för att bilda gängse bakgrundsvariabler, t.ex. familjeförhållanden, regionala indelningar och socioekonomisk grupp. Andra frågor ingår för att ge underlag för en kontinuerlig uppföljning av utvecklingen på olika områden. Med jämna mellanrum, vart åttonde år, belyses de olika välfärdsområdena mer ingående. Se den *Tekniska beskrivningen* i bilaga 1 för mer information om ULF-undersökningen. I bilaga 3, *Utdrag ur frågeformuläret*, återfinns relevanta delar från frågeformuläret 2001 återgivna.

Rapportens innehåll

I samband med 2000 års undersökningar av svenska folkets levnadsförhållanden (ULF 2000) gjordes en grundlig kartläggning av befolkningens föreningsaktiviteter. Frågor ställdes om medlemskap, aktivitet och eventuella förtroendeuppdrag för 28 olika förenings- eller organisationstyper. Resultaten från dessa har utförligt redovisats i rapporten ”Föreningslivet i Sverige – välfärd, socialt kapital och demokratiskola” (rapport nr 98 i serien Levnadsförhållanden).

Vid 2001 års levnadsförhållandeundersökning gjordes en uppföljning av svenska folkets föreningsaktiviteter genom att identiska frågor ställdes för en majoritet av de olika föreningstyperna. I denna rapport kan vi därmed aktualisera resultaten fram t.o.m. 2001 och dessutom ge säkrare skattningar av olika befolkningsgruppers situation genom att slå samman data från åren 2000 och 2001. Speciellt politiska partier och fackliga organisationer behandlas utförligt i denna rapport.

Utöver föreningslivet belyser denna rapport bl.a. följande områden:

- * Andra aktiviteter för politisk påverkan som t.ex. valdeltagande, försök att åtgärda brister eller felaktigheter i den egna kommunen, skriva insändare eller artiklar i tidningar, underteckna upprop, demonstrationer samt deltagande i politiska diskussioner.
- * Missnöje och upplevda påverkansmöjligheter när det gäller arbetsförhållanden.
- * Upplevelsen av felaktig eller orättvis behandling från olika myndigheter, institutioner eller företag.
- * Förmåga att överklaga ett beslut av en myndighet.

För dessa indikatorer på medborgerliga aktiviteter försöker vi beskriva deltagandet 2000-01 samt belysa utvecklingen sedan 1992-93. För ett antal indikatorer följs utvecklingen sedan början av 80-talet. För att ge en så god och uttömmande bild som möjligt av medborgarnas aktiviteter görs jämförelser av de undersökta förhållandena mellan olika befolkningsgrupper med avseende på kön och ålder, familjesituation/familjetyp, socioekonomisk tillhörighet, utbildningsnivå, disponibel inkomst, H-region samt nationalitet. För fackliga aktiviteter och arbetsförhållanden ingår även facklig tillhörighet och näringsgren som redovisningsgrupper. Dessa befolkningsgrupper eller redovisningsgrupper är bärare av olika värderingar, livsstil och levnadsvillkor som har betydelse för deltagandet i olika medborgerliga aktiviteter. De olika befolkningsgrupperna definieras närmare i bilaga 2 – *Redovisningsgrupper, befolkningstal och antal intervjuer*.

Läshänvisningar

För denna rapport återfinns huvuddelen av det omfattande tabellmaterialet på SCB:s webbplats www.scb.se under Levnadsförhållanden. En förteckning över samtliga tabeller finns i bilaga 4 – *Tabell och Diagramförteckning*.

De olika avsnitten i denna rapport består av kommentarer till det omfattande tabellmaterialet. Urvalet av dessa kommentarer blir dock, utifrån den stora datamängden, med nödvändighet begränsat. I den kommenterande delen har vi själva valt att betona och söka tolka vissa tendenser som förefaller väsentliga och intressanta.

För varje avsnitt i rapporten finns en hänvisning till den tabell som kommenteras. Då tabellen återfinns på webbplatsen (www.scb.se) ser hänvisningen ut som följer: (⇒*Tabell 3.1*) och då tabellen finns bifogad i rapporten: (Tabell 6.1).

Kapitel 2

Det svenska föreningslivet

Inledning

Föreningslivet i Sverige har en lång tradition och skiljer sig delvis från andra länder genom bland annat en hög anslutningsgrad och en stark demokratisk organisering. Många mänskliga aktiviteter sker inom ramen för föreningslivet. Föreningar gestaltar vår vardag och bidrar därmed till vår välfärd. De har också en viktig roll som politisk resurs – de bistår medborgarna i deras intressen och konflikter med marknaden och myndigheterna.

Föreningslivet spelar dessutom en väsentlig roll som en mötesplats där medborgarna kan utveckla sociala relationer. Föreningslivet genererar på det sättet ett socialt kapital i form av kompetens och vana att samarbeta med andra och ge och ta förtroende i medmänskliga relationer.

Den svenska demokratin har rötter i föreningslivet och föreningslivet utgör fortfarande en bas för demokratins funktion. Föreningslivet utvecklar särskilda förutsättningar för den representativa demokratin genom att vänja och träna väljarna vid att gemensamt värdera, argumentera och fatta beslut. Det organiserar också en mångfald av politiska, ekonomiska och sociala intressen. (Vogel, Amnå, Munk och Häll, 2003, *Föreningslivet i Sverige - välfärd, socialt kapital och demokratiskola*)

I samband med 2000 års undersökningar av svenska folkets levnadsförhållanden (ULF 2000) gjordes en grundlig kartläggning av befolkningens föreningsaktiviteter. Frågor ställdes om medlemskap, aktivitet och eventuella förtroendeuppdrag för 28 olika förenings- eller organisationstyper. Resultaten från dessa har utförligt redovisats i rapporten ”Föreningslivet i Sverige – välfärd, socialt kapital och demokratiskola” (rapport nr 98 i serien Levnadsförhållanden).

Vid 2001 års levnadsförhållandeundersökning gjordes en uppföljning av svenska folkets föreningsaktiviteter genom att identiska frågor ställdes för en majoritet av de olika föreningstyperna – ett tiotal fick av utrymmesskäl utgå. I denna rapport kan vi därmed aktualisera resultaten fram t.o.m. 2001 och dessutom ge säkrare skattningar av olika befolkningsgruppers situation genom att slå samman data från åren 2000 och

2001 – drygt 11 000 genomförda intervjuer. För de föreningstyper uppgifter enbart insamlats under 2000 ges sammandrag ur och hänvisningar till den ovannämnda föreningsrapporten.

I detta kapitel ges en allmän översikt av det svenska föreningslivet. De enskilda organisationerna redovisas i kapitel 3 till 5 (kapitel 3 *Politiska partier*, kapitel 4 *Fackliga organisationer* och kapitel 5 *Övriga föreningar och organisationer*).

Det svenska föreningslivet – en översikt

(Tabell 2.1– 2.2) (Diagram 2.1–2.2)

Åren 2000 och 2001 var i genomsnitt omkring 6 miljoner av den vuxna befolkningen medlemmar i någon förening. Det utgör närmare 89 procent av samtliga 16-84-åringar. Sedan 1992-93 är det en minskning med mellan 2 och 3 procentenheter. En summering av antalet medlemmar i de olika föreningstyperna visar på ungefär 17,8 miljoner föreningsmedlemskap. Det innebär att den svenska befolkningen i åldrarna mellan 16 och 84 år i genomsnitt är medlemmar i 2,6 olika föreningstyper. Precis som i början av 90-talet dominerar 4 organisationer, nämligen fackliga organisationer, idrottsföreningar, konsumentkooperativ samt boendeföreningar. Dessa organisationstyper svarar för över hälften, 54 procent, av samtliga medlemskap.

Det bör här dock noteras att vi enbart talar om medlemskap i olika föreningstyper. Dubbla medlemskap inom besläktade organisationer får därmed bara en markering. Den som samtidigt sjunger i kör, spelar amatörteater och är med i konstföreningen noteras bara för ett medlemskap i kulturförening.

I tabellerna 2.1 och 2.2 (samt i diagrammen 2.1 och 2.2) markeras de föreningstyper för vilka vi har uppgifter från både år 2000 och 2001 (och som bygger på drygt 11 000 intervjuer) med ** och de som enbart fanns med år 2000 (5000-6000 intervjuer) med *. Observera att det i denna redovisning handlar om andelar av hela den vuxna befolkningen, dvs. basen eller nämnaren vid beräkningen av andelen medlemmar i en organisation utgörs av alla 16-84-åringar. I de följande kapitlen om de olika organisationerna krymper vi i några fall basen till att enbart omfatta det ”normala rekryteringsområdet” för resp. organisation, dvs. kvinnor när det gäller kvinnoorganisationer, invandrare när det gäller invandrarorganisationer osv.

Engagemang i olika föreningstyper

I tabellerna 2.1 och 2.2 redovisas andelen medlemmar i befolkningen i var och en av föreningstyperna fördelade på förtroendevalda, övriga aktiva medlemmar och passiva medlemmar. ”Summa aktiva medlemmar” utgör summan av andelen med ”förtroendeuppdrag” samt andelen ”övriga aktiva medlemmar”. Bedömningen av vad som skall krävas för att kalla sig aktiv föreningsmedlem är subjektiv och görs här av den svarande personen själv. Varje gång en person uppgav sig vara medlem i en viss förening ställdes följdfrågorna: ”Har du under de senaste 12 månaderna varit aktiv inom föreningen?” och ”Har du något förtroendeuppdrag i föreningen?”. Enbart mötesdeltagande bör inte räknas som aktivt deltagande utan även annat föreningsarbete bör ingå t.ex. att affischera, dela ut flygblad eller hjälpa till med föreningens tidning. Till förtroendeuppdrag räknas inte olika former av anställning inom de olika föreningarna, t.ex. en tjänsteman i en hyresgästförening.

Åren 2000 och 2001 var i genomsnitt drygt 2,8 miljoner personer, 42 procent av befolkningen, aktiva i minst en förening. Sedan 1992-93 har andelen aktiva minskat med närmare 6 procentenheter. Av de aktiva har omkring 1,7 miljoner personer något förtroendeuppdrag, vilket motsvarar en fjärdedel av befolkningen. Resterande cirka 1,1 miljoner personer, knappt 17 procent, uppger sig vara i övrigt aktiva medlemmar.

Befolkningens engagemang i föreningslivet kan beskrivas på olika sätt. I tabell 2.1 redovisas dels ”summa medlemmar” och dels ”summa aktiva medlemmar”, dvs. andelen medlemmar överhuvudtaget resp. andelen aktiva medlemmar i en viss förening i relation till hela befolkningen. Ett annat sätt är att redovisa aktivitetsnivån inom en viss föreningstyp, dvs. andelen aktiva i förhållande till medlemsantalet inom föreningen. Denna beräkning har gjorts i den tredje kolumnen från vänster i tabell 2.1 och benämns ”aktivitetsnivå”.

En och samma andel aktiva medlemmar kan uppkomma som resultat av helt olika kombinationer av medlemsanslutning och aktivitetsnivå. Om 5 procent av befolkningen är aktiva i en viss förening kan detta betyda att det är en relativt liten förening med starkt engagemang. I extremfallet är alla medlemmar aktiva och därmed i nivå med medlemsanslutningen. Men det kan också vara fråga om en stor förening med många passiva, t.ex. 50 procent medlemmar varav 10 procent aktiva. Exempelvis är knappt 0,5 procent, räknat i andel av hela befolkningen, aktiva i ett konsumentkooperativ. Detsamma gäller för t.ex. kvinnoorganisationer. Men värdena för medlemsanslutning och aktivitetsnivå skiljer sig kraftigt åt. I konsumentkooperativ är mellan 29 och 30 procent av befolkningen medlemmar, varav endast drygt 1 procent är aktiva. I kvinnoorganisationer är bara 1 procent av befolkningen medlemmar, men av medlemskåren är över hälften, 52 procent, aktiva.

Bland de fyra största organisationstyperna (fackliga organisationer, idrottsföreningar, konsumentkooperativ samt boendeföreningar) uppvisar idrottsföreningarna den i särklass högsta summan aktiva medlemmar sett till hela befolkningen. Med 30 procent av alla 16-84-åringar som medlemmar av vilka 55 procent är aktiva blir det följaktligen närmare 17 procent i befolkningen som är aktiva. För fackliga organisationer, där 58 procent av befolkningen är medlemmar och av vilka drygt 11 procent är aktiva, är andelen aktiva sett till hela befolkningen endast närmare 7 procent. Konsumentkooperativen har den lägsta aktivitetsnivån bland sina medlemmar, mellan 1 och 2 procent. I täteten med den allra högsta aktivitetsnivån bland medlemskåren ligger ordenssällskapen med 70-71 procent, följda av de frireligiösa samfundet med 70 procent. Då medlemsandelen är liten blir dock andelen aktiva i hela befolkningen ganska låg för dessa föreningstyper, cirka 2 procent.

**Diagram 2.1 Medlemskap i olika förelningstyper. Personer 16-84 år.
Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. (2000* resp. 2000-01**). Procent**

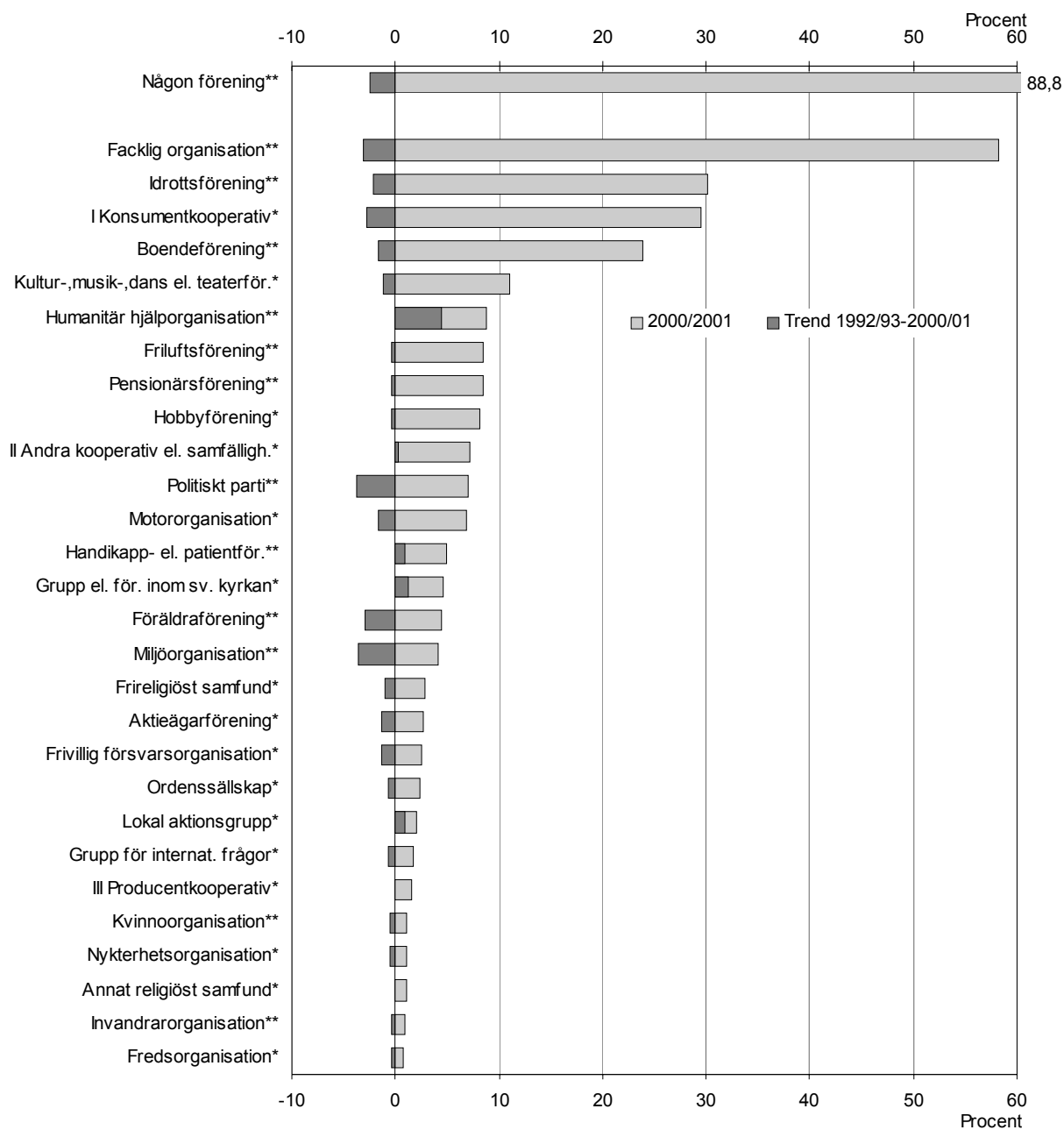
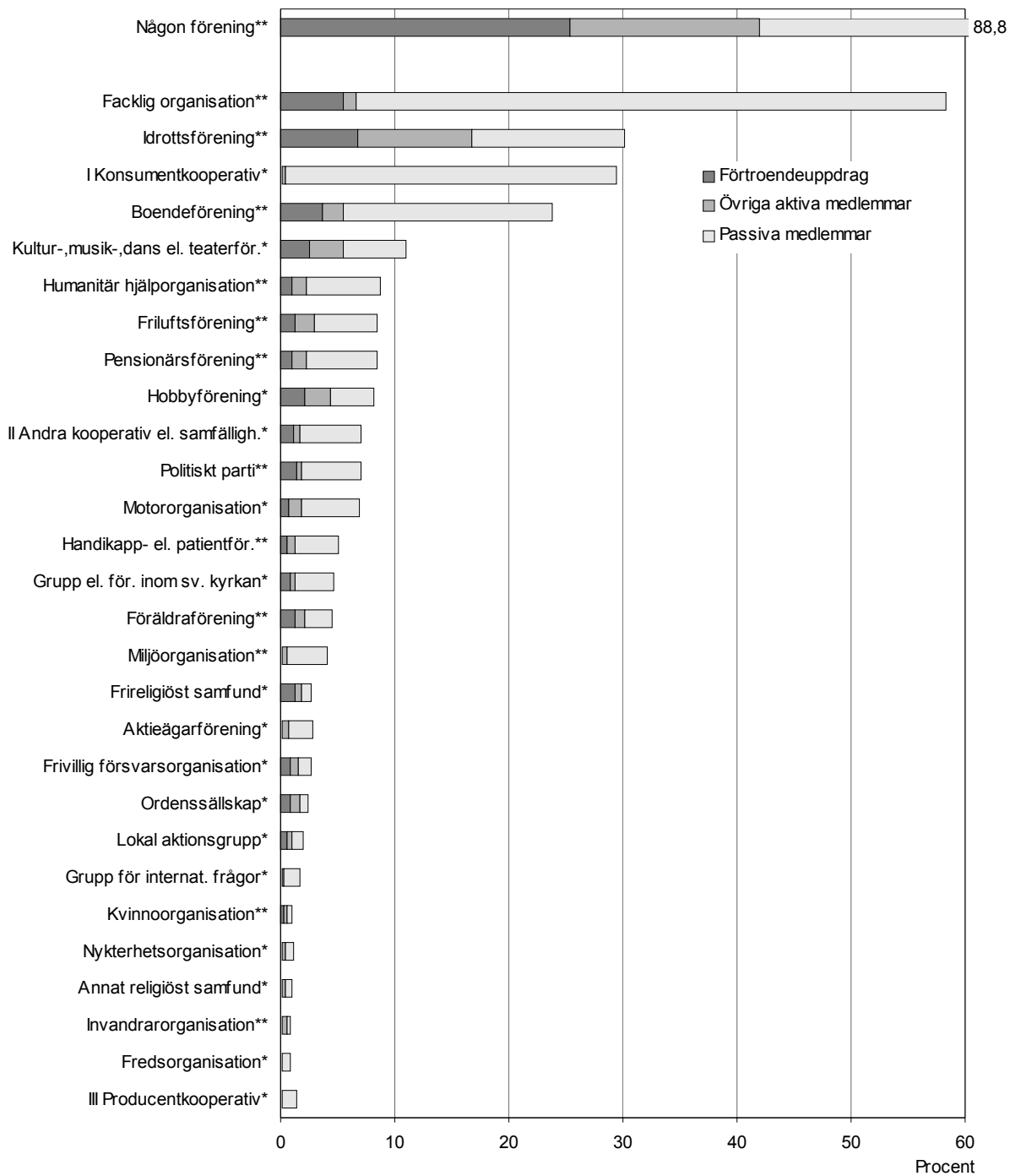

Diagram 2.2 Medlemskap och aktiviteter i olika föreningstyper 2000 (*) resp. 2000-01 ().
Personer 16-84 år. Procent**

Tabell 2.1 Medlemskap och aktiviteter i olika organisationer och sammanslutningar. Personer 16-84 år. 2000 (*) resp. 2000/01 (). Procent**

	För- troende- uppdrag lemmar	Övriga aktiva med-	Summa aktiva med- lemmar	Passiva med- lemmar	Summa med- lemmar	Ej med- lemmar	Aktivi- tets- nivå (1)	Antal i be- folk- ningen (16-84 år) (1000-tal)	Antal inter- vjuer
Någon förening**	25.3 - 1.0	16.7 - 4.9*	42.0 - 5.8*	46.8+ 3.4*	88.8 - 2.4*	11.2+ 2.4*	47.3 - 5.1*	6808	11353
Facklig organisation **	5.5 - 1.2*	1.1 - 1.0*	6.6 - 2.2*	51.7 - 0.9	58.3 - 3.1*	41.7+ 3.1*	11.4 - 3.0*	6887	11476
Politiskt parti **	1.4 - 0.3	0.4 - 0.5*	1.8 - 0.8*	5.2 - 2.8*	7.0 - 3.7*	93.0+ 3.7*	25.6+ 1.0	6885	11474
Idrottsförening**	6.8 - 0.0	9.9 - 2.8*	16.7 - 2.9*	13.5+ 0.8	30.1 - 2.1*	69.9+ 2.1*	55.3 - 5.3*	6804	11347
Friluftsförening**	1.3+ 0.3*	1.6 - 0.3	2.8+ 0.0	5.6 - 0.4	8.5 - 0.3	91.5+ 0.3	33.6+ 1.7	6804	11347
Miljöorganisation**	0.2+ 0.0	0.4 - 0.1	0.5 - 0.1	3.5 - 3.4*	4.1 - 3.5*	95.9+ 3.5*	13.4+ 5.3*	6803	11345
Kultur-, musik-, dans- eller teaterförening*	2.6 - 0.1	2.9 - 1.2*	5.5 - 1.3*	5.5+ 0.2	11.0 - 1.1	89.0+ 1.1*	50.3 - 6.3*	6795	5612
Hobbyförening*	2.1+ 0.2	2.2 - 1.3*	4.3 - 1.1*	3.8+ 0.8*	8.1 - 0.3	91.9+ 0.3	52.7-11.2*	6794	5611
Motororganisation*	0.7 - 0.0	1.2 - 0.3	1.9 - 0.3	5.0 - 1.4*	6.9 - 1.7*	93.1+ 1.7*	27.5+ 1.7	6793	5611
Boendeförening **	3.6+ 0.2	1.9 - 0.5*	5.5 - 0.4	18.3 - 1.2*	23.8 - 1.6*	76.2+ 1.6*	22.9 - 0.0	6803	11346
Föräldraförening**	1.3 - 0.2	0.8 - 0.4*	2.1 - 0.6*	2.4 - 2.5*	4.4 - 3.0*	95.6+ 3.0*	46.2+11.2*	6804	11347
Handikapp- eller patient- förening**	0.6+ 0.0	0.6+ 0.0	1.2+ 0.1	3.8+ 0.8*	5.0+ 0.9*	95.0 - 0.9*	23.6 - 3.3	6804	11347
Invandrарorganisation**	0.2+ 0.0	0.3 - 0.1	0.5 - 0.1	0.4 - 0.2*	0.9 - 0.3*	99.1+ 0.3*	55.9+ 9.5	6804	11347
Kvinnorganisation**	0.3 - 0.1	0.2 - 0.2*	0.5 - 0.3*	0.5 - 0.2*	1.1 - 0.6*	98.9+ 0.6*	52.2 - 2.7	6803	11346
Pensionärsförening**	1.0+ 0.0	1.3 - 0.5*	2.3 - 0.5*	6.1+ 0.1	8.4 - 0.4	91.6+ 0.4	27.4 - 4.8*	6804	11347
Aktieägarförening*	0.2 - 0.1	0.5 - 0.0	0.7 - 0.1	2.1 - 1.3*	2.7 - 1.4*	97.3+ 1.4*	24.1+ 6.2	6795	5612
Grupp eller förening inom svenska kyrkan*	0.8+ 0.0	0.5 - 0.6*	1.3 - 0.6*	3.3+ 1.9*	4.6+ 1.3*	95.4 - 1.3*	27.4-29.3*	6795	5612
Frireligiöst samfund*	1.3 - 0.1	0.6 - 0.9*	2.0 - 1.0*	0.8 - 0.0	2.8 - 1.0*	97.2+ 1.0*	69.9 - 7.8	6795	5612
Annat religiöst samfund*	0.2 - 0.1	0.2 - 0.1	0.4 - 0.2	0.6+ 0.1	1.0 - 0.1	99.0+ 0.1	41.7-13.8	6795	5612
Humanitär hjälporganisation**	1.0+ 0.7*	1.2+ 0.5*	2.2+ 1.2*	6.6+ 3.4*	8.8+ 4.5*	91.2 - 4.5*	24.7+ 1.4	6803	11345
Nykerhetsorganisation*	0.2 - 0.1	0.2 - 0.1	0.4 - 0.2	0.7 - 0.4*	1.1 - 0.6*	98.9+ 0.6*	35.0 - 0.6	6795	5612
Frivillig försvarsorganisation*	0.9 - 0.1	0.7 - 0.7*	1.6 - 0.8*	1.1 - 0.5*	2.6 - 1.3*	97.4+ 1.3*	59.3 - 0.5	6793	5611
Fredsorganisation*	0.1 - 0.0	0.0 - 0.1	0.1 - 0.1	0.7 - 0.2	0.8 - 0.3	99.2+ 0.3*	16.4 - 5.5	6792	5610
Lokal aktionsgrupp*	0.6+ 0.2	0.4+ 0.1	1.0+ 0.3	1.0+ 0.6*	2.1+ 0.9*	97.9 - 0.9*	50.1 - 9.0	6793	5611
Grupp för internationella frågor*	0.2+ 0.1	0.1 - 0.2*	0.4 - 0.1	1.4 - 0.6*	1.8 - 0.7*	98.2+ 0.7*	22.0+ 1.5	6793	5611
Ordenssällskap*	0.9 - 0.3	0.8 - 0.3	1.7 - 0.5*	0.7 - 0.2	2.4 - 0.7*	97.6+ 0.7*	70.5 - 0.9	6793	5611
I Konsumentkooperativ*	0.1 - 0.1	0.3 - 0.8*	0.4 - 0.9*	29.1 - 1.9*	29.5 - 2.8*	70.5+ 2.8*	1.4 - 2.6*	6789	5607
II Andra kooperativ eller samfälligheter*	1.1 - 0.0	0.6 - 0.2	1.7 - 0.2	5.4+ 0.4	7.1+ 0.2	92.9 - 0.2	24.1 - 3.9	6791	5609
III Producentkooperativ*	0.1	0.1	0.2	1.2	1.5	98.5	13.3	6790	5608
Annan förening**	4.0+ 0.0	3.0 - 1.1*	7.0 - 1.1*	7.8+ 0.3	14.8 - 0.8	85.2+ 0.8	47.5 - 4.6*	6802	11344

(1) Aktivitetsnivå: andelen aktiva i förhållande till medlemsantalet i en viss förening.

* Nuläge år 2000 i procent samt utvecklingen mellan 1992 och 2000 i procentenheter, där plustecken anger ökning och * att förändringen är signifikant.

** Nuläge år 2000-01 i procent samt utvecklingen mellan 1992-93 och 2000-01 i procentenheter, där plustecken anger ökning och * att förändringen är signifikant.

Tabell 2.2 Antal personer, 16-84 år, som är medlemmar, har förtroendeuppdrag resp. är aktiva i olika organisationer och sammanslutningar. 2000 (*) resp. 2000/01 (**).

	Personer med förtroende uppdrag	Övriga aktiva medlemmar	Summa aktiva medlemmar	Passiva medlemmar	Summa medlemmar
Någon förening**	1 723 000	1 138 000	2 862 000	3 184 000	6 047 000
Facklig organisation **	379 000	77 000	456 000	3 557 000	4013 000
Politiskt parti **	98 000	24 000	123 000	358 000	481 000
Idrottsförening**	464 000	670 000	1 134 000	915 000	2 050 000
Friluftsförening**	86 000	107 000	193 000	383 000	577 000
Miljöorganisation**	12 000	24 000	37 000	241 000	278 000
Kultur-, musik-, dans- eller teaterförening*	178 000	196 000	375 000	371 000	746 000
Hobbyförening*	142 000	146 000	288 000	259 000	548 000
Motororganisation*	45 000	82 000	128 000	338 000	466 000
Boendeförening **	243 000	127 000	371 000	1 247 000	1 618 000
Föräldraförening**	86 000	52 000	139 000	162 000	302 000
Handikapp- eller patientförening**	38 000	41 000	80 000	258 000	338 000
Invandrарorganisation**	15 000	17 000	33 000	26 000	59 000
Kvinnoorganisation**	22 000	15 000	37 000	34 000	71 000
Pensionärsförening**	68 000	87 000	156 000	414 000	570 000
Aktieägarförening*	13 000	31 000	44 000	139 000	183 000
Grupp eller förening inom svenska kyrkan*	52 000	32 000	85 000	225 000	310 000
Frireligiöst samfund*	89 000	43 000	133 000	57 000	190 000
Annat religiöst samfund*	14 000	13 000	27 000	38 000	65 000
Humanitär hjälporganisation**	66 000	80 000	147 000	450 000	597 000
Nykterhetsorganisation*	15 000	11 000	26 000	49 000	76 000
Frivillig försvarsorganisation*	60 000	45 000	106 000	72 000	179 000
Fredsorganisation*	6 000	2 000	9 000	46 000	55 000
Lokal aktionsgrupp*	41 000	29 000	71 000	70 000	141 000
Grupp för internationella frågor*	16 000	10 000	26 000	95 000	122 000
Ordenssällskap*	63 000	51 000	114 000	47 000	162 000
I Konsumentkooperativ*	6 000	20 000	27 000	1 973 000	2 000 000
II Andra kooperativ eller samfälligheter*	77 000	38 000	116 000	366 000	483 000
III Producentkooperativ*	7 000	8 000	16 000	84 000	100 000
Annan förening**	269 000	207 000	476 000	527 000	1004 000
Totalt antal */**	2 670 000	2 285 000	4 973 000	12 801 000	17 784 000

Föreningsaktiviteter inom olika befolkningsgrupper

(⇒ Tabell 2.3 (1)) (Diagram 2.3–2.4.a-b)

Redogörelsen av medlemskap och aktiviteter i föreningslivet inom olika befolkningsgrupper begränsas här till 2000 års undersökning samt till jämförelser med 1992, då redovisningen gjordes mer utförligt dessa år.

År 2000 var 90 procent av befolkningen medlemmar i någon förening. Det är en minskning med närmare 2 procentenheter sedan 1992. Nedgången är störst bland 16-24-åringarna, nästan 10 procentenheter. Knappt några skillnader finns totalt sett mellan könen när det gäller medlemskap i någon förening. En något större andel män än kvinnor förefaller emellertid vara aktiva eller ha något förtroendeuppdrag i någon förening, drygt 48 procent av männen och 40 procent av kvinnorna uppger sig vara aktiva i någon förening. Beträffande förtroendeuppdrag är andelen drygt 30 procent bland män och 23-24 procent bland kvinnor. Sedan 1992 har andelen som uppger sig vara aktiva minskat med mellan 7 och 8 procentenheter. Knappt någon förändring finns för andelen förtroendeuppdrag. Åldersmässigt tycks andelen aktiva föreningsmedlemmar vara högst bland 35-54-åringarna och lägst bland 75-84-åringarna. Den största nedgången, sedan 90-talets början, när det gäller andelen aktiva återfinns bland män 16-24 år, 22 procentenheter. Skillnaden mellan könen är liten när det gäller antalet medlemskap. Det är endast bland pensionärerna som männen redovisar fler medlemskap än kvinnorna.

Sett till familjesituation är skillnaderna mellan olika grupper relativt små. Antal medlemskap samt andelen aktiva föreningsmedlemmar tycks emellertid vara något högre bland samboende föräldrar, jämfört med i övriga grupper.

Socioekonomiska skillnader förekommer beträffande medlemskap och aktiviteter i föreningslivet. Bland högre tjänstemän är 96 procent medlemmar i någon förening mot knappt 90 procent bland icke facklärd arbetare. Lägst är andelen bland studerande, 75 procent. Antal medlemskap varierar också mellan grupperna. Närmare hälften av samtliga högre tjänstemän har fyra eller fler medlemskap i olika förenings typer. Bland icke facklärd arbetare är motsvarande andel knappt 19 procent. Även här är andelen lägst bland de studerande, 10-11 procent. Beträffande aktivitet och förtroendeuppdrag framkommer också en högre andel bland tjänstemän än bland arbetare. Andelen med något förtroendeuppdrag krymper från 40-41 procent bland de högre tjänstemännen till 19 procent bland icke facklärd arbetare och till drygt 17 procent i studerandegruppen. Sedan 90-talets början har emellertid en viss utjämning skett mellan grupperna, då andelen aktiva minskat mer bland tjänstemännen än bland arbetarna.

Med ökad utbildning, liksom högre disponibel inkomst, följer också en högre andel som är medlem i någon förening, fler medlemskap i olika förenings typer samt en högre andel aktiva och förtroendevalda.

En jämförelse mellan olika regioner i Sverige visar att andelen föreningsaktiva är något högre i de mer glesbefolkade delarna av landet jämfört med i storstadsregionerna. Andelen med minst fyra medlemskap i olika förenings typer är lägst i Göteborg/Malmö-regionen (drygt 23 procent) och högst i norra glesbygden (38 procent). I norra glesbygden uppger sig 54 procent vara aktiva i någon förening mot endast 39 procent i Stockholmsregionen.

Slutligen visar indelningen efter nationalitet på väsentliga skillnader beträffande föreningsmedlemskap. Bland infödda svenskar är närmare 92 procent medlemmar i någon förening, en andel som minskar till nästan 85 procent bland naturaliserade invandrare och till knappt 69 procent bland utländska medborgare. Bland utländska medborgare har andelen med minst ett medlemskap dessutom minskat med närmare 14 procentenheter sedan 1992. Bland infödda svenskar är också andelen aktiva betydligt högre än bland de utländska medborgarna, 46 resp. 24 procent. Bland naturaliserade invandrare uppgår 29 procent att man är aktiva i någon förening. Andelen aktiva i invandrargrupperna har också minskat med mellan 11 och 13 procentenheter sedan början av 90-talet.

Diagram 2.3 Andel som är medlem i någon förening. Personer 16-84 år. Nuläge år 2000 resp. trend 1992-2000. Procent

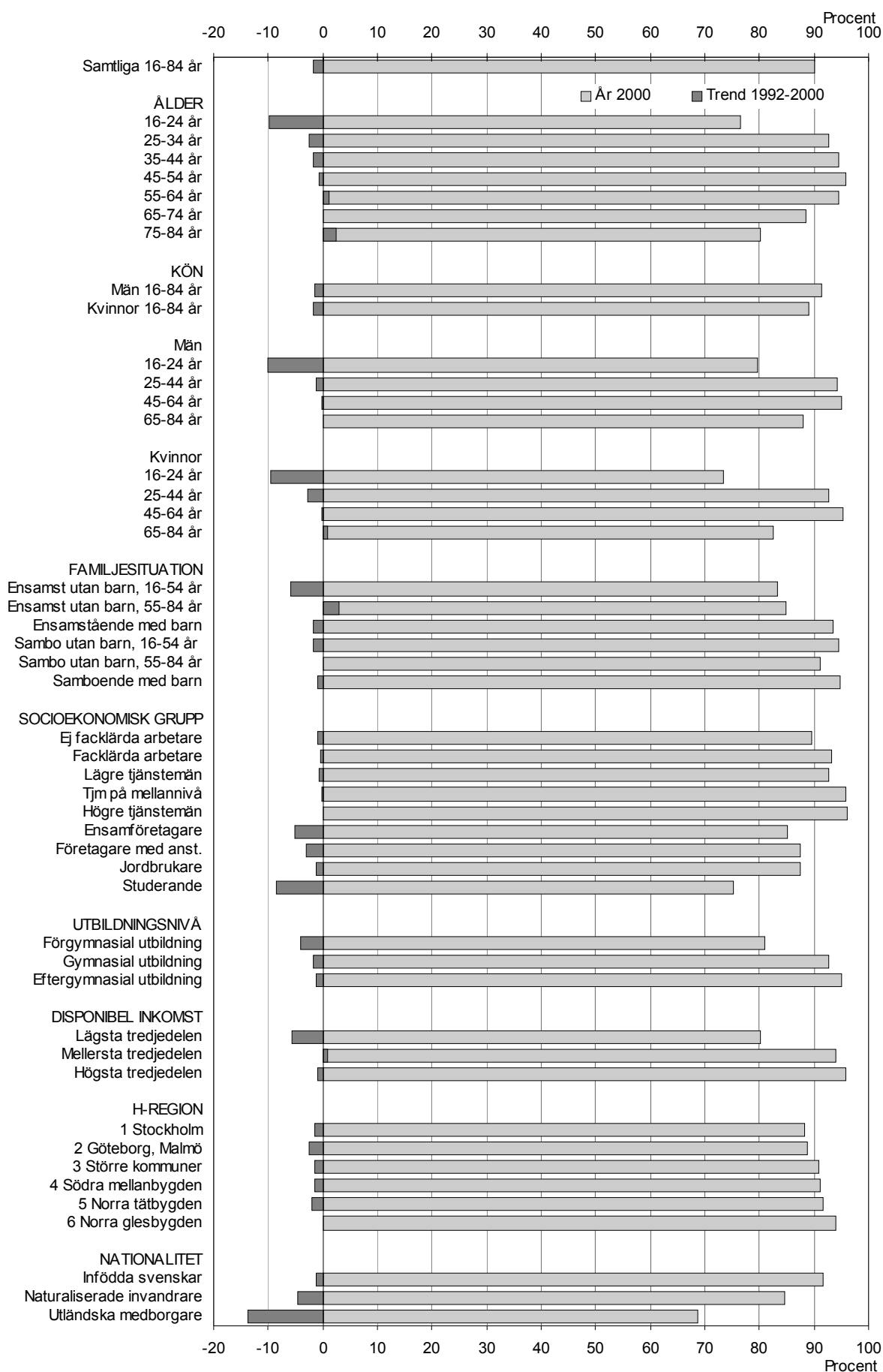

Diagram 2.4.a Andel som är aktiv i någon förening. Personer 16-84 år. Nuläge år 2000 resp. trend 1992-2000. Procent

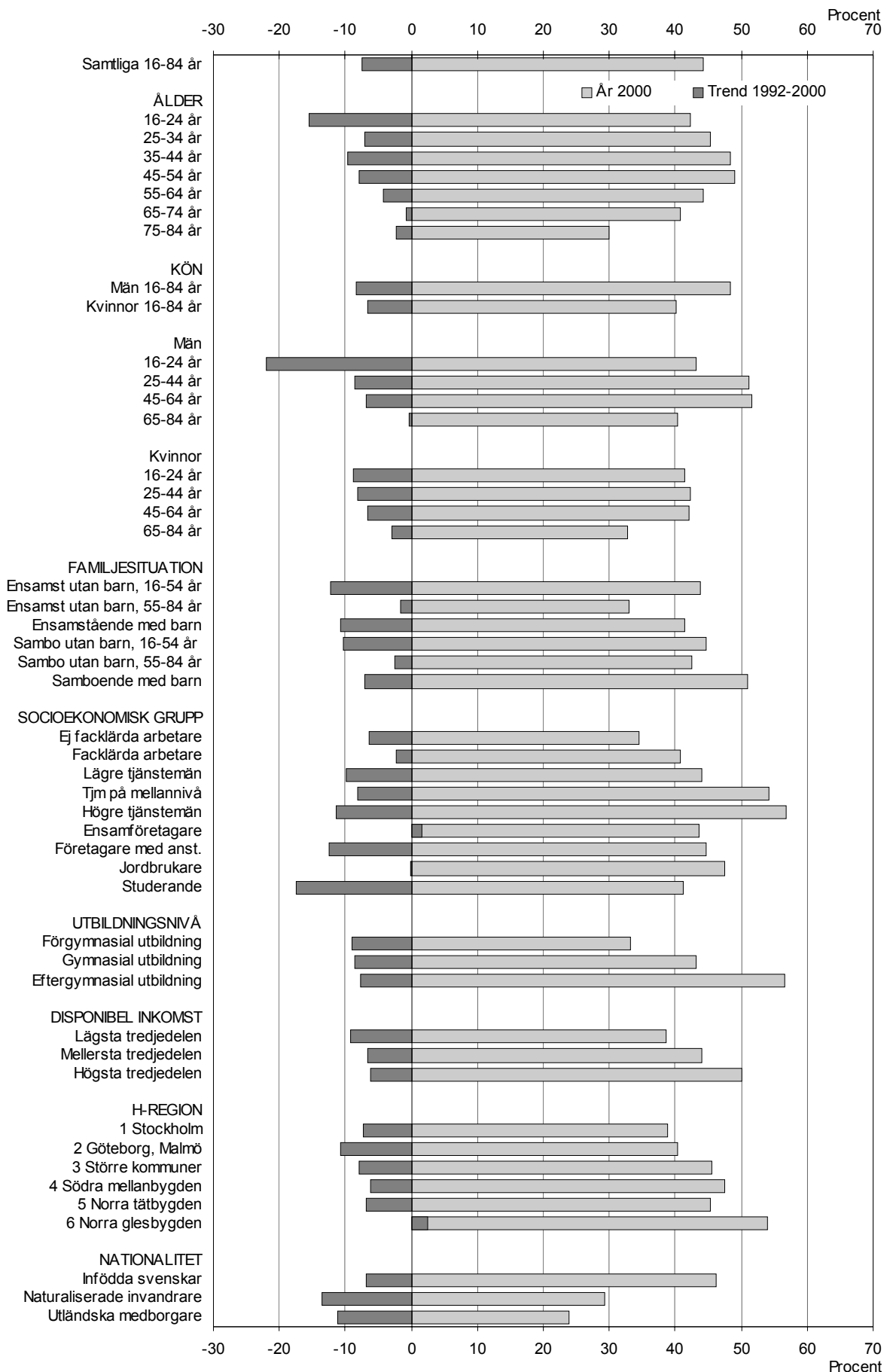
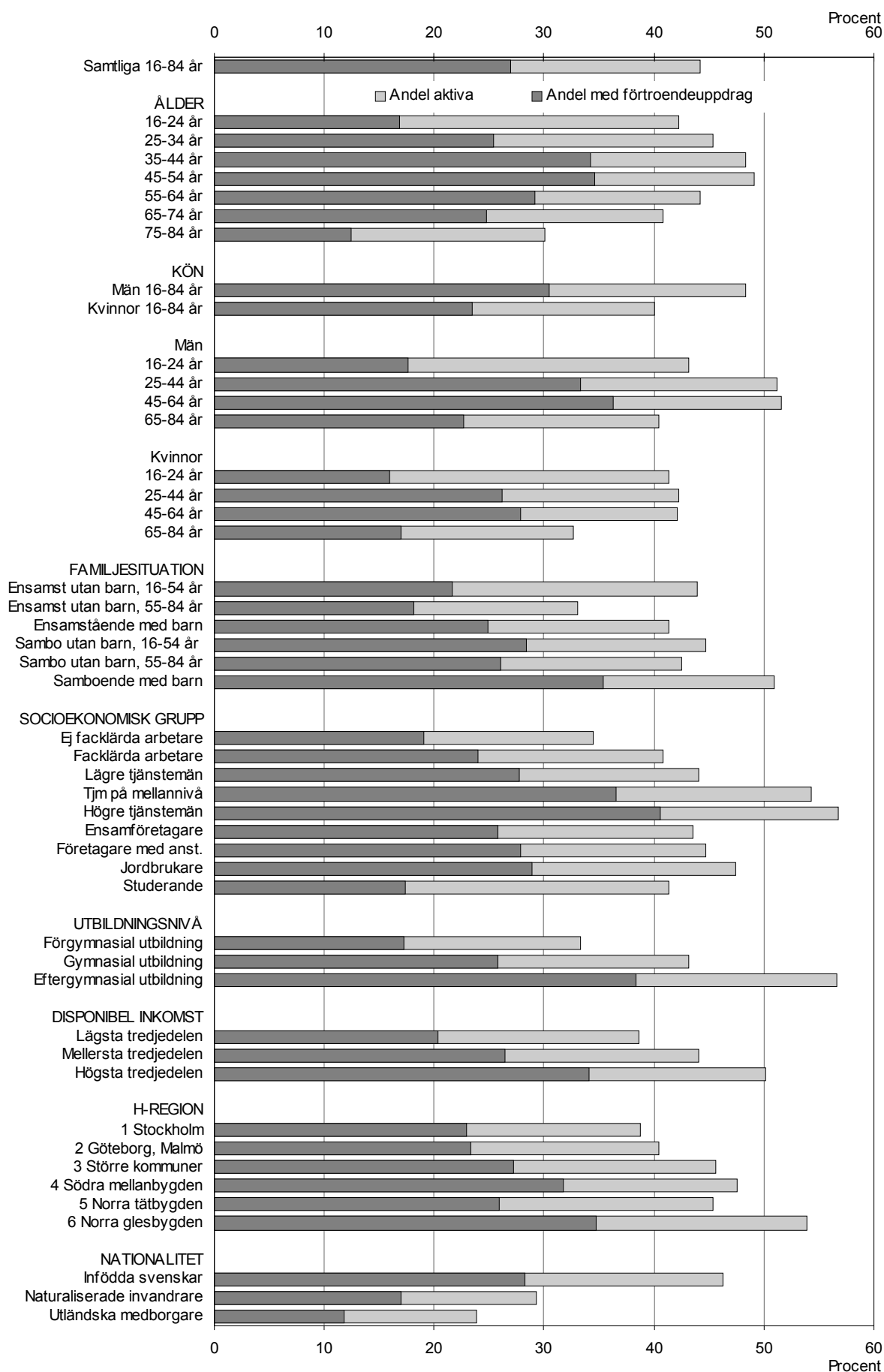

Diagram 2.4.b Andel som är aktiv i någon förening samt därav andel med förtroendeuppdrag. Personer 16-84 år. År 2000. Procent

Övriga aktiviteter inom föreningslivet (⇒Tabell 2.4)

Talat inför ett möte i någon förening (Diagram 2.5)

Närmare 49 procent av befolkningen i åldrarna mellan 16 och 84 år, cirka 3,3 miljoner personer, uppger att man någon gång i sitt liv talat inför ett möte i en förening eller organisation. Av dessa var det för 38 procent frågan om ett anförande eller såväl anförande som diskussionsinlägg och för resterande 11 procent enbart inlägg i en diskussion. Sedan 1992-93 är andelen som uppger att man talat inför ett möte i det närmaste oförändrad.

En betydligt högre andel bland män än bland kvinnor har någon gång talat vid ett föreningsmöte, 57 resp. knappt 41 procent. Skillnaden mellan könen återfinns när det gäller att hålla anförande, där andelen bland män är 46 procent mot 30 procent bland kvinnor. För enbart diskussionsinlägg finns knappt någon skillnad. Åldersmässigt är andelen som mötestalat högst i åldrarna 35-54 år (56-57 procent). Minst aktiva när det gäller att tala på möten är 16-24-åringarna (32 procent) och 75-84-åringarna (37-38 procent). I åldersgruppen 65-84 år är skillnaden mellan könen störst, bland män är andelen 57 procent mot 28 procent bland kvinnor. Sett till familjesituation är det vanligare att samboende än ensamstående talat på något möte.

En indelning efter socioekonomisk grupp visar på markanta skillnader. Andelen som talat på något möte minskar från 78 procent bland högre tjänstemän till 30-31 procent bland icke facklärda arbetare. Även utbildningsnivå inverkar, bland personer med eftergymnasial utbildning är andelen som mötestalat närmare 71 procent mot 29 procent bland personer med enbart förgymnasial utbildning. Variationerna mellan olika inkomstgrupper är något mindre, men andelen ökar även här med stigande inkomst. Bland höginkomsttagare är andelen närmare 61 procent, jämfört med 35-36 procent bland personer med låg inkomst.

Avvikelserna mellan olika regioner är relativt små. Redovisningen efter nationalitet visar att infödda svenskar, jämfört med utrikes födda, i högre grad talat vid något möte. Bland infödda svenskar är andelen drygt 50 procent, mot 37 procent bland naturaliserade invandrare och närmare 32 procent bland utländska medborgare.

Försökt att påverka ett beslut i någon förening (Diagram 2.6)

Mellan 42 och 43 procent av befolkningen, cirka 2,9 miljoner personer, uppger att man någon gång har tagit kontakt med någon person i ansvarig ställning i någon förening, rörelse, samfund eller liknande för att försöka påverka ett beslut i en fråga. 27 procent uppger att man försökt påverka ett beslut i någon fackförening, 11 procent i något politiskt parti och närmare 25 procent i någon annan förening. Sedan 1992-93 har andelen som försökt påverka ett beslut i någon förening minskat med mellan 1 och 2 procentenheter.

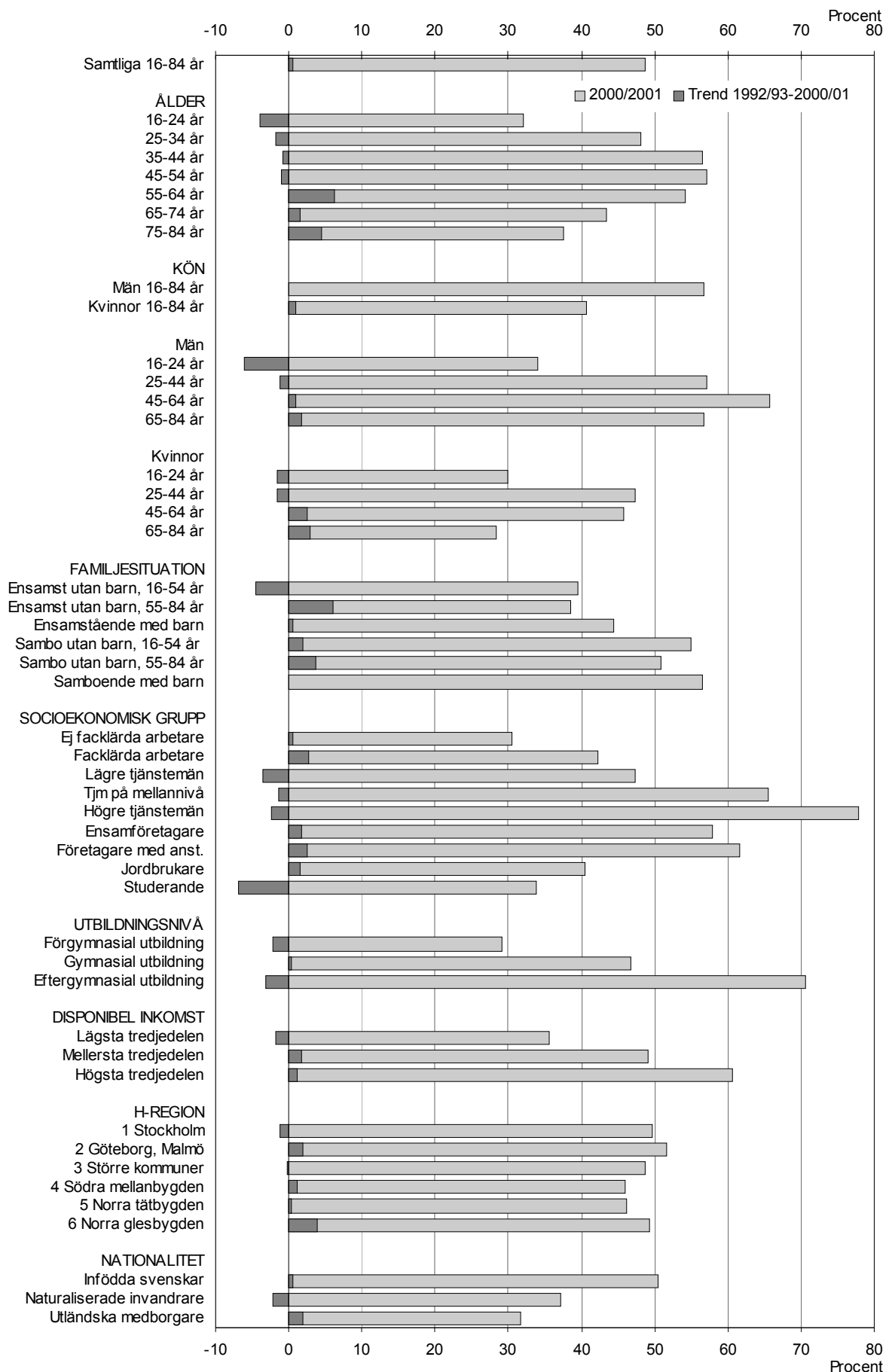
En större andel män än kvinnor har tagit kontakt för att försök påverka ett beslut i någon förening, 48-49 procent mot 36-37 procent. Åldersmässigt är 45-54-åringarna de mest aktiva (närmare 54 procent). Minst aktiva är 16-24-åringarna (23 procent) och 75-84-åringarna (28-29 procent). Bland de allra yngsta har också en minskning skett med 3 procentenheter sedan 90-talets början, bland de allra äldsta har samtidigt en ökning skett med närmare 7 procentenheter. Stora skillnader återfinns emellertid

mellan könen bland de äldre – bland män i åldersgruppen 65-84 år har 46-47 procent försökt påverka ett beslut mot 24-25 procent bland kvinnor i samma åldersgrupp. En indelning efter familjesituation visar att andelen som tagit kontakter av detta slag är högst bland samboende föräldrar.

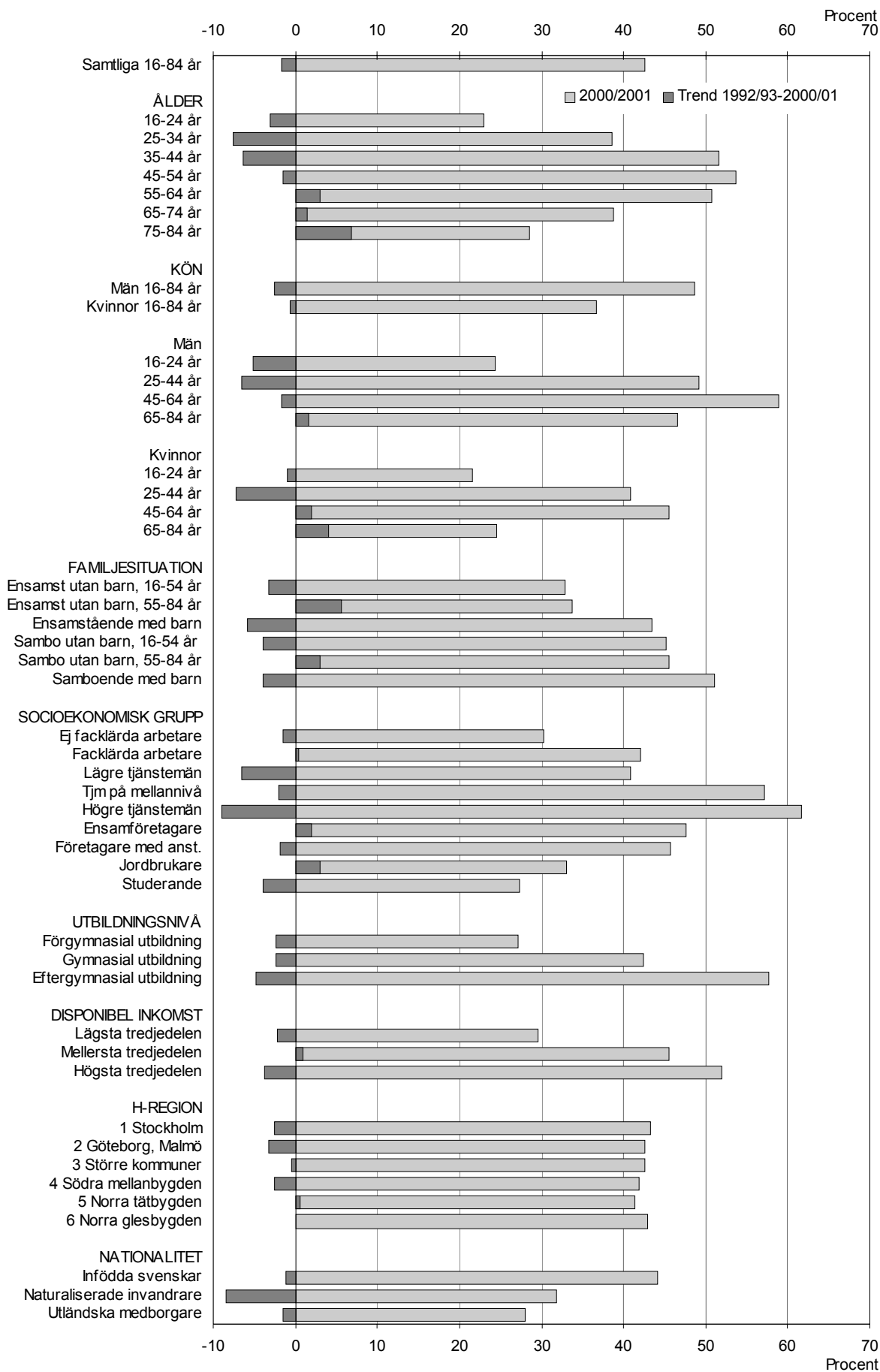
Bland högre tjänstemän har närmare 62 procent försökt påverka ett beslut i någon förening. Motsvarande andel bland icke facklärd arbetare är 30 procent. En utjämnning har dock skett mellan grupperna sedan 90-talets början, då en minskning med 9 procentenheter skett bland högre tjänstemän. Med ökad utbildning, liksom högre disponibel inkomst, ökar andelen som försökt påverka. Andelen ökar från 27 procent bland personer med förgymnasial utbildning till närmare 58 procent bland personer med högskole- eller universitetsutbildning. Bland låginkomsttagare är andelen 29-30 procent mot 52 procent bland höginkomsttagare.

Skillnaderna är små vid en regional indelning. Sett till nationalitet tycks infödda svenskar i något större utsträckning varit aktiva. Bland infödda svenskar uppger 44 procent att man kontaktat ansvariga personer för att försöka påverka beslut, mot 32 procent bland naturalierade invandrare och 28 procent bland utländska medborgare.

Diagram 2.5 Har någon gång talat vid något möte. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

**Diagram 2.6 Har någon gång försökt att påverka ett beslut i någon förening.
Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93–2000-01. Procent**

De förtroendevaldas arbete (⇒Tabell 2.5)

Av tabell 2.2 framgår att det finns närmare 2,7 miljoner förtroendeuppdrag spridda i befolkningen bland 16-84-åringarna. Förtroendeuppdragen fördelas vidare på ungefär 1,7 miljoner förtroendevalda, vilket ger cirka 1,5 förtroendeuppdrag i snitt per förtroendevald.

I samband med 2000 års undersökning tillfrågades samtliga av de som sagt sig ha något förtroendeuppdrag eller uppgett sig på annat sätt vara aktiva inom någon förening om antal arbetade timmar inom detta uppdrag under en normal månad. Man uppmanades att exkludera eventuell betald arbetstid om man t.ex. var anställd inom organisationen.

En redovisning av de förtroendevaldas resp. de övriga aktivas arbetade tid inom några av de största föreningstyperna visar att de 2,4 miljoner förtroendevalda (skiljer sig något från tabell 2.2, då vi här enbart redovisar uppgifter från år 2000) i genomsnitt arbetar mellan 8 och 9 timmar per månad med oavlönat arbete inom olika föreningar (se tablan nedan). Totalt omfattar det ideella föreningsarbetet bland förtroendevalda i Sverige ungefär 255 miljoner timmar under ett år. Sedan början av 90-talet har antalet personer med förtroendeuppdrag minskat något, samtidigt som antalet förtroendeuppdrag inte minskat i lika hög utsträckning. Detta har fört med sig ett något mer omfattande ideellt arbete, räknat i arbetstimmar per månad, för de förtroendevalda.

De 90 000 förtroendevalda i olika frireligiösa samfund har den i genomsnitt högsta arbetsinsatsen per månad med drygt 15 timmar. Totalt omfattar därmed arbetet drygt 16 miljoner timmar per år. Det största bidraget till det ideella föreningsarbetets årsvolym, beträffande arbetade timmar, står emellertid idrottsföreningarna för. De närmare 460 000 förtroendevalda arbetar i snitt 14 timmar per månad, vilket totalt ger närmare 77 miljoner timmar under ett år.

Bland de förtroendevalda i de fackliga organisationerna är arbetet fördelat på betald arbetstid och oavlönat arbete. I genomsnitt arbetar de förtroendevalda ungefär 7 timmar per månad, varav 5 timmar på betald arbetstid och 2 timmar oavlönat. Det totala antalet blir därmed 24 miljoner arbetade timmar på betald arbetstid resp. närmare 9 miljoner oavlönade arbetstimmar.

I tablån nedan (som är ett utdrag ur \Rightarrow *Tabell 2.5*) redovisas den arbetade tiden (genomsnittligt antal timmar per månad samt uppskattning av antalet arbetade timmar per år) bland de förtroendevalda i några olika föreningstyper.

	Genomsnittligt antal tim/mån	Uppskattning (i 1000-tal) av antalet förtroendevalda inom arbetade tim/år	
Samtliga föreningar (exkl. fackligt arbete på betald arbetstid)	8,6	2 417	253 950
Facklig organisation:			
på betald arbetstid	5,3	380	24 300
oavlönat	1,9	380	8 850
Politiskt parti	8,5	124	12 500
Idrottsförening	14,0	458	76 950
därav: lagidrottsförening	14,5	281	48 950
annan idrottsförening	11,2	192	28 850
Kultur-, musik-, dans- eller teaterförening	10,5	179	22 550
Hobbyförening	8,1	142	13 800
Boendeförening	4,4	239	12 500
Frireligiöst samfund	15,3	90	16 450
Ordenssällskap	14,2	63	10 800
Övriga föreningar	9,3	80	8 850

Intresse att aktivera sig i föreningslivet (\Rightarrow *Tabell 2.6*)

För att få en bild av intresset för föreningsarbete bland olika grupper i befolkningen – både bland de redan engagerade och de som ej är aktiva – ställdes vid 2000 års undersökning följande frågor:

”Hur ser du på arbetet inom olika organisationer och sammanslutningar? Har du för närvarande tid och intresse för att arbeta (mera) inom någon organisation, t.ex. genom att ta något förtroendeuppdrag eller vara aktiv på annat sätt?”

samt till de som svarade ”ja”:

”Vilken eller vilka organisationer är du intresserad av?”

Mellan 9 och 10 procent av alla 16-84-åringar uppger sig ha tid och intresse att *börja arbeta* alternativt *arbeta mera* inom olika delar av föreningslivet. Skillnaden tycks vara liten mellan könen. Åldersmässigt finns den högsta andelen bland 16-24-åringarna. Mellan 18 och 19 procent av dessa uppger sig vara intresserade att aktivera sig (mera) inom någon eller flera organisationer. Andelen sjunker därefter successivt med stigande ålder till endast en procent bland 75-84-åringarna.

Högst är intresset att börja arbeta inom någon idrottsförening – mellan 2 och 3 procent av befolkningen vill börja arbeta (mera) aktivt. Andelen förefaller här vara något högre bland män än bland kvinnor, drygt 3 mot knappt 2 procent. Sett till ålder är intresset högst bland de allra yngsta (närmare 8 procent). Andelen minskar också här gradvist med ålder.

Efter idrottsföreningar följer humanitära hjälporganisationer (1,8 procent) och kultur-, musik, dans- eller teaterföreningar (1,5 procent).

Nedan redovisas (utdrag ur \Rightarrow *Tabell 2.6*) de föreningstyper där intresset att börja arbeta är allra högst (nuläge år 2000 i procent med jämförelser från 1992 i procentenheter, där plustecken anger ökning och * att förändringen är signifikant).

Har tid och intresse för att börja arbeta (mera) inom:	Samtliga 16-84 år Andel i %	Män 16-84 år Andel i %	Kvinnor 16-84 år Andel i %
Någon förening	9.6 -1.1	10.4 -1.3	8.8 -0.8
Facklig organisation	0.2 -0.5*	0.2 -0.7*	0.2 -0.3
Politiskt parti	0.6 +0.3	0.9 +0.4	0.4 +0.3
Idrottsförening	2.6 -0.6	3.3 -1.3*	1.9 +0.1
därav: lagidrottsförening	1.7 -1.5*	2.4 -2.3*	1.0 -0.8*
annan idrottsförening	1.1 +1.1*	1.2 +1.2*	1.0 +1.0*
Kultur-, musik-, dans- eller teaterförening	1.5 0.0	1.3 -0.1	1.6 +0.2
Humanitär hjälporganisation	1.8 +0.6*	1.2 +0.4	2.3 +0.9*

Kapitel 3

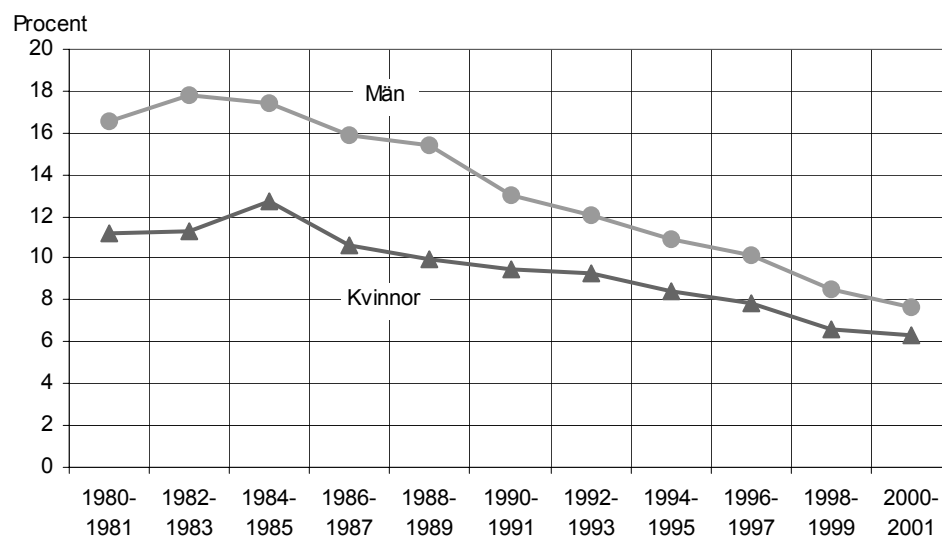
Partipolitiska aktiviteter

Medlemskap och aktivitet i politiska partier

1980-81–2000-01 (Diagram 3.1–3.4)

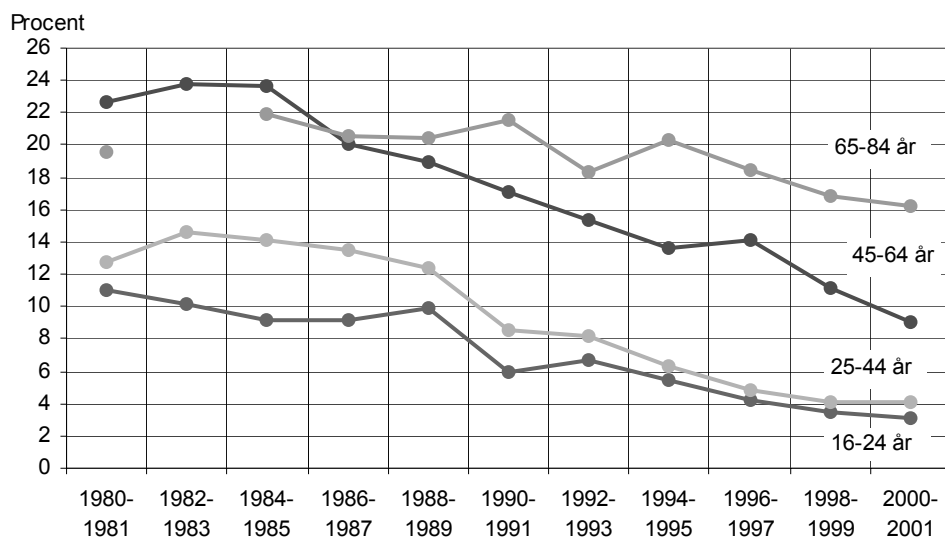
I diagram 3.1 framgår att medlemsandelen i politiska partier har halverats sedan början av 80-talet. Åren 1980 och 1981 var i genomsnitt närmare 14 procent av den vuxna befolkningen medlemmar i något politiskt parti. Den högsta andelen under perioden nåddes 1984-85 med 15 procent partianslutna. Därefter har andelen successivt minskat till 7 procent 2000-01. Under hela perioden har andelen medlemmar varit något högre bland män än bland kvinnor. Skillnaden mellan könen har emellertid minskat från drygt 5 procentenheter 1980-81 till mellan 1 och 2 procentenheter 2000-01.

Diagram 3.1 Medlemskap i politiska partier bland män och kvinnor 16-84 år. Utvecklingen 1980-81–2000-01. Procent

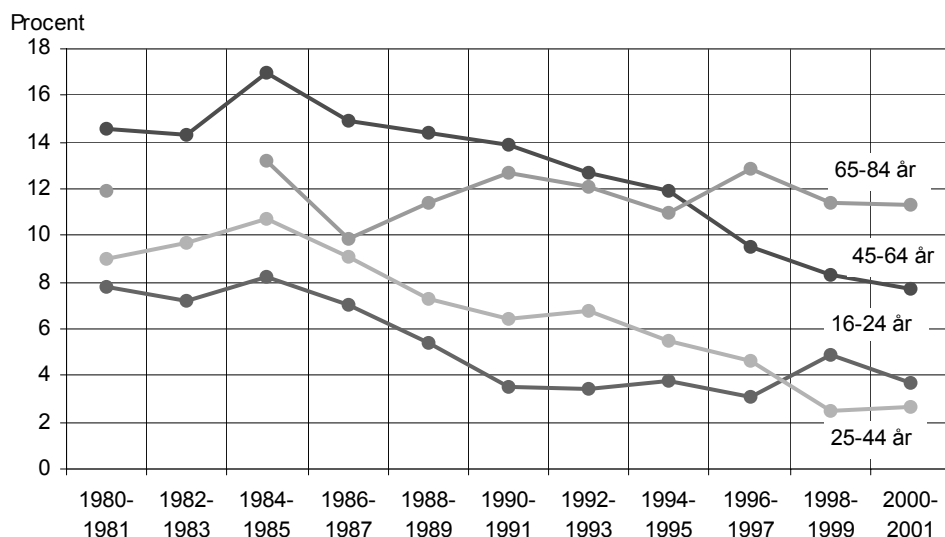
Utvecklingen mellan 1980-81 och 2000-01 redovisat efter kön och olika åldersgrupper visar en negativ utveckling i samtliga åldersgrupper. Minst är medlemsnedgången bland pensionärerna. Medlemsminskningen har varit något större bland männen än bland kvinnorna. Den kraftigaste nedgången finns bland män i åldersgruppen 16-24 år, för vilka andelen partimedlemmar minskat med nästan tre fjärdedelar. Bland kvinnorna återfinns den största minskningen bland 25-44-åringarna, andelen partimedlemmar har här minskat med två tredjedelar.

Diagram 3.2 Medlemskap i politiska partier bland män i olika åldrar. Utvecklingen 1980-81–2000-01. Procent

Uppgift saknas 1982-83 för 65-84-åringarna

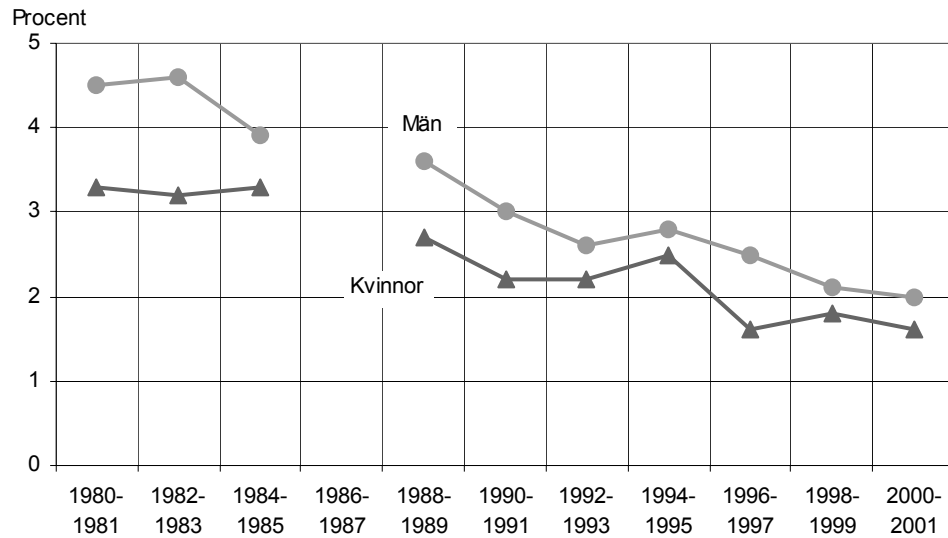
Diagram 3.3 Medlemskap i politiska partier bland kvinnor i olika åldrar. Utvecklingen 1980-81–2000-01. Procent

Uppgift saknas 1982-83 för 65-84-åringarna

I diagram 3.4 beskrivs utvecklingen mellan 1980-81 och 2000-01 när det gäller andelen medlemmar som uppger sig delta aktivt i partiets verksamhet (andel medlemmar med förtroendeuppdrag samt i övrigt aktiva medlemmar). Som framgår har andelen aktiva medlemmar minskat under perioden, från närmare 4 procent till knappt 2 procent. Andelen har under perioden varit något högre bland män än bland kvinnor. Skillnaden mellan könen har emellertid minskat sedan början av 80-talet.

Diagram 3.4 Aktiva inom politiska partier bland män och kvinnor 16-84 år. Utvecklingen 1980-81–2000-01. Procent

Uppgift saknas 1986-87

Medlemskap och aktivitet inom olika befolkningsgrupper (⇒Tabell 3.1–3.2) (Diagram 3.5–3.7)

Åren 2000 och 2001 var i genomsnitt ungefär 480 000 personer i åldrarna mellan 16 och 84 år medlemmar i något politiskt parti. Majoriteten av medlemskåren, 74 procent, är passiva medlemmar, 20 procent uppger att man har något förtroendeuppdrag och närmare 6 procent uppger att man i övrigt deltar aktivt i partiets verksamhet. Sett till hela den vuxna befolkningen är 7 procent anslutna till något politiskt parti. Av dessa är 5 procent passiva medlemmar, mellan 1 och 2 procent har något förtroendeuppdrag och 0,5 procent uppfattar sig som i övrigt aktiva. Sedan 1992-93 har medlemsandelen i de politiska partierna minskat med närmare 4 procentenheter. Av diagram 3.6 framgår att nedgången i det närmaste berör samtliga befolkningsgrupper.

En något större andel män än kvinnor förefaller vara partianslutna, närmare 8 procent mot 6 procent. Några större skillnader mellan könen finns inte när det gäller andelen som säger sig vara aktiva eller ha förtroendeuppdrag.

Med stigande ålder ökar andelen medlemmar successivt. Den allra högsta anslutningsnivån (16 procent) finns bland de 65-84-åriga männen. Lägst andel medlemmar (2 procent) finns, sett till båda könen, bland 25-34-åringarna.

En jämförelse mellan olika socioekonomiska grupper visar att drygt 8 procent av de högre tjänstemännen är medlemmar i något politiskt parti, mot 5 procent av de icke facklärdas arbetare. Bland de som har förtroendeuppdrag är högre tjänstemän och tjänstemän på mellannivå överrepresenterade i förhållande till sin andel av medlemskåren. Av samtliga förtroendevalda utgör dessa båda tjänstemannagrupper 43 procent, medan deras andel bland samtliga medlemmar utgör 30 procent. Arbetare utgör 31 procent av medlemskåren, men innehar endast 22 procent av förtroendeposterna. Den överlägset högsta anslutningsgraden har jordbrukarna, bland vilka mellan 38 och 39 procent är medlemmar i något politiskt parti. Medan 9 procent av alla partimedlemmar är jordbrukare, utgör deras andel av befolkningen endast 1-2 procent.

Sett till olika utbildningsnivåer är differenserna små när det gäller partimedlemskap. Skillnaderna är också små vid indelning efter disponibel inkomst, andelen partianslutna tycks emellertid öka något med stigande inkomstnivåer.

Regionala skillnader förekommer när det gäller medlemskap och aktivitet inom politiska partier. I glesare befolkade regioner är anslutningsgraden högre än i storstadsregionerna. I norra glesbygden är 13 procent partianslutna, jämfört med 5 procent i Stockholmsområdet och Göteborg/Malmö-området. I samtliga regioner har en medlemsminskning skett sedan 90-talets början. Det största medlemsraset har dock inträffat i norra tätbygden, närmare 8 procentenheter till totalt 6 procent partimedlemmar.

Slutligen visar en indelning efter nationalitet att invandrargrupperna är underrepresenterade inom partiväsendet. Bland infödda svenskar är mellan 7 och 8 procent anslutna till något parti, jämfört med knappt 4 procent bland naturaliserade invandrare och endast mellan 1 och 2 procent bland utländska medborgare.

Diagram 3.5 Medlemskap och aktivitet inom politiska partier. Personer 16-84 år. 2000-01. Procent

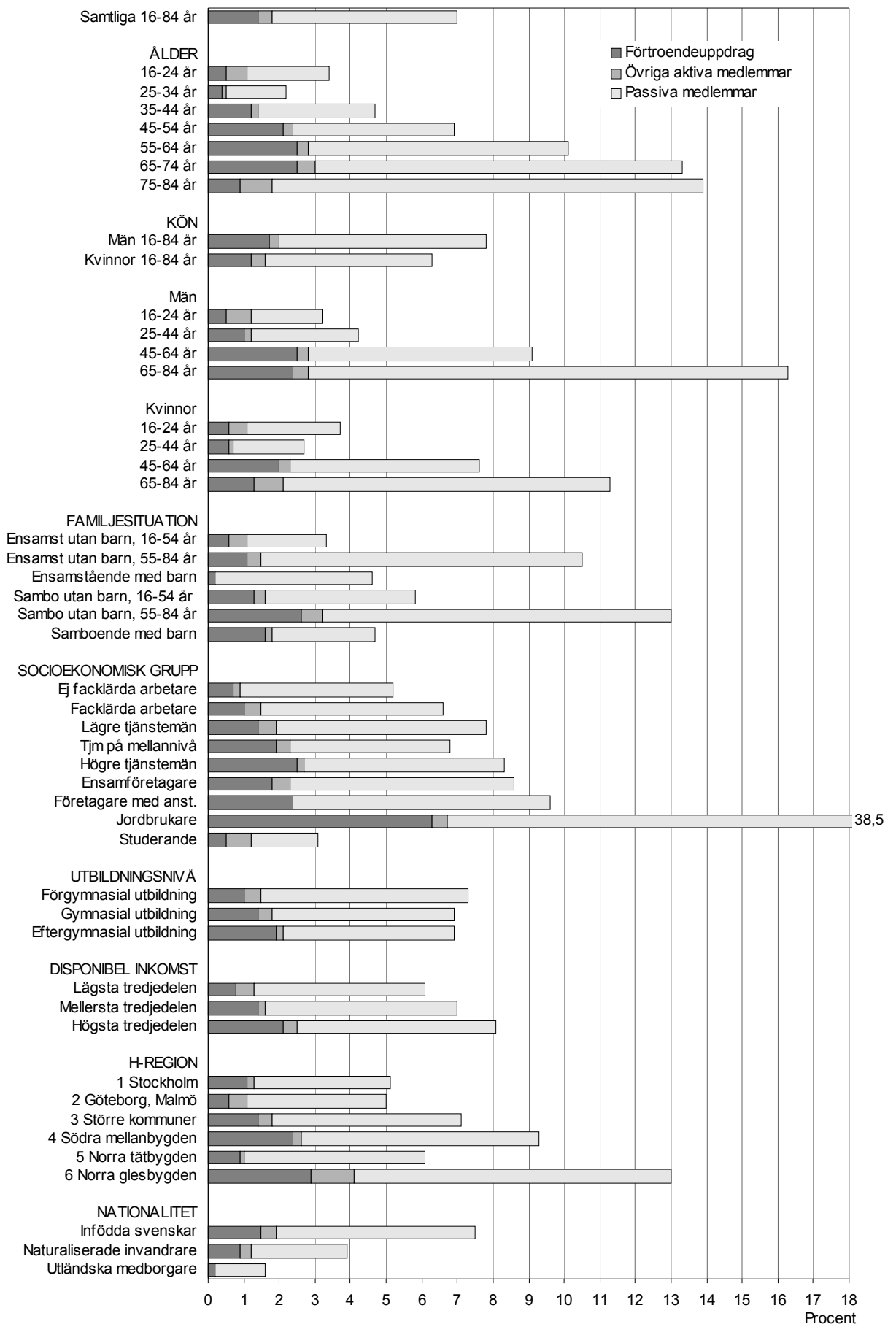

Diagram 3.6 Medlemskap i politiska partier. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

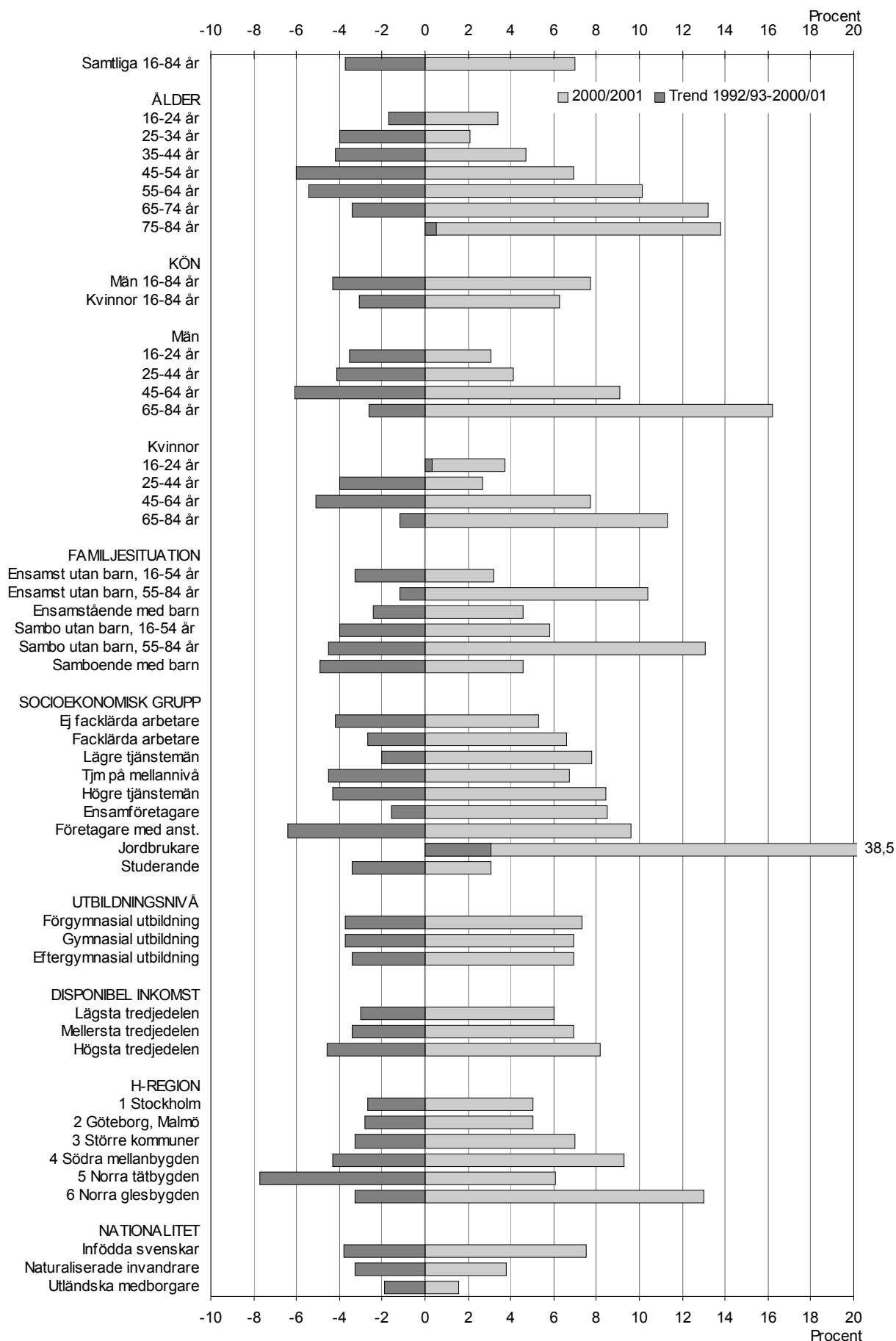
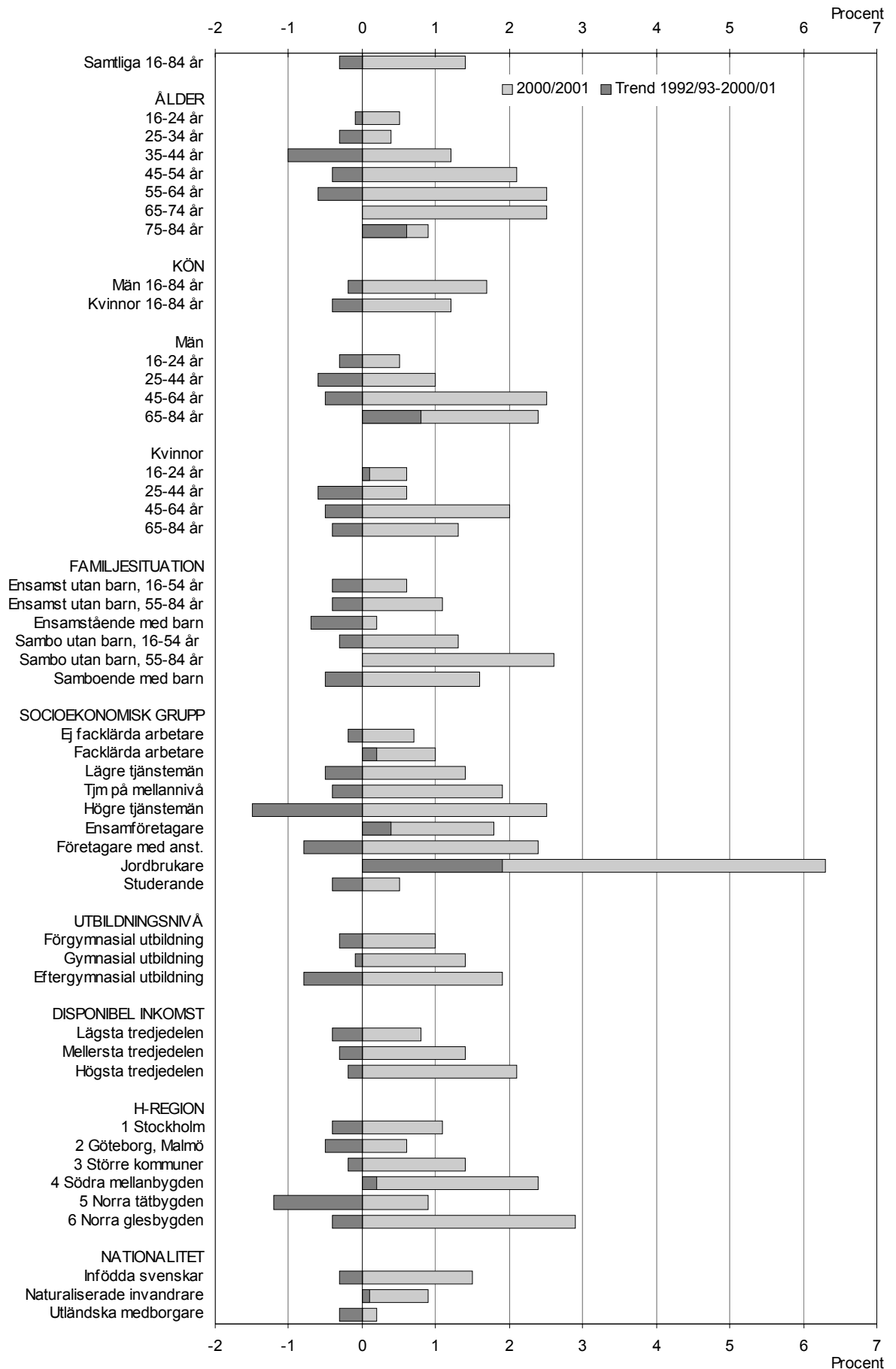

Diagram 3.7 Andel med förtroendeuppdrag i politiska partier. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

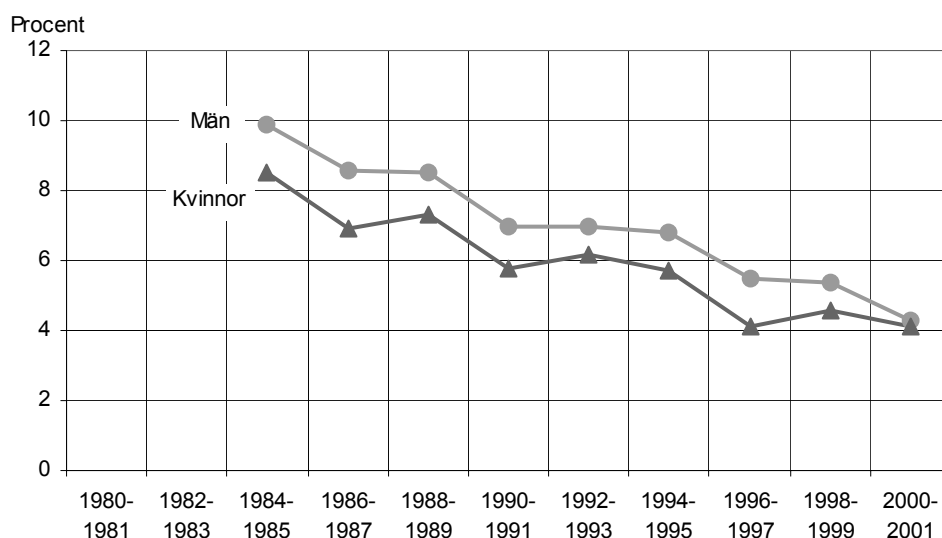

Mötesdeltagande

Mötesdeltagande 1984-85–2000-01 (Diagram 3.8)

Diagram 3.8 visar på en markant nedgång i mötesdeltagandet inom politiska partier mellan 1984-85 och 2000-01. Åren 1984 och 1985 uppgav i genomsnitt 9 procent av den vuxna befolkningen att man deltagit på minst ett politiskt möte under det senaste året. Denna andel har gradvist minskat till 4 procent 2000-01. Under perioden har mötesaktiviteten varit något högre bland män än bland kvinnor. Skillnaden har dock minskat successivt och 2000-01 var mötesdeltagandet ungefär lika stort mellan könen.

Diagram 3.8 Andel som varit på minst ett politiskt möte det senaste året. Män resp. kvinnor 16-84 år. Utvecklingen 1984-85–2000-01. Procent

Mötesdeltagande inom olika befolkningsgrupper (⇒Tabell 3.3) (Diagram 3.9)

Bland de partianslutna uppgar närmare 43 procent att man varit på minst ett partipolitiskt möte under det senaste året. Av dessa har 7 procent deltagit på ett möte, 13 procent på två eller tre möten och 23 procent uppgar att man varit på minst fyra politiska sammankomster.

Sett till hela befolkningen uppgar 4 procent att man varit på minst ett politiskt möte under det senaste året. Av dessa har 1 procent varit på ett möte, 1 procent på två eller tre möten och närmare 2 procent uppgar att man deltagit på minst fyra möten. Totalt sett har andelen som varit på minst ett politiskt möte minskat med drygt 2 procentenheter sedan 1992-93.

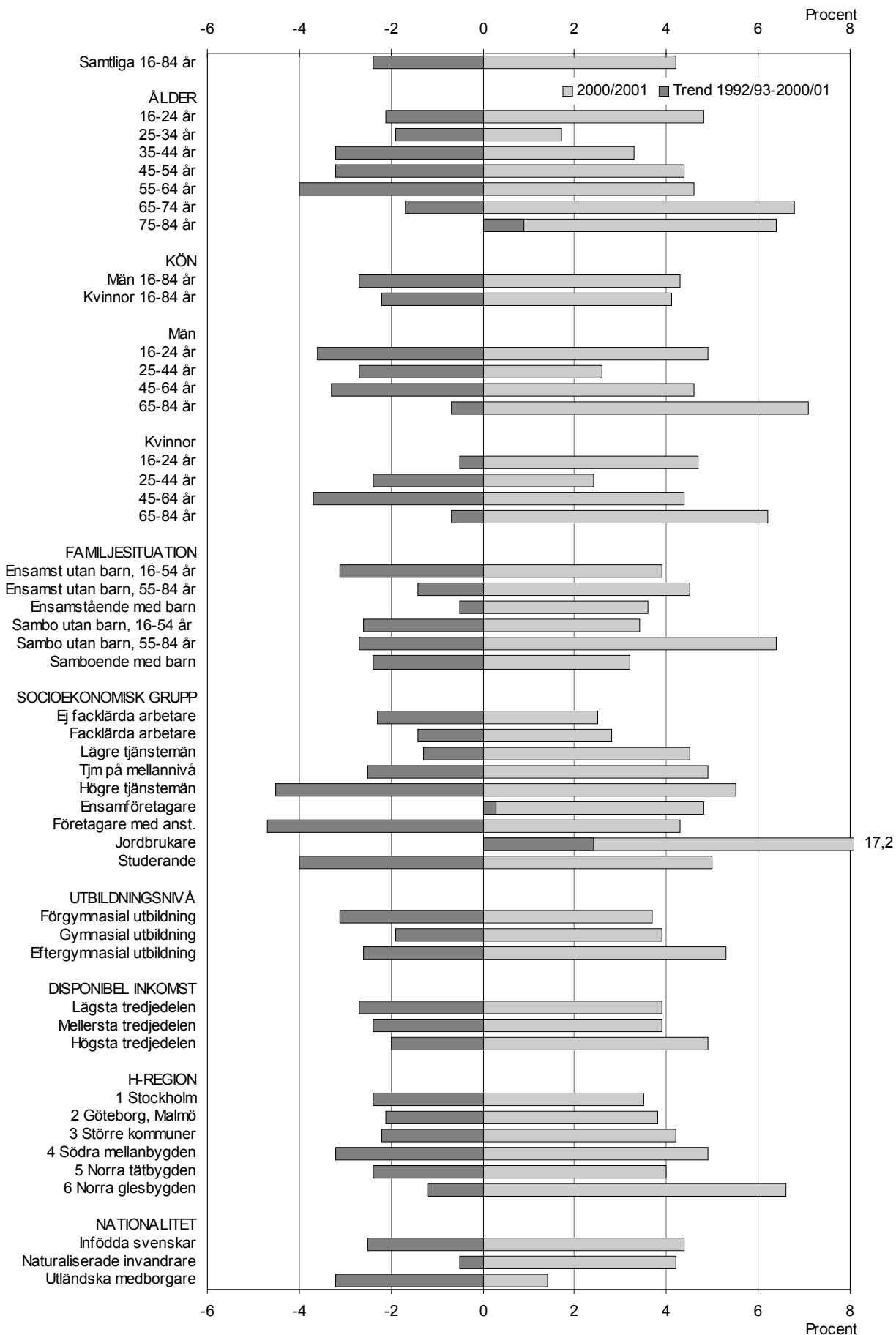
Medlemskap i politiska partier och mötesdeltagande är två indikatorer på politiskt deltagande som är nära förknippade, de skillnader i mötesdeltagande som finns mellan olika befolkningsgrupper följer i stort sett också det mönster som konstaterades beträffande medlemskap i politiska partier.

Sett till mötesdeltagande återfinns knappt några skillnader mellan könen. Högst andel mötesdeltagare (7 procent), liksom partimedlemmar, finns bland män i pensionsåldern. Lägst andel aktiva när det gäller att delta på partimöten (närmare 2 procent) finns, oberoende av kön, likaså bland 25-34-åringarna.

Tjänstemän förefaller vara något aktivare när det gäller att närvara vid politiska möten än arbetare. Jämfört med 90-talets början uppger emellertid mellan 4 och 5 procentenheter färre bland de högre tjänstemännen att man deltagit i minst en sammankomst under året. Bland samtliga arbetare är motsvarande minskning 2 procentenheter. Bland jordbrukare, varav 39 procent är medlemmar i något politiskt parti, har 17 procent varit på minst ett möte.

Sett till de olika regionerna tycks mötesdeltagandet, precis som anslutningsgraden, vara något högre i norra glesbygden än i övriga delar av landet. Vid indelning efter nationalitet återfinns en låg andel mötesaktiva bland de utländska medborgarna. Bland dessa har dessutom utvecklingen under 90-talet varit negativ.

Diagram 3.9 Andel som varit på minst ett politiskt möte det senaste året. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

Synen på de förtroendevaldas arbete

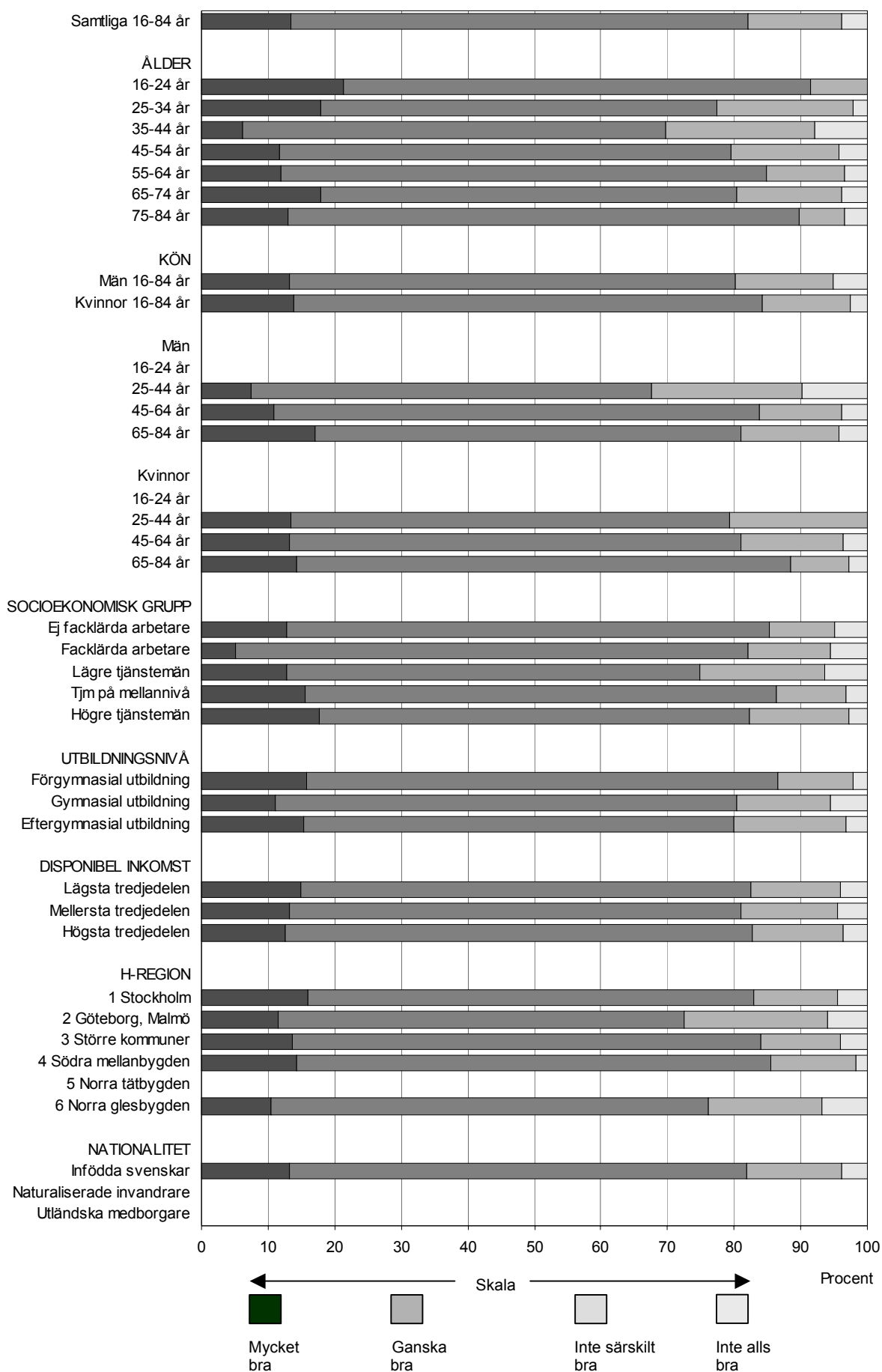
(⇒ Tabell 3.4) (Diagram 3.10)

För att spegla synen på de förtroendevaldas arbete fick de som var medlemmar i något politiskt parti frågan: ”Hur ser du på de förtroendevaldas sätt att sköta sina uppgifter i ditt lokala politiska parti (även politiskt ungdoms- eller kvinnoförbund)? Anser du att de sköter sina uppgifter mycket bra, ganska bra, inte särskilt bra eller inte bra alls?”

Mellan 13 och 14 procent av de partianslutna svarade att man tycker att de förtroendevalda sköter sina uppgifter ”mycket bra”, mellan 68 och 69 procent svarade ”ganska bra”, 14 procent ”inte särskilt bra” och 4 procent svarade ”inte bra alls”. En klar majoritet valde därmed något av de båda positiva svarsalternativen och förefaller således vara nöjda med det arbete de förtroendevalda utför. Svarsfördelningen visar knappt på några förskjutningar sedan början av 90-talet.

Observera att då frågan enbart ställts till partimedlemmar blir antalet intervjuade lågt i flertalet grupper och den statistiska osäkerheten därmed hög. I diagram 3.10 (samt i ⇒ Tabell 3.4) framgår hur svarsfördelningen ser ut inom de olika befolkningsgrupperna, emellertid redovisas endast uppgifter som bygger på minst 40 intervjuer. Skillnaderna mellan befolkningsgrupperna är i allmänhet ganska små.

Diagram 3.10 Synen på de förtroendevaldas arbete i den lokala partiorganisationen. Andelar bland partimedlemmar. År 2000-01. Procent

Synen på de förtroendevalda kommunalpolitikernas arbete (Tabell 3.5) (Diagram 3.11)

För att få en uppfattning om medborgarnas bedömning av de förtroendevalda kommunalpolitikernas arbete ställdes frågan ”*Om du tänker på de förtroendevalda kommunalmännen i din kommun, hur ser du på deras sätt att sköta sina uppgifter? Anser du att de sköter sina uppgifter mycket bra, ganska bra, inte särskilt bra eller inte bra alls?*”

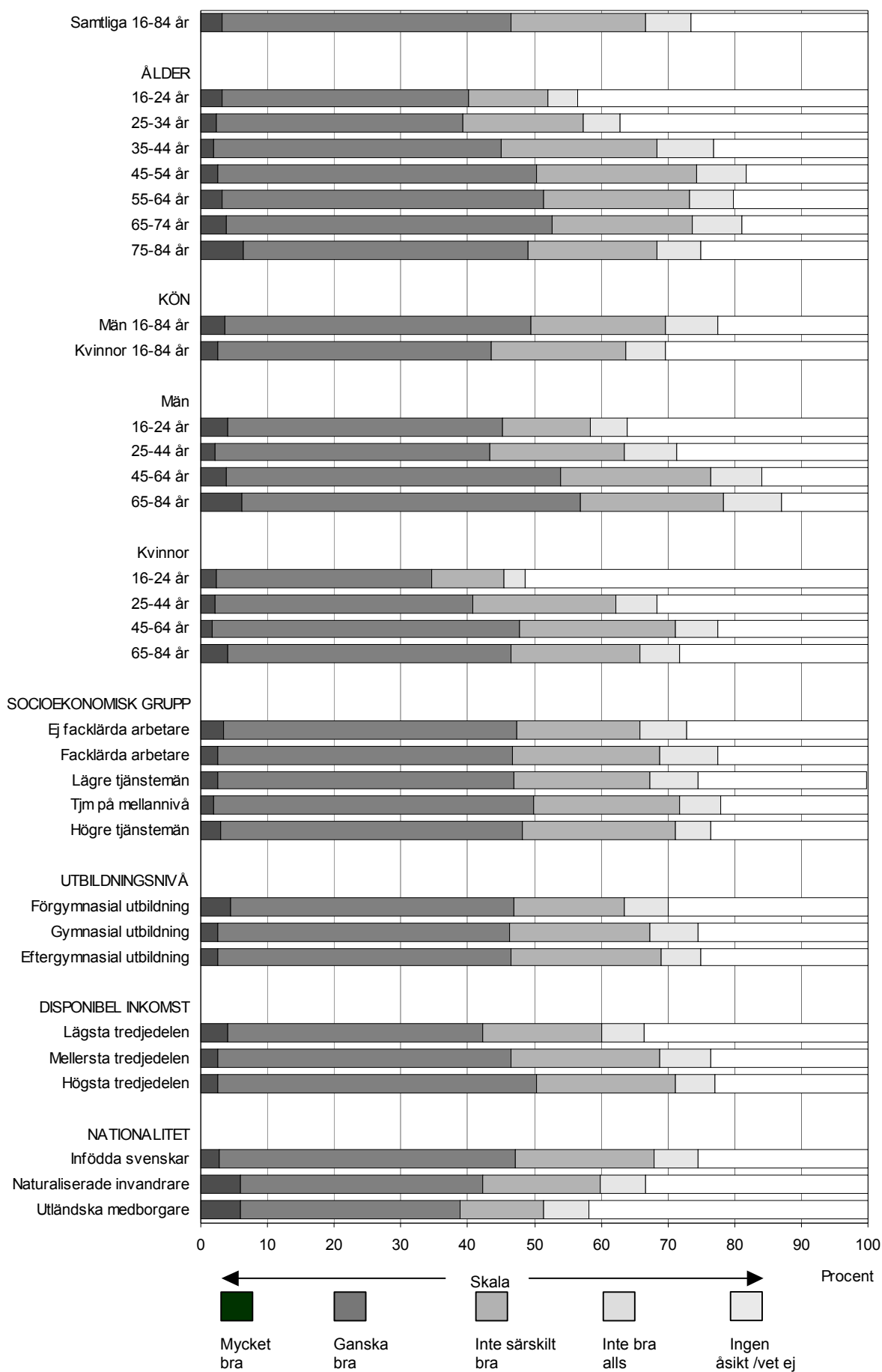
Mellan 26 och 27 procent av befolkningen mellan 16 och 84 år har inte någon uppfattning om de förtroendevalda kommunalpolitikernas sätt att sköta sina uppgifter. Drygt 46 procent har en positiv inställning till hur arbetet bedrivs. Av dessa anser 3 procent att de sköter sina uppgifter mycket bra och 43-44 procent att arbetet sköts ganska bra. 27 procent av befolkningen har därmed en något mer negativ inställning till hur arbetet sköts – 20 procent uppger att de förtroendevalda inte sköter sina uppgifter särskilt bra och närmare 7 procent anser att de inte alls sköter sina uppgifter bra. Denna svarsfördelning innebär endast små förskjutningar jämfört med 1992-93.

Skillnader finns mellan könen och mellan olika åldersgrupper när det gäller synen på politikernas arbetsinsats. En större andel män än kvinnor har en positiv inställning till hur arbetet bedrivs, drygt 49 procent jämfört med drygt 43 procent har valt alternativet ”mycket bra” eller ”ganska bra”. Den högsta andelen positivt inställda bland männen återfinns i åldersgruppen 65-84 år (57 procent) och bland kvinnorna i åldersgruppen 45-64 år (48 procent). Något fler män än kvinnor förefaller också ha en negativ syn på hur arbetet sköts, närmare 28 procent jämfört med 26 procent. Detta förhållande förklaras av att fler kvinnor än män inte har någon åsikt beträffande kommunalmännens sätt att sköta sina uppgifter, drygt 30 procent jämfört med knappt 23 procent har uppgett att man inte vet eller inte har någon åsikt. Andelen som saknar uppfattning har ökat med 4 procentenheter sedan början av 90-talet. Den högsta andelen utan åsikt finns bland de yngsta, 43-44 procent, vilket samtidigt är en ökning med 8 procentenheter sedan 1992-93. Bland 25-34-åringarna har andelen utan åsikt ökat med 12 procentenheter till 37 procent.

Några större skillnader finns inte vid en jämförelse mellan olika socioekonomiska grupper. Jordbrukare utmärker sig emellertid med en jämförelsevis hög andel positivt inställda, drygt 56 procent. Variationerna är också små vid redovisning efter utbildningsnivå och disponibel inkomst. Sett till nationalitet framkommer en hög andel utan åsikt bland utländska medborgare, 42 procent, vilket är en ökning med 13 procentenheter sedan 1992-93. Bland naturaliserade invandrare är andelen utan åsikt 33 procent och bland infödda svenskar drygt 25 procent.

En jämförelse mellan olika kommuner visar på skillnader när det gäller medborgarnas bedömning av de förtroendevalda kommunalpolitikernas arbete (se tabell 3.5). Det bör dock påpekas att resultaten måste tolkas med stor försiktighet, då det relativt låga antalet intervjuer gör den statistiska osäkerheten påtaglig. Bland de redovisade kommunerna (antal intervjuer fler än 60 stycken) återfinns den högsta andelen utan uppfattning i Sollentuna (49-50 procent), Järfälla (48 procent), Lund (46-47 procent) och Huddinge (46 procent). Andelen som svarat ”mycket bra” eller ”ganska bra” är högst i Örnsköldsvik (69 procent) och i Jönköping (66-67 procent). Högst andel negativt inställda till kommunalmännens sätt att sköta sina uppgifter återfinns i Gävle (38 procent), Hässleholm (38 procent) och i Uppsala (37 procent).

Diagram 3.11 Synen på de förtroendevalda kommunalpolitikernas sätt att sköta sina uppgifter. Personer 16-84 år. År 2000-01. Procent

Tabell 3.5 Uppfattning om de förtroendevalda kommunalvärdens sätt att sköta sina uppgifter. Andelar inom olika län och kommuner. Personer 16-84 år. Nuläge år 2000/01 i procent samt utvecklingen mellan 1992/93 och 2000/01 i procentenheter, där plustecken anger ökning och * att förändringen är signifikant.

		Anser att de förtroendevalda kommunalvärderna sköter sina uppgifter:								
		Mycket bra (1)	Ganska bra (2)	Summa (1+2)	Inte särskilt bra (3)	Inte bra alls (4)	Summa (3+4)	Ingen åsikt/ vet ej ningen	Antal i be- folk- ningen (16-84 år) (1000-tal)	Antal inter- vjuer
Samtliga	16-84 år	3.1 - 2.0*	43.4 - 0.1	46.4 - 2.1*	20.2 - 0.9	6.7 - 1.2*	27.0 - 2.1*	26.6+ 4.2*	6792	11327
LÄN OCH KOMMUNER										
STOCKHOLMS LÄN										
	Järfälla	2.8 - 2.4*	37.0 - 1.5	39.8 - 3.8*	19.2 - 1.8	7.0 - 1.9*	26.1 - 3.7*	34.1 + 7.5*	1373	2188
	Huddinge	2.5 - 0.3	37.2-10.8	39.8-11.1	9.7-15.2*	2.4 - 7.8	12.1-23.0*	48.1+34.0*	48	79
	Botkyrka	1.3 - 2.5	22.8-13.8*	24.1-16.3*	20.1 - 6.0	9.6 - 6.7	29.7-12.7	46.2+29.0*	51	80
	Haninge	0.0 - 6.0*	33.8 - 4.8	33.8-10.7	22.0+ 0.9	5.2 - 2.1	27.2 - 1.2	39.0+11.9	45	73
	Täby	4.8+ 2.8	43.9+20.6*	48.7+23.5*	18.1 - 6.8	5.4-29.7*	23.5-36.5*	27.8+13.0	55	87
	Sollentuna	6.4-16.4*	48.1+ 6.5	54.5-10.0	14.1 - 0.6	7.6+ 1.9	21.7+ 1.4	23.8+ 8.6	47	75
	Stockholm	2.5 - 3.1	39.4+ 8.4	42.0+ 5.3	4.9-14.7*	3.5 - 7.7	8.4-22.4*	49.6+17.1*	47	75
	Södertälje	2.8 - 0.1	32.5 - 3.8	35.2 - 3.9	18.3 - 1.6	8.1+ 1.6	26.4 - 0.0	38.4+ 3.9	583	923
	Nacka	3.2 - 0.1	51.1+ 8.6	54.3+ 8.5	29.1 - 4.3	2.7 - 2.3	31.7 - 6.6	14.0 - 2.0	54	87
	Solna	1.1 - 3.6	42.1+ 4.9	43.2+ 1.2	16.2 - 7.6	11.5+ 4.5	27.7 - 3.2	29.0+ 1.9	54	86
	Norrtälje	1.2-10.1*	43.1+ 4.2	44.3 - 5.9	23.8+10.1	4.9 - 3.9	28.7+ 6.2	27.0 - 0.3	51	81
	Uppsala	1.4+ 1.4	42.5-10.8	43.9 - 9.4	22.9 - 1.9	3.2 - 2.7	26.1 - 4.6	30.0+14.0	39	68
UPPSALA LÄN										
	Uppsala	2.2 - 1.0	41.4+ 6.2	43.6+ 5.1	26.4+ 2.4	6.3 - 8.2*	32.7 - 5.8	23.7+ 0.7	241	410
	Uppsala	1.0 - 1.6	36.9+ 7.1	37.9+ 5.5	31.2+ 1.2	6.2-13.4*	37.4-12.2*	24.7+ 6.7	169	287
SÖDERMANLANDS LÄN										
	Nyköping	3.6 - 5.6*	46.2+ 0.5	49.8 - 5.1	21.5+ 4.9	6.9+ 0.7	28.4+ 5.6	21.8 - 0.5	190	324
	Eskilstuna	1.5+ 1.5	59.5+19.0*	61.0+20.5*	16.8-16.4*	3.5 - 9.0	20.4-25.4*	18.7+ 4.9	36	63
	Eskilstuna	1.8 - 8.8*	39.7 - 8.1	41.4-16.9*	23.3+ 9.8	9.1+ 3.3	32.4+13.1*	26.1+ 3.8	67	112
ÖSTERGÖTLANDS LÄN										
	Linköping	3.7+ 1.1	44.6+ 5.3	48.4+ 6.4*	22.1 - 6.4*	6.6 - 3.6*	28.7-10.0*	23.0+ 3.5	311	533
	Norrköping	6.0+ 4.5	51.0+23.2*	57.0+27.7*	12.7-26.6*	3.4-13.0*	16.1-39.6*	26.9+11.9*	107	183
	Norrköping	1.8+ 1.3	34.9 - 4.8	36.7 - 3.5	23.9 - 7.0	8.6+ 0.4	32.5 - 6.6	30.8+10.1	92	155
JÖNKÖPINGS LÄN										
	Jönköping	4.9+ 0.8	60.4+10.5*	65.4+11.3*	11.7 - 9.1*	4.1+ 0.4	15.8 - 8.7*	18.8 - 2.6	236	406
	Jönköping	5.4+ 2.3	61.2+14.7*	66.6+17.0*	5.4-14.4*	2.4 - 0.7	7.8-15.1*	25.6 - 1.9	92	156
KRONOBERGS LÄN										
	Växjö	3.0 - 1.7	45.8 - 9.9*	48.8-11.5*	17.4 - 2.0	3.4 - 3.8	20.8 - 5.8	30.4+17.4*	132	223
	Växjö	2.2 - 1.3	43.5 - 3.1	45.7 - 4.4	14.5 - 7.3	2.6 - 8.7*	17.1-16.0*	37.2+20.3*	61	102
KALMAR LÄN										
	Kalmar	4.7 - 2.6	51.7 - 3.0	56.4 - 5.5	15.8 - 3.6	6.8+ 3.2	22.6 - 0.4	21.0+ 5.9	158	272
	Kalmar	2.2 - 6.8	44.5+ 4.1	46.8 - 2.8	22.3 - 4.1	0.0 - 4.7	22.3 - 8.8	31.0+11.6	37	61
GOTLANDS LÄN										
	Karlskrona	0.0 - 4.9*	37.9-17.2*	37.9-22.1*	37.2+10.1	5.7+ 3.7	43.0+13.8	19.1+ 8.3	45	80
BLEKINGE LÄN										
	Karlskrona	3.0 - 3.6	52.0+ 5.6	55.0+ 2.0	15.9+ 2.0	5.6 - 6.6*	21.5 - 4.6	23.5+ 2.7	104	179
	Karlskrona	0.0 - 5.2*	55.3+23.6*	55.3+18.3*	9.4-13.7*	6.4-11.6*	15.8-25.2*	28.9+ 6.9	45	78
SKÅNE LÄN										
	Malmö	4.3 - 1.8*	39.1 - 4.2*	43.5 - 6.0*	21.8+ 2.2	6.9 - 0.6	28.7+ 1.6	27.9+ 4.4*	838	1372
	Lund	1.8 - 3.0*	36.7+ 5.2	38.5+ 2.2	23.6 - 2.2	9.0 - 5.8*	32.6 - 8.0*	28.9+ 5.8	204	317
	Helsingborg	2.8 - 2.1	37.0-15.6*	39.8-17.8*	12.1 - 1.2	1.6 - 0.1	13.7 - 1.2	46.5+19.0*	75	119
	Kristianstad	1.5 - 1.3	35.1 - 0.6	36.6 - 1.9	23.2-10.9*	8.9 - 0.4	32.1-11.3*	31.4+13.2*	84	142
	Hässleholm	2.1 - 4.3	42.6+ 0.6	44.7 - 3.7	30.0+ 4.7	5.7 - 1.8	35.8+ 2.9	19.6+ 0.8	61	101
	Hässleholm	3.1 - 2.8	39.6 - 5.1	42.6 - 7.9	24.2+ 7.2	13.5+11.9	37.8+19.1*	19.6-11.2	35	60
HALLANDS LÄN										
	Halmstad	2.0 - 2.7*	44.3 - 1.0	46.3 - 3.7	19.4+ 0.7	5.0 - 1.4	24.4 - 0.7	29.3+ 4.4	235	395
	Varberg	0.8 - 4.6	49.8+10.2	50.7+ 5.7	15.7 - 5.8	0.0-10.2*	15.7-16.0*	33.6+10.3	66	112
	Kungsbacka	2.3 - 3.1	54.0+11.8	56.2+ 8.7	14.6 - 2.4	2.1 - 1.8	16.7 - 4.2	27.1 - 4.5	51	88
	Kungsbacka	4.5 - 3.5	30.1-11.0	34.6-14.5	22.8 - 0.2	6.5+ 1.8	29.3+ 1.7	36.1+12.8	56	92
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN										
	Göteborg	3.0 - 0.7	44.6+ 2.9	47.6+ 2.3	19.0 - 2.2	6.4 - 2.3*	25.4 - 4.6*	27.0+ 2.3	1165	1918
	Mölnådal	2.6+ 0.8	36.1+ 4.1	38.7+ 4.9	19.7 - 2.8	7.3 - 4.5*	27.1 - 7.3*	34.2+ 2.4	354	562
	Uddevalla	1.3 - 7.5*	52.0+ 7.7	53.3+ 0.2	11.6 - 4.7	1.3-14.0*	12.8-18.7*	33.9+18.5*	50	79
	Trollhättan	1.2+ 1.2	40.1+ 5.2	41.3+ 6.4	20.8 - 5.5	7.9 - 5.8	28.8-11.3	29.9+ 4.9	44	74
	Borås	4.9+ 2.3	58.4+13.3	63.3+15.6*	9.6-18.8*	4.4 - 2.3	14.0-21.1*	22.7+ 5.5	37	64
	Borås	3.1 - 3.5	50.3+11.4	53.4+ 7.8	19.1+ 3.3	3.2+ 1.2	22.3+ 4.5	24.3-12.3*	77	130

Tabell 3.5: (forts.)

Anser att de förtroendevalda kommunalmännen sköter sina uppgifter:									
	Mycket bra (1)	Ganska bra (2)	Summa (1+2)	Inte särskilt bra (3)	Inte bra alls (4)	Summa (3+4)	Ingen åsikt/vet ej ningen	Antal i befolkningen (16-84 år) (1000-tal)	Antal intervjuer
VÄRMLANDS LÄN	3.9 - 4.8*	42.3 - 2.2	46.2 - 7.1*	20.5+ 1.6	11.7+ 7.3*	32.1+ 8.8*	21.7 - 1.8	215	371
Karlstad	0.0 - 6.1*	37.2 - 2.3	37.2 - 8.4	22.1+ 1.2	6.4+ 2.9	28.5+ 4.1	34.4+ 4.3	63	110
ÖREBRO LÄN	2.6 - 3.6*	38.1 - 8.7*	40.7-12.3*	19.4+ 0.1	5.1 - 1.5	24.5 - 1.4	34.8+13.8*	216	369
Örebro	2.2 - 6.2*	34.2-13.7*	36.3-19.8*	18.3+ 2.9	4.3+ 0.1	22.5+ 3.0	41.1+16.8*	103	173
VÄSTMANLANDS LÄN	1.3 - 2.7*	52.4+ 5.9	53.7+ 3.2	18.2 - 4.2	6.3 - 4.2	24.6 - 8.3*	21.7+ 5.1	176	300
Västerås	0.5 - 2.4	55.5+12.8*	56.0+10.3	14.8-10.8*	4.6 - 8.8*	19.5-19.7*	24.5+ 9.3	86	145
DALARNAS LÄN	2.2 - 3.1*	41.1 - 2.7	43.3 - 5.8	23.9+ 3.9	7.8 - 0.4	31.6+ 3.5	25.1+ 2.3	204	349
Falun	1.6 - 2.4	41.9+ 2.0	43.5 - 0.4	16.5 - 3.2	4.5 - 0.2	21.0 - 3.5	35.6+ 3.9	36	62
Borlänge	3.0 - 7.5	43.3-17.1	46.3-24.6*	15.5+11.3	5.9 - 1.3	21.4+10.0	32.3+14.6	37	61
GÄVLEBORGS LÄN	2.1 - 0.9	40.0 - 1.9	42.2 - 2.8	24.5+ 1.4	10.8+ 1.5	35.3+ 2.9	22.6 - 0.1	233	400
Gävle	1.8 - 1.4	35.8 - 5.2	37.6 - 6.6	28.5+ 0.8	9.9+ 3.3	38.4+ 4.1	24.1+ 2.5	67	116
VÄSTERNORRLANDS LÄN	2.5+ 0.6	47.8 - 4.0	50.3 - 3.4	20.6+ 0.0	8.1+ 0.8	28.8+ 0.8	20.9+ 2.5	190	328
Sundsvall	1.9+ 1.1	47.3 - 5.0	49.1 - 3.9	19.1 - 0.3	5.3 - 0.7	24.5 - 1.0	26.4+ 4.8	71	119
Örnsköldsvik	3.9 - 1.5	65.0+ 3.0	68.9+ 1.5	10.9 - 9.3	3.8+ 0.0	14.7 - 9.3	16.4+ 7.8	42	74
JÄMTLANDS LÄN	2.8 - 5.4*	53.8+ 3.4	56.6 - 2.0	25.2+ 3.4	6.9+ 4.7	32.0+ 8.1	11.4 - 6.1	113	194
Östersund	3.7+ 0.2	55.5+ 2.1	59.2+ 2.3	23.6+ 1.4	7.8+ 6.9	31.4+ 8.3	9.4-10.6*	54	91
VÄSTERBOTTENS LÄN	2.7 - 4.3*	49.6+ 4.0	52.3 - 0.3	20.1 - 4.3	3.7 - 4.1*	23.9 - 8.4*	23.9+ 8.7*	215	366
Umeå	3.1+ 0.2	37.8+ 4.5	40.9+ 4.6	24.6 - 7.8	5.7 - 5.0	30.3-12.7*	28.8+ 8.1	81	137
Skellefteå	1.1-10.5*	54.8 - 6.0	56.0-16.5*	17.9+ 8.6	4.2 - 0.5	22.2+ 8.1	21.9+ 8.5	67	113
NORRBOTTENS LÄN	2.3 - 4.0*	50.7+ 5.5	53.1+ 1.5	21.5 - 1.5	8.8+ 0.9	30.3 - 0.6	16.7 - 0.9	202	350
Luleå	1.4 - 3.1	45.3+ 3.8	46.7+ 0.7	17.8 - 8.2	14.2+ 7.9	32.0 - 0.3	21.3 - 0.3	63	109
Piteå	0.0 - 9.2*	57.7 - 5.4	57.7-14.6	11.5+ 3.1	6.0+ 6.0	17.5+ 9.1	24.8+ 5.5	37	65

Kapitel 4

Fackliga aktiviteter

Inledning

Åren 2000 och 2001 var i genomsnitt 58 procent av befolkningen i åldrarna mellan 16 och 84 år, ungefär 4 miljoner personer, medlemmar i någon facklig organisation (se tabellerna 2.1–2.2). De fackliga organisationerna utgör därmed den i särklass mest omfattande organisationsformen i Sverige. Idrottsföreningar och konsumentkooperativ, som kommer därefter i storleksordning, har vardera cirka 2 miljoner medlemmar.

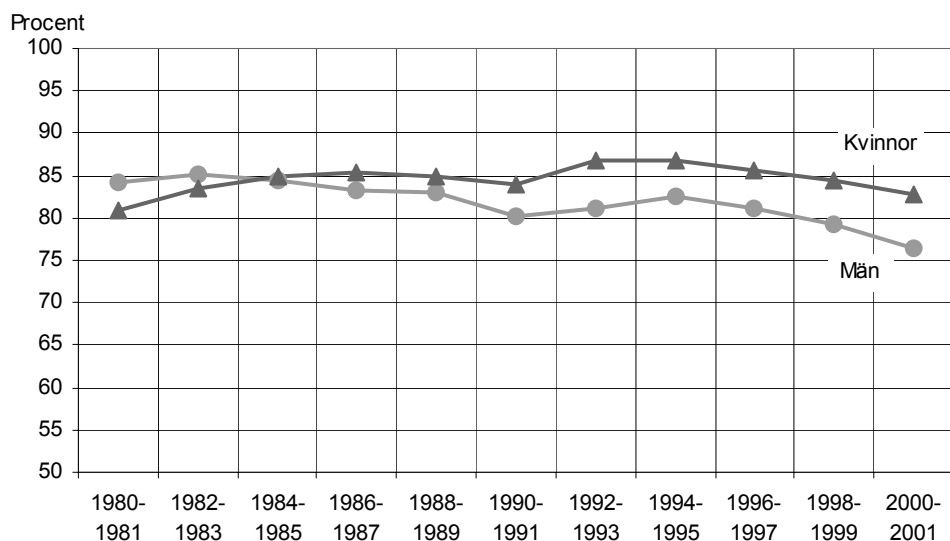
Bland medlemmarna inom de fackliga organisationerna är andelen aktiva däremot låg, endast drygt 11 procent av medlemmarna uppger att man deltar aktivt i dessa förenings verksamhet. Totalt av befolkningen är andelen aktiva mellan 6 och 7 procent, vilket motsvarar omkring 455 000 personer. Av de aktiva har flertalet, ungefär 380 000 personer, något förtroendeuppdrag.

I detta kapitel läggs tonvikten vid de fackliga organisationerna bland de **anställda som normalt arbetar minst 16 timmar per vecka**. De som är anställda på kort deltid finns således inte med här. Bland dessa är den fackliga anslutningsgraden vanligen lägre.

Medlemskap i fackliga organisationer

1980-81–2000-01 (Diagram 4.1)

I diagram 4.1 visas medlemsutvecklingen från 1980-81 till 2000-01 bland anställda män och kvinnor. I diagrammet framgår att medlemsandelen var högre bland män än bland kvinnor 1980-81, 84 mot 81 procent. Sedan dess har emellertid en omsvängning ägt rum och sedan 1986-87 är medlemsandelen högre bland kvinnor än bland män. I mitten av 90-talet noterades den högsta andelen bland kvinnor, närmare 87 procent. Bland män har medlemsandelen minskat under perioden. Åren 2000 och 2001 uppgav i genomsnitt 83 procent av de anställda kvinnorna att man var fackligt anslutna, jämfört med drygt 76 procent av de anställda männen.

Diagram 4.1 Medlemskap inom fackliga organisationer bland anställda män och kvinnor. Utvecklingen 1980-81–2000-01. Procent

Medlemskap och aktivitet inom olika befolkningsgrupper (⇒ Tabell 4.1–4.2) (Diagram 4.2–4.4)

Av samtliga anställda, som normalt arbetar minst 16 timmar per vecka, är nära nog 80 procent medlemmar i någon fackförening (2000-01). Det motsvarar knappt 3 miljoner personer. Sedan 1992-93 är det en minskning med 5 procentenheter. Av medlemskåren uppger sig mellan 13 och 14 procent delta aktivt. Majoriteten av de aktiva, 11-12 procent av medlemmarna, har något förtroendeuppdrag. Sett till samtliga anställda är andelen fackligt aktiva 11 procent och den övervägande delen av dessa, 9 procent, har något fackligt förtroendeuppdrag. Sedan 90-talets början har andelen fackligt aktiva minskat med närmare 3 procentenheter.

Av samtliga anställda är, som ovan nämnts, en större andel kvinnor än män medlemmar i någon facklig organisation, 83 procent mot 77 procent. Ser man till aktivitetsnivå förefaller dock andelen vara något högre bland de manliga medlemmarna – 15 procent av de fackanslutna männen uppger sig vara aktiva mot 12 procent av de kvinnliga medlemmarna.

Åldersmässigt finns stora variationer när det gäller anslutningsgrad. Lägst andel finns bland 16-24-åringarna, 53 procent. I denna åldersgrupp är dock andelen högre bland männen jämfört med bland kvinnorna, 61 resp. 44 procent. Sedan 1992-93 har emellertid andelen medlemmar bland kvinnor i denna åldersgrupp minskat med drygt 25 procentenheter. Den relativt låga medlemsnivån bland ungdomarna hänger naturligtvis samman med att många av dessa ännu inte etablerat sig på arbetsmarknaden, ofta har tillfälliga arbeten eller praktiktjänstgöring. Den fackliga anslutningsgraden ökar successivt med ålder. Bland 45-64-åringarna är 86 procent av männen och närmare 91 procent av kvinnorna fackligt anslutna. När det gäller aktivitetsnivå uppger knappt 4 procent av de fackanslutna 16-24-åringarna att man är aktiva. Bland 35-54-åringarna, som har den högsta nivån, är andelen aktiva av medlemmarna mellan 15 och 16 procent.

Indelning efter socioekonomisk grupp visar här att tjänstemännen på mellannivå och de facklärdade arbetarna tycks ha den högsta medlemsnivån, närmare 83 resp. 86 procent. Lägst anslutningsgrad förefaller finnas bland de högre och lägre tjänstemännen, 73 resp. 75 procent. Andelen aktiva bland medlemmarna ser dock ut att vara allra högst bland de högre tjänstemännen, drygt 16 procent av dessa uppger sig ha något förtroendeuppdrag eller vara aktiv på annat sätt i någon facklig organisation. Bland icke facklärdade arbetare är aktivitetsnivån bland medlemmarna allra lägst, 10 procent.

Skillnaderna mellan olika utbildningsnivåer samt olika inkomstnivåer är små när det gäller facklig anslutning. Den regionala indelningen visar att organisationsnivån är något högre i de glesare befolkade delarna av landet jämfört med i storstadsregionerna. Detta bör delvis hänga samman med att storstadsregionerna har en proportionellt stor andel anställda inom handel och andra tjänste- och servicenäringar där anslutningsgraden traditionellt sett är låg. I storstadsregionerna (Stockholm, Göteborg och Malmö) har också en kraftig medlemsminskning skett med 7 procentenheter sedan 90-talets början. I Stockholmsregionen, med lägst anslutningsgrad, är knappt 65 procent av de anställda medlemmar i någon facklig organisation, därefter följer Göteborg/Malmö-regionen med 74 procent. Norra glesbygden har den högsta andelen fackligt anslutna, drygt 90 procent.

En redovisning efter nationalitet visar att medlemsnivån är 67 procent bland utländska medborgare, vilket är en minskning med 10 procentenheter sedan 90-talets början. Bland infödda svenskar och naturaliserade invandrare varierar andelen mellan 80 och 84 procent. Andelen aktiva tycks vara högst bland infödda svenskar, 14 procent. Bland naturaliserade invandrare är aktivitetsnivån knappt 8 procent och bland utländska medborgare 9 procent.

Den fackliga anslutningsgraden varierar mellan olika näringsgrenar och efter arbetsplatsens karaktär. Inom tillverkningsindustrin och byggnadsindustrin är mellan 85 och 86 procent fackligt anslutna, medan andelen medlemmar inom hotell och restaurang samt parti- och detaljhandel endast är 59 resp. 67 procent. Inom banker och försäkringsbolag är anslutningsgraden närmare 70 procent. Bland personer som arbetar inom försvar-, polis- och brandväsen samt övrig offentlig förvaltning är medlemsnivån 91 procent och inom hälso- och sjukvård samt utbildning närmare 90 procent.

I diagram 4.4 redovisas aktiviteter inom fackliga organisationer även efter facklig tillhörighet. (I \Rightarrow tabell 4.2 redovisas därutöver fackliga aktiviteter i en rad olika fackförbund. Listan på fackliga organisationer kan dock inte göras fullständig, då vi kräver minst 40 intervjuer för redovisning.) När det gäller skillnader mellan olika fackliga organisationer bör framhållas att dessa kan hänga samman med strukturella olikheter. Fackliga organisationer som har en stor del av sina medlemmar koncentrerade till stora arbetsplatser bör normalt sett ha en lägre andel med fackliga förtroendeuppdrag än fackliga organisationer som har sina medlemmar spridda över ett stort antal små arbetsplatser. En viss representation behövs ju på varje arbetsplats även om den är liten. Detta bör hållas i åtanke när man jämför andelen med förtroendeuppdrag i olika grupper.

Bland Sveriges akademikers centralorganisationer (SACO:s) medlemmar är andelen aktiva mellan 17 och 18 procent. Bland SACO-förbunden är det endast möjligt att särredovisa Lärarnas riksförbund och Civilingenjörsförbundet. Inom Lärarnas riksförbund uppger sig 28-29 procent vara aktiva inom organisationen. Denna höga andel kan emellertid just vara ett exempel på det som ovan sades om den fackliga re-

presentationen på relativt små arbetsplatser. Av de aktiva har majoriteten något förtroendeuppdrag. Inom Civilingenjörssförbundet är aktivitetsnivån 19 procent.

Inom TCO är andelen aktiva mellan 14 och 15 procent, vilket är en minskning jämfört med 1992-93 med drygt 4 procentenheter. Av de olika TCO-förbunden redovisar Lärarförbundet (18 procent) och Statstjänstemannaförbundet (17 procent) den högsta andelen aktiva medlemmar. Lägst nivå, av de TCO-förbund vi här kunnat redovisa, har Finansförbundet (7-8 procent).

LO har i genomsnitt knappt 12 procent aktiva medlemmar. Högst tycks medlemsaktiviteten vara inom Grafiska fackförbundet (19 procent), Metallindustriarbetareförbundet och Industrifacket (16-17 procent). Lägst andel aktiva, bland de redovisade LO-förbunden, har Fastighetsanställdas förbund (6-7 procent) samt Hotell- och restaurang facket (knappt 6 procent).

En indelning av fackliga aktiviteter efter kön antyder att en något högre andel bland män än bland kvinnor är aktiva inom LO-förbunden, 13 resp. 10 procent. Bland TCO:s förbund tycks aktivitetsnivån också vara högre bland män jämfört med bland kvinnor, drygt 17 procent mot knappt 13 procent. Inom SACO-förbunden ser andelen aktiva istället ut att vara något högre bland kvinnorna, närmare 19 procent mot drygt 16 procent.

Diagram 4.2 Medlemskap och aktivitet i fackliga organisationer. Anställda som arbetar minst 16 timmar per vecka. 2000-01. Procent

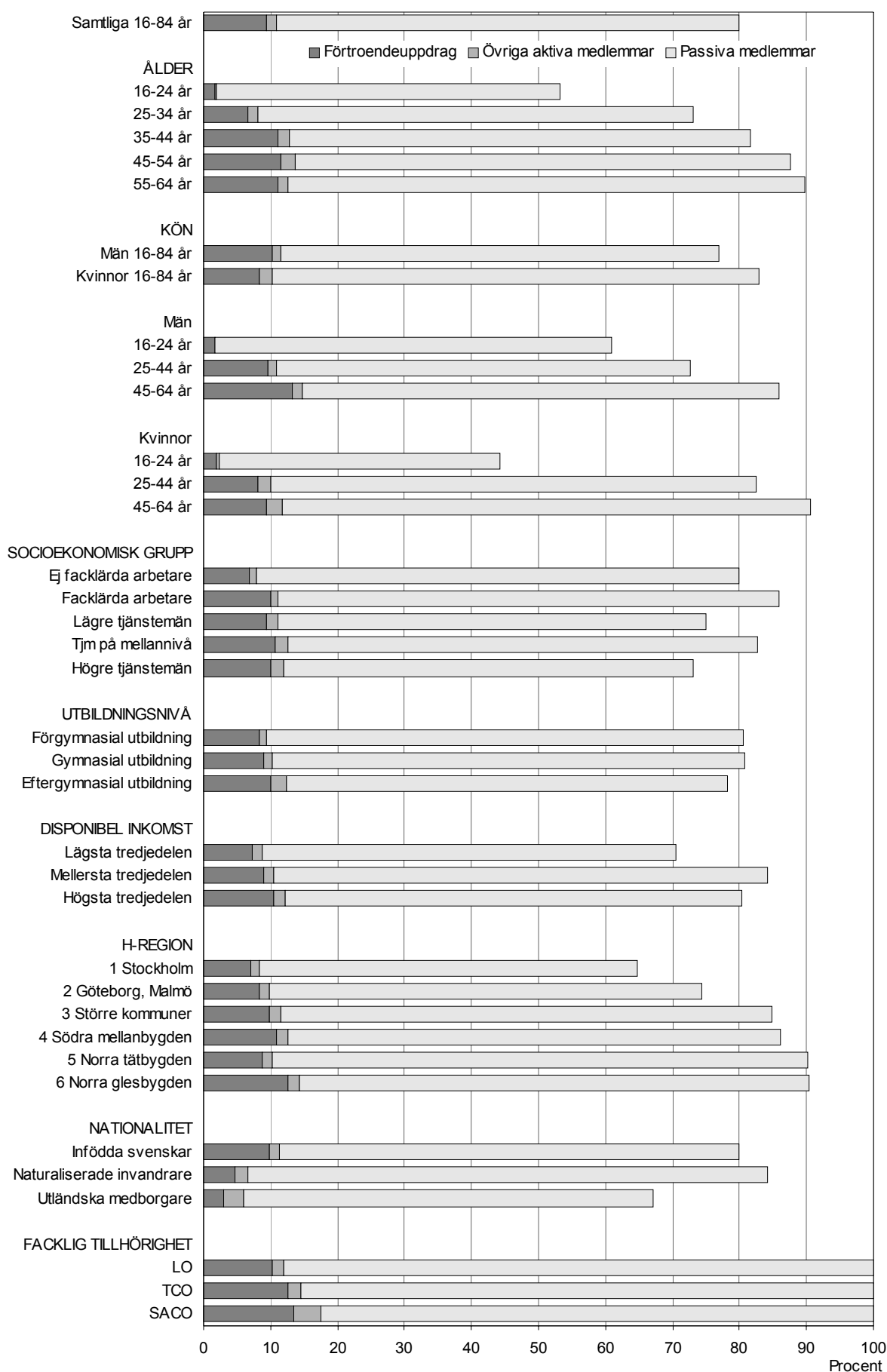

Diagram 4.3 Medlemskap i fackliga organisationer. Anställda som arbetar minst 16 timmar per vecka. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

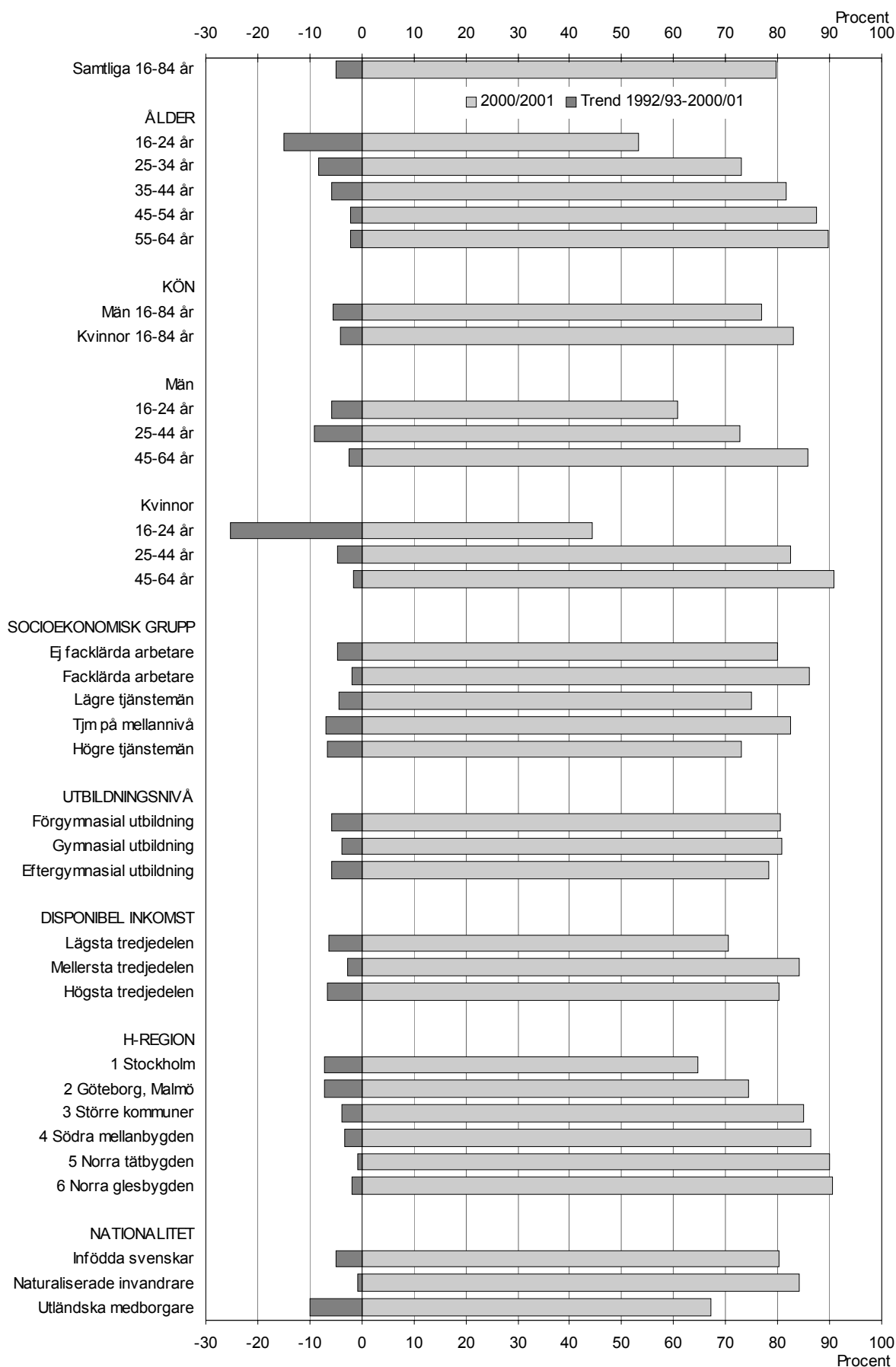
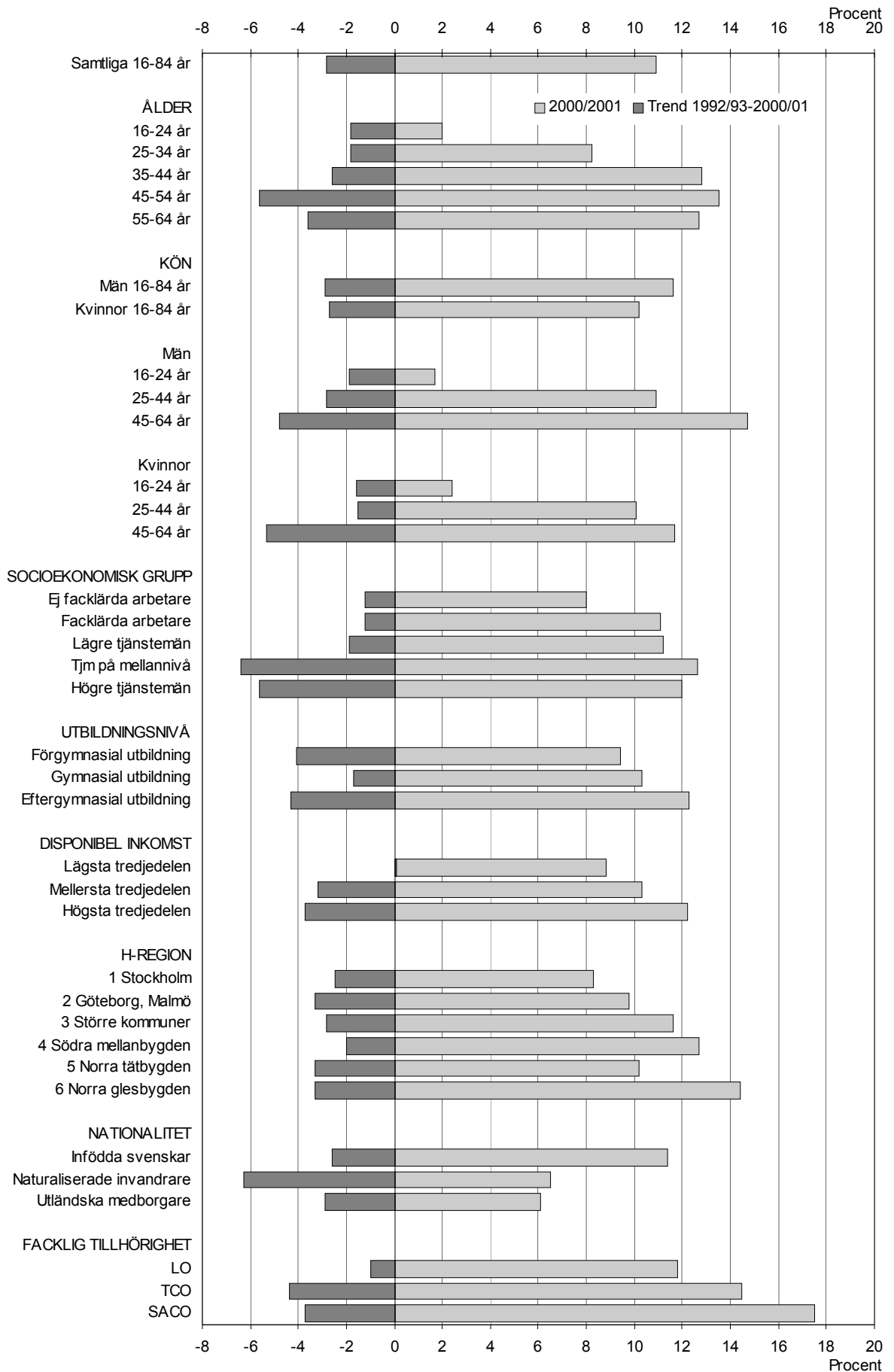

Diagram 4.4 Andel aktiva i fackliga organisationer. Anställda som arbetar minst 16 timmar per vecka. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93–2000-01. Procent

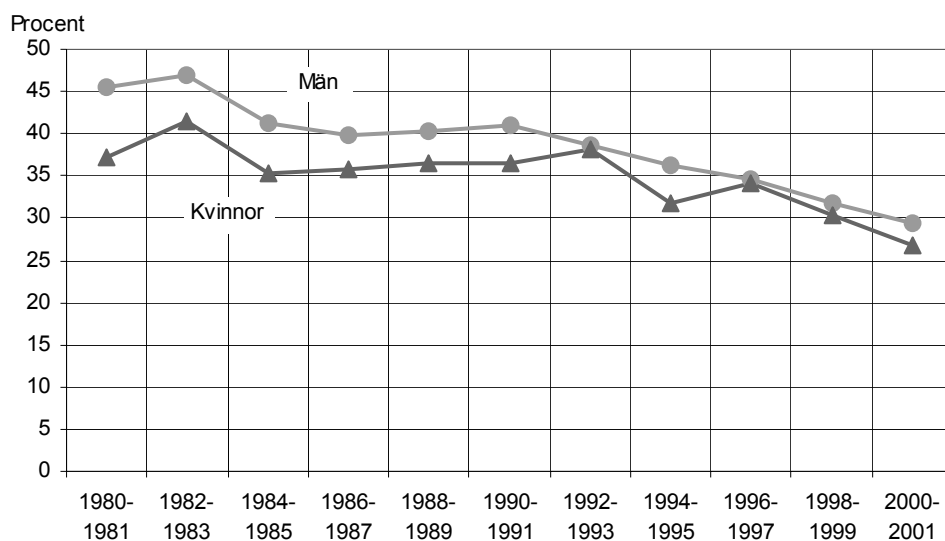
Mötesdeltagande

Deltagande i fackliga möten är ett viktigt mått på facklig aktivitet och i undersökningen har följande frågor ställts för att spegla mötesdeltagande: ”Har du varit på något möte eller sammankomst med någon fackförening, lantbruksorganisation, företagarorganisation eller liknande under de senaste 12 månaderna?”. Vid ”ja”-svar ställdes följdfrågor om antal möten samt om mötet/mötena var på betald arbetstid eller på fritiden (eller både och).

Mötesdeltagande 1980-81–2000-01 (Diagram 4.5)

I diagram 4.5 visas utvecklingen från 1980-81 till 2000-01 beträffande mötesdeltagande i fackliga organisationer bland anställda män och kvinnor. Totalt sett har andelen som säger sig ha deltagit på minst ett fackligt möte under det senaste året minskat med 13 procentenheter, från 41 procent 1980-81 till 28 procent 2000-01. I diagrammet framgår att andelen under hela perioden varit något högre bland män än bland kvinnor, samtidigt som skillnaden mellan könen har minskat. 1980-81 var andelen mötesdeltagare närmare 46 procent bland män mot 37 procent bland kvinnor. 2000-01 var motsvarande andel mellan 29 och 30 procent bland män resp. närmare 27 procent bland kvinnor.

Diagram 4.5. Andel som varit på minst ett fackligt möte det senaste året. Anställda män och kvinnor. Utvecklingen 1980-81–2000-01. Procent

Mötesdeltagande inom olika befolkningsgrupper

(⇒ Tabell 4.4–4.5) (Diagram 4.6)

Sett till de anställda som normalt arbetar minst 16 timmar per vecka har 28 procent, omkring 1 miljon personer, varit på något fackligt möte under de senaste 12 månaderna (2000-01). Jämfört med 1992-93 är det en minskning med 10 procentenheter. När det gäller antal möten uppger sig 11 procent ha deltagit på endast ett fackligt möte under det senaste året, 9 procent på 2-3 möten och närmare 8 procent på minst 4 möten. Av mötesdeltagarna har närmare 49 procent enbart deltagit i möten på be-

tald arbetstid, 35 procent uppger att mötena ägde rum på fritiden och 15 procent har varit på möten både på betald arbetstid och på fritiden.

Andelen mötesdeltagare tycks vara något högre bland män än bland kvinnor, drygt 29 procent mot mellan 26 och 27 procent har deltagit på något fackligt möte det senaste året. Det är vanligare bland män än bland kvinnor att gå på fackliga möten på betald arbetstid, 53 mot 43 procent. Närmare 42 procent av kvinnorna mot 28-29 procent av männen uppger att mötesdeltagandet skett på fritiden. Detta kan delvis hänga samman med att många kvinnor är anställda inom den kommunala sektorn, där möten på betald arbetstid är mer sällsynta.

Åldersmässigt ökar mötesdeltagandet, precis som anslutningsgraden, med stigande ålder. Bland de allra yngsta (16-24-åringarna) uppger 19 procent av männen resp. 9-10 procent av kvinnorna att man deltagit på något fackligt möte det senaste året. Sedan 90-talets början har dock en minskning ägt rum med 9 procentenheter bland kvinnorna i denna åldersgrupp. Bland 45-64-åringarna är andelen, sett till båda könen, mellan 33 och 34 procent.

Vid en jämförelse mellan olika socioekonomiska grupper framkommer relativt små och osystematiska skillnader. I samtliga grupper har dock en betydande minskning skett sedan 90-talets början. Störst är nedgången bland högre tjänstemän och tjänstemän på mellannivå, 13-14 resp. 16 procentenheter.

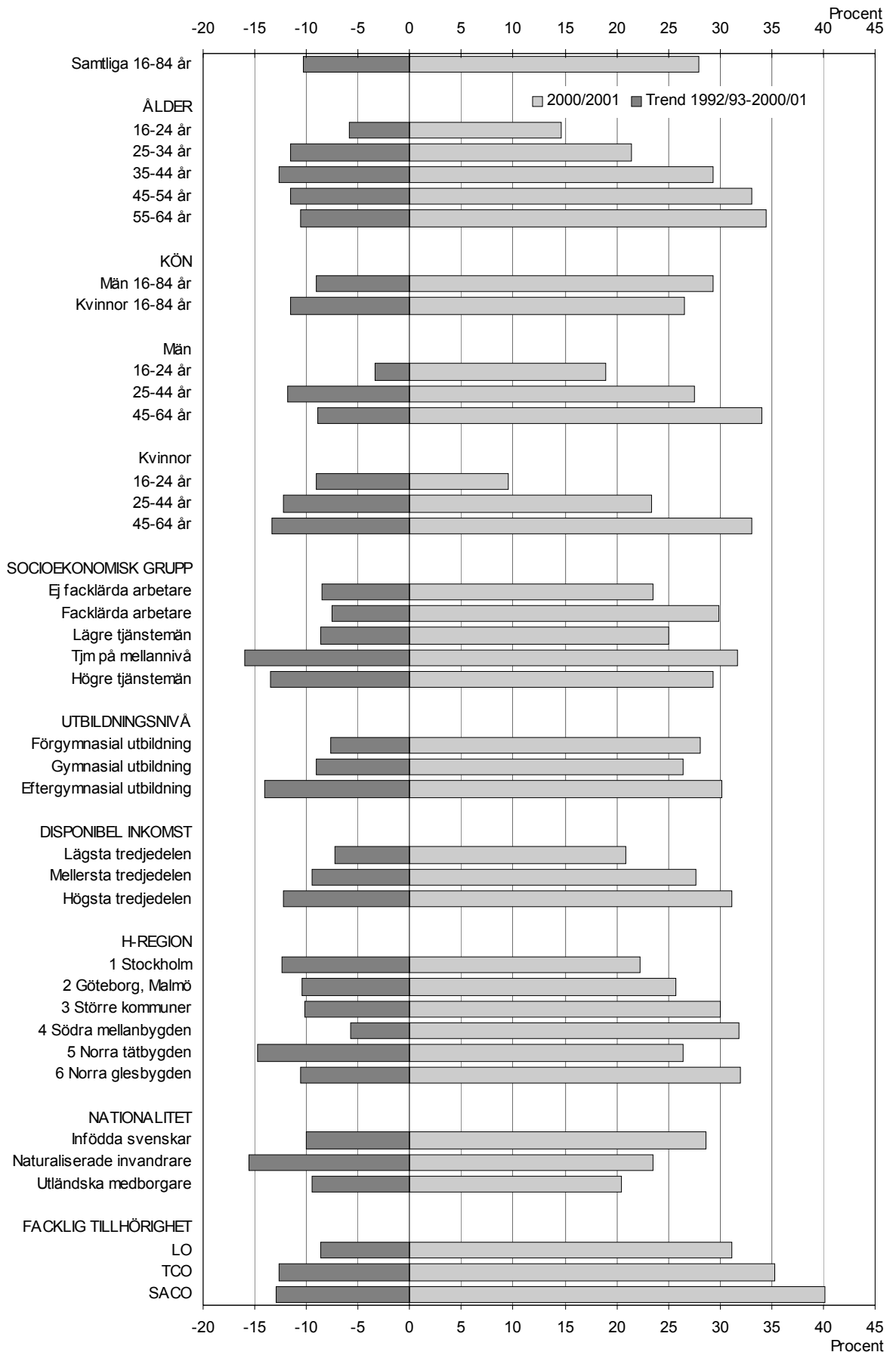
Med en högre disponibel inkomst följer en högre andel som deltagit i facklig mötesverksamhet under det senaste året. Andelen ökar från 21 procent bland låginkomsttagare till 31 procent bland personer med hög inkomst. Den regionala indelningen visar att mötesdeltagandet är högst i norra glesbygden (32 procent) och lägst i Stockholmsregionen (22 procent). I norra tätbygden återfinns den största minskningen sedan början av 90-talet, närmare 15 procentenheter till totalt drygt 26 procent. Sett till nationalitet är andelen mötesdeltagare mellan 28 och 29 procent bland infödda svenskar, jämfört med drygt 23 procent bland naturaliserade invandrare och drygt 20 procent bland utländska medborgare.

En redovisning av fackligt mötesdeltagandet efter facklig tillhörighet visar att 31 procent av LO-medlemmarna varit på minst ett möte under den senaste 12-månaders perioden. Motsvarande andel för TCO är 35 procent och för SACO 40 procent. Kraftiga skillnader finns inom de tre huvudorganisationerna. Bland LO-förbunden förekommer en hög andel mötesdeltagare inom Livsmedelsarbetareförbundet (49 procent) och Industrifacket (46 procent). En lägre andel finns inom Transportarbetareförbundet (15-16 procent) och Hotell- och restaurang facket (17 procent). En orsak till skillnader mellan förbunden kan vara vissa faktorer som gör det svårt att samla medlemmarna till fackliga möten, t.ex. att man har medlemmar med mycket olika arbetstidsförläggning, många deltidsarbetande eller medlemmar med mycket rörliga arbeten. Inom TCO återfinns den högsta andelen, som varit på minst ett fackligt möte det senaste året, inom Statstjänstemannaförbundet (47 procent) och Lärarförbundet (43 procent), medan den lägsta andelen påträffas hos Finansförbundet (25 procent) och Tjänstemannaförbundet (24 procent). Inom SACO uppvisar Lärarnas riksförbund ett mycket högt mötesdeltagande, närmare 73 procent av medlemmarna anger att man deltagit på minst ett fackligt möte det senaste året. Inom Civilingenjörsförbundet är andelen 32-33 procent, vilket är en minskning med ungefär 15 procentenheter sedan början av 90-talet.

Skillnaderna mellan huvudorganisationerna är små när det gäller frågan om de fackliga mötena ägt rum på betald arbetstid eller på fritiden. Inom LO uppger drygt hälften av mötesdeltagarna att mötena ägde rum på betald arbetstid. Inom SACO och TCO är motsvarande andel drygt 47 procent. Mellan olika fackförbund inom huvudorganisationerna är dock differenserna större. Inom LO varierar andelen som deltagit på möten på betald arbetstid från 15-16 procent inom Transportarbetareförbundet till 73 procent inom Industrifacket. Inom TCO varierar andelen från drygt 31 procent inom Lärarförbundet till drygt 69 procent inom Statstjänstemannaförbundet. Inom SACO redovisar 39 procent av medlemmarna inom Lärarnas riksförbund att mötesdeltagandet ägt rum på betald arbetstid mot 64 procent inom Civilingenjörskörbundet. För samtliga huvudorganisationer gäller att man inom de kommunala sektorerna förhållandevis sällan har möten på betald arbetstid.

En uppdelning i privat, statlig och kommunal sektor för respektive huvudorganisation indikerar för de redovisningsbara sektorerna (dvs. där antalet intervjuer är minst 40 stycken) att mötesdeltagandet är högst inom den statliga sektorn hos LO (närmare 48 procent) och TCO (nära 55 procent) och inom den kommunala sektorn hos SACO (drygt 52 procent). Skillnader verkar finnas mellan könen inom huvudorganisationerna och inom de olika sektorerna. Sett till de fackliga huvudorganisationerna förefaller andelen mötesbesökare vara något högre bland män än bland kvinnor inom LO (35 resp. 26-27 procent) och TCO (39 resp. 33 procent). Inom SACO tycks andelen istället vara högre bland kvinnorna jämfört med bland männen (42 mot knappt 38 procent).

Diagram 4.6 Andel som varit på minst ett fackligt möte det senaste året. Anställda som arbetar minst 16 timmar per vecka. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

Kontaktat ansvarig person i någon fackförening

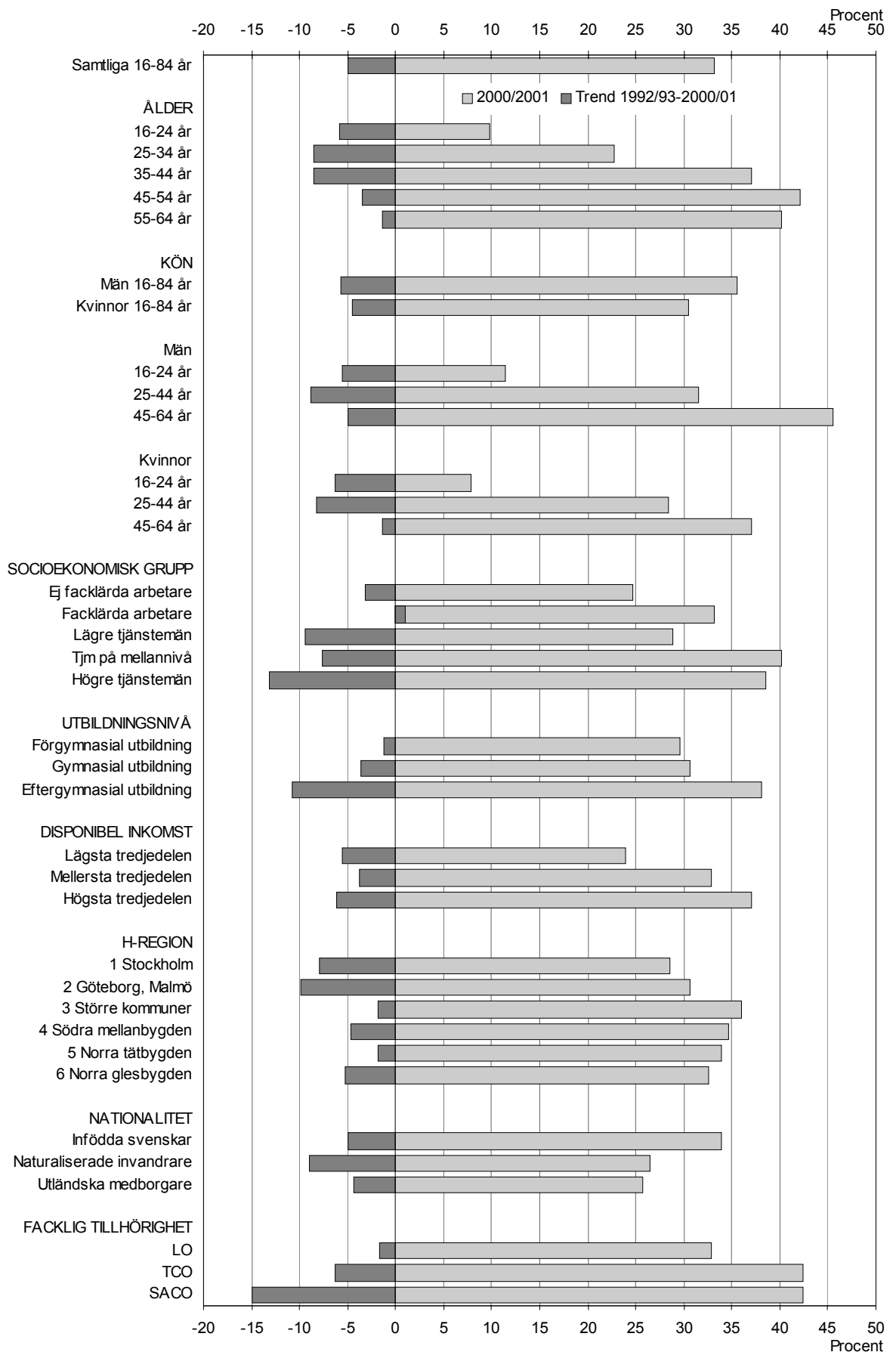
(⇒ Tabell 4.4) (Diagram 4.7)

I diagram 4.7 framgår att 33 procent av samtliga anställda, som normalt arbetar minst 16 timmar per vecka, någon gång har tagit kontakt med någon person i ansvarig ställning i någon fackförening för att försöka påverka ett beslut i en fråga. Det är en minskning med 5 procentenheter sedan 1992-93. Män har högre andelar än kvinnor, 35-36 procent av samtliga anställda män uppger att man tagit kontakter av detta slag mot 30-31 procent av kvinnorna. Andelarna ökar också successivt med stigande ålder. Bland 16-24-åringarna är andelen drygt 11 procent bland män och 8 procent bland kvinnor. Bland 45-64-åringarna är motsvarande andel 45-46 procent bland män och 37 procent bland kvinnor.

Skillnader finns också här mellan olika socioekonomiska grupper. Bland tjänstemän är andelen som kontaktat ansvarig person i någon fackförening närmare 37 procent mot drygt 28 procent bland arbetare. Andelen tycks vara allra högst bland tjänstemän på mellannivå (40 procent) och lägst bland icke facklärd arbetare (knappt 25 procent). Bland högre tjänstemän har andelen som tagit kontakter av detta slag sjunkit med 13 procentenheter sedan 1992-93 till 38-39 procent. Med ökad utbildningsnivå, liksom ökad disponibel inkomst, följer också en något högre andel som försökt påverka genom att ta kontakt med någon ansvarig person. Redovisning efter nationalitet visar att 34 procent bland infödda svenskar, jämfört med 25-26 procent bland naturaliserade invandrare och utländska medborgare, kontaktat någon ansvarig person i någon fackförening.

En redogörelse efter facklig tillhörighet visar att knappt 33 procent av LO-medlemmarna någon gång kontaktat en ansvarig person i fackföreningen, jämfört med drygt 42 procent av SACO-medlemmarna och TCO-medlemmarna. När det gäller kontakter av detta slag har det inom SACO skett en minskning med 15 procentenheter sedan 90-talets början. För samtliga fackliga huvudorganisationer gäller att andelen som tagit kontakter för att försöka påverka beslut är något högre bland män än bland kvinnor.

Diagram 4.7 Någon gång kontaktat person i ansvarig ställning i någon fackförening för att försöka påverka ett beslut i någon fråga. Anställda som arbetar minst 16 timmar per vecka. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

De förtroendevaldas arbete och synen på detta

De förtroendevaldas arbetstid (⇒Tabell 4.6)

För att få reda på de förtroendevaldas arbetstid under en normal månad bad vi vid intervjuerna dem som hade ett fackligt förtroendeuppdrag att försöka uppskatta hur mycket tid som gick åt för detta, dels under betald arbetstid, dels på fritiden.

I genomsnitt arbetar de fackligt förtroendevalda 7,8 timmar per månad – 5,8 timmar på betald arbetstid och 2 timmar oavlönat.

Den högsta genomsnittsarbetstiden, 9,7 timmar per månad, tycks finnas bland de förtroendevalda inom LO. Av dessa timmar sker den övervägande delen, 7,6 timmar, på betald arbetstid. Inom TCO arbetar den genomsnittlige förtroendevalde 6,1 timmar, varav 4,6 timmar på betald arbetstid och inom SACO 6,2 timmar, varav 3,5 timmar på avlönad arbetstid.

Synen på de förtroendevaldas arbete (⇒Tabell 4.7) (Diagram 4.8)

För att spegla synen på de förtroendevaldas arbete fick de som var medlemmar i någon facklig organisation frågan: *”Hur ser du på de förtroendevaldas sätt att sköta sina uppgifter i din lokala fackförening/lantbruks-/företagarorganisation? Anser du att det har skött sina uppgifter mycket bra, ganska bra, inte särskilt bra eller inte bra alls?”*

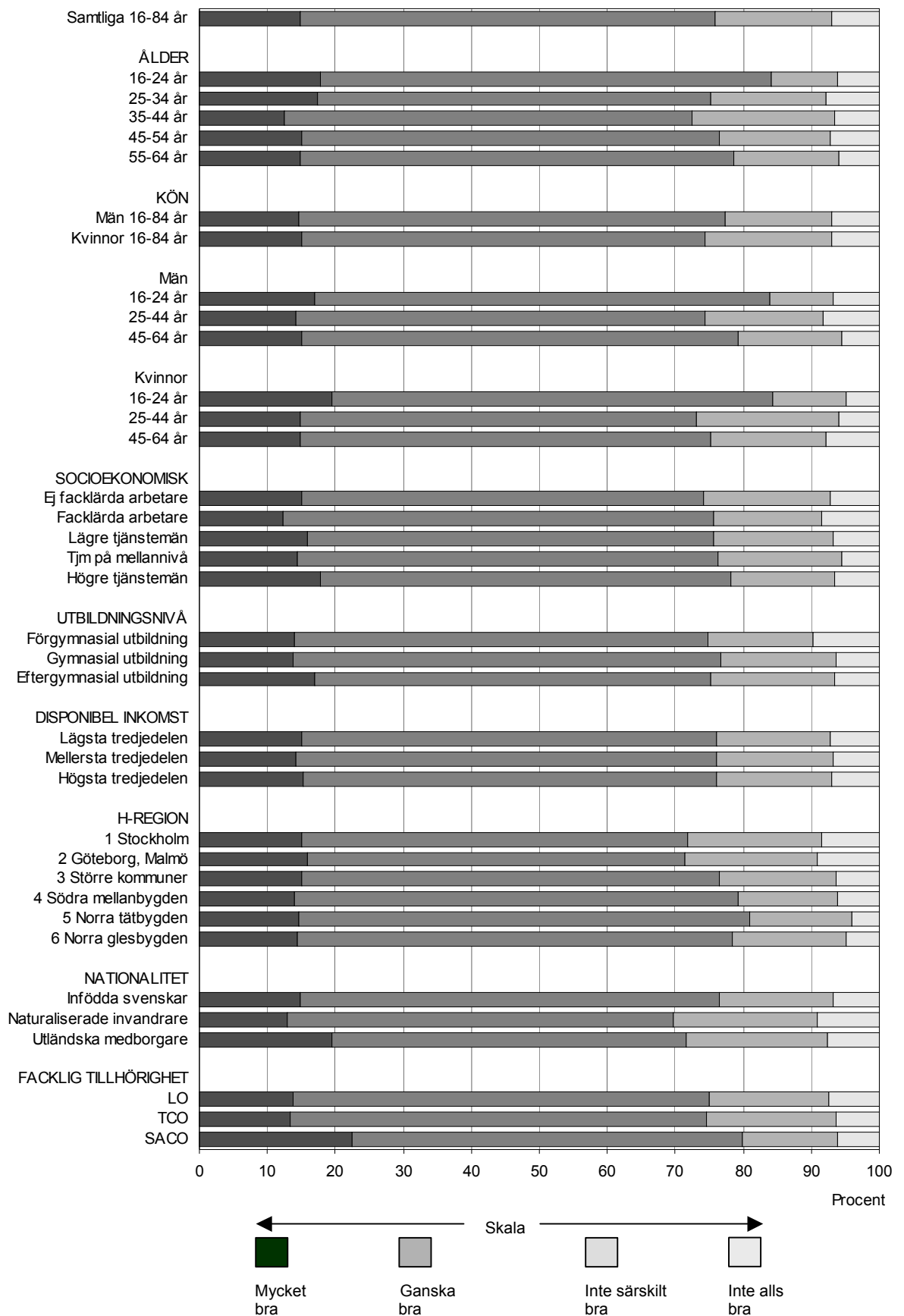
Knappt 15 procent av de anställda fackföreningsmedlemmarna svarade att man tycker att de förtroendevalda sköter sina uppgifter ”mycket bra”, 61 procent svarade ”ganska bra”, 17 procent ”inte särskilt bra” och 7 procent svarade ”inte bra alls”. Denna svarsfördelning innebär knappt några skillnader sedan 90-talets början.

Något högre andelar bland män än bland kvinnor förefaller ha svarat med något av de båda positiva alternativen ”mycket bra” eller ”ganska bra”, 77 resp. 74-75 procent.

Skillnaderna är små sett till socioekonomisk grupp, utbildningsnivå samt disponibel inkomst. Den regionala indelningen visar en svag tendens att andelen med en något mer negativ inställning, de som valt alternativen ”inte särskilt bra” eller ”inte bra alls”, är något högre i storstadsregionerna än i övriga delar av landet. Andelen ”negativa” tycks också vara något högre i invandrargrupperna jämfört med bland infödda svenskar. Bland naturaliserade invandrare är andelen som valt något av de båda negativa svarsalternativen närmare 30 procent och bland utländska medborgare 28 procent mot 23-24 procent bland infödda svenskar.

Sett till de fackliga huvudorganisationerna påträffas här knappt några skillnader mellan LO-medlemmarnas och TCO-medlemmarnas syn på de förtroendevaldas arbete, ungefär 75 procent av medlemmarna i dessa organisationer anser att de förtroendevalda sköter sina uppgifter ”mycket bra” eller ”ganska bra”. Inom SACO förefaller andelen vara något högre, närmare 80 procent har en positiv inställning till de förtroendevaldas arbete.

Diagram 4.8 Synen på de förtroendevaldas arbete i den lokala fackföreningen. Anställda fackföreningsmedlemmar som arbetar minst 16 timmar per vecka. År 2000-01. Procent

Kapitel 5

Övriga föreningsaktiviteter

Inledning

I detta kapitel redovisas medlemsprofiler och aktiviteter inom ett antal olika föreningstyper. Beskrivningen är emellertid mer översiktlig än vad som gällde för politiska partier och fackliga organisationer i de föregående kapitlen. I detta kapitel redovisas de föreningstyper för vilka data insamlats såväl år 2000 som år 2001 (samt utvecklingen sedan 1992-93) och som således bygger på drygt 11 000 intervjuer. Därmed blir uppgifterna betydligt ”säkrare” vid beskrivningen av olika befolkningsgrupper, än vad som var möjligt i samband med den tidigare rapporten i denna serie, ”Föreningslivet i Sverige – välfärd, socialt kapital, demokratiskola” (rapport nr 98 i serien Levnadsförhållanden), som enbart innehåller uppgifter för år 2000 samt redovisar utvecklingen mellan åren 1992 och 2000. I föreningsrapporten kunde dock redovisningen ges ett större format och för en beskrivning av t.ex. medlemmarnas levnadsförhållanden i olika organisationsformer hänvisas till denna rapport.

I avsnittet ”övriga föreningstyper” ges, för fullständighetens skull, korta sammanfattande redovisningar även av de föreningstyper som enbart kartlagts år 2000. Dessa referat är hämtade från den ovannämnda föreningsrapporten.

I inledningen till resp. föreningsredovisning anges några exemplifieringar på sådana föreningar som avses ingå i de olika organisations- eller föreningstyperna.

Idrottsföreningar (⇒Tabell 5.1) (Diagram 5.1)

Alla typer av sport, även supporterklubbar och funktionärsföreningar

Åren 2000 och 2001 var i genomsnitt 30 procent av befolkningen i åldrarna mellan 16 och 84 år, ungefär 2 050 000 personer, medlemmar i någon idrottsförening, supporterklubb eller funktionärsförening. Det är en minskning med ett par procentenheter sedan 1992-93.

Av befolkningen uppger sig närmare 17 procent, cirka 1 135 000 personer, vara aktiva medlemmar i någon idrottsförening, varav 7 procent har något förtroendeuppdrag. Andelen med förtroendeuppdrag är i det närmaste oförändrad sedan 1992-93, andelen övriga aktiva medlemmar har däremot minskat med närmare 3 procentenheter. Av medlemskåren är andelen aktiva 55 procent.

En större andel män än kvinnor är medlemmar i någon idrottsförening, mellan 36 och 37 procent mot knappt 24 procent. Medlemmarna i idrottsföreningar uppvisar också en ungdomlig dominans. 46 procent av de manliga 16-24-åringarna är medlemmar i någon idrottsförening, varav 30 procent deltar aktivt. Sedan 1992-93 har emellertid en markant minskning ägt rum i denna grupp, andelen medlemmar har minskat med närmare 6 procentenheter och andelen aktiva med hela 12 procentenheter. Bland kvinnor i samma åldersgrupp är medlemsandelen 37-38 procent och andelen aktiva 25 procent. Vår åldersavgränsning till personer mellan 16-84 år gör emellertid att vi här missar en stor andel av idrottsföreningarnas medlemmar. Alla pojkar och flickor under 16 år som idrottar i olika föreningar finns ju inte med. Andelen medlemmar minskar successivt med stigande ålder till 21 procent bland de 65-84-åriga männen och till endast 7 procent bland kvinnor i samma åldersgrupp.

Indelning efter familjesituation visar att samboende föräldrar tycks ha den högsta medlemsandelen (närmare 40 procent), därefter följer ensamstående personer i åldrarna 16-54 år utan barn (drygt 36 procent). Ensamstående 55-84-åringar utan barn uppvisar den lägsta andelen (11 procent).

Sett till socioekonomisk grupp, utbildningsnivå samt disponibel inkomst framkommer samma mönster. Med ökad utbildning, liksom högre disponibel inkomst, följer en högre andel medlemmar. Bland de som har en eftergymnasial utbildning är närmare 36 procent medlemmar (19 procent aktiva) mot mellan 23 och 24 procent bland de med enbart förgymnasial utbildning (13 procent aktiva). Bland höginkomsttagare är andelen medlemmar 34 procent (18 procent aktiva), jämfört med 27 procent bland personer med låg inkomst (16 procent aktiva). Vidare är medlemsnivån sett till den socioekonomiska indelningen högst bland högre tjänstemän (39-40 procent) och lägst bland icke facklärd arbetare (knappt 21 procent).

En regional jämförelse visar en svag tendens till att medlemsandelen successivt ökar med lägre befolkningstäthet. I Stockholmsregionen är andelen anslutna 26 procent, jämfört med 35 procent i norra glesbygden.

Slutligen tycks andelen medlemmar vara högre bland infödda svenskar (32 procent) än bland naturaliserade invandrare (17 procent) och utländska medborgare (15 procent).

Friluftsföreningar (⇒Tabell 5.2) (Diagram 5.2)

Friluftsrämjandet, Svenska Turistföreningen, Fjällklubben, Fältbiologerna, Scoutkårer, naturskyddsföreningar, andra friluftsföreningar

Mellan 8 och 9 procent av befolkningen, ungefär 580 000 personer, är medlemmar i någon friluftsförening, en andel som är oförändrad sedan 1992-93. Närmare 3 procent av befolkningen, omkring 195 000 personer, uppger sig vara aktiva medlemmar. Av medlemskåren är andelen aktiva 34 procent.

Skillnad är liten mellan könen när det gäller medlemskap i friluftsföreningar. Sett till ålder förefaller den högsta medlemsnivån finnas bland 45-64-åringarna, 10-11 procent. Lägst andel finns samtidigt bland 16-24-åringarna (knappt 6 procent) och bland 75-84-åringarna (4 procent). En indelning efter familjesituation antyder att oftare än ensamstående är medlemmar i någon friluftsförening.

Tydliga mönster finns vid indelning i olika socioekonomiska grupper. Bland högre tjänstemän är andelen medlemmar 17 procent, jämfört med 8 procent bland lägre tjänstemän och närmare 5 procent bland icke facklärd arbetare. Redovisning efter utbildningsnivå visar att andelen medlemmar nästan är 3 gånger så hög bland personer med eftergymnasial utbildning (drygt 14 procent), som bland personer med enbart förgymnasial utbildning (5 procent). Ungefär samma skillnader finns mellan låg- och höginkomsttagare, 5 resp. 12 procent.

Inga större variationer finns mellan olika regioner. En redovisning efter nationellt ursprung visar att invandrargrupperna också här har en något lägre anslutningsgrad. Bland infödda svenskar är 9 procent medlemmar, jämfört med 4 procent bland naturaliserade invandrare och 3 procent bland utländska medborgare.

Miljöorganisationer (⇒Tabell 5.3) (Diagram 5.3)

Miljöförbundet, Jordens Vänner, Greenpeace, Miljövärnet, Miljöcentrum, Folkkampanjen mot kärnkraft, Svenska Naturskyddsföreningen, Sveriges Skogsvårdsförbund, Älvräddarna, andra miljövårdsorganisationer

Av den vuxna befolkningen, 16-84 år, är 4 procent medlemmar i en eller flera miljöorganisationer. Det innebär ungefär 280 000 medlemmar. Av dessa har knappt 15 000 personer något förtroendeuppdrag och ungefär 25 000 personer uppger sig vara i övrigt aktiva medlemmar. Av medlemskåren är majoriteten därmed passiva medlemmar, endast 13 procent uppger sig delta aktivt i organisationens verksamhet. Av befolkningen som helhet är endast 0,5 procent aktiva medlemmar. Andelen medlemmar har minskat med mellan 3 och 4 procentenheter sedan 1992-93. Andelen aktiva medlemmar har emellertid inte minskat under perioden, det är istället de passiva medlemmarna som har lämnat miljöorganisationerna.

Skillnaden mellan könen är liten. Åldersmässigt är andelen medlemmar högst bland medelålders. Bland kvinnor i 25-44-års åldern är andelen allra högst (6 procent). I denna grupp återfinns också det största medlemsraset, 7 procentenheter sedan 90-talets början.

Betydande skillnader framkommer även här mellan olika socioekonomiska grupper. Andelen medlemmar i miljöorganisationer är fem gånger så hög bland högre tjänstemän (10 procent) som bland icke facklärd arbetare (2 procent). Skillnaderna är

också markanta sett till utbildningsnivå. Drygt 8 procent bland personer med eftergymnasial utbildning är medlemmar, en andel som minskar till 3 procent bland personer med gymnasial utbildning och till 1 procent bland personer med enbart förgymnasial utbildning. Variationerna sett till olika inkomstnivåer är mindre, medlemsandelen ökar dock något med stigande inkomstnivåer.

Stockholmsområdet är den region som förefaller ha högst andel medlemmar i någon miljöorganisation (5 procent), andelen tycks därefter minska successivt med lägre befolkningstäthet (2-3 procent i norra glesbygden). Slutligen verkar infödda svenskar ha en något högre anslutningsgrad (drygt 4 procent), än invandrargrupperna (ungefär 2 procent).

Boendeföreningar (⇒Tabell 5.4) (Diagram 5.4)

HSB, hyresgästföreningar, villaägarföreningar, småhusföreningar, radhusföreningar, fastighetsägarföreningar, bostadsrättsföreningar m.fl.

Närmare 24 procent av befolkningen mellan 16 och 84 år är medlem i någon boendeförening, vilket motsvarar omkring 1 620 000 personer. Bland boende i villa eller småhus är andelen medlemmar närmare 17 procent, jämfört med bland boende i lägenhet där andelen är 33 procent. Mellan 5 och 6 procent av befolkningen, ungefär 370 000 personer, är aktiva medlemmar varav mellan 3 och 4 procent har något förtroendeuppdrag. Andel aktiva av medlemmarna är 23 procent.

Närmare 25 procent av männen, jämfört med 23 procent av kvinnorna är medlemmar i någon förening med anknytning till boendet. Sedan 1992-93 har andelen medlemmar minskat med 1-2 procentenheter, nedgången är något större bland kvinnor än bland män. Åldersmässigt utmärker sig 16-24-åringarna med en låg medlemsnivå, knappt 10 procent. Bland män återfinns den högsta medlemsandelen bland 65-84-åringarna (29 procent). Bland kvinnor är andelen högst bland 25-44-åringarna (26 procent).

En jämförelse mellan olika socioekonomiska grupper visar på markanta skillnader även här. Medlemsandelen ökar från 19-20 procent bland icke facklärd arbetare till 37 procent bland högre tjänstemän. Med ökad utbildning ökar andelen medlemmar från 16 procent bland personer med enbart förgymnasial utbildning till nästan 32 procent bland personer med högskole- eller universitetsutbildning. Sett till disponibel inkomst är andelen medlemmar dubbelt så hög bland personer med hög inkomst jämfört med bland låginkomsttagare, 30 resp. 15 procent.

När det gäller medlemskap i boendeföreningar utmärker sig Stockholmsområdet med betydligt högre anslutningsgrad (37 procent) jämfört med övriga regioner. Andelen medlemmar minskar gradvist med lägre befolkningstäthet till endast 8 procent i norra glesbygdensregionen. Sett till nationalitet förefaller skillnader finnas mellan infödda svenskar (24 procent medlemmar) och utländska medborgare (närmare 16 procent medlemmar). Bland naturaliserade invandrare, utomlands födda som blivit svenska medborgare, är andelen närmare 23 procent.

Föräldraföreningar (⇒Tabell 5.5) (Diagram 5.5)**Hem och Skola, föräldraföreningar på daghem, fritidshem och i den vanliga skolan, Adoptionscentrum m.fl.**

Av de föräldrar som har något barn i åldrarna mellan 0 och 18 år är mellan 14 och 15 procent, ungefär 290 000 personer, medlemmar i någon föräldraförening. Det är en minskning med hela 9 procentenheter jämfört med 1992-93. Av hela befolkningen är drygt 4 procent medlemmar i någon föräldraförening, vilket motsvarar omkring 300 000 personer.

Av medlemskåren är 47 procent aktiva, varav närmare 30 procent har något förtroendeuppdrag. Av samtliga föräldrar är 7 procent, ungefär 140 000 personer, aktiva i någon föräldraförening. Bland kvinnor är andelen medlemmar 17 procent, bland män mellan 11 och 12 procent. Medlemsnedgången sedan början av 90-talet tycks emellertid vara lika stor bland kvinnor som bland män. Högst medlemsandel finns bland 35-44-åringarna (17 procent). Sett till familjesituation är skillnaderna små mellan ensamstående föräldrar och samboende föräldrar

Dubbelt så hög andel bland högre tjänstemän (20 procent), jämfört med bland icke facklärd arbetare (10 procent), förefaller vara medlemmar i någon föräldraförening. Med ökad utbildning tycks också medlemsandelen öka. Bland föräldrar med enbart förgymnasial utbildning är andelen 7 procent, mot 19 procent bland föräldrar med eftergymnasial utbildning. I den senare gruppen har samtidigt en medlemsminskning skett med 15 procentenheter sedan 90-talets början. Intressant att notera är att skillnaden mellan olika inkomstgrupper är små. Bland höginkomsttagarna har medlemsandelen emellertid minskat med hela 12 procentenheter sedan början av 90-talet.

Även beträffande föräldraföreningar förefaller invandrargrupperna vara underrepresenterade. Bland infödda svenskar är 15-16 procent medlemmar, mot mellan 8 och 9 procent bland naturaliserade invandrare och utländska medborgare.

Handikapp- och patientföreningar (⇒Tabell 5.6) (Diagram 5.6)

I genomsnitt var 5 procent, cirka 340 000 personer, medlemmar i någon handikapp- eller patientförening under 2000-01. Det är en ökning med 1 procentenhet sedan 1992-93. Närmare 24 procent av medlemmarna uppger sig vara aktiva, varav hälften har något förtroendeuppdrag. Inom hela befolkningen är andelen aktiva medlemmar 1 procent.

En större andel kvinnor än män är medlemmar i någon handikapp- eller patientförening, 7 resp. 3 procent. För kvinnor återfinns den högsta medlemsandelen bland 45-64-åringarna (9-10 procent) och för män bland 65-84-åringarna (6 procent).

Skillnaderna mellan olika socioekonomiska grupper är betydligt mindre för handikappföreningar jämfört med tidigare redovisade föreningstyper. Mellan högre tjänstemän och icke facklärd arbetare finns inga tydliga skillnader alls. Bland jordbrukare är anslutningsgraden allra högst, 9 procent. Även vid redovisning efter utbildningsnivå och disponibel inkomst är skillnaderna små.

Andelen medlemmar verkar vara något högre i områdena utanför de större städerna, ungefär 4 procent i de tre storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö mot 7 procent i norra glesbygden.

Invandrarorganisationer (⇒Tabell 5.7) (Diagram 5.7)

Även nationella kulturföreningar och idrottsklubbar

Knappt 1 procent av den svenska befolkningen är medlemmar i någon invandrarorganisation, vilket motsvarar ungefär 60 000 personer. Av befolkningen uppger 0,5 procent (30 000 personer) att man är aktiv i någon invandrarorganisation, varav 0,2 procent har ett förtroendeuppdrag.

Bland de grupper som normalt utgör basen för invandrarorganisationernas verksamhet – naturaliserade invandrare och utländska medborgare – är medlemsandelen närmare 7 procent, vilket innebär omkring 50 000 medlemmar. Sedan 1992-93 har en medlemsminskning skett med drygt 2 procentenheter. Av medlemmarna uppger sig 55 procent vara aktiva.

En större andel män än kvinnor uppger sig vara medlemmar i någon invandrarorganisation, 9-10 procent resp. 4 procent. Åldersmässigt är andelen medlemmar högst bland 25-44-åringarna. Sett till familjesituation tycks samboende föräldrar ha den högsta medlemsnivån.

En redovisning efter socioekonomisk grupp visar knappt på några skillnader mellan arbetare och tjänstemän när det gäller medlemskap i invandrarorganisationer.

När det gäller medlemskap i invandrarorganisationer är antalet intervjuer relativt litet i flertalet av de befolkningsgrupper som redovisas (i diagram 5.7 redovisas enbart resultat där antalet intervjuer är fler än 40 stycken). Det är därför svårt att veta om de variationer som förekommer beror på faktiska skillnader eller är en konsekvens av slumpmässiga variationer.

Kvinnoorganisationer (⇒Tabell 5.8) (Diagram 5.8)

Husmordersföreningar, Fredrika-Bremer-förbundet, Yrkeskvinnors klubb, Kvinnojouren, andra kvinnoorganisationer.

Av landets kvinnor mellan 16 och 84 år är 2 procent (ungefär 70 000 kvinnor) medlemmar i någon kvinnoorganisation. Det är en minskning med 1 procentenhet sedan 1992-93, dvs. andelen medlemmar har minskat med en tredjedel under 90-talet. Hälften av medlemmarna uppger att man deltar aktivt i organisationens verksamhet. Av befolkningen som helhet är 1 procent medlemmar i någon kvinnoorganisation.

Medlemskåren domineras av kvinnor mellan 45 och 64 år, 3 procent av kvinnorna i denna åldersgrupp är anslutna till någon kvinnoorganisation. Lägst är medlemsandelen bland 16-24-åringarna (knappt 0,5 procent). Medlemsminskningen är störst bland 65-74-åringarna, 3 procentenheter sedan 90-talets början.

En jämförelse mellan olika socioekonomiska grupper indikerar att högre tjänstemän har en högre anslutningsgrad (drygt 4 procent) än icke facklärd arbetare (1 procent).

Andelen aktiva tycks också vara högre i den förra gruppen (2-3 procent) än i den senare (knappt 0,5 procent).

Den regionala indelningen antyder att medlemsandelen är något högre i de glesare bebyggda delarna av landet än i storstadsregionerna (undantag södra mellanbygden). Inga tydliga mönster och skillnader finns sett till nationalitet när det gäller medlemskap i kvinnoorganisationer.

Pensionärsföreningar (⇒Tabell 5.9) (Diagram 5.9)

Pensionärernas Riksorganisation (PRO), RPG, Statspensionärernas Riksförbund, Sveriges Folkpensionärers Riksförbund m.fl.

Av Sveriges pensionärer mellan 65 och 84 år är 41 procent medlemmar i någon pensionärsförening. Det motsvarar ungefär 530 000 personer. Av hela befolkningen, 16-84 år, uppger drygt 8 procent att man är medlemmar i någon pensionärsförening.

Av samtliga i befolkningen är andelen aktiva medlemmar 2 procent, vilket svarar mot omkring 155 000 personer. Av medlemskåren i pensionärsföreningar uppger 28 procent att man är aktiva. Av samtliga pensionärer är andelen aktiva mellan 11 och 12 procent. Inga tydliga skillnader finns mellan könen när det gäller medlemskap i pensionärsföreningar.

Anslutningsgraden förefaller vara högre bland pensionerade tjänstemän (knappt 53 procent), jämfört med bland pensionerade arbetare (38 procent). Med ökad utbildning tycks också medlemsandelen öka något – 49 procent av pensionärerna med eftergymnasial utbildning är medlemmar, mot drygt 37 procent av de som enbart har förgymnasial utbildning.

Ett tydligt mönster är svårt att finna när det gäller den regionala fördelningen. Sett till nationalitet verkar invandrargrupperna vara påtagligt underrepresenterade inom pensionärsföreningar. Bland infödda svenskar är medlemsandelen 43 procent, mot 26-27 procent bland naturaliserade invandrare. Bland utländska medborgare understiger antalet intervjuer 40 stycken, vilket gör skattningar osäkra.

Humanitära hjälporganisationer (⇒Tabell 5.10) (Diagram 5.10)

Röda korset, Rädda barnen, Individuell människohjälp, Lutherhjälpen m.fl.

Av den vuxna befolkningen är närmare 9 procent, knappt 600 000 personer, medlemmar i någon humanitär hjälporganisation. Det är en ökning med mellan 4 och 5 procentenheter sedan 1992-93. Av befolkningen är cirka 2 procent, cirka 150 000, aktiva medlemmar. Av medlemskåren är en fjärdedel aktiva, varav 11 procent har något förtroendeuppdrag.

Betydande skillnader finns mellan könen. Bland kvinnor är en dubbelt så hög andel medlemmar som bland män, närmare 12 resp. knappt 6 procent. Andelen aktiva medlemmar inom befolkningen tycks också vara något högre bland kvinnor än män, 3 resp. drygt 1 procent. Åldersmässigt ökar medlemsandelen med stigande ålder. Bland 16-24-åringarna är 3 procent av männen medlemmar och närmare 6 procent av kvinnorna. Bland de 65-84-åriga kvinnorna påträffas den högsta anslutningsgraden, 15-16 procent. I samma åldersgrupp bland män är medlemsandelen drygt 6 procent.

Tydliga skillnader framkommer också vid jämförelse mellan olika socioekonomiska grupper. Andelen medlemmar är mer än 3 gånger så hög bland högre tjänstemän (17 procent) som bland icke facklärda arbetare (5-6 procent). Med ökad utbildning, liksom högre disponibel inkomst, följer en högre medlemsandel. Bland personer med enbart förgymnasial utbildning är andelen medlemmar 5-6 procent, mot 15 procent bland personer med högskole- eller universitetsutbildning. Bland låginkomsttagare är andelen 6-7 procent, mot 11 procent bland personer med hög inkomst.

Den regionala fördelningen visar att 10 procent av de bosatta i Stockholmsregionen är medlemmar i någon humanitär hjälporganisation. Motsvarande andel i norra glesbygden är 6 procent. I Stockholmsområdet har samtidigt en ökning skett med 6 procentenheter sedan 1992-93, jämfört med en ökning med 3 procentenheter i norra glesbygden. Sett till nationalitet framkommer en högre andel medlemmar bland infödda svenskar än bland utländska medborgare, 9 resp. 3 procent. Bland naturaliserade invandrare är medlemsnivån 8 procent.

Diagram 5.1 Medlemskap i idrottsföreningar. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

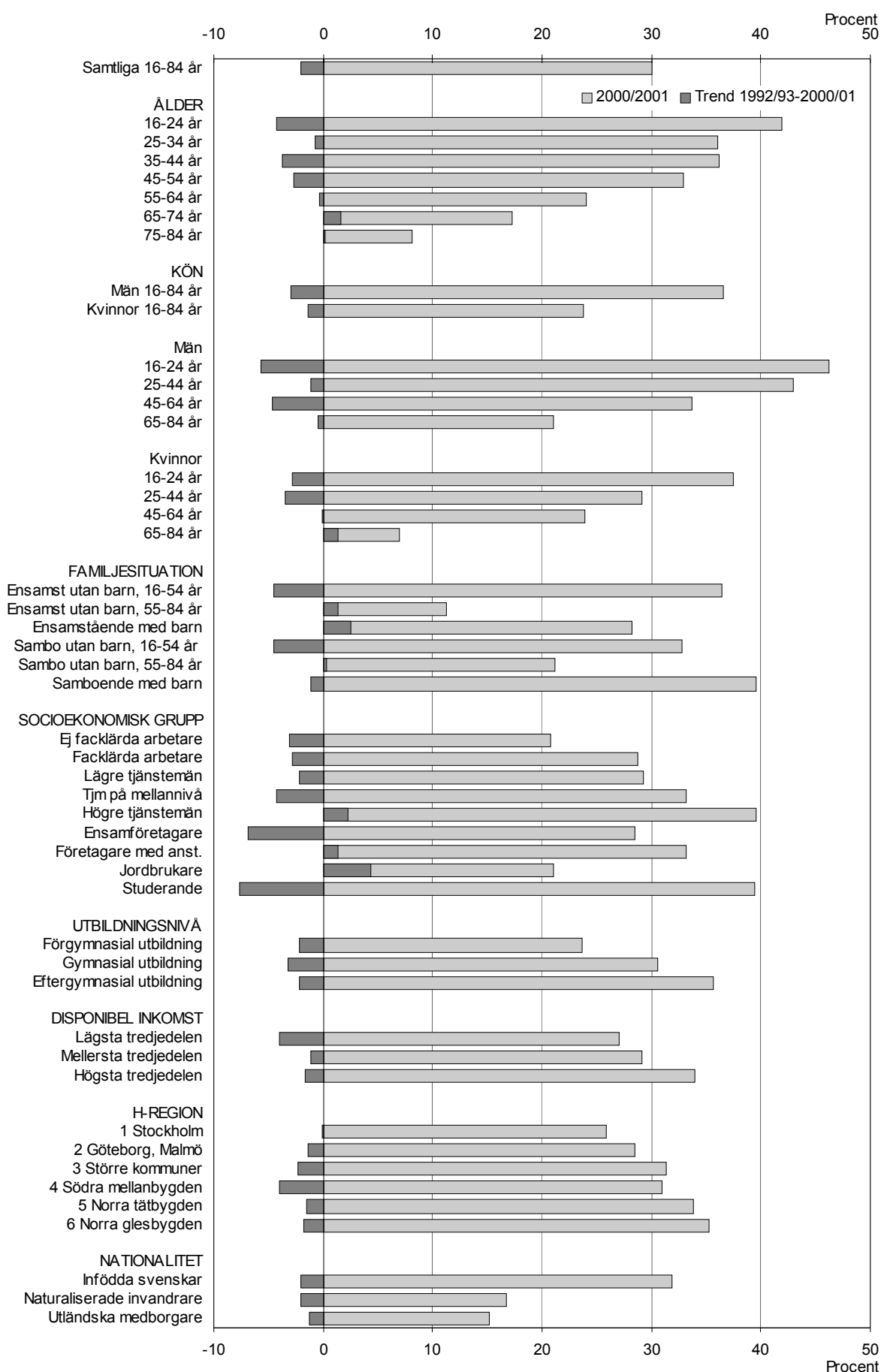

Diagram 5.2 Medlemskap i friluftsföreningar. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

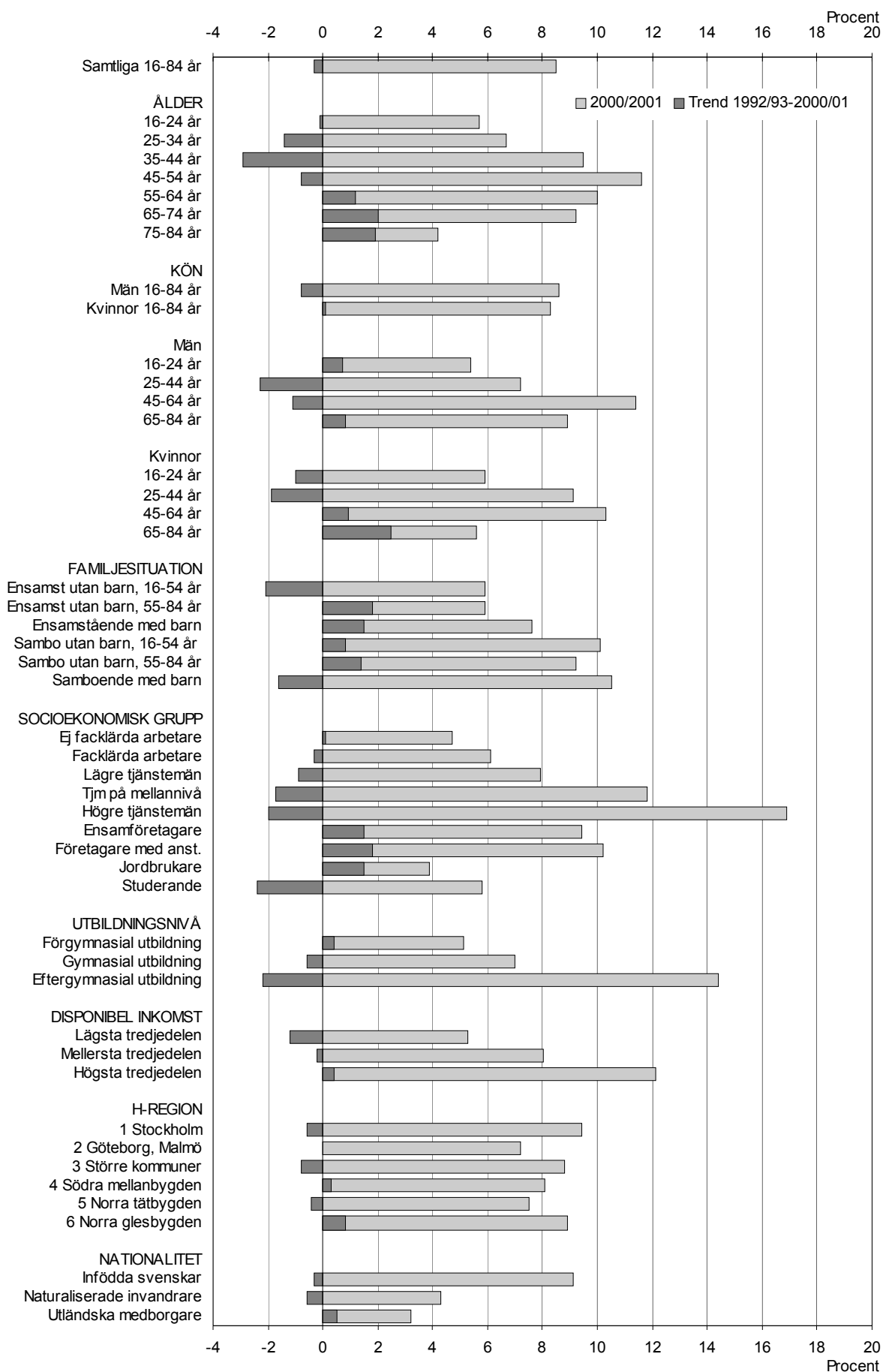

Diagram 5.3 Medlemskap i miljöorganisationer. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

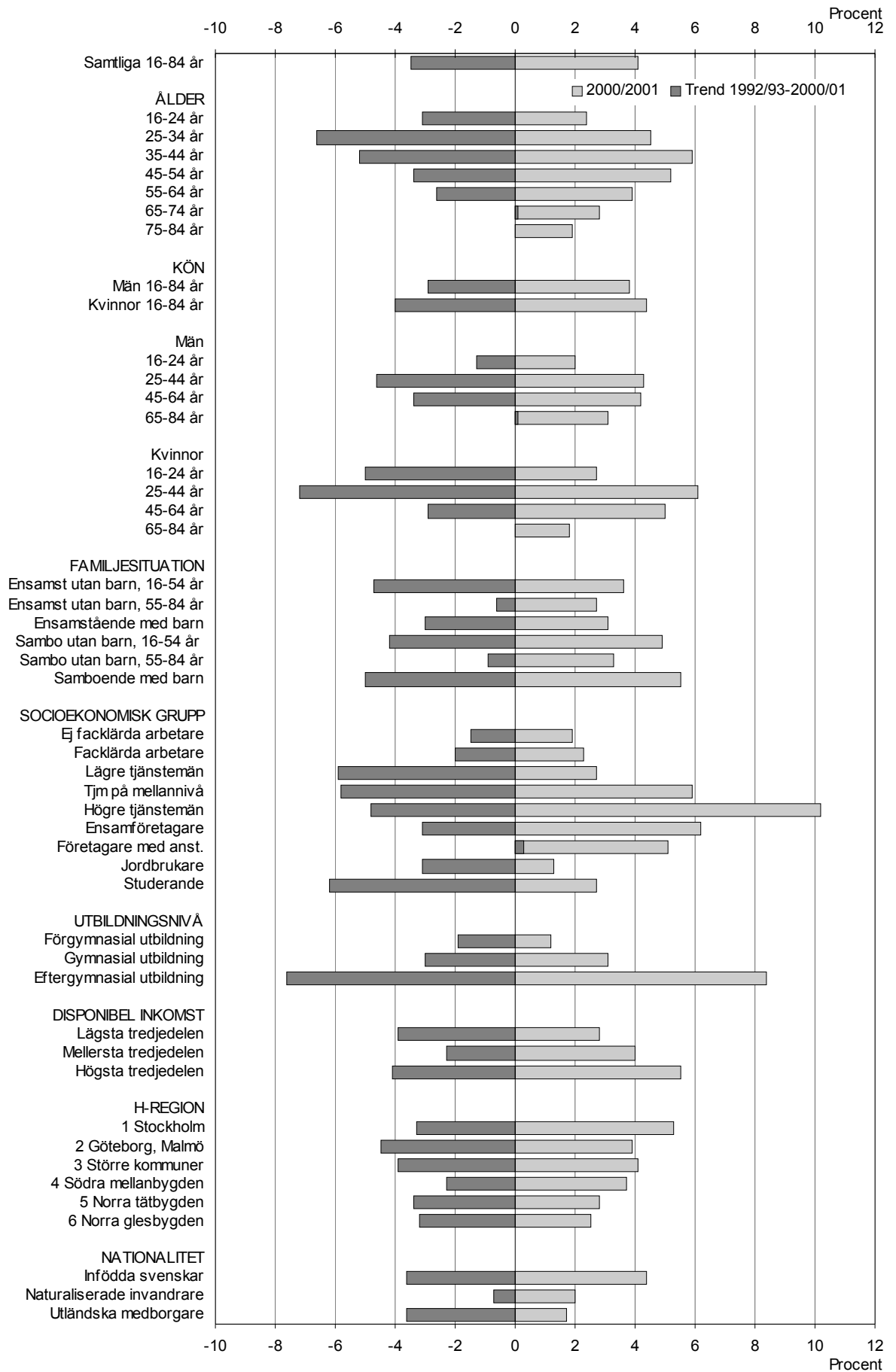

Diagram 5.4 Medlemskap i boendeföreningar. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

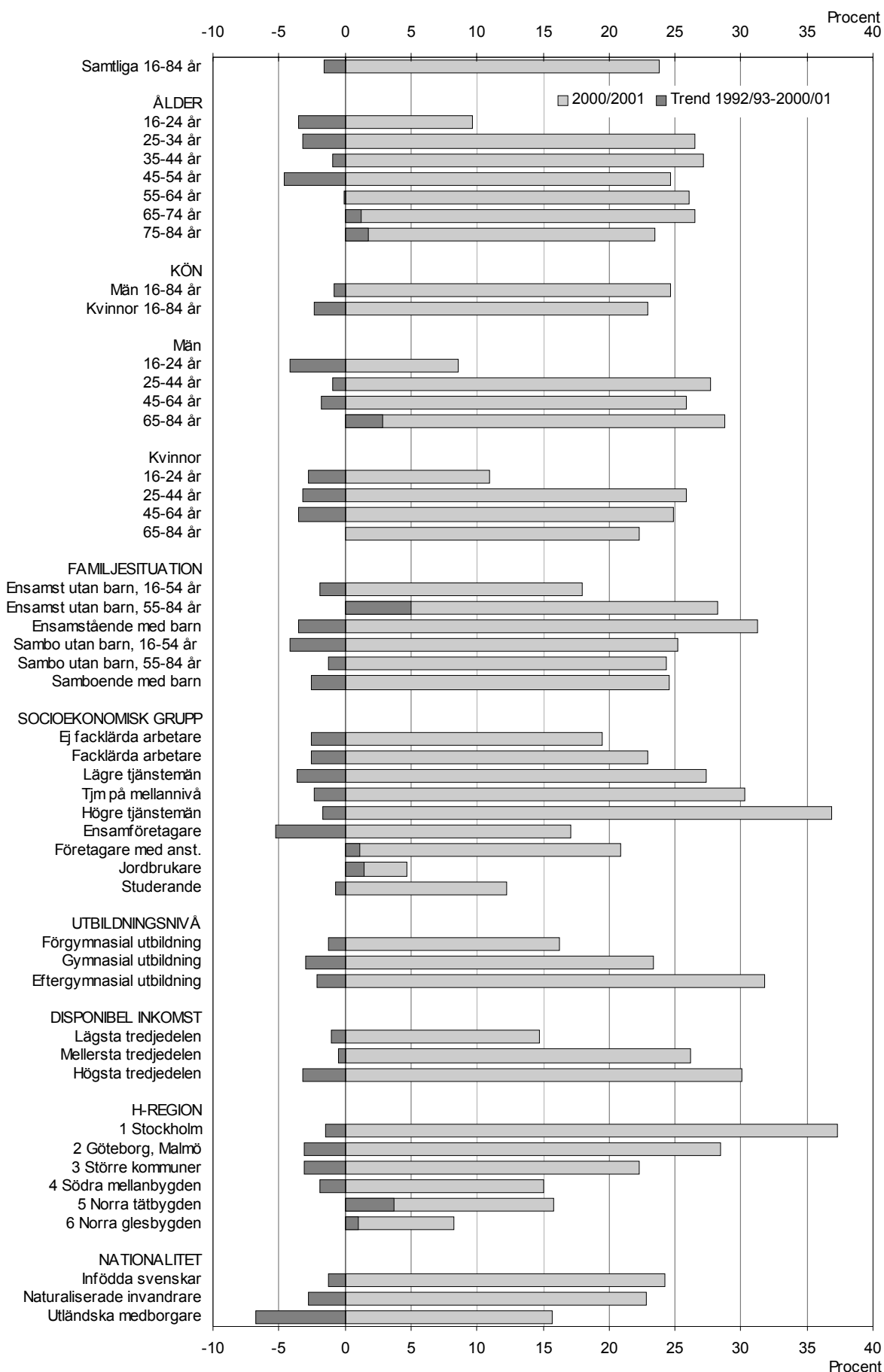

Diagram 5.5 Medlemskap i föräldraföreningar. Andelar bland föräldrar med barn 0-18 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

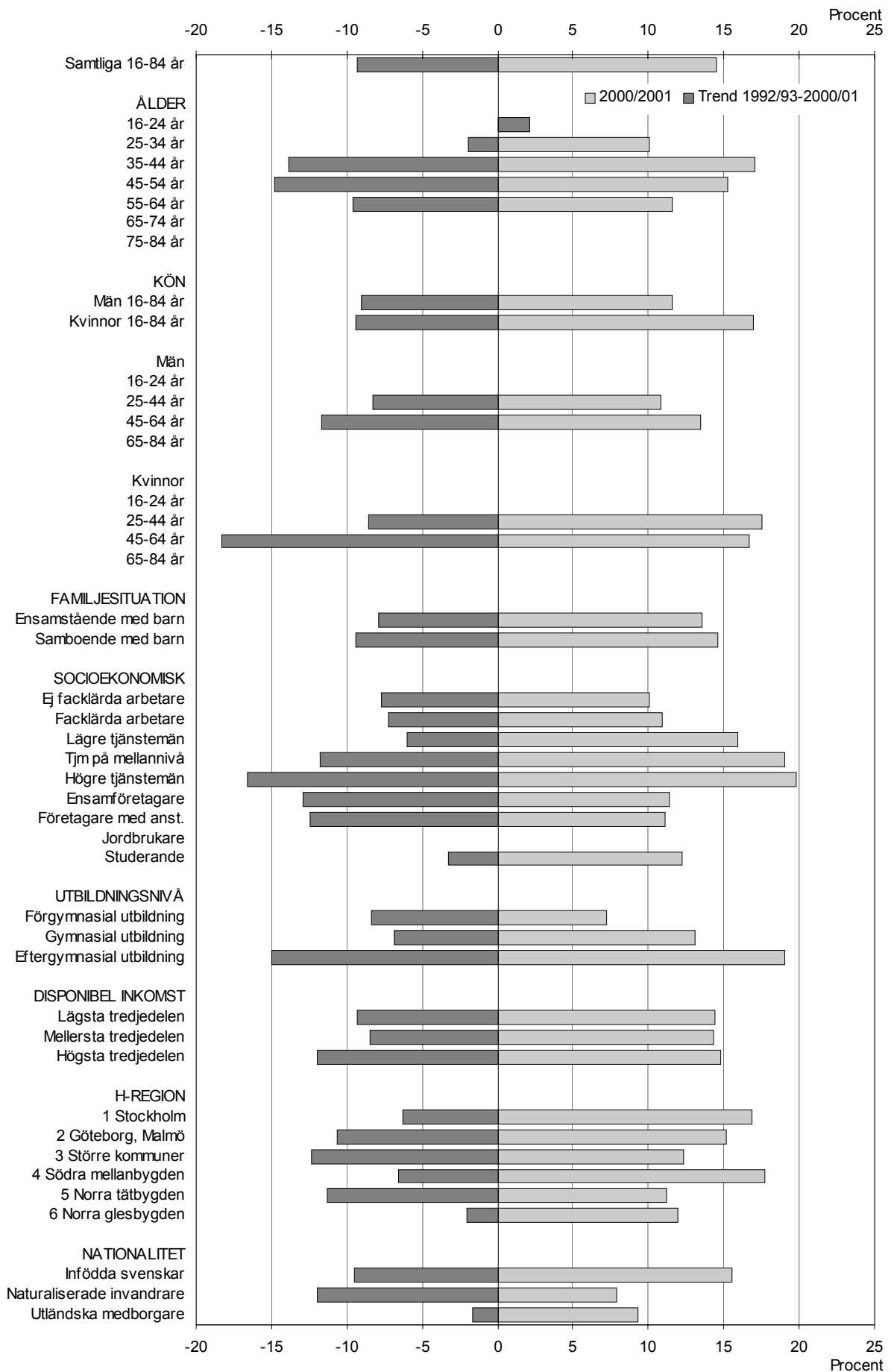

Diagram 5.6 Medlemskap i handikapp- och patientföreningar. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

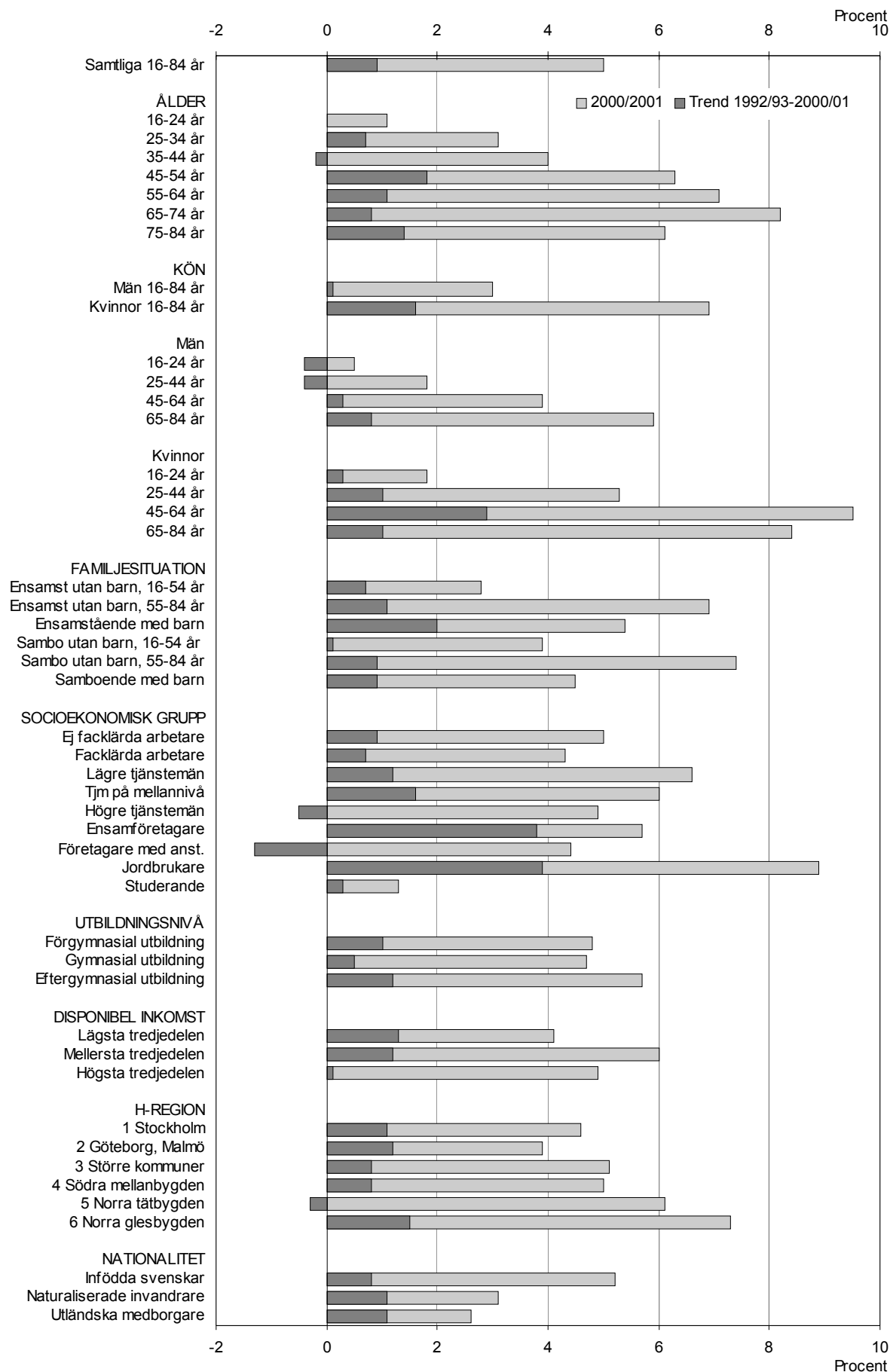

Diagram 5.7 Medlemskap i invandrarorganisationer. Andelar bland enbart invandrare. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

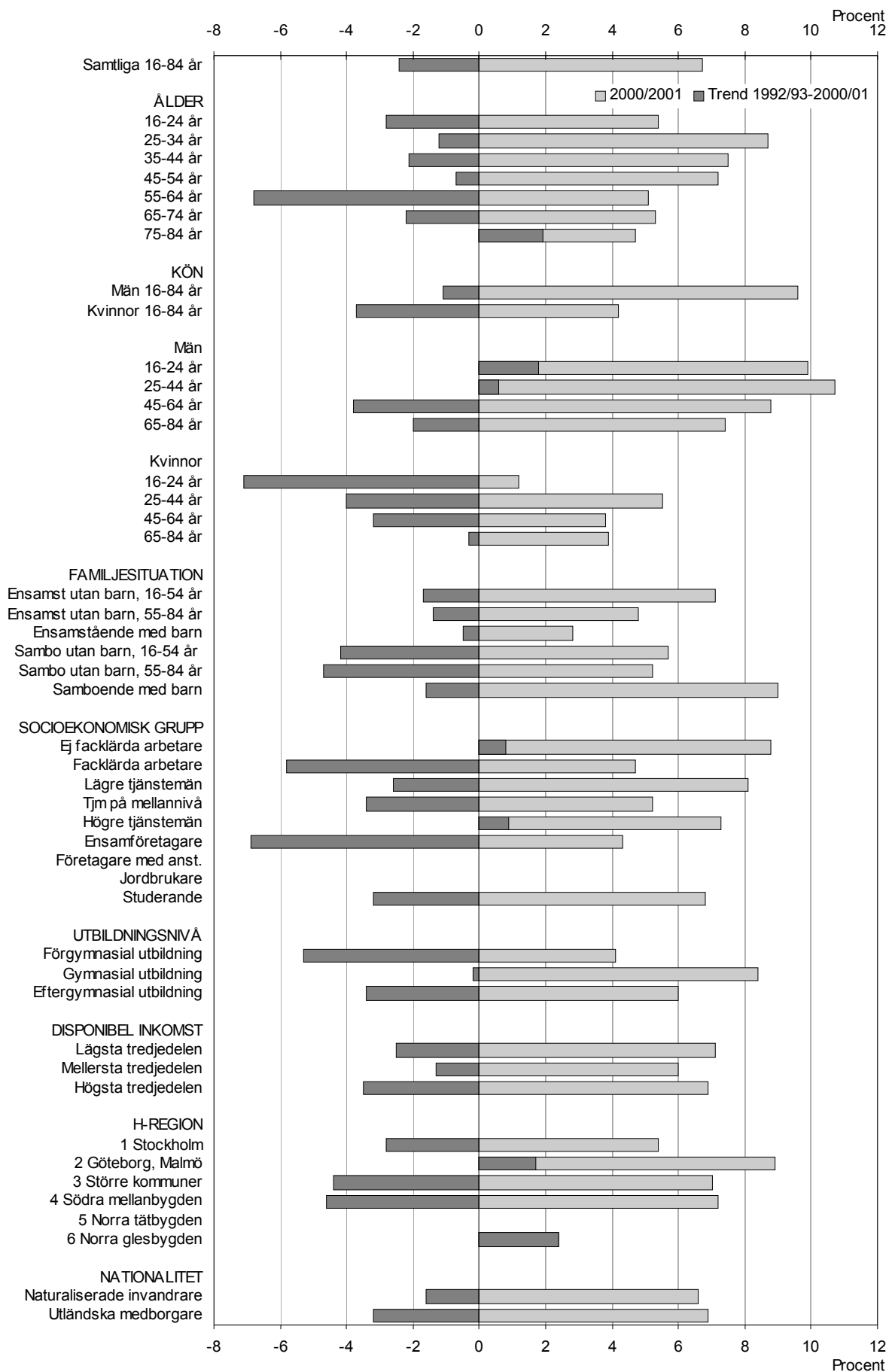

Diagram 5.8 Medlemskap i kvinnoorganisationer. Andelar bland enbart kvinnor. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93–2000-01. Procent

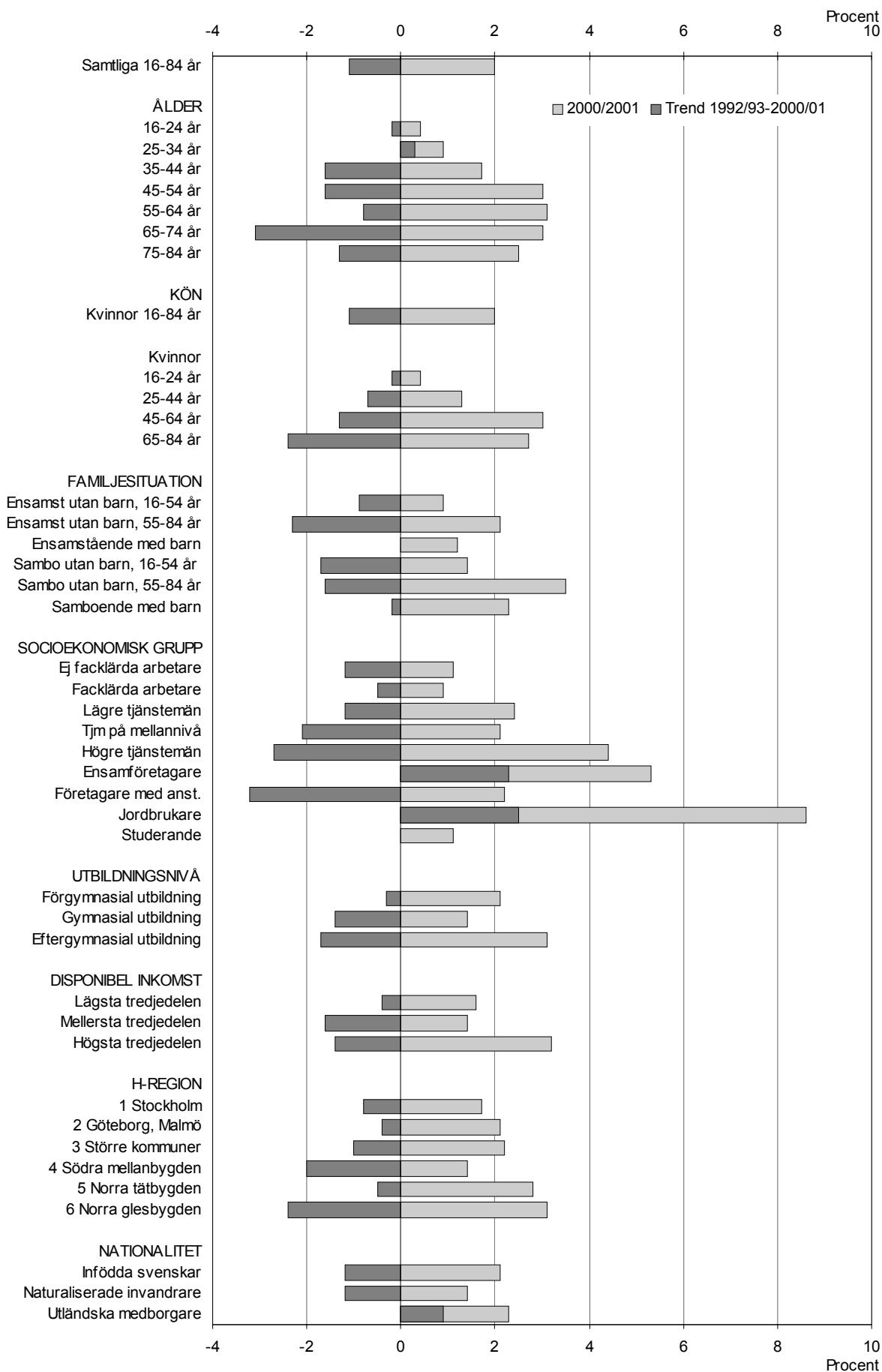

Diagram 5.9 Medlemskap i pensionärsföreningar. Andelar bland personer 65-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

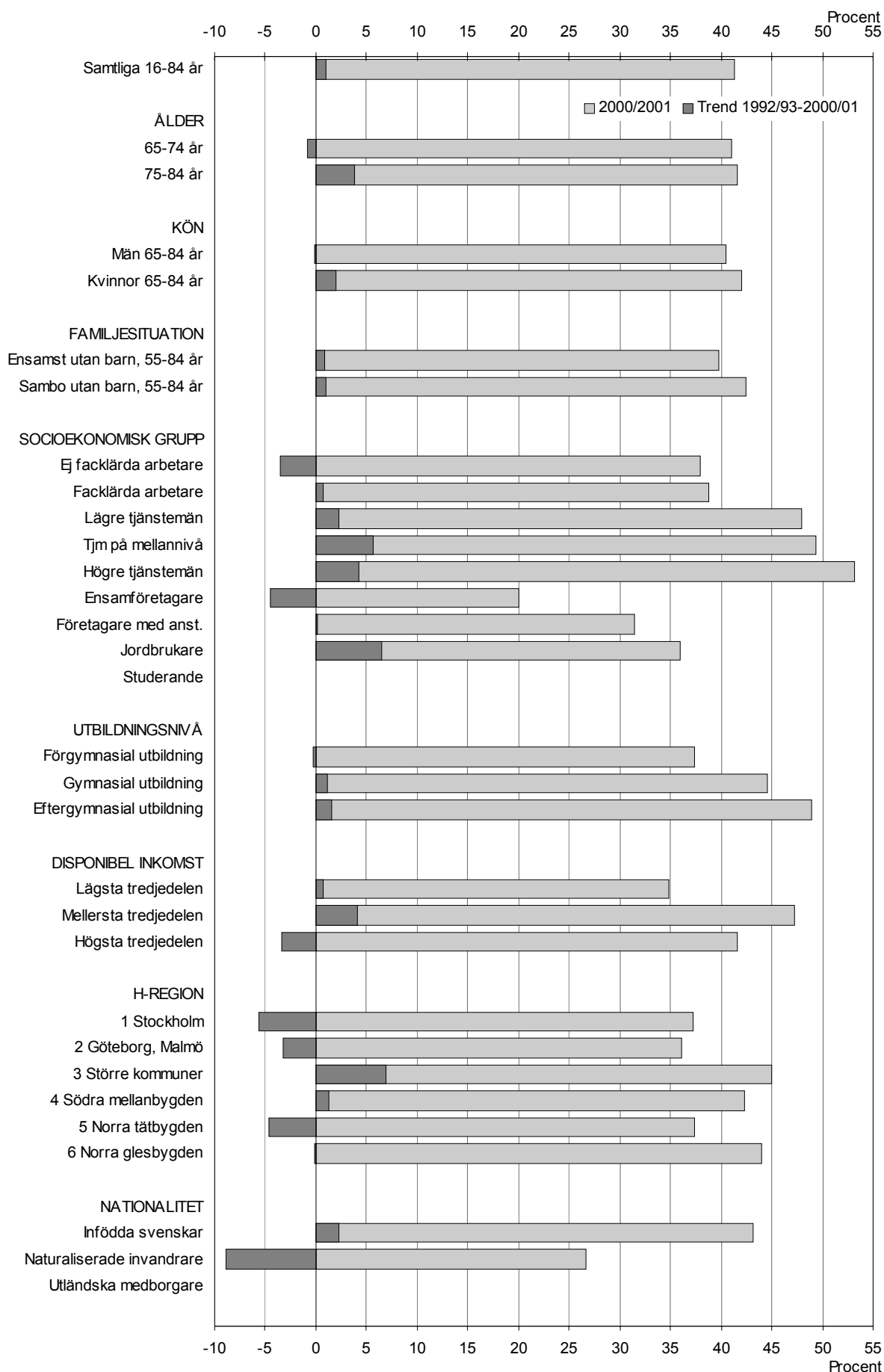
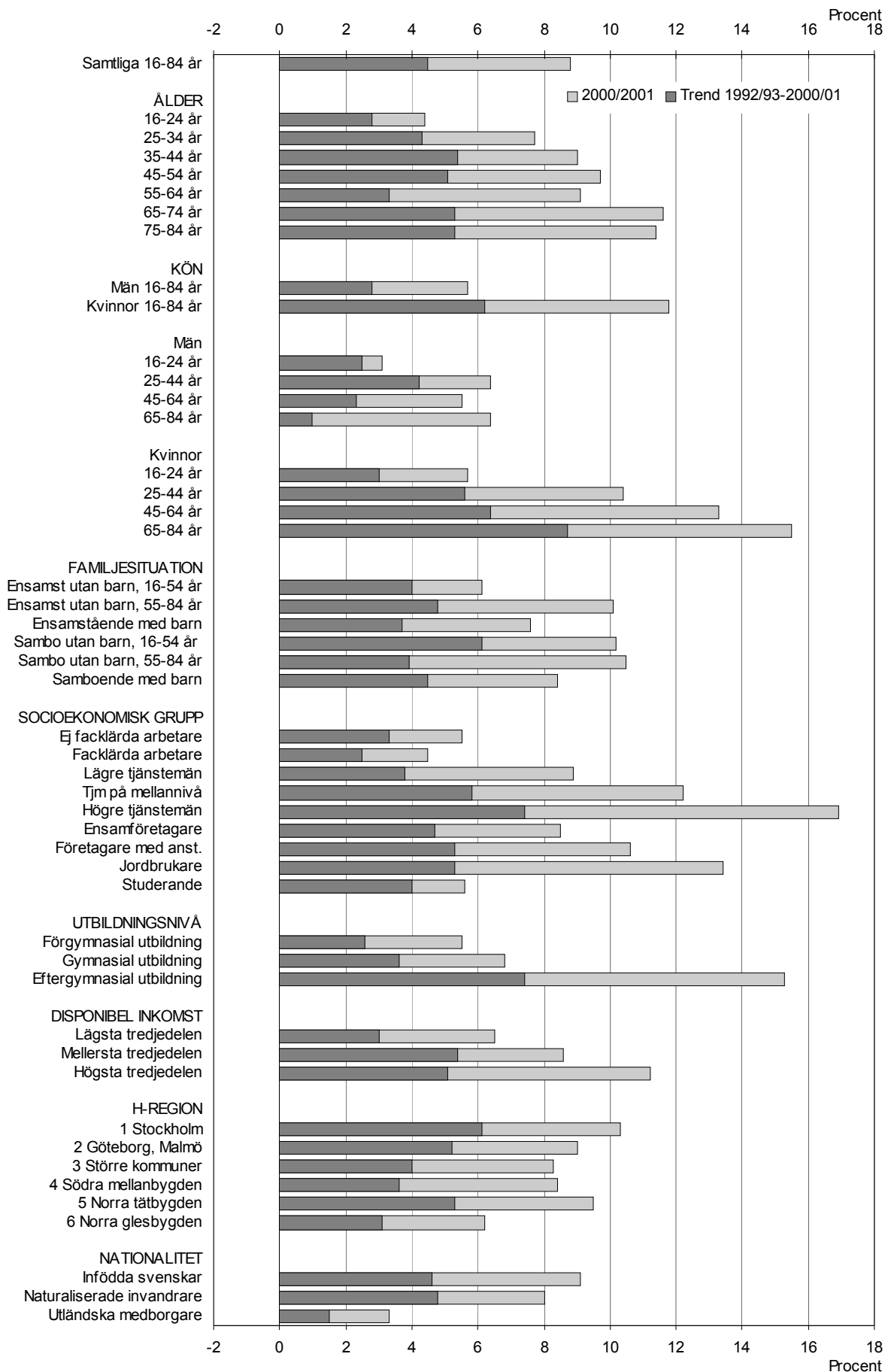

Diagram 5.10 Medlemskap i humanitära hjälporganisationer. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93–2000-01. Procent

Övriga föreningstyper

I samband med 2000 års undersökningar av levnadsförhållandena kartlades ytterligare ett antal föreningstyper. Dessa beskrivs utförligt i rapporten "Föreningslivet i Sverige – välfärd, socialt kapital och demokratiskola" (rapport nr 98 i serien Levnadsförhållanden).

För att bilden av föreningssverige ska bli någorlunda heltäckande även i denna rapport, återges nedan några korta utdrag från redovisningen av 2000 års uppgifter (med utvecklingen sedan 1992).

Aktieägarföreningar – Aktiespararna, andra aktiespararklubbar

År 2000 var 2,7 procent av befolkningen i åldern 16-84 år anslutna till någon aktieägarförening. Detta innebär cirka 185 000 medlemmar. Av medlemmarna uppfattar sig knappt 50 000 som aktiva (0,7 procent av befolkningen), varav cirka 15 000 har något förtroendeuppdrag. Andelen medlemmar har sedan 1992 minskat med en tredjedel, från ungefär 280 000 till cirka 185 000. Minskningen gäller uteslutande de passiva medlemmarna.

Bland medlemmarna är närmare tre fjärdedelar män, en fjärdedel kvinnor. Sett till hela befolkningen är 4 procent av samtliga män medlemmar, mot 1-2 procent bland kvinnorna. Den högsta andelen, 5 procent, återfinns bland män i åldersgruppen 65-84 år.

Betydande skillnader i medlemskap och aktivitet framkommer mellan olika socioekonomiska grupper. Bland högre tjänstemän är medlemsandelen närmare 7 procent, en andel som krymper till drygt 1 procent bland icke facklärd arbetare. Andelen aktiva medlemmar förefaller också vara högre bland tjänstemän än bland arbetare. Med högre inkomst, liksom högre utbildningsnivå, tycks anslutningsgraden också öka. Bland medlemmarna är två tredjedelar höginkomsttagare och närmare hälften har någon eftergymnasial utbildning.

Slutligen är de infödda svenskarna överrepresenterade i fråga om medlemskap i förhållande till invandrarna.

Fredsorganisationer – Svenska freds- och skiljedomsföreningen, Kristna Fredsrörelsen, Kvinnor för fred m.fl.

Av Sveriges befolkning var år 2000 cirka 55 000 personer medlemmar i någon fredsorganisation. Det utgör mindre än 1 procent (0,8) av samtliga i befolkningen mellan 16 och 84 år. Ungefär en promille, cirka 10 000 personer, av befolkningen är aktiva medlemmar. Åtta år tidigare, 1992, var medlemsandelen nära nog den samma som för år 2000. Inga tydliga skillnader finns mellan könen när det gäller medlemskap i fredsorganisationer. Åldersmässigt återfinns den högsta anslutningsgraden bland 45-54-åringarna.

Sett till socioekonomisk tillhörighet framkommer påtagliga differenser mellan tjänstemän och arbetare. Högre tjänstemän utgör 12 procent av hela befolkningen men 41 procent av medlemmarna. Bland samtliga arbetare, som utgör 37 procent av befolk-

ningen, är medlemsandelen 20 procent. Sett till hela befolkningen är närmare 3 procent av de högre tjänstemännen anslutna till någon fredsorganisation jämfört med knappt 0,5 procent bland arbetarna. En högre utbildningsnivå, liksom högre disponibel inkomst, innebär också här en något högre medlemsandel.

Indelningen efter region visar att anslutningsgraden tycks minska med lägre befolkningstäthet. Bland medlemmarna är 43 procent bosatta i Stockholmsregionen. Sett till nationalitet är skillnaderna små mellan grupperna.

Frivilliga försvarsorganisationer – Hemvärnet, lottakårer, bilkårister, sjövärnet, skytterörelser, Allmänna Försvarsföreningen, CFB, SCF m.fl.

Cirka 180 000 personer i åldrarna 16-84 år var år 2000 anslutna till någon frivillig försvarsorganisation. Det utgör 2,6 procent av den vuxna befolkningen. Därav är ungefär 1,6 procent aktiva medlemmar (cirka 110 000 personer), varav 0,9 procent (cirka 60 000 personer) har något förtroendeuppdrag. Av medlemskåren är därmed en stor andel aktiva, ungefär 60 procent, vilket skiljer försvarsorganisationer från de flesta andra organisationer. Sedan 1992 har medlemsandelen minskat med 1,3 procentenheter, vilket utgör cirka en tredjedel av medlemmarna.

Bland medlemmarna är tre fjärdedelar män, en fjärdedel kvinnor. Sett till hela befolkningen är 4 procent av samtliga män medlemmar, mot 1 procent bland kvinnorna. Den högsta andelen, 5 procent, återfinns bland män i åldersgruppen 45-64 år.

Skillnaderna mellan olika socioekonomiska grupper är relativt små. Differenserna är också små sett till utbildningsnivå, personer med gymnasial utbildning förefaller dock något överrepresenterade. För disponibel inkomst tycks personer med den högsta tredjedelen ha en något högre medlemsandel än övriga.

Något tydligare är mönstret när det gäller den regionala fördelningen. I norra tätbygden är anslutningsgraden mellan 5 och 6 procent. I de tre storstadsområdena är motsvarande nivå mellan 1 och 2 procent. Invandrargrupperna tycks, jämfört med infödda svenskar, vara underrepresenterade också inom frivilliga försvarsorganisationer.

Grupper för internationella frågor – Amnesty, Föreningen Norden, FN-föreningar, solidaritetsorganisationer

1,7 procent, ungefär 120 000 personer mellan 16 och 84 år, var år 2000 medlemmar inom olika grupper för internationella frågor. Av befolkningen är ungefär 0,3 procent aktiva medlemmar (cirka 20 000 personer), varav två tredjedelar har något förtroendeuppdrag. Sedan 1992 har var tredje medlem förlorats, en minskning med 0,7 procentenheter. Medlemsminskningen har varit större bland kvinnor än bland män.

Skillnaderna är små mellan könen. Sett till olika åldersgrupper är medlemsandelen högst bland 45-54-åringarna (2,7 procent).

Organisationerna för internationella frågor domineras markant av högutbildade och tjänstemän på mellan- och hög nivå. Bland medlemmarna är 64 procent tjänstemän på mellan- eller hög nivå och endast 9 procent av medlemmarna är arbetare. Sett till hela befolkningen är anslutningsgraden drygt 6 procent bland högre tjänstemän, mot knappt 0,5 procent bland arbetarna. Bland medlemmarna har 78 procent en efter-

gymnasial utbildning, jämfört med 27 procent i hela befolkningen. Variationerna mellan olika inkomstgrupper är något mindre, andelen tycks dock öka även här med stigande inkomst.

Anslutningsgraden när det gäller grupper för internationella frågor förefaller minska med lägre befolkningstäthet. I de tre storstadsregionerna bor drygt en tredjedel av landets befolkning men 63 procent av medlemmarna.

Hobbyföreningar – Syföreningar, frimärksklubbar, schackföreningar, bridgeklubbar, byggmodellklubbar, amatörradioföreningar, dataklubbar, samlarklubbar, Unga forskare m.fl.

År 2000 var 8,1 procent av den vuxna befolkningen, cirka 560 000 personer, medlemmar i någon hobbyförening. 2,1 procent av befolkningen, drygt 140 000 personer, har något förtroendeuppdrag. Därutöver uppfattar sig ytterligare 2,2 procent, cirka 150 000 personer, som aktiva medlemmar. Andelen medlemmar är nära nog oförändrad sedan 1992.

Medlemskap i hobbyföreningar är vanligare bland män än bland kvinnor – 10 procent av männen resp. 6 procent av kvinnorna är medlemmar. Högst är medlemsandelen bland män i 45-64-års åldern, 13 procent.

En redovisning efter socioekonomisk grupp visar att medlemsandelen är högre bland högre tjänstemän än bland icke facklärd arbetare, 11 resp. 6 procent. Sett till utbildningsnivå och disponibel inkomst ökar anslutningsgraden med ökad utbildning samt stigande inkomst.

Sedan 1992 har andelen medlemmar i hobbyföreningar ökat med 7 procentenheter i norra glesbygden till totalt mellan 13 och 14 procent, en andel som är högre än i övriga regioner. Sett till nationalitet uppvisar infödda svenskar en högre medlemsandel (8-9 procent) än naturaliserade invandrare (4 procent) och utländska medborgare (närmare 3 procent).

Konsumentkooperativ och samfälligheter

I. Konsumentkooperativ – Konsum, Solidar, andra konsumentkooperativ/föreningar

II. Andra kooperativ eller samfälligheter – Föräldrakooperativ, skolkooperativ, boende- och fritidskooperativ, äldrekooperativ, arbetskooperativ, grannskapskooperativ, inköpsföreningar, vägföreningar, vatten-, el- och värmeföreningar, byalag m.fl.

III. Producentkooperativ

Av den vuxna befolkningen var år 2000 mellan 29 och 30 procent anslutna till något konsumentkooperativ (I). Det motsvarar ungefär 2 miljoner av alla mellan 16 och 84 år. Kännetecknande för konsumentkooperativ är den mycket låga medlemsaktiviteten. Bara 0,1 procent av befolkningen (cirka 7 000 personer) har något förtroendeuppdrag, därutöver uppfattar sig ytterligare 0,3 procent (cirka 20 000 personer) som aktiva medlemmar. Sedan 1992 har medlemsandelen minskat med 2,8 procentenheter. Minskningen gäller i stort sett enbart de passiva medlemmarna.

Kvinnor uppger sig betydligt oftare vara medlemmar i konsumentkooperativ, trots att medlemskapet och utnyttjandet av medlemskapet egentligen gäller hushållet. 35 procent av alla kvinnor är anslutna, mot närmare 24 procent av alla män. Högst är medlemsandelen bland kvinnor i 45-64-års åldern (drygt 45 procent). Ser man till famil-

jesituation återfinns den högsta andelen bland samboende i åldrarna 55-84 år utan barn (38 procent) och den lägsta andelen bland ensamstående i åldrarna 16-54 år utan barn (närmare 14 procent).

Anslutningsgraden förefaller vara något högre bland tjänstemän (35 procent) än bland arbetare (nästan 31 procent). Medlemskap blir vanligare med ökad utbildning, från 26 procent bland personer med enbart förgymnasial utbildning till 34 procent bland högskole- eller universitetsutbildade. Sett till disponibel inkomst är differensen mellan låg- och höginkomsttagare 14 procentenheter, från 21 till 35 procent.

Den regionala redovisningen visar att anslutningsgraden är högst i norra glesbygden (43 procent) och lägst i Göteborgs- och Malmöregionen (drygt 18 procent). De utländska medborgarna är underrepresenterade också beträffande medlemskap i konsumentkooperativ. Medlemsandelen krymper gradvis från 30-31 procent bland infödda svenskar till 23-24 procent bland naturaliserade invandrare och slutligen till 16 procent bland utländska medborgare.

Bland övriga kooperativ eller samfälligheter (II) var medlemsandelen år 2000 7,1 procent av den vuxna befolkningen. Av dessa har 1,1 procent något förtroendeuppdrag, därutöver uppfattar sig ytterligare 0,6 procent som aktiva medlemmar. Inom producentkooperativ (III), t.ex. lantbrukskooperationen, var medlemsandelen 1,5 procent år 2000. Av dessa är 0,2 procent aktiva medlemmar.

Kultur-, musik-, dans- och teaterföreningar – Musikföreningar, dansföreningar, teatergrupper, körer, orkestrar, rockband, folkdanslag, konstföreningar, litteraturklubbar, hemslöjdsföreningar, Kontaktnätet, filmgrupper, närradioföreningar, andra kulturföreningar

Omkring 750 000 personer i åldern 16-84 år var år 2000 medlemmar i någon kulturförening. Det utgör 11 procent av den vuxna befolkningen. Sedan 1992 har medlemsandelen minskat med 1,1 procentenhet (cirka 70 000 medlemmar). Av befolkningen är ungefär 5,5 procent aktiva medlemmar (cirka 380 000 personer), varav 2,6 procent (ungefär 180 000 personer) har något förtroendeuppdrag.

En något större andel kvinnor än män tycks vara anslutna till någon kulturförening, 12 resp. 9-10 procent. Högst är medlemsandelen bland kvinnor 55-64 år (närmare 17 procent). Lägst är andelen bland 16-24-åringarna och bland 25-34-åringarna (7-8 procent).

Betydande socioekonomiska skillnader finns. Bland högre tjänstemän är anslutningsgraden 26 procent bland kvinnor och drygt 17 procent bland män. Bland icke facklärda arbetare är andelen 5 procent bland båda könen. Andelen aktiva tycks också vara högre bland högre tjänstemän än bland icke facklärda arbetare, 9-10 procent resp. 2-3 procent. Medlemskap blir dessutom vanligare med ökad utbildning. Bland personer med eftergymnasial utbildning är andelen drygt 19 procent, en andel som minskar till 7 procent bland personer med enbart förgymnasial utbildning.

Sett till nationalitet uppvisar också här infödda svenskar en högre anslutningsgrad (11-12 procent) än naturaliserade invandrare (8 procent) och utländska medborgare (drygt 4 procent).

Lokala aktionsgrupper – Intresse- eller aktionsgrupper för lokala frågor

Ungefär 140 000 personer i åldrarna mellan 16 och 84 år var år 2000 anslutna till någon lokal aktionsgrupp. Det utgör 2,1 procent av den vuxna befolkningen. Omkring 1 procent av befolkningen, dvs. hälften av medlemmarna, är aktiva. Av dessa har cirka 40 000 något förtroendeuppdrag. Andelen medlemmar har sedan 1992 ökat markant – med närmare 1 procentenhet, dvs. med ungefär 60 000 personer.

Kvinnor och män har ungefär lika stor andel medlemmar och aktiva när det gäller lokala aktionsgrupper. Åldersmässigt är andelen högst bland 45-54-åringarna, drygt 3 procent. Lägst är andelen bland de allra yngsta. Sett till familjesituation är medlemsandelen högre bland samboende än bland ensamstående.

En socioekonomisk indelning visar på en viss dominans för högre tjänstemän – medlemsandelen är 3,3 procent bland högre tjänstemän, mot 1,7 procent bland icke facklärda arbetare. Också utbildnings- och inkomstnivåer tycks ha betydelse för anslutningsgraden. Med en högre utbildningsnivå, liksom inkomstnivå, följer en högre medlemsandel i lokala aktionsgrupper.

En regional jämförelse visar på markanta skillnader mellan storstadsregionerna och glesare befolkade regioner. I norra glesbygden är anslutningsgraden mellan 6 och 7 procent, mot endast 1 procent i Stockholmsområdet.

Motororganisationer – MHF, M, KAK, motorcykelorganisationer, båtklubbar, segelklubbar, flygklubbar, husvagnsklubbar m.fl.

År 2000 var 6,9 procent av den vuxna befolkningen, cirka 470 000 personer, medlemmar i någon motororganisation. Av befolkningen har 0,7 procent, cirka 50 000 personer, något förtroendeuppdrag, därutöver uppfattar sig ytterligare 1,2 procent, cirka 80 000 personer, som aktiva medlemmar. Andelen medlemmar har sedan 1992 minskat med 1,7 procentenheter, dvs. var sjunde medlem har lämnat denna föreningsstyp.

Medlemmarna i motororganisationer uppvisar en manlig dominans – 82 procent är män, 18 procent kvinnor. Av befolkningen är drygt 11 av männen medlemmar, mot drygt 2 procent av kvinnorna. Högst är medlemsandelen bland män mellan 45 och 64 år (14 procent).

Vid en jämförelse mellan olika socioekonomiska grupper uppvisar facklärda arbetare (10 procent) och tjänstemän på hög- och mellannivå de högsta medlemsnivåerna (9 procent). Bland de aktiva medlemmarna är de facklärda arbetarna bäst representerade. Sett till utbildningsnivå och disponibel inkomst ökar anslutningsgraden något med ökad utbildning samt med stigande inkomst.

Medlemmarna är relativt väl fördelade över landet, med små regionala skillnader jämfört med andelarna för hela riket. Slutligen är, liksom för flertalet övriga föreningsstyper som redovisas här, infödda svenskar i större utsträckning anslutna till någon motororganisation jämfört med invandrargrupperna, drygt 7 procent mot mellan 2 och 3 procent.

Nykerhetsorganisationer – IOGT-NTO, Verdandi, RFHL, Vita bandet, Svenska Frisksportförbundet, Blåbandsföreningar, andra anti-drog-föreningar

Cirka 80 000 personer i åldern 16-84 år var år 2000 medlemmar i någon nykerhetsorganisation. Det utgör 1,1 procent av den vuxna befolkningen. Därav är ungefär 0,4 procent aktiva medlemmar (mindre än 30 000 personer), varav 0,2 procent (cirka 15 000 personer) har något förtroendeuppdrag. Sedan 1992 har medlemsandelen minskat med 0,6 procentenheter, cirka 35 000 medlemmar. Minskningen gäller i stort sett enbart de passiva medlemmarna.

Bland medlemmarna är 59 procent män, 41 procent kvinnor. Vanligast är medlemskap bland män i 65-84-års åldern, mellan 3 och 4 procent av samtliga män i denna åldersgrupp är medlemmar i någon nykerhetsorganisation. I denna grupp återfinns också den högsta andelen aktiva medlemmar.

Sett till socioekonomisk grupp finns inga tydliga skillnader mellan arbetare och tjänstemän. Andelen aktiva medlemmar tycks emellertid vara något högre bland arbetare än tjänstemän. Jordbrukare uppvisar den högsta anslutningsgraden totalt sett, 3 procent av samtliga jordbrukare är anslutna till någon nykerhetsrörelse.

Vid en jämförelse mellan olika regioner utmärker sig Stockholmområdet med en låg anslutningsgrad. I Stockholmsområdet bor 20 procent av landets befolkning men endast 8 procent av medlemmarna.

Ordenssällskap – Rotary, Lions, Frimurarna, Odd Fellow, Zonta, andra loger

År 2000 var 2,4 procent av den vuxna befolkningen, cirka 170 000 personer, anslutna till något ordenssällskap. Av medlemskåren är cirka 120 000 personer aktiva medlemmar, vilket motsvarar 1,7 procent av befolkningen. Av de aktiva har omkring 60 000 något förtroendeuppdrag. Sedan 1992 har ordenssällskapen tappat cirka 40 000 medlemmar, vilket motsvarar var fjärde medlem.

Sett till kön finns en överrepresentation av män – 77 procent av medlemmarna är män, 23 procent kvinnor. Sett till hela befolkningen är närmare 4 procent av alla män i åldrarna mellan 16 och 84 år är medlemmar i något ordenssällskap, mot endast 1 procent bland samtliga kvinnor. Högst är anslutningsgraden bland män i 65-84-års åldern (7 procent).

60 procent av medlemmarna är tjänstemän på mellan- eller hög nivå. I hela befolkningen utgör dessa grupper 29 procent. Högst är andelen medlemmar bland de högre tjänstemännen, 6-7 procent. Arbetarna, å andra sidan, är kraftigt underrepresenterade. Jämfört med de 37 procent dessa utgör i befolkningen, bidrar de bara med 8 procent medlemmar i ordenssällskapen. Skillnaderna är också markanta vid indelning efter utbildningsnivå samt disponibel inkomst. Andelen medlemmar är 5 gånger så hög bland högutbildade jämfört med bland lågutbildade. Samma differenser återfinns mellan låg- resp. höginkomsttagare.

Vid en regional indelning utmärker sig norra glesbygden med en något lägre medlemsandel. Medlemsandelen skiftar också vid redovisning efter nationalitet, från 1 procent bland utländska medborgare till 2-3 procent bland infödda svenskar.

Religiösa samfund

De religiösa samfunden har indelats i ”grupper eller föreningar inom svenska kyrkan”, ”frireligiösa samfund” samt ”andra religiösa samfund”.

Grupp eller förening inom svenska kyrkan – Evangeliska Fosterlandsstiftelsen, Ansgarsförbundet, Bibeltroga Vänner, Svenska Kyrkans Unga, Svenska kyrkans lekmanaförbund m.fl.

4,6 procent av befolkningen var år 2000 anslutna till grupper eller föreningar inom svenska kyrkan. Det motsvarar 320 000 personer i åldrarna mellan 16 och 84 år. Av medlemskåren uppger sig närmare 90 000 vara aktiva medlemmar (1,3 procent av befolkningen), varav omkring 55 000 har något förtroendeuppdrag. Andelen medlemmar har sedan 1992 ökat med en tredjedel, med totalt 1,3 procentenheter.

57 procent av medlemskåren är kvinnor, 43 procent män. Bland de aktiva medlemmarna utgör kvinnorna hela 67 procent. Anslutningsgraden ökar med stigande ålder. Högst är andelen bland kvinnor i 65-84-års åldern, närmare 9 procent.

Skillnaderna är små vid en redovisning efter socioekonomisk tillhörighet, utbildningsnivå och disponibel inkomst. Jordbrukare utmärker sig emellertid med närmare 14 procent anslutna. Inte oväntat är infödda svenskar i större utsträckning medlemmar i grupper eller föreningar inom svenska kyrkan än invandrargrupperna.

Frireligiöst samfund – Frälsningsarmén, Metodistkyrkan, Pingströrelsen, Svenska Baptistsamfundet, Svenska Missionsförbundet, Livets ord m.fl.

År 2000 var 2,8 procent, cirka 190 000 personer, medlemmar i något frireligiöst samfund. De allra flesta, 1,9 procent, av dessa uppger sig vara aktiva inom sitt samfunds verksamhet. Av de aktiva har två tredjedelar något förtroendeuppdrag. Sedan 1992 har medlemsandelen minskat med 1 procentenhet, vilket motsvarar var fjärde medlem.

Andelen medlemmar är något högre bland kvinnor än bland män. Högst är medlemsandelen bland de allra äldsta, 75-84-åringarna utgör endast 8 procent av befolkningen men 12 av medlemskåren i frireligiösa samfund.

Med en högre utbildningsnivå följer en högre medlemsandel – bland personer med förgymnasial utbildning är medlemsandelen 2 procent, mot 4 procent bland personer med eftergymnasial utbildning. Ett snarast omvänt förhållande tycks finnas beträffande inkomstnivå, där den tredjedel som har lägst inkomst förefaller ha den högsta medlemsandelen.

Också för frireligiösa samfund är de infödda svenskarna i majoritet. Bland infödda svenskar är anslutningsgraden 3 procent mot mellan 1,5 och 1,7 procent bland invandrargrupperna.

Annat religiöst samfund – Ortodoxa församlingar, katolska församlingar, islamiska församlingar, judiska församlingar, andra samfund

Av befolkningen var år 2000 ungefär 1 procent medlemmar i den tredje kategorin av religiösa samfund dvs. ortodoxa församlingar, katolska församlingar, islamiska församlingar, judiska församlingar etc. Det innebär cirka 70 000 medlemmar. Ungefär hälften av dessa, knappt 30 000, uppger sig vara aktiva medlemmar, varav cirka 15 000 har något förtroendeuppdrag. Sedan 1992 är medlemsandelen i princip oförändrad.

Knappt några skillnader finns mellan könen. Sett till olika åldersgrupper finns dock vissa differenser mellan könen. Bland kvinnor återfinns den högsta andelen bland 65-84-åringarna, bland män är andelen istället högst bland 25-44-åringarna.

Några tydliga skillnader mellan olika socioekonomiska grupper eller mellan olika utbildningsnivåer kan inte konstateras. Beträffande inkomstnivå förefaller, liksom för frireligiösa samfund, en något högre andel medlemmar finnas bland personer med låg inkomst jämfört med bland höginkomsttagare.

Inte överraskande är medlemsandelen större bland invandrargrupperna än bland infödda svenskar. Bland naturaliserade invandrare och utländska medborgare är andelen 5 resp. drygt 3 procent jämfört med 0,5 procent bland infödda svenskar. Bland medlemmarna är 36 procent naturaliserade invandrare och 13 procent utländska medborgare.

Kapitel 6

Övriga medborgerliga aktiviteter

Inledning

Förutom genom medlemskap och aktiviteter inom politiska partier och andra föreningar och organisationer kan man söka påverka samhället och dess utveckling på flera olika sätt. Genom att rösta vid de allmänna valen, naturligtvis, men också genom en mängd andra aktiviteter som personliga kontakter med politiker och tjänstemän, skriva insändare eller artiklar i tidningar, underteckna upprop, demonstrera eller genom att i politiska diskussioner söka övertyga andra om sina åsikter.

Ett urval av sådana aktiviteter redovisas i detta kapitel.

Valdeltagande (Tabell 6.1–6.2) (Diagram 6.1)

Uppgifterna om valdeltagande är hämtade från SCB:s valdeltagandeundersökning år 2002. Urvalet till undersökningen består av den huvudsakligen delen av urvalen till september och oktober månads AKU 2002. AKU är en av SCB:s löpande undersökningar om läget på arbetsmarknaden. Den baseras på ett representativt urval av folkbokförda personer mellan 15 och 74 år och uppgifterna samlas in genom intervjuer. För valdeltagandeundersökningens ändamål sorterades icke röstberättigade i riksdagsvalet bort från AKU-urvalen. Valdeltagandeundersökningens urval består därmed av cirka 40 000 svenska medborgare 18–74 år. För att komplettera detta drogs ett obundet slumpmässigt urval (OSU) om 1 400 äldre i åldern 75 år och uppåt. Detta urval drogs ur röstlängden. För att redovisa valdeltagandet bland i utlandet boende svenska medborgare drogs ett OSU om 1 200 utlandssvenskar, också det direkt från röstlängden.

Även i ULF-undersökningarna har vi under ett antal år ställt frågor om man röstade ”i det senaste riksdagsvalet”. Vi får dock här regelmässigt överskattningar av det

faktiska valdeltagandet på några procentenheter. Detta kan vara en följd av flera faktorer: icke röstande kan vara överrepresenterade i bortfallet, vissa intervjupersoner kan kanske tänkas vilja framstå i en fördelaktig dager genom att felaktigt ange att man faktiskt röstade – ”den gode medborgaren bör utnyttja sin rösträtt” etc.

I valdeltagandeundersökningen inhämtades uppgifter om valdeltagande från röstlängderna. Länsstyrelserna noterade på förtryckta blanketter huruvida urvalsindividerna hade röstat eller ej i de olika valen. Detta innebär att totalt sett ger urvalsundersökningen samma resultat som det faktiska valdeltagandet. Detta, liksom att uppgifterna är färskare, har gjort att vi i detta fall föredrar dessa data framför ULF-uppgifterna.

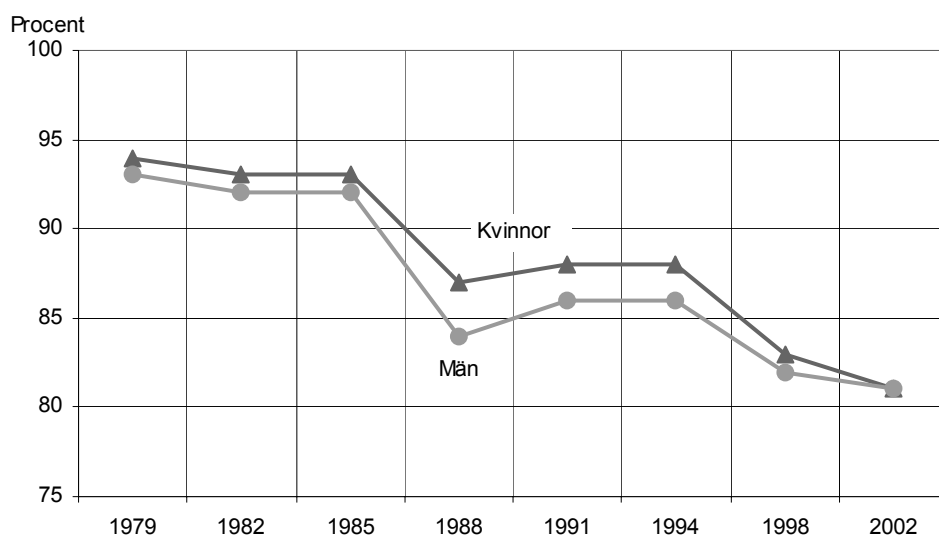
Bakgrundsvariabler (uppgifter om t.ex. kön, ålder, utbildning, sysselsättning, inkomst, facktillhörighet) är inhämtade från svaren på AKU-frågorna, SCB:s befolkningsregister (RTB) och SCB:s utbildningsregister. Uppgifterna redovisas i tabellerna 6.1– 6.2. För uppgifter om osäkerhetstal vid skattningarna, liksom av populations- och definitioner, hänvisas till ”Valdeltagandet vid valet 2002”, ME 13 SM 0301, SCB.

I tabell 6.1 redovisas valdeltagande bland män och kvinnor i olika åldrar till riksdags-, kommun- resp. landstingsvalen 2002. Valdeltagandet är högst i riksdagsvalet med 81 procent av de röstberättigade. I de övriga valen deltar några procentenheter färre, drygt 78 procent i kommunfullmäktigevalen och knappt 78 procent i landstingsfullmäktigevalen.

Skillnaderna i valdeltagande mellan könen är små, men varierar med ålder. I riksdagsvalet är det bara bland de äldsta, de över 70 år, som det finns en statistiskt säkerställd högre andel röstande bland männen än bland kvinnorna. Bland de allra äldsta, de över 75 år, är skillnaden så stor som 16 procentenheter – 83 procent för männen och 66 procent för kvinnorna. Bland förstagångsväljarna är valdeltagandet 4 procentenheter högre bland kvinnor än bland män och i åldersgrupperna mellan 30 och 60 år är skillnaden i valdeltagande mellan 3 och 7 procentenheter i kvinnornas favör.

I diagram 6.1 visas utvecklingen för mäns och kvinnors valdeltagande på längre sikt, sedan riksdagsvalet 1979.

Diagram 6.1 Valdeltagande bland de röstberättigade till riksdagsvalen 1979–2002. Kvinnor resp. män. Procent

I riksdagsvalet 1979 röstade mellan 93 och 94 procent av den röstberättigade befolkningen. I 2002 års riksdagsval var denna andel 81 procent. Valdeltagandet har därmed minskat med mellan 12 och 13 procentenheter under perioden. Valdeltagandet har under perioden varit någon eller några procentenheter högre bland kvinnor än bland män. I riksdagsvalet 2002 fanns emellertid ingen tydlig skillnad mellan könen.

I tabell 6.1 redovisas också valdeltagandet fördelat efter län och kön. Uppgifterna för män och kvinnor är ju även här skattningar enligt valdeltagandeundersökningen och innehåller därmed slumpfel. Länsredovisningen för ”båda könen” har däremot hämtats från den faktiska röstsammanräkningen vid valet 2002. Det högsta valdeltagande när det gäller riksdagsvalet har uppmätts i Uppsala län (84,0 procent) och i Blekinge län (83,1 procent). Lägst valdeltagande förekommer i Södermanlands län (78,0 procent), Gotlands län (78,2 procent) och i Jämtlands län (78,2 procent).

Fördelningar av valdeltagandet i riksdagsvalet efter utbildningsnivå, socioekonomisk grupp, inkomstförhållande, civilstånd, arbetskraftsstatus samt facklig tillhörighet finns i tabell 6.2.

Indelningen efter utbildningsnivå visar att 92 procent bland personer med eftergymnasial utbildning har utnyttjat sin rösträtt i 2002 års riksdagsval. Bland personer med gymnasial resp. förgymnasial utbildning är motsvarande andel 81 resp. 74 procent. Sett till socioekonomisk grupp ökar valdeltagandet från knappt 75 procent bland de icke facklärdas arbetarna till 95 procent bland de högre tjänstemännen.

Det finns ett mycket tydligt samband mellan valdeltagande och hur hög inkomst man har. Inkomst utgörs här av summan av den sammanräknade förvärvsinkomsten (inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet), inkomst av kapital (överskott) och sjöinkomst (år 2000 enligt taxeringen 2001). Beloppet anger inkomst före skatt. Bland dem som saknar inkomst, i varje fall en registrerad sådan, var andelen röstande knappt 50 procent vid riksdagsvalet 2002. I inkomstintervallet 1–99 999 kronor var valdeltagandet mellan 71 och 72 procent. Därefter sker en successiv ökning av röstandelen med stigande inkomst till 92 procent vid inkomster över 300 000 kronor.

Sett till civilstånd har de som är gifta ett betydligt högre valdeltagande än ogifta, närmare 90 procent mot drygt 74 procent.

Andelen som deltog i riksdagsvalet 2002 är några procentenheter högre bland dem som räknas till arbetskraften än bland dem som står utanför, 84 resp. 77-78 procent. Arbetslösa – som definitionsmässigt tillhör gruppen ”i arbetskraften” – har dock ett klart lägre valdeltagande än de sysselsatta, 71 procent jämfört med närmare 85 procent.

Vid en uppdelning på de tre fackliga huvudorganisationerna (LO, TCO och SACO) kan också tydliga skillnader i valdeltagande noteras. Andelen är lägst, knappt 79 procent, bland LO-medlemmarna och högst inom SACO, 97 procent. TCO hamnar ungefär mitt emellan med en andel på närmare 91 procent.

Invandrarnas valdeltagande (Redovisas ej i tabellform) (Diagram 6.2)

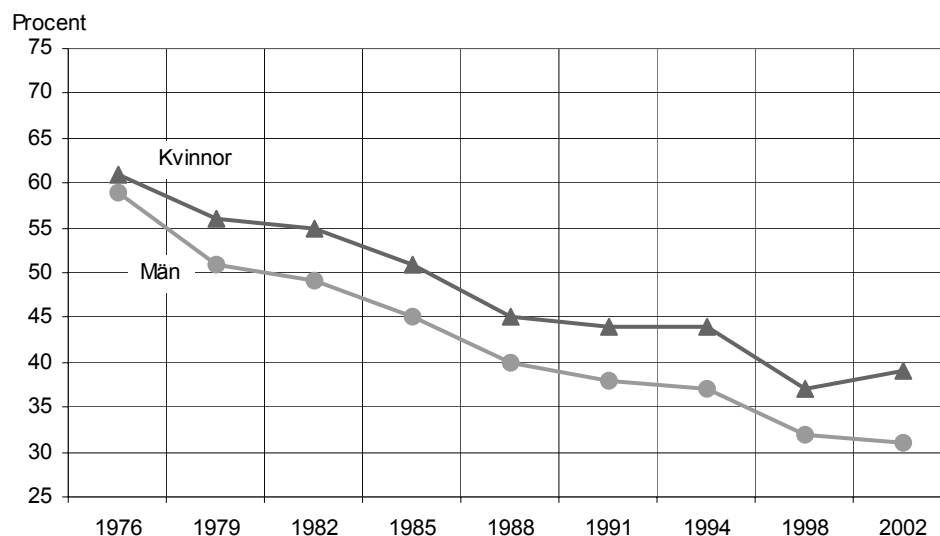
En studie av invandrarnas röstbenägenhet måste för riksdagsvalens del begränsas till de naturaliserade invandrarna, dvs. tidigare utländska medborgare som blivit svenska medborgare. Denna grupp har ett klart lägre valdeltagande än infödda svenskar. Valdeltagandet för naturaliserade invandrare var vid riksdagsvalet 2002 67 procent jämfört med 83 procent bland de svenskfödda. Ju längre tid man varit svensk medborgare desto högre är dock valdeltagandet. De som blev svenskar före 1970 har ett valdeltagande på 80 procent jämfört med mellan 60 och 61 procents valdeltagande för gruppen som blivit svenskar mellan 1991 och 2002.

I landstings- och kommunfullmäktigevalen är förutom svenska medborgare bosatta i Sverige, även utländska medborgare röstberättigade. Röstberättigade utländska medborgare i dessa val är:

- medborgare i länderna i den Europeiska Unionen (EU) samt i Island och Norge som fyller 18 år senast på valdagen och som är folkbokförda i landstinget respektive kommunen,
- andra utländska medborgare som fyller 18 år senast på valdagen, är folkbokförda i landstinget respektive kommunen och som har varit folkbokförda i Sverige i minst tre år i följd före valdagen.

Vid kommunfullmäktigevalen 2002 röstade 35 procent av de cirka 323 000 röstberättigade utländska medborgarna. Jämfört med valet 1998 kan ingen nedgång i valdeltagandet noteras, men det är nästan en halvering i valdeltagande sedan rösträtt för utländska medborgare infördes 1976. Då var valdeltagandet i denna grupp 60 procent. Det totala valdeltagandet i kommunfullmäktigevalen 2002 var 78 procent.

Alltsedan 1979 har kvinnorna bland de utländska medborgarna röstat i högre utsträckning än männen i denna grupp. I valet 2002 var valdeltagandet bland kvinnorna 39 procent och bland männen 31 procent. Medelålders kvinnor är de som röstar i högst utsträckning. De yngre männen är jämförelsevis ointresserade av att delta. Medborgare från Tyskland och Chile har det högsta valdeltagandet bland de länder som är redovisningsbara, 47 resp. 46 procent. Lägst är valdeltagandet bland medborgare från Jugoslavien och Polen. I dessa grupper röstade 16 resp. 25 procent. För en detaljerad redovisning av de utländska medborgarnas valdeltagande hänvisas till ”Valdeltagandet bland utländska medborgare vid kommunfullmäktigevalen 2002”, ME 14 SM 0301, SCB.

Diagram 6.2 Valdeltagande bland utländska medborgare i kommunfullmäktigevalen 1976–2002. Kvinnor resp. män. Procent

I diagram 6.2 visas valdeltagandet bland utländska medborgare i kommunfullmäktigevalen 1976–2002. Valdeltagandet har under perioden minskat med 25 procentenheter, från 60 procent 1976 till 35 procent 2002. Under hela perioden har andelen som röstat varit något högre bland kvinnor än bland män. Skillnaden mellan könen är också större 2002 (8 procentenheter) än vid valet 1976 (2 procentenheter).

Tabell 6.1 Valdeltagande bland de röstberättigade till riksdags-, kommun- resp. landstingsvalen 2002. Särredovisning efter kön och ålder samt efter kön och län. Procenttal (1)

	Riksdagsvalet			Kommunfullmäktigevalen			Landstingsfullmäktigevalen		
	Män	Kvinnor	Båda könen	Män	Kvinnor	Båda könen	Män	Kvinnor	Båda könen
Samtliga röstberättigade	81.0	81.4	81.2	77.9	78.8	78.4	77.4	78.4	77.9
ÅLDER									
Första gångsväljare 18-22 år (2)	68.2	72.6	70.3	64.5	68.8	66.6	64.1	68.7	66.3
22-24 år	70.5	67.4	69.0	64.9	63.0	63.9	63.8	62.2	63.0
25-29 år	73.6	80.6	77.0	69.2	76.4	72.8	68.3	75.6	71.9
30-34 år	77.1	82.3	79.6	72.9	78.7	75.8	72.1	78.3	75.1
35-39 år	78.9	83.5	81.1	75.2	79.9	77.5	74.3	79.7	76.9
40-44 år	78.5	85.8	82.0	75.8	83.1	79.4	75.0	82.9	78.9
45-49 år	80.4	85.4	82.9	77.8	83.4	80.5	77.2	82.9	80.0
50-54 år	84.7	87.9	86.3	82.0	85.9	84.0	81.6	85.7	83.6
55-59 år	86.6	89.6	88.1	84.0	87.3	85.7	83.7	87.2	85.5
60-64 år	88.0	89.5	88.8	85.9	87.6	86.7	85.6	87.7	86.7
65-69 år	90.2	87.8	89.0	87.5	86.0	86.7	88.0	84.7	86.3
70-74 år	91.3	84.7	87.7	88.5	83.0	85.5	88.3	82.2	85.0
75 år -	82.6	66.3	72.6	81.7	64.5	71.2	81.5	64.2	70.9
LÄN									
Stockholms län	83.0	82.7	82.8	78.9	79.2	79.1	78.7	78.8	78.7
Uppsala län	84.1	83.9	84.0	80.9	81.8	81.4	80.6	81.7	81.2
Södermanlands län	78.0	78.1	78.0	75.2	75.4	75.3	75.2	75.3	75.3
Östergötlands län	81.9	80.9	81.4	78.9	78.8	78.8	78.1	78.7	78.4
Jönköpings län	81.9	83.0	82.4	79.5	81.2	80.3	78.6	80.8	79.7
Kronobergs län	81.3	83.0	82.2	79.0	78.7	78.8	78.3	78.4	78.3
Kalmar län	80.6	84.6	82.6	78.4	82.6	80.5	77.9	82.2	80.1
Gotlands län	71.0	85.9	78.2	69.3	82.6	75.7	-	-	-
Blekinge län	83.8	82.4	83.1	82.3	81.1	81.7	81.7	80.3	81.0
Skåne län	80.1	79.7	79.9	77.4	76.8	77.1	76.5	76.2	76.4
Hallands län	78.8	85.6	82.2	75.6	83.9	79.8	75.1	83.7	79.4
Västra Götalands län	80.1	80.2	80.1	76.3	77.8	77.1	75.5	77.1	76.3
Värmlands län	78.4	82.6	80.6	76.2	79.8	78.1	76.3	80.1	78.3
Örebro län	81.8	83.7	82.7	79.2	81.5	80.4	78.5	81.6	80.1
Västmanlands län	81.2	78.9	80.1	78.0	75.2	76.6	76.9	75.0	76.0
Dalarnas län	79.2	77.9	78.6	77.0	76.2	76.6	76.4	76.0	76.2
Gävleborgs län	80.9	76.4	78.6	78.8	74.5	76.6	78.6	74.5	76.5
Västernorrlands län	80.8	82.2	81.6	79.1	80.8	80.0	78.6	80.7	79.7
Jämtlands län	78.4	78.0	78.2	75.3	76.5	75.9	74.9	76.4	75.6
Västerbottens län	82.7	83.2	82.9	80.5	81.7	81.1	79.4	81.4	80.4
Norrbottnens län	79.6	83.2	81.4	77.0	80.7	78.8	76.6	80.7	78.6

(1) För uppgifter om osäkerhetstal vid skattningarna, liksom av populationstal och definitioner, hänvisas till "Valdeltagandet vid valet 2002", ME 13 SM 0301, SCB.

(2) Första gångsväljare är födda 1980-09-21 – 1984-09-15. Gruppen 22-24 år innehåller inte personer födda 1980-09-21 – 1980-12-31.

Tabell 6.2 Valdeltagande bland de röstberättigade till riksdagsvalet 2002. Särredovisning efter kön resp. utbildningsnivå, socioekonomisk grupp, inkomstförhållande, civilstånd, arbetskraftsstatus samt facklig organisation. Procenttal (1)

	Män	Kvinnor	Båda könen
Samtliga röstberättigade	81.0	81.4	81.2
UTBILDNINGSNIVÅ			
Förgymnasial	73.9	74.7	74.2
Gymnasial	79.4	82.9	81.1
Eftergymnasial	91.3	93.1	92.2
Samtliga (18-74 år)	80.9	83.9	82.4
SOCIOEKONOMISK GRUPP			
Samtliga arbetare	74.4	80.0	77.0
Ej facklärd arbetare	70.5	78.8	74.7
Facklärd arbetare	79.1	82.6	80.4
Samtliga tjänstemän	89.7	92.1	91.0
Lägre tjänstemän	84.4	87.7	86.5
Mellan tjänstemän	89.1	93.0	91.3
Högre tjänstemän	93.9	96.7	95.1
Samtliga anställda (18-64 år)	82.0	87.0	84.5
INKOMSTFÖRHÅLLANDE			
Ingen inkomst el. ingen registrerad inkomst	46.9	52.4	49.6
1 – 99 999 kr	71.0	71.9	71.6
100 000 – 149 999 kr	74.2	80.0	77.9
150 000 – 199 999 kr	79.3	85.0	82.6
200 000 – 299 999 kr	84.0	90.3	86.5
300 000 kr –	91.9	93.6	92.3
Samtliga	81.0	81.4	81.2
CIVILSTÅND			
Gifta	89.5	89.5	89.5
Ej gifta	73.5	75.2	74.4
Samtliga	81.0	81.4	81.2
ARBETSKRAFTSSTATUS			
I arbetskraften (18-74 år):	82.0	86.8	84.3
därav sysselsatta	82.6	87.2	84.8
därav arbetslösa	66.9	75.6	70.9
Ej i arbetskraften (18-74 år):	77.6	77.4	77.5
därav arbetar i eget hushåll	-	63.4	64.0
därav studerande	72.4	81.0	76.5
därav övriga ej i arbetskraften	79.2	77.7	78.4
Samtliga	80.9	83.9	82.4
FACKFÖRENINGSTILLHÖRIGHET			
LO	76.0	81.7	78.7
TCO	89.1	92.0	90.9
SACO	97.1	96.5	96.8
Övriga	85.7	83.0	85.2
Ej anslutna	76.5	82.0	78.9
Samtliga anställda och arbetslösa (18-64 år)	81.2	86.5	83.9

(1) För uppgifter om osäkerhetstal vid skattingarna, liksom av populationstal och definitioner, hänvisas till "Valdeltagandet vid valet 2002", ME 13 SM 0301, SCB.

Muntliga och skriftliga opinionsyttringar

Kontakter med kommunala tjänstemän eller förtroendevalda

(⇒Tabell 6.3) (Diagram 6.3)

Närmare 49 procent, cirka 3 300 000 personer i åldrarna mellan 16 och 84 år, har någon gång antingen tagit direktkontakt med någon kommunal tjänsteman eller förtroendevald och/eller tagit kontakt med någon person i ansvarig ställning i någon förening.

Mellan 23 och 24 procent, omkring 1 600 000 personer, har tagit kontakt med någon kommunal tjänsteman eller förtroendevald i syfte att försöka göra någonting åt någon upplevd brist eller felaktighet i den egna kommunen. Det är en ökning med drygt 2 procentenheter sedan 1992-93. Mellan 6 och 7 procent uppger att man har tagit direktkontakt upprepade gånger och 17 procent uppger att detta har skett någon enstaka gång.

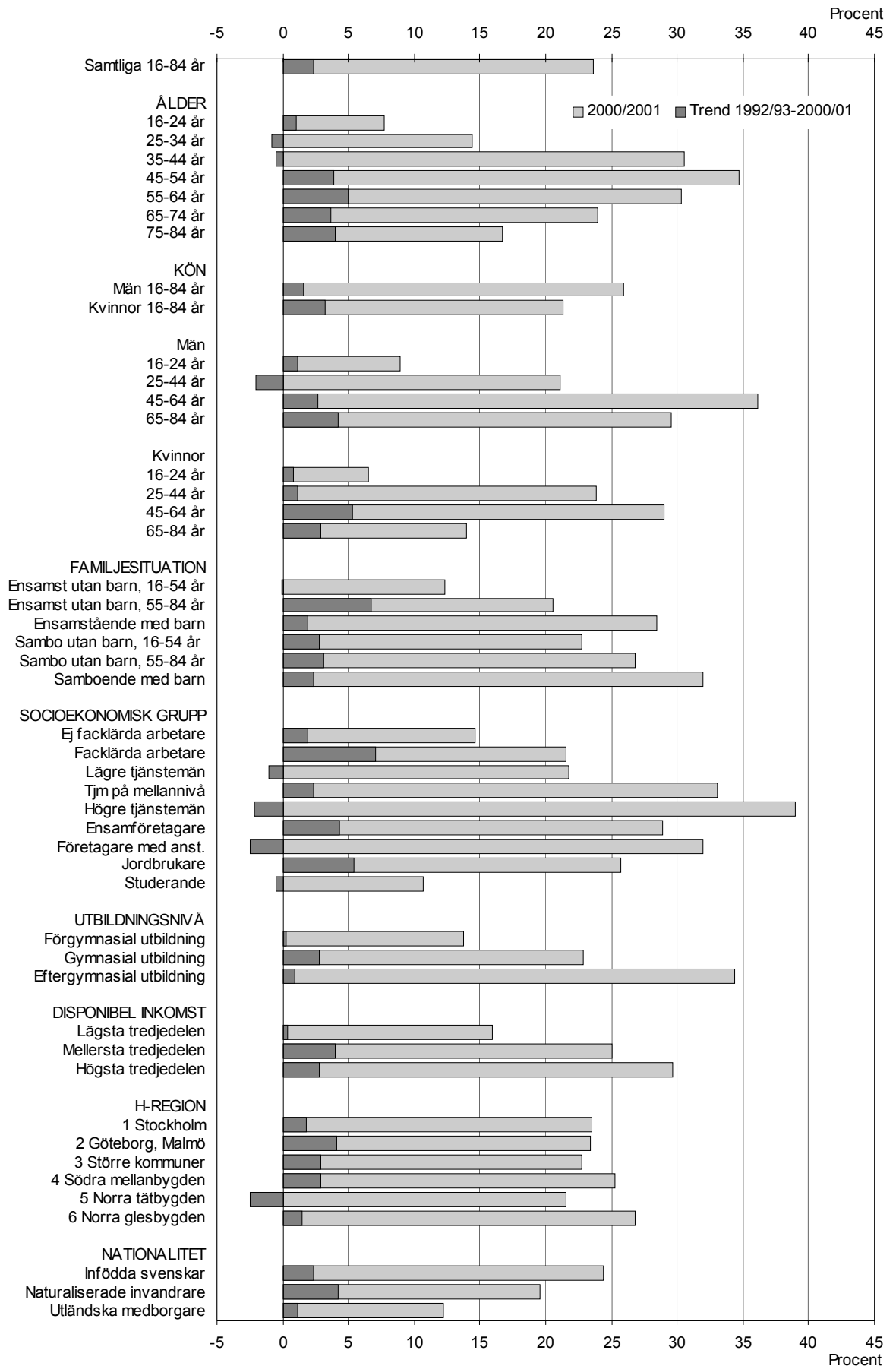
Män har en högre andel än kvinnor när det gäller dessa kontakter, 26 jämfört med 21 procent. Sedan 90-talets början har emellertid 3 procentenheter fler kvinnor tagit kontakter av detta slag. Sett till ålder finns högst andel i åldersgruppen 45-64 år. 36 procent av männen i denna åldersgrupp har tagit minst en kontakt av detta slag. I samma åldersgrupp bland kvinnor är andelen 29 procent, vilket är en ökning med 5 procentenheter sedan 1992-93. Indelning efter familjesituation visar att den högsta andelen när det gäller direktkontakter finns bland samboende föräldrar (32 procent). Lägst andel finns bland ensamstående (16-54 år) utan barn (12 procent).

Betydande skillnader förekommer mellan olika utbildningsnivåer och olika socioekonomiska grupper. Bland personer med eftergymnasial utbildning har 34 procent någon gång tagit kontakt med någon kommunal tjänsteman eller förtroendeman, jämfört med knappt 14 procent bland dem som enbart har förgymnasial utbildning. Bland högre tjänstemän är andelen 39 procent, mot 21-22 procent bland lägre tjänstemän och 14-15 procent bland icke facklärda arbetare. Bland facklärda arbetare återfinns den största ökningen sedan början av 90-talet, 7 procentenheter till drygt 21 procent. Också vid indelning i olika inkomstgrupper förekommer väsentliga skillnader. Bland personer med hög disponibel inkomst är andelen närmare 30 procent, jämfört med 16 procent bland personer med låg inkomst.

En jämförelse mellan olika H-regioner visar på en svag tendens till fler kontakter av detta slag i norra glesbygdsregionen (närmare 27 procent), jämfört med i övriga regioner

Vid en redovisning efter nationalitet återfinns den högsta andelen bland infödda svenskar, drygt 24 procent, jämfört med 19-20 procent bland naturaliserade invandrare och 12 procent bland utländska medborgare.

Diagram 6.3 Har någon gång tagit direktkontakt med kommunal tjänsteman eller förtroendevald. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

Skrivit insändare eller artiklar i tidningar (⇒Tabell 6.4) (Diagram 6.4)

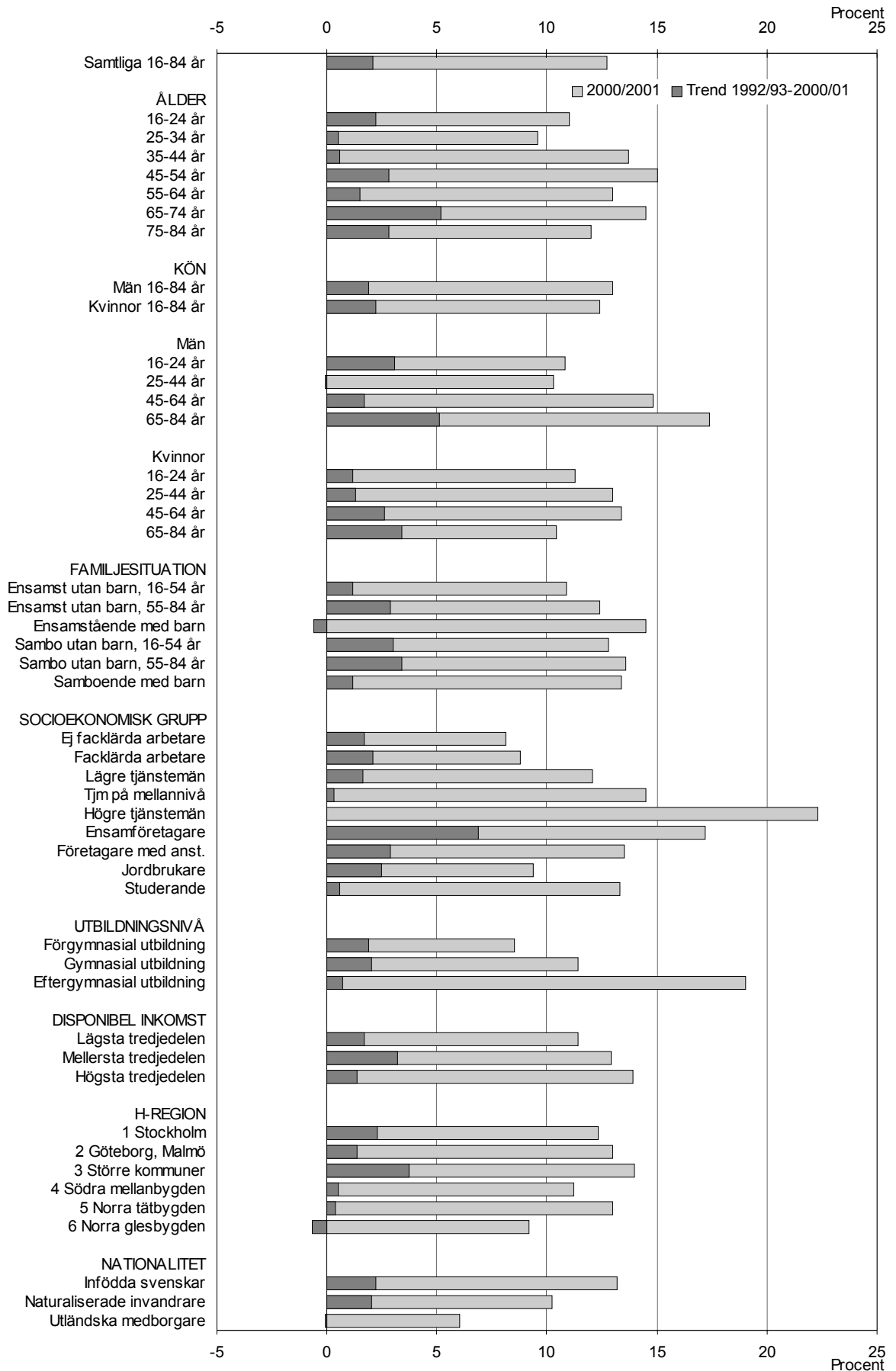
Närmare 13 procent, omkring 860 000 personer, av den vuxna befolkningen uppger att man någon gång har skrivit någon insändare eller artikel i någon tidning eller tidskrift. Det är en ökning med 2 procentenheter jämfört med 1992-93. Mellan 10 och 11 procent, cirka 720 000 personer, har skrivit en insändare eller artikel i lokala frågor för att försöka göra någonting åt någon brist eller felaktighet i den egna kommunen. Av dessa uppger 2-3 procent att det skett upprepade gånger och 8 procent att det inträffat någon enstaka gång. Knappt 5 procent, cirka 330 000 personer, har skrivit insändare eller artiklar om mera allmänna politiska frågor. Av dessa har 1 procent skrivit många gånger och närmare 4 procent någon enstaka gång.

Knappt någon skillnad finns mellan könen när det gäller insändare eller artiklar i lokala frågor. Andelen som har skrivit artiklar i allmänna frågor tycks emellertid vara något högre bland män än bland kvinnor, närmare 6 procent jämfört med 4 procent. Sett till olika åldersgrupper finns något större skillnader när det gäller andelen som skrivit någon insändare eller artikel. Andelen varierar från 9-10 procent bland 25-34-åringarna till 15 procent bland 45-54-åringarna. Mest aktiva är dock män i åldersgruppen 65-84 år (drygt 17 procent).

Betydande skillnader återfinns även här mellan olika socioekonomiska grupper. Bland högre tjänstemän har hela 22 procent skrivit någon insändare eller artikel, jämfört med 8-9 procent bland arbetare och jordbrukare. Bland ensamföretagare är andelen 17 procent, vilket är en ökning med 7 procentenheter sedan 90-talets början. Samma mönster återfinns vid en redovisning efter utbildningsbakgrund. Bland personer med universitets- eller högskoleutbildning har 19 procent skrivit insändare eller artiklar, jämfört med drygt 11 procent bland de med gymnasial utbildning och 8-9 procent bland de som enbart har förgymnasial utbildning. Indelning efter disponibel inkomst visar inte några större variationer mellan låg-, mellan- och höginkomsttagare.

Även när det gäller insändare eller artiklar förefaller de infödda svenskarna i något större utsträckning varit aktivare. Bland infödda svenskar är andelen 13 procent, jämfört med 10 procent bland naturaliserade invandrare och 6 procent bland utländska medborgare.

Diagram 6.4 Har någon gång skrivit insändare eller artiklar i någon tidning. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

Undertecknat upprop (⇒Tabell 6.5) (Diagram 6.5)

Närmare 46 procent av 16-84-åringarna, ungefär 3 080 000 personer, har någon gång undertecknat något upprop. Sedan 1992-93 är det en ökning med närmare 3 procentenheter. 41 procent, cirka 2 760 000 personer, uppger att man har undertecknat något upprop som behandlat lokala frågor. Av dessa uppger 9-10 procent att det har skett upprepade gånger och 31-32 procent att det har inträffat någon enstaka gång. 23 procent, omkring 1 550 000 personer, uppger att man har undertecknat något upprop i mera allmänna politiska frågor. Av dessa 23 procent har 4 procent undertecknat upprop flera gånger och 19 procent någon enstaka gång.

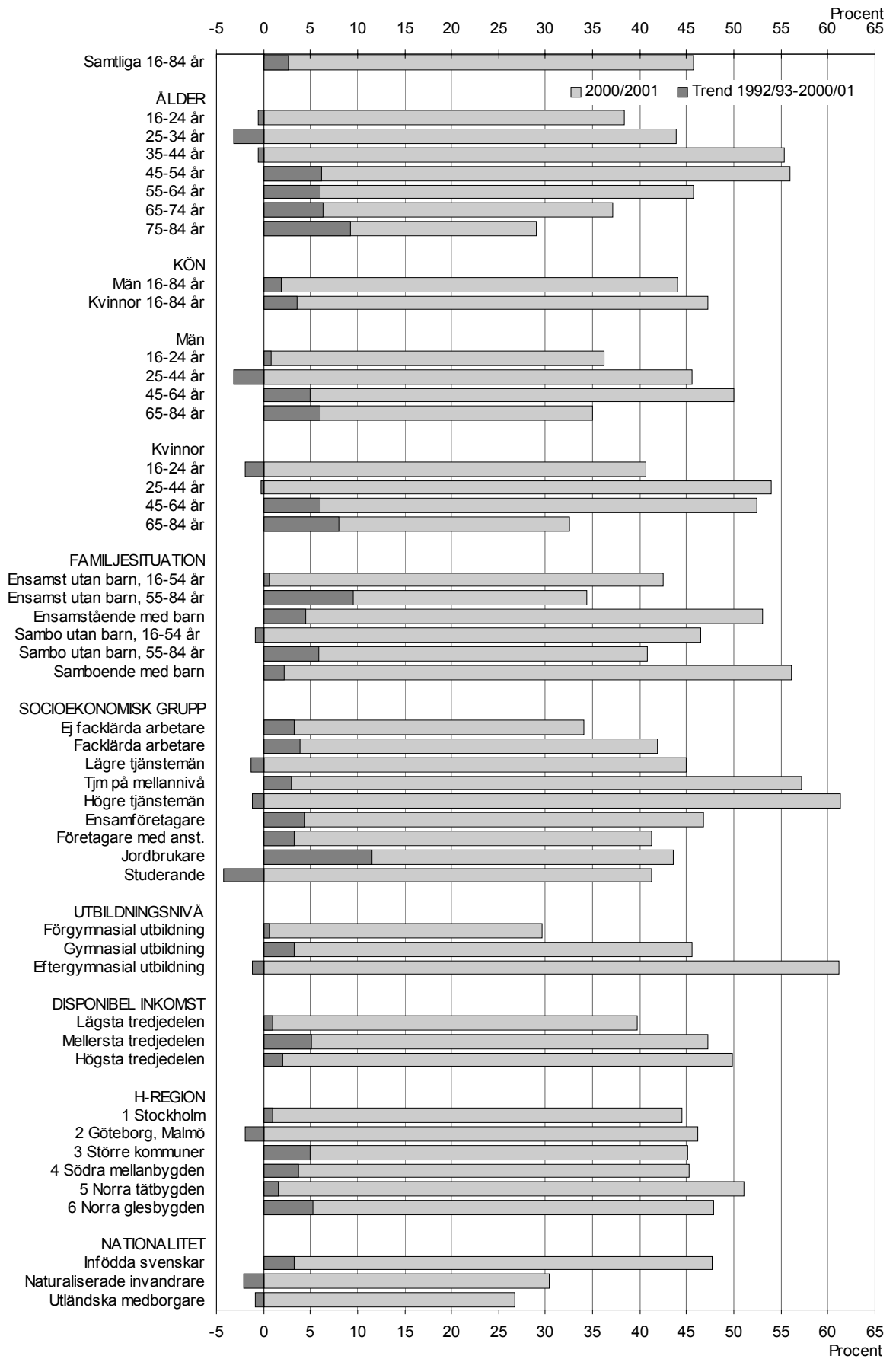
En något större andel kvinnor än män tycks ha undertecknat något upprop, 47 procent jämfört med 44 procent. Skillnaderna mellan könen återfinns när det gäller upprop i lokala frågor. Sedan 1992-93 har mellan 3 och 4 procentenheter fler kvinnor undertecknat något upprop, jämfört med 2 procentenheter fler män.

Den högsta andelen som undertecknat något upprop finns bland 35-54-åringarna (55-56 procent). Lägst andel (29 procent) återfinns bland 75-84-åringarna. I denna åldersgrupp återfinns emellertid den största ökningen sedan början av 90-talet med 9 procentenheter. Indelning efter familjesituation visar, oberoende av kön, att den högsta andelen som undertecknat minst ett upprop finns bland samboende föräldrar (56 procent).

Även här framkommer skillnader vid en jämförelse mellan olika socioekonomiska grupper och olika utbildningsnivåer. Bland de högre tjänstemännen har drygt 61 procent någon gång undertecknat ett upprop, en andel som krymper till 34 procent bland icke facklärd arbetare. Bland högre tjänstemän återfinns samtidigt en ganska markant skillnad mellan könen. Hela 70 procent bland högre kvinnliga tjänstemän har undertecknat något upprop, jämfört med drygt 55 procent bland högre manliga tjänstemän. Bland samtliga arbetare har andelen ökat med nästan 4 procentenheter sedan 1992-93. En markant ökning återfinns också bland jordbrukarna, 11-12 procentenheter till totalt 43-44 procent. När det gäller utbildningsnivå är andelen som undertecknat något upprop dubbelt så hög bland personer med eftergymnasial utbildning (61 procent) som bland personer med enbart förgymnasial utbildning (29-30 procent). Variationerna mellan olika inkomstgrupper är mindre.

De regionala variationerna är små. Beträffande nationalitet har infödda svenskar i större utsträckning än invandrargrupper undertecknat något upprop. Närmare 48 procent av de infödda svenskarna har undertecknat upprop, vilket också är 3 procentenheter fler än 1992-93. Bland naturaliserade invandrare är andelen drygt 30 procent och bland utländska medborgare närmare 27 procent.

Diagram 6.5 Har någon gång undertecknat något uppprop. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93–2000-01. Procent

Demonstrationer (⇒Tabell 6.6) (Diagram 6.6)

Förutom genom kontakter, insändare, artiklar och undertecknande av upprop kan man söka påverka sin omgivning genom att demonstrera. Även här återfinns en indelning i lokala frågor dvs. protester mot upplevda brister eller felaktigheter i den egna kommunen och demonstrationer i mera allmänna politiska frågor. Demonstrationens karaktär kan emellertid vara svår att avgöra för den intervjuade, då det kan finnas inslag i en och samma demonstration av både lokala och allmänna frågor t.ex. 1:a maj demonstrationer.

21 procent av befolkningen mellan 16 och 84 år, omkring 1 440 000 personer, har någon gång deltagit i någon demonstration. Det är ungefär lika stor andel som i början av 90-talet. Mellan 16 och 17 procent uppger att man har protesterat mot upplevda brister eller felaktigheter i kommunen och närmare 11 procent uppger att man har deltagit i demonstrationer med en mera allmän målinriktning.

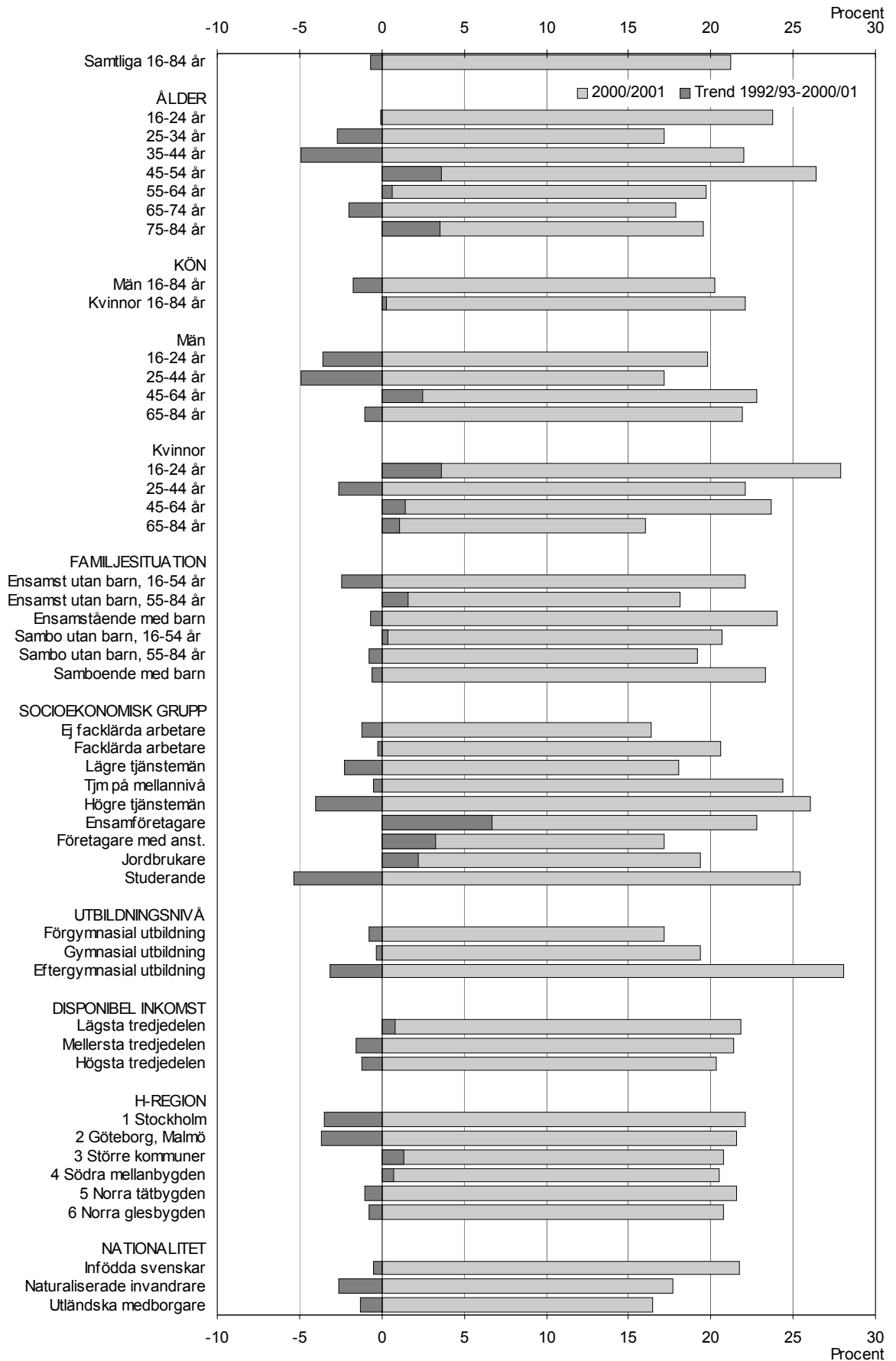
En något större andel kvinnor än män förefaller ha deltagit i någon demonstration, 22 procent jämfört med 20 procent. Bland kvinnor är andelen högst bland 16-24-åringarna (28 procent). Bland män är 45-64-åringarna (knappt 23 procent) mest aktiva.

De socioekonomiska skillnaderna är inte lika stora beträffande demonstrationer som för övriga redovisade medborgerliga aktiviteter. Tjänstemän tycks emellertid överlag demonstrera något mer än arbetarna, 23 procent resp. 18 procent. Bland högre tjänstemän har andelen som uppgett att man någon gång demonstrerat minskat med 4 procentenheter sedan början av 90-talet till totalt 26 procent. I studerandegruppen har en minskning skett med 5 procentenheter till drygt 25 procent. Bland ensamföretagarna har aktiviteten däremot ökat med närmare 7 procentenheter till 23 procent.

Differenser finns mellan olika utbildningsnivåer. Bland personer med eftergymnasial utbildning har 28 procent demonstrerat, jämfört med mellan 17 och 19 procent bland personer med förgymnasial utbildning och personer med gymnasial utbildning. Skillnaderna är otydliga och små vid en jämförelse mellan olika inkomstnivåer.

Skillnaderna är också små vid en jämförelse mellan olika regioner. Slutligen tycks infödda svenskar, jämfört med naturaliserade invandrare och utländska medborgare, vara något aktivare när det gäller att demonstrera, knappt 22 procent jämfört med ungefär 17 procent i invandrargrupperna.

Diagram 6.6 Har någon gång deltagit i någon demonstration. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93–2000-01. Procent

Opinionsyttringar i lokala frågor (län/kommuner)

(Tabell 6.7)

För flertalet indikatorer i detta kapitel har vi försökt särskilja huruvida den genomförda aktiviteten riktat sig mot brister eller felaktigheter i den egna kommunen eller avsett mer allmängiltiga politiska frågor. I tabell 6.7 (nästa sida) görs en sammanställning av samtliga ”lokala” indikatorer efter en så långtgående regional indelning som varit möjligt. Här redovisas samtliga län och dessutom de kommuner i vilka vi genomfört minst 60 intervjuer under åren 2000-01.

Det bör dock tydligt påpekas att resultaten måste tolkas med stor försiktighet. När antalet intervjuer närmar sig den nedre gränsen blir den statistiska osäkerheten påtaglig. För att få en uppfattning om denna osäkerhet hänvisas till de s.k. ”hjälpstabellerna” som finns i den tekniska redovisningen i bilaga 1.

Totalt har 54 procent av den vuxna befolkningen, ungefär 3 670 000 personer, på något sätt sökt göra något åt en brist eller felaktighet i den egna kommunen. Det är en ökning med 3 procentenheter sedan 1992-93.

Ser man till de olika länen återfinns den högsta andelen som på något sätt agerat för att påtala en brist eller felaktighet i den egna kommunen i Blekinge län (64 procent), Dalarnas län (64 procent) och på Gotland (63 procent). I Blekinge län har andelen ökat med drygt 11 procentenheter sedan 1992-93 och i Dalarnas län är ökningen närmare 20 procentenheter. En hög andel finns också i Norrbottens län (61-62 procent) och i Västernorrlands län (61 procent). En jämförelsevis låg andel som försökt att på något sätt agera finns i Örebro län (45 procent) samt i Jönköpings län (47 procent). En jämförelse mellan enskilda kommuner överläts åt den intresserade läsare med hjälp av de ”konfidensintervall” som finns redovisade i slutet av bilaga 1.

Tabell 6.7 Sammanställning av de andelar som någon gång sökt göra någonting åt någon brist eller felaktighet i den egna kommunen. Personer 16-84 år. Särredovisning efter län och vissa kommuner. Nuläge år 2000/01 i procent samt utvecklingen mellan 1992/93 och 2000/01 i procentenheter, där plustecken anger ökning och * att förändringen är signifikant.

	Tagit direkt kontakt med någon tjänsteman el. förtroendeman	Skrivit in-sändare el. artikel i någon tidning	Under-tecknat något uppdrag	Deltagit i någon demonstration	Annat sätt	Något sätt	Antal i be-folk-ningen 16-84 år (1000-tal)	Antal inter-vjuer
Samtliga 16-84 år	23.6+ 2.4*	10.7+ 2.0*	40.7+ 3.2*	16.5+ 0.2	5.1+ 1.4*	54.2+ 3.0*	6771	11295
LÄN OCH KOMMUNER								
STOCKHOLMS LÄN	23.6+ 1.9	8.8+ 1.4	38.5+ 2.0	14.4- 1.9	6.0+ 1.7*	50.7+ 1.7	1372	2186
Järfälla	30.1+ 2.5	8.6- 0.2	39.4+ 7.2	13.0+ 1.1	2.6 - 3.1	56.5+ 7.3	48	79
Huddinge	25.3+ 4.9	9.2+ 4.6	40.7+ 0.9	14.2- 5.4	4.2+ 1.0	52.7+ 2.9	50	79
Botkyrka	34.7+13.7	9.2+ 0.7	37.3+ 2.2	13.9+ 2.0	5.5+ 3.2	54.9+ 8.7	45	73
Haninge	20.1+ 4.7	9.8+ 4.3	48.6+12.5	9.7- 5.8	7.5+ 2.3	51.6+ 3.4	57	90
Täby	26.9+ 4.4	4.1- 3.0	32.1 - 2.7	7.4- 8.2	2.6 - 5.1	46.6 - 7.0	47	74
Sollentuna	19.4 - 5.3	2.4 - 5.4	16.0-19.6*	5.3- 6.5	0.0 - 2.8	26.6-25.8*	47	76
Stockholm	18.5 - 2.6	8.7+ 0.9	38.7+ 0.9	16.9- 3.5	6.8+ 2.5*	49.5+ 0.3	579	917
Södertälje	29.3+12.6	10.5- 3.0	50.0+ 4.7	11.6- 6.0	8.9+ 6.2	60.5+ 3.0	54	87
Nacka	30.3+ 7.6	9.7+ 4.9	40.9+ 2.7	14.3+ 1.5	4.5 - 1.1	56.4+ 8.1	54	86
Solna	23.3+ 5.2	8.5+ 4.9	33.7+12.0	17.5+ 4.6	7.7+ 5.8	43.2+ 8.6	51	81
Norrtälje	24.3+ 3.1	11.6+ 3.7	40.2+ 5.6	13.7- 3.9	6.0+ 1.2	53.0+ 3.0	40	69
UPPSALA LÄN	23.5+ 6.0	10.1+ 2.9	42.2+ 4.2	15.4- 0.9	5.4+ 0.2	53.1+ 2.3	242	411
Uppsala	22.2+ 8.0*	9.9+ 2.0	38.2+ 1.5	17.4- 2.3	6.0 - 0.4	52.0+ 4.3	169	287
SÖDERMANLANDS LÄN	25.2+ 5.0	12.1+ 1.1	34.9 - 0.7	13.7+ 0.5	4.4+ 0.5	53.0+ 2.4	186	318
Nyköping	22.1+ 1.7	15.3- 3.3	39.9 - 0.9	9.5- 6.4	6.4 - 0.8	51.3 - 6.4	35	60
Eskilstuna	24.7+ 9.0	11.3+ 4.7	24.3 - 7.5	12.5- 4.9	2.7+ 1.2	46.0 - 0.1	67	112
ÖSTERGÖTLANDS LÄN	24.0+ 3.6	13.8+ 4.2	39.6+ 0.5	16.5- 0.8	3.7 - 1.4	52.9 - 0.7	311	533
Linköping	24.8+ 3.0	14.8+ 1.8	40.2 - 2.7	17.6+ 0.4	3.7 - 3.0	52.5 - 4.3	107	183
Norrköping	22.3+ 0.0	14.5+ 5.6	42.7+ 7.5	15.5- 2.9	4.0 - 0.3	56.7+ 4.8	92	155
JÖNKÖPINGS LÄN	21.7+ 2.2	7.6+ 1.5	33.4+ 6.3	14.2+ 0.8	5.7+ 4.1*	47.2+ 4.1	234	404
Jönköping	19.1+ 3.9	7.1+ 1.8	33.0 - 0.3	14.6- 3.2	3.2+ 2.5	41.2 - 2.4	92	156
KRONOBERGS LÄN	27.2+ 7.4	11.9+ 3.4	38.4+ 3.3	18.8+ 4.2	5.1+ 3.2	57.8+10.5*	129	219
Växjö	18.5+ 5.1	14.8+ 2.9	33.7 - 6.5	23.8+ 5.6	4.0+ 0.7	53.7+ 4.5	60	100
KALMAR LÄN	25.9+ 1.3	12.3- 0.5	39.2+ 4.5	12.9- 1.8	4.4+ 0.4	52.4+ 2.3	158	271
Kalmar	21.1 - 4.9	9.6+ 0.9	31.6 - 6.7	13.1- 3.6	3.0 - 3.2	50.0 - 2.5	37	61
GOTLANDS LÄN	25.9 - 5.8	12.1- 1.3	50.9-10.2	18.9- 3.6	2.5 - 2.9	63.4 - 7.3	45	79
BLEKINGE LÄN	27.6+ 4.4	13.9+ 6.2	49.9+11.3*	15.6- 1.4	8.2+ 5.6	64.4+11.5*	103	177
Karlskrona	29.4 - 1.9	15.5+ 3.3	43.0+12.7	15.4- 4.3	4.9+ 2.4	58.7+ 8.2	45	78
SKÅNE LÄN	23.4+ 3.4	11.2+ 3.5*	38.0+ 5.7*	13.9- 0.5	5.1+ 2.2*	53.3+ 6.9*	836	1368
Malmö	18.3+ 4.0	13.4+ 3.3	37.0+ 0.1	19.7+ 1.9	3.0+ 0.7	52.2+ 3.6	202	315
Lund	18.0+ 1.0	7.8+ 0.2	36.4 - 7.1	8.4- 8.9*	10.2+ 5.4	50.1 - 2.2	75	119
Helsingborg	24.9+ 3.2	17.2+15.0*	40.6+ 9.4	14.2- 2.6	5.9+ 3.5	58.4+13.1*	85	143
Kristianstad	25.8+25.8	9.8- 9.5	36.4+36.4	12.3+12.3	5.6+ 5.6	52.8+33.5	61	101
Hässleholm	13.2 - 4.7	7.0-10.9	39.4-29.6	8.2- 6.9	4.8-11.1	46.0-54.0*	35	60
HALLANDS LÄN	21.5+ 1.1	11.3+ 4.0	41.8+ 4.2	12.1+ 1.3	2.2+ 0.4	52.1+ 2.3	234	393
Halmstad	16.4 - 0.2	13.2+ 6.3	45.2+ 3.9	20.1+10.4	3.7+ 3.7	56.9+ 5.4	66	112
Varberg	23.5 - 0.6	7.4- 3.9	31.2 - 8.0	10.5- 4.7	2.1 - 0.4	45.1 - 9.9	51	88
Kungsbacka	23.1+ 1.6	11.2+ 3.4	51.7+10.8	11.0- 0.1	0.9 - 3.8	61.8+11.2	55	91
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN	24.5+ 3.7*	10.1+ 0.7	43.5+ 1.7	17.5- 3.2*	5.3+ 0.7	56.0+ 0.3	1163	1915
Göteborg	21.3+ 3.5	9.9+ 0.7	42.5 - 3.2	19.8- 4.2	4.9+ 0.4	52.4 - 6.1*	353	561
Mölnadal	14.6+ 0.7	11.5+ 5.3	39.9+ 2.5	18.9+ 2.5	1.2 - 0.1	55.8+ 4.8	50	79
Uddevalla	25.2+ 4.6	14.8+ 3.1	60.7+28.6*	25.0+11.8	11.9+ 9.9	72.6+28.3*	44	74
Trollhättan	13.4-17.9	4.8-22.6	39.4 - 2.3	18.9+ 5.2	1.7+ 1.7	43.8-15.5	37	64
Borås	29.7+ 8.9	15.7+ 3.9	50.5 - 2.9	12.7- 9.7	4.4+ 4.4	64.0 - 5.1	77	130

Tabell 6.7: (forts.)

	Tagit direkt kontakt med någon tjänsteman el. förtroendeman	Skrivit in-sändare el. artikel i någon tidning	Under-tecknat något uppdrag	Deltagit i någon demonstration	Annat sätt	Något sätt	Antal i be-folk-ningen 16-84 år (1000-tal)	Antal inter-vjuer
VÄRMLANDS LÄN	24.6+ 1.9	9.5+ 2.0	41.6+ 3.6	15.4+ 2.4	5.5+ 1.1	58.0+ 7.6*	215	371
Karlstad	21.5 - 4.5	11.8+ 3.5	36.5+ 2.6	13.4- 2.2	7.4+ 0.9	55.6+ 7.4	63	110
ÖREBRO LÄN	18.4+ 2.2	10.3- 0.1	30.4 - 8.5*	16.7+ 1.6	5.7+ 5.4*	45.1 - 3.5	214	366
Örebro	15.3+ 2.2	8.5- 1.0	29.1+ 6.1	15.2+ 5.3	4.7+ 4.7	42.7+10.9*	102	171
VÄSTMANLANDS LÄN	29.8+ 7.2	12.6+ 1.4	39.0 - 2.9	23.1+ 1.9	5.1 - 1.1	56.6 - 1.8	174	297
Västerås	22.1+ 4.4	9.4+ 1.4	29.6 - 4.8	17.3- 1.0	2.7 - 3.3	45.5 - 6.7	85	143
DALARNAS LÄN	20.7+ 1.7	13.4+ 5.3*	50.6+17.4*	23.1+ 8.2*	3.0+ 0.7	64.1+19.8*	203	348
Falun	13.2 - 3.4	21.4+10.7	47.6+14.7	23.5+16.1*	3.2+ 2.1	61.8+22.6*	36	62
Borlänge	17.1+ 1.7	24.3+15.2	58.4+30.4*	19.1- 2.7	4.6+ 1.7	71.4+28.6*	36	60
GÄVLEBORGS LÄN	17.7 - 1.4	13.0+ 3.0	42.7+ 6.0	25.7+10.4*	4.7+ 2.1	57.8+ 9.3*	234	401
Gävle	17.1+ 1.1	15.4+ 4.1	36.9+ 4.7	18.0+ 6.6	4.8+ 2.5	46.6+ 2.0	68	119
VÄSTERNORRLANDS LÄN	20.2 - 2.2	10.0+ 0.4	49.5 - 0.6	21.8- 3.0	5.2+ 1.4	60.9 - 1.4	189	327
Sundsvall	16.8 - 9.4	13.9+ 4.9	35.2-11.0	13.9- 5.4	4.1 - 3.1	50.0 - 9.0	71	119
Örnsköldsvik	16.7+ 0.1	4.1- 4.4	47.6+ 9.7	6.5-11.8*	1.3+ 1.3	53.4 - 2.7	42	74
JÄMTLANDS LÄN	31.0+ 2.3	13.1+ 1.4	40.2 - 5.9	15.1- 1.0	7.7+ 3.9	51.1 - 7.7	113	195
Östersund	28.5 - 0.0	13.4- 2.8	45.1 - 7.0	16.7- 5.2	6.6 - 0.7	51.8-11.1	55	92
VÄSTERBOTTENS LÄN	21.9 - 2.8	10.4+ 1.2	42.7+ 0.5	15.4- 1.0	3.9 - 1.0	53.9 - 4.0	215	365
Umeå	20.6+ 0.3	11.9+ 1.8	51.9+ 1.2	19.2+ 1.6	5.8 - 0.8	63.2 - 1.2	80	136
Skellefteå	16.4 - 6.0	11.3+ 4.1	32.8 - 0.5	11.1- 6.6	0.8 - 3.2	42.2 - 4.0	67	113
NORRBOTTENS LÄN	24.4 - 1.5	11.8+ 2.2	48.7+ 7.3	25.0+ 2.8	4.0+ 0.8	61.6+ 2.4	203	351
Luleå	19.0 - 3.3	12.7+ 3.5	43.0+ 1.5	28.6+ 7.8	3.6+ 0.6	57.9+ 1.4	64	110
Piteå	21.2+ 7.8	18.2+ 6.3	57.8+26.3*	22.2+ 0.4	2.7 - 0.7	67.1+23.9*	37	65

Deltagande i politiska diskussioner (⇒Tabell 6.8)

Förutom genom skriftliga opinionsyttringar kan man söka övertyga andra muntligen i diskussioner. För att spegla muntliga opinionsyttringar samt intresset för politik ställs frågan ”Hur brukar Du själv göra om du är med i ett sällskap, där samtalet kommer in på politiska frågor?”

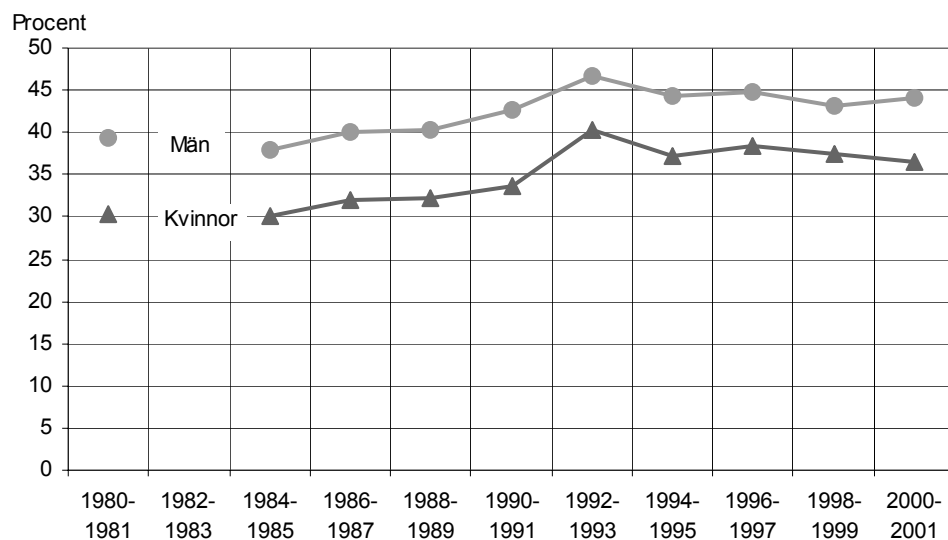
I tablån nedan visas en förteckning över de svarsalternativ de intervjuade fick ta ställning till när det gäller deltagande i politiska diskussioner samt de andelar bland kvinnor och män som har valt respektive alternativ 2000-01.

	Män 16-84 år Andel i %	Kvinnor 16-84 år Andel i %	Samtliga 16-84 år Andel i %
Jag brukar inte bry mig om att lyssna när folk börjar prata om politik	8,8	10,4	9,6 procent
Jag brukar nog lyssna, men jag lägger mig aldrig i diskussionen	15,9	21,9	18,9 procent
Det händer ibland, men inte så ofta, att jag säger vad jag själv tycker	31,1	31,1	31,3 procent
Jag brukar för det mesta vara med i diskussionen och säga min åsikt	44,1	36,6	40,3 procent

Deltagande i politiska diskussioner 1980-81–2000-01 (Diagram 6.7.a-b)

I diagram 6.7.a och 6.7.b visas utvecklingen från 1980-81 till 2000-01 för de båda ytterlighetsalternativen ”deltar oftast i politiska diskussioner” och ”deltar ej i politiska diskussioner”.

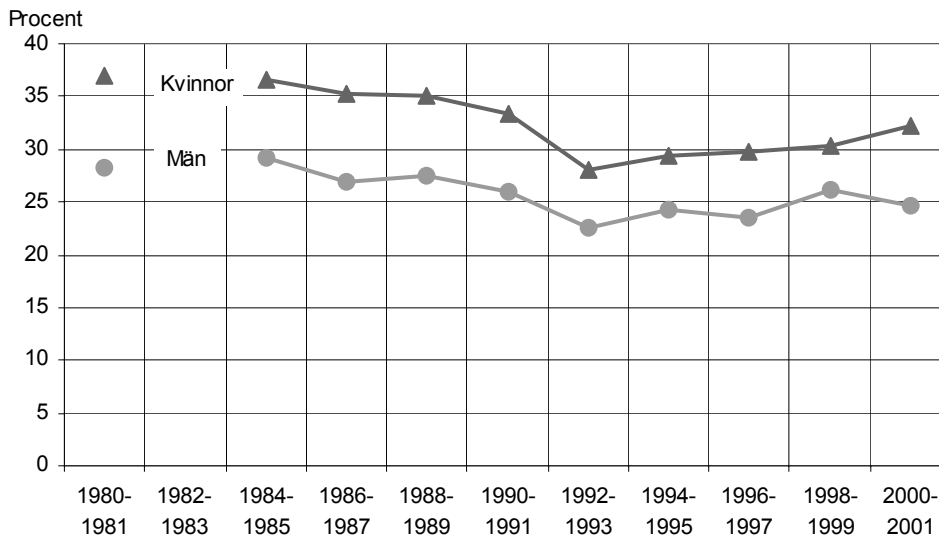
Diagram 6.7.a Deltar oftast i politiska diskussioner. Män resp. kvinnor 16-84 år. Utvecklingen 1980-81–2000-01. Procent

Uppgifter saknas för 1982 och 1983.

Utvecklingen sett till början av 80-talet visar en positiv trend när det gäller deltagande i politiska diskussioner. Andelen som ”för det mesta brukar delta i politiska diskussioner och säga sin åsikt” har ökat med ungefär 5 procentenheter till cirka 40 procent av befolkningen under perioden. Andelen diskussionsaktiva har emellertid minskat något sedan ”toppnoteringen” 1992-93. Män är aktivare än kvinnor när det gäller att diskutera politik och har så varit under hela perioden. 1980-81 var andelen drygt 39 procent bland män mot drygt 30 procent bland kvinnor. 2000-01 var motsvarande andel 44 procent bland män resp. 36-37 procent bland kvinnor.

Diagram 6.7.b Deltar ej i politiska diskussioner. Män resp. kvinnor 16-84 år. Utvecklingen 1980-81–2000-01. Procent

Uppgifter saknas för 1982 och 1983.

När det gäller det andra ytterlighetsalternativet ”deltar ej i politiska diskussioner” – de som uppger att man inte lyssnar när folk börjar prata politik samt de som lyssnar men aldrig lägger sig i politiska diskussioner – har andelen minskat med cirka 4 procentenheter under perioden. 1980-81 var andelen 28 procent bland män mot 37 procent bland kvinnor. 2000-01 var motsvarande andel närmare 25 procent bland män resp. 32 procent bland kvinnor.

Deltagande i politiska diskussioner inom olika befolkningsgrupper

Deltar oftast i politiska diskussioner (Diagram 6.8.a)

40 procent av befolkningen i åldrarna mellan 16 och 84 år uppger att man ”för det mesta är med i diskussioner och säger sin åsikt”. Det är en minskning med 3 procentenheter sedan 1992-93.

Män är överlag mer aktiva än kvinnor när det gäller att diskutera politik – 44 resp. 36-37 procent deltar oftast i politiska diskussioner. Åldersmässigt återfinns de mest aktiva bland 25-54-åringarna (mellan 44 och 46 procent). Sedan 90-talets början har den största nedgången ägt rum bland 16-24-åringarna, 6 procentenheter till totalt mellan 38 och 39 procent. Intresset att diskutera politik är svagast bland 75-84-åringarna, dock med stora skillnader mellan könen – 35 procent av männen deltar oftast i diskussioner mot knappt 25 procent av kvinnorna.

Vid en jämförelse mellan olika socioekonomiska grupper framkommer betydande skillnader. Bland högre tjänstemän uppger 58-59 procent att man ofta deltar i politiska diskussioner, jämfört med 27 procent bland icke facklärd arbetare. Både bland icke facklärd arbetare och högre tjänstemän har andelen minskat sedan början av 90-talet (4-5 procentenheter). Även bland studerande har intresset att diskutera politik minskat, med drygt 7 procentenheter till totalt knappt 42 procent. Indelning efter utbildningsnivå visar att 57-58 procent bland personer med högskole- eller universitetsutbildning ofta deltar i diskussioner, mot 28 procent bland personer med enbart förgymnasial utbildning. Variationerna är mindre då man ser till olika inkomstnivåer, andelen ökar emellertid med stigande inkomstnivåer.

Regionala variationer påträffas när det gäller deltagande i politiska diskussioner. I de tre storstadsregionerna återfinns andelen som är mest diskussionsaktiva. Bland personer bosatta i Stockholmsregionen uppger 47 procent att man deltar aktivt i politiska diskussioner, en andel som successivt krymper med lägre befolkningstäthet till 33 procent bland bosatta i norra glesbygden.

Deltar ej i politiska diskussioner (Diagram 6.8.b)

Mellan 28 och 29 procent av 16–84-åringarna deltar ej i politiska diskussioner. Av dessa uppger 9-10 procent att man inte bryr sig om att lyssna när folk börjar prata om politik och 19 procent att man nog lyssnar, men aldrig deltar i politiska diskussioner. Sedan 1992-93 har andelen som ej deltar i politiska diskussioner ökat med 3 procentenheter.

En större andel kvinnor än män uppger följaktligen att man inte lyssnar eller lägger sig i politiska diskussioner, 32 resp. närmare 25 procent. Sedan början av 90-talet har en ökning skett med 4 procentenheter bland kvinnor och 2 procentenheter bland män. Sett till olika åldersgrupper återfinns för män den högsta andelen bland 16-24-åringarna (34-35 procent) och 65-84-åringarna (33 procent). Bland kvinnor är andelen som aldrig deltar i politiska diskussioner högst bland de allra äldsta (46 procent).

Betydande skillnader finns mellan arbetare och tjänstemän. Bland högre tjänstemän är andelen som ej deltar i politiska diskussioner 9 procent, mot hela 44 procent bland icke facklärd arbetare. Sedan 90-talets början har andelen också ökat med närmare 7 procentenheter bland icke facklärd arbetare. Det politiska ointresset har även ökat markant i studerandegruppen, närmare 8 procentenheter till 32 procent. Skillnaderna är också stora sett till olika inkomst- och utbildningsnivåer. Andelen är markant högre bland låginkomsttagare än höginkomsttagare, 37 procent resp. 19-20 procent. Bland personer med förgymnasial utbildning är andelen som inte deltar 43-44 procent, mot 11-12 procent bland personer med eftergymnasial utbildning.

Andelen som inte lyssnar eller deltar i politiska diskussioner är högst i norra glesbygden (36 procent). Andelen minskar med ökande befolkningstäthet till 23 procent i Stockholmsområdet. Sett till nationalitet framkommer att andelen som ej deltar i diskussioner av politisk karaktär är något högre bland utländska medborgare (39 procent), jämfört med bland naturaliserade invandrare (37 procent) och infödda svenskar (drygt 27 procent).

Diagram 6.8.a Brukar för det mesta vara med i politiska diskussioner och säga sin åsikt. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

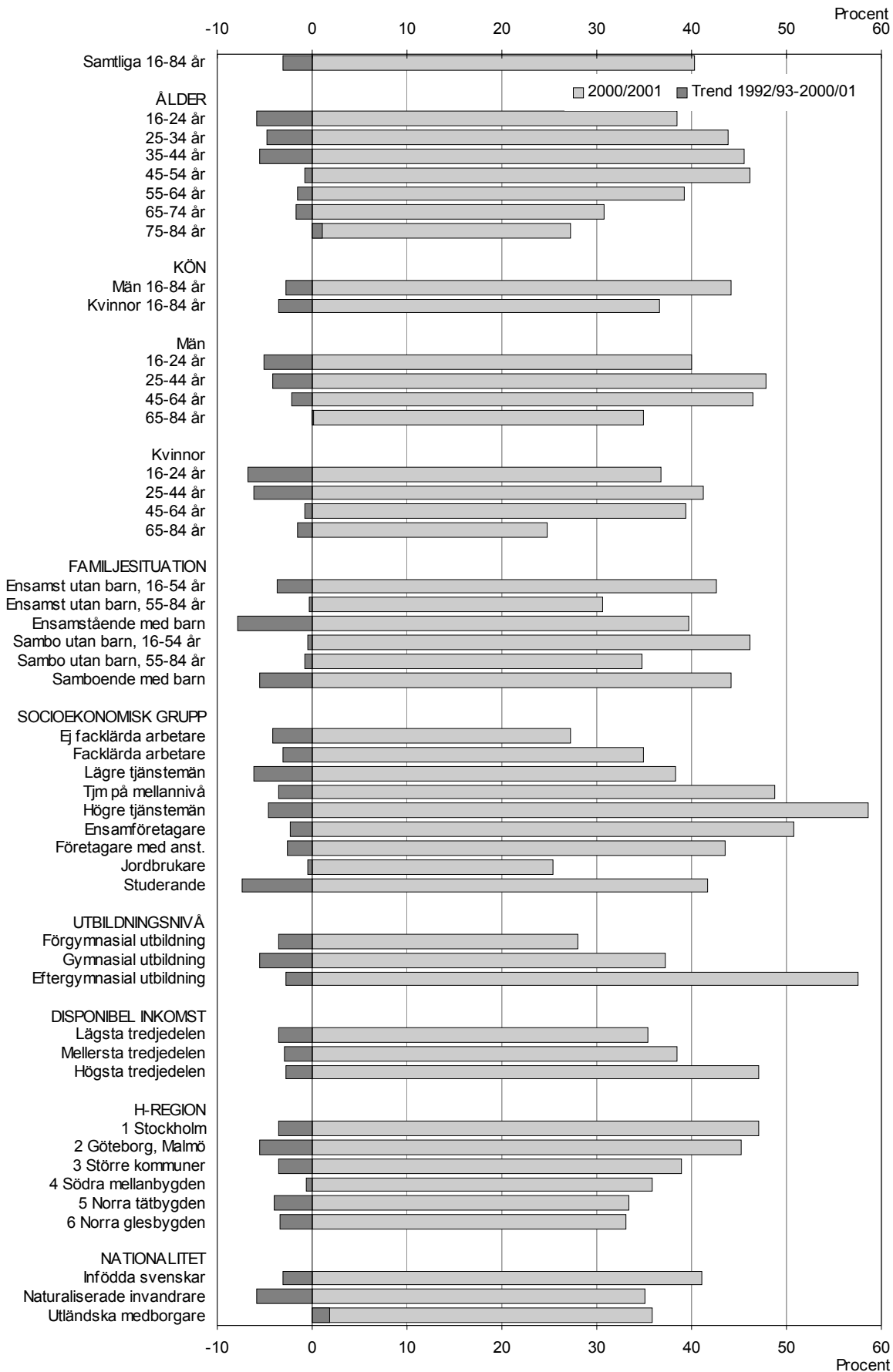
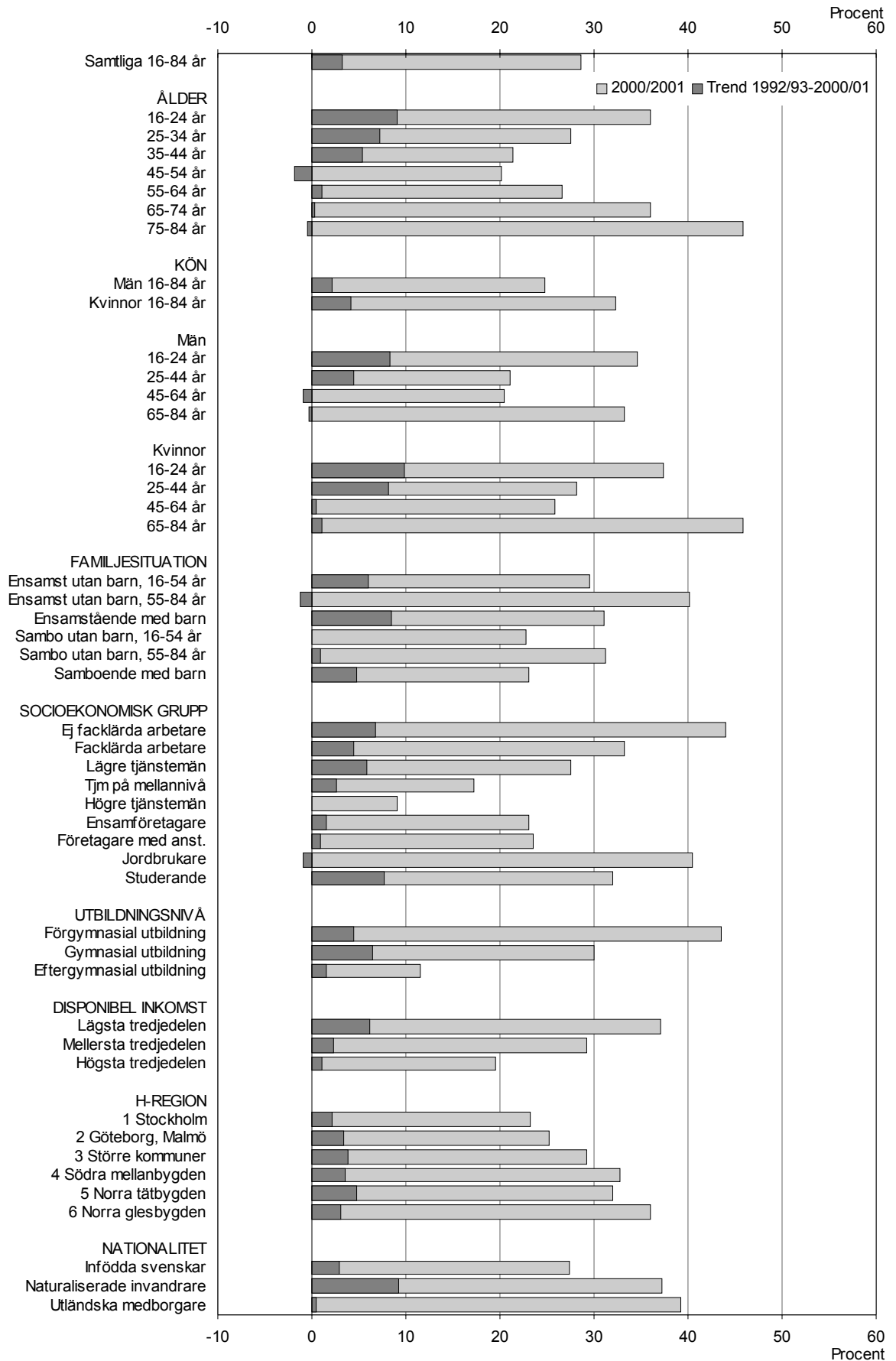

Diagram 6.8.b Deltar ej i politiska diskussioner. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

De politiskt passiva (⇒Tabell 6.9) (Diagram 6.9–6.12)

Avslutningsvis redovisas några indikatorer på politisk passivitet i olika avseenden. En sammanfattande tablå för 2000-01 med redovisning efter kön ges nedan. En detaljerad redovisning efter olika befolkningsgrupper presenteras i diagrammen 6.9–6.12. Nedan tablå lämnas nödvändiga definitioner.

	Män 16-84 år Andel i %	Kvinnor 16-84 år Andel i %	Samtliga 16-84 år Andel i %
(1) Inga lokala aktiviteter	46,5	46,2	46,4
(2) Inga allmänna politiska aktiviteter	71,6	72,8	72,2
(3) Varken lokala eller allmänpolitiska aktiviteter	42,1	42,2	42,1
(4) Inga partipolitiska aktiviteter	82,1	86,1	84,1
(5) Inga politiska aktiviteter	22,0	28,3	25,1
(6) Politiskt apatiska	1,3	1,6	1,5

- (1) **Inga lokala aktiviteter:** Har aldrig försökt att göra något av följande för att åtgärda någon brist eller felaktighet i den egna kommunen:
- tagit direkt kontakt med någon tjänsteman eller förtroendeman
 - skrivit insändare eller artikel i någon tidning
 - undertecknat något upprop
 - deltagit i någon demonstration
 - genomfört någon annan lokal aktivitet
- (2) **Inga allmänna politiska aktiviteter:** Har aldrig försökt göra något av följande när det gäller politiska frågor överhuvudtaget, vid sidan av lokala frågor i den egna kommunen:
- skrivit insändare eller artikel i någon tidning
 - undertecknat något upprop
 - deltagit i någon demonstration
- (3) **Varken lokala eller allmänpolitiska aktiviteter** (1+2).
- (4) **Inga partipolitiska aktiviteter:** Är inte medlem i något politiskt parti *eller* varit på möte eller sammankomst med något politiskt parti den senaste 12 månaderna *eller* någon gång tagit kontakt med någon person i ansvarig ställning i något politiskt parti för att påverka ett beslut i någon fråga.
- (5) **Inga politiska aktiviteter:** Har inte gjort *något* av ovanstående (1+4) *och* inte heller *någon gång* talat inför ett möte i *någon* förening eller organisation *eller* tagit kontakt med någon person i ansvarig ställning i *någon* förening, rörelse, samfund eller liknande.
- (6) **Politiskt apatiska:** Har inte gjort *något* av ovanstående (1+5) *och* uppger dessutom att man aldrig brukar bry sig om att lyssna när folk börjar prata om politik *och* att man inte heller röstade i det senaste valet.

Varken lokala eller allmänpolitiska aktiviteter (Diagram 6.9)

Av diagram 6.9 framgår att 42 procent av befolkningen (16-84 år) aldrig har företagit vare sig några lokala eller allmänpolitiska aktiviteter enligt de definitioner som givits ovan. Det är en minskning sedan 1992-93 med mellan 2 och 3 procentenheter.

Knappt några skillnader finns totalt sett mellan könen. Sett till olika åldersgrupper framkommer dock differenser mellan män och kvinnor. Bland män återfinns de minst aktiva när det gäller lokala och allmänpolitiska aktiviteter bland de allra yngsta (52 procent). Bland kvinnor är andelen inaktiva högst bland pensionärerna (57 procent).

Redovisning efter socioekonomisk grupp och utbildningsnivå visar på markanta skillnader. Bland de icke facklärdas arbetarna har 54 procent varken genomfört några lokala aktiviteter eller allmänpolitiska aktiviteter, en andel som minskar till 27 procent bland högre tjänstemän. Bland personer med enbart förgymnasial utbildning är andelen 57-58 procent, mot 27 procent bland personer med eftergymnasial utbildning.

En regional jämförelse visar endast små variationer. Mellan infödda svenskar och olika invandrargrupper återfinns tydligare skillnader. Andelen inaktiva krymper från 61 procent bland utländska medborgare till 54 procent bland naturaliserade invandrare och 40 procent bland infödda svenskar.

Inga partipolitiska aktiviteter – ”partipolitiskt inaktiva” (Diagram 6.10)

Av den vuxna befolkningen är 84 procent enligt definitionen partipolitiskt inaktiva. Det är en ökning sedan 1992-93 med mellan 3 och 4 procentenheter.

Andelen inaktiva i partipolitiken är högre bland kvinnor än bland män, 86 resp. 82 procent. Åldersmässigt är andelen högst bland de allra yngsta och sjunker därefter med stigande ålder.

Vid en jämförelse mellan olika socioekonomiska grupper framkommer skillnader även här. Bland icke facklärdas arbetare är andelen partipolitiskt inaktiva 90 procent, jämfört med 74-75 procent bland högre tjänstemän. Med en lägre utbildningsnivå, liksom med lägre disponibel inkomst, följer också en något högre andel inaktiva.

Sett till H-region utmärker sig norra glesbygden med en något lägre andel partipolitiskt inaktiva. Slutligen har infödda svenskar en något lägre andel inaktiva (drygt 83 procent), jämfört med naturaliserade invandrare (knappt 89 procent) och utländska medborgare (närmare 92 procent).

Inga politiska aktiviteter – ”politiskt inaktiva” (Diagram 6.11)

En fjärdedel av befolkningen återfinns i gruppen politiskt inaktiva. Det är en lika stor andel som 1992-93.

Andelen politiskt inaktiva är högre bland kvinnor än bland män, 28 resp. 22 procent. Under 90-talet tycks emellertid en viss utjämning mellan könen ha skett. Bland kvinnor uppvisar pensionärerna den högsta andelen inaktiva (43-44 procent), en andel som dock har minskat med 6 procentenheter sedan 1992-93. Bland männen finns den högsta andelen inaktiva däremot bland de allra yngsta (37 procent), en andel som samtidigt ökat med 6-7 procentenheter under perioden. Sett till familjesituation påträffas den högsta andelen inaktiva bland ensamstående utan barn.

Indelning i socioekonomisk grupp, utbildningsnivå samt disponibel inkomst visar beträffande politisk inaktivitet entydigt samma mönster. Med en lägre utbildningsnivå, liksom med lägre disponibel inkomst, följer en högre andel som är politiskt inaktiva. Bland icke facklärd arbetare (38 procent) är andelen politiskt inaktiva nästan 4 gånger högre än bland högre tjänstemän (9-10 procent). Sedan början av 90-talet har dock skillnaderna mellan arbetare och tjänstemän minskat något. För den mest negativa utvecklingen under 90-talet svarar studerandegruppen med en ökning av andelen politiskt inaktiva med 8 procentenheter till närmare 34 procent.

Även när man ser till indelningen efter nationalitet finns påtagliga skillnader. Andelen som är politiskt inaktiva enligt vår definition är dubbelt så hög bland utländska medborgare (46 procent) som bland infödda svenskar (23 procent). Bland utrikes födda tycks utvecklingen under 90-talet också varit negativ. Dock finns här mycket tydliga skillnader mellan könen. Andelen politiskt inaktiva är mellan 15 och 20 procentenheter högre bland kvinnor än bland män i invandrargrupperna.

”Politiskt apatiska” (Diagram 6.12)

Inom den grupp vi, något tillspetsat, valt att benämna för ”politiskt apatiska” ingår förutom de ”politiskt inaktiva” enligt avsnittet ovan, även de som uppger att man aldrig brukar bry sig om att lyssna när folk börjar prata om politik och att man inte heller röstade i det senaste riksdagsvalet.

Nu börjar vi att tala om mycket små befolkningsandelar totalt sett, men jämförelser mellan befolkningsgrupper och utvecklingen under 90-talet pekar dessvärre på väsentliga ojämlikheter. Ungefär en och en halv procent av befolkningen, vilket motsvarar omkring 100 000 personer mellan 16 och 84 år, är enligt definitionen politiskt apatiska.

Skillnaden mellan könen är liten. Bland både män och kvinnor har andelen politiskt apatiska ökat med drygt en halv procentenhet sedan 1992-93, dvs. 50 procent fler ”apatiska” under 90-talet. Det intressanta här är att den största gruppen apatiska finns bland de unga, och då främst bland de unga männen (3-4 procent). Sett till familjesituation har ensamstående en högre andel än samboende.

En redovisning efter socioekonomisk grupp, utbildningsnivå samt disponibel inkomst ger samma mönster som för ”politiskt inaktiva”. När det gäller socioekonomisk in-

delning kan noteras att andelen politiskt apatiska fördubblats bland arbetarna sedan början av 90-talet.

De regionala skillnaderna är små sett till andelen politiskt apatiska. En indelning efter nationalitet visar emellertid på kraftiga skillnader. Andelen politiskt apatiska är närmare 5 gånger högre bland utrikes födda som blivit svenska medborgare (närmare 5 procent) jämfört med bland infödda svenskar (1 procent). Under 90-talet har utvecklingen dessutom varit negativ, då andelen politiskt apatiska ökat markant bland de naturaliserade invandrarna. Precis som för indikatorn politiskt inaktiva råder dessutom betydande skillnader mellan könen i gruppen. Några jämförelser med utländska medborgare kan ej göras här, då dessa ej har rösträtt i riksdagsval.

Diagram 6.9 Andel med "varken lokala eller allmänpolitiska aktiviteter". Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

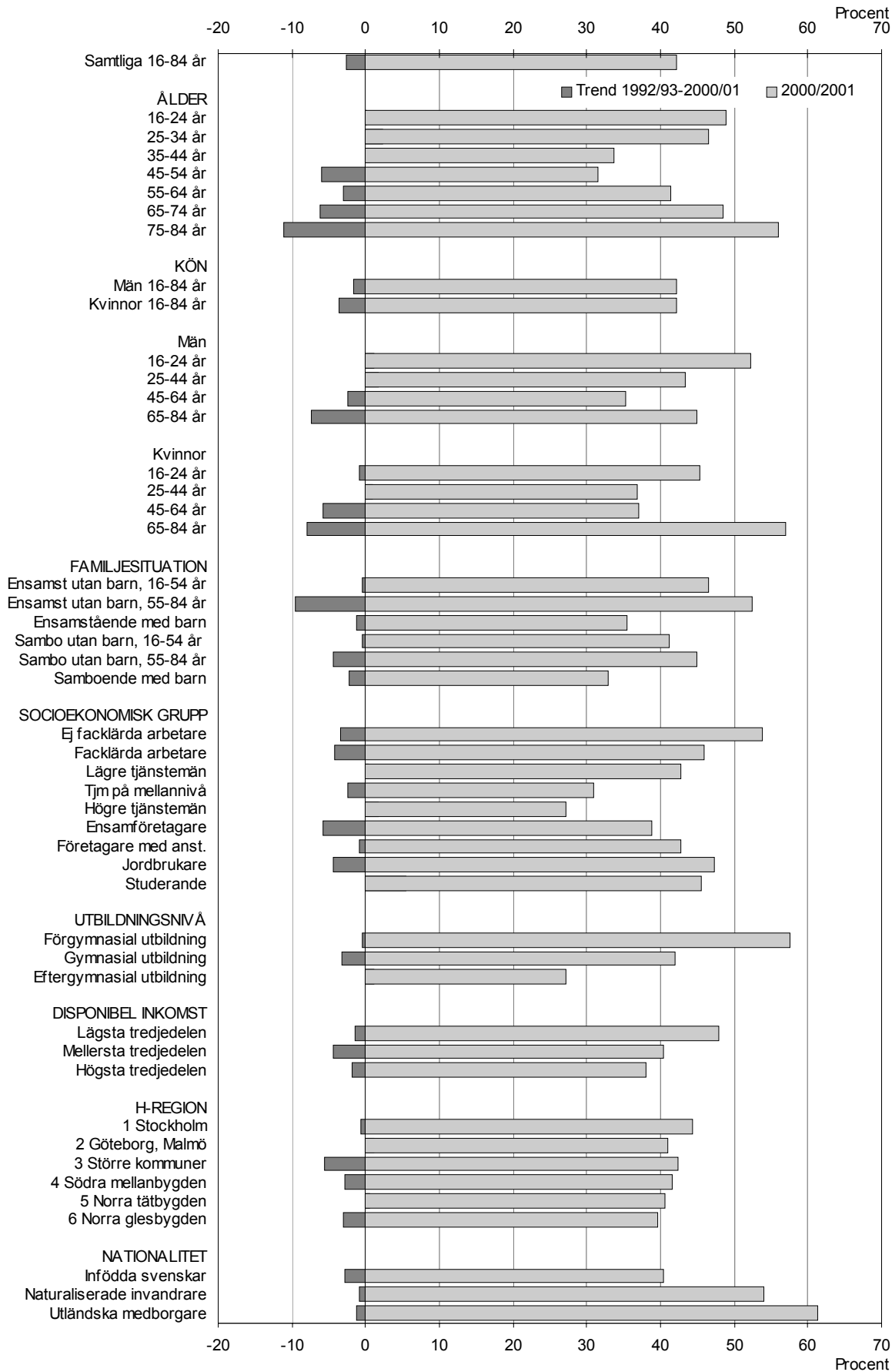

Diagram 6.10 Andel "partipolitiskt inaktiva". Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

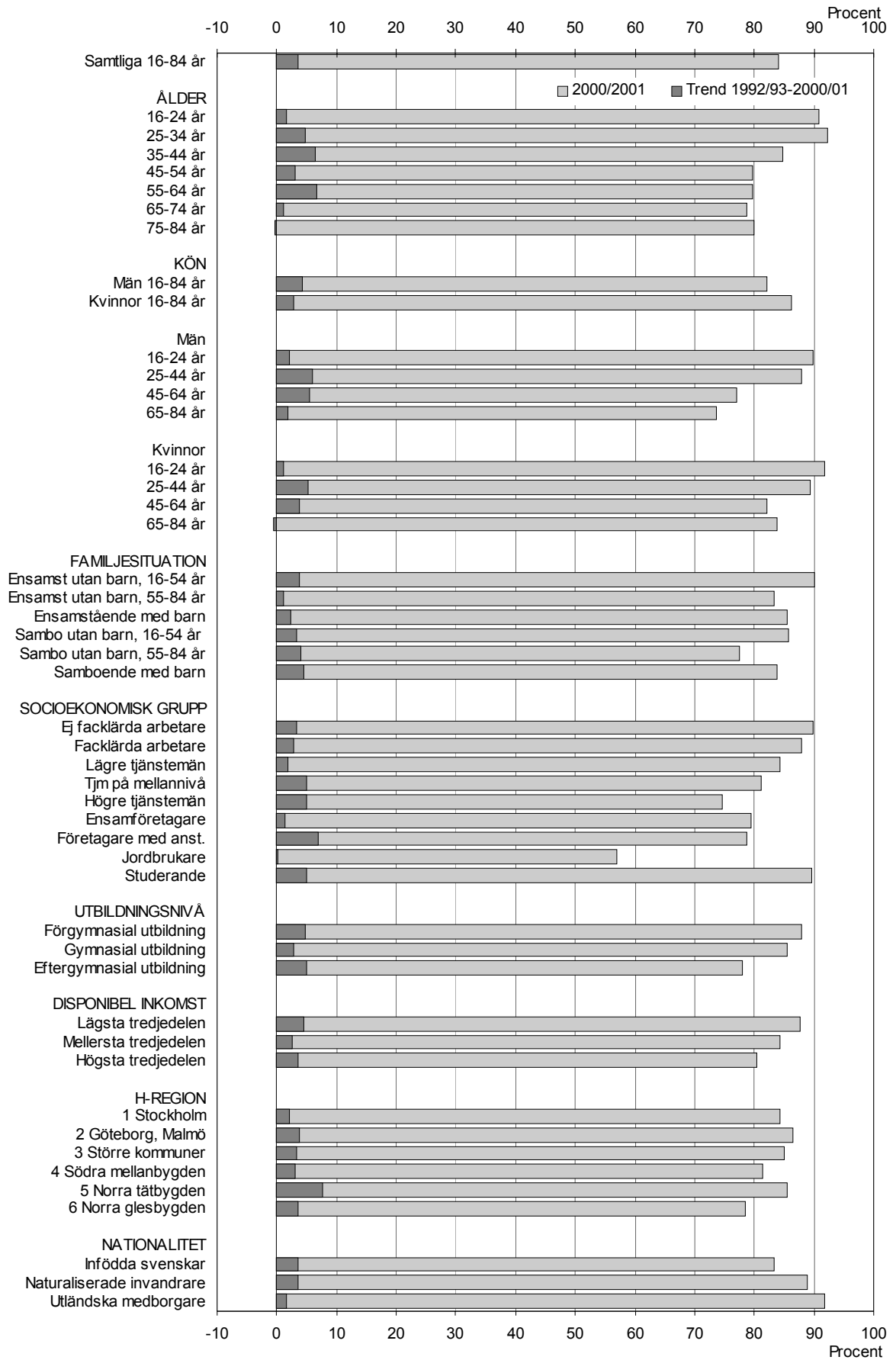

Diagram 6.11 Andel "politiskt inaktiva". Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93–2000-01. Procent

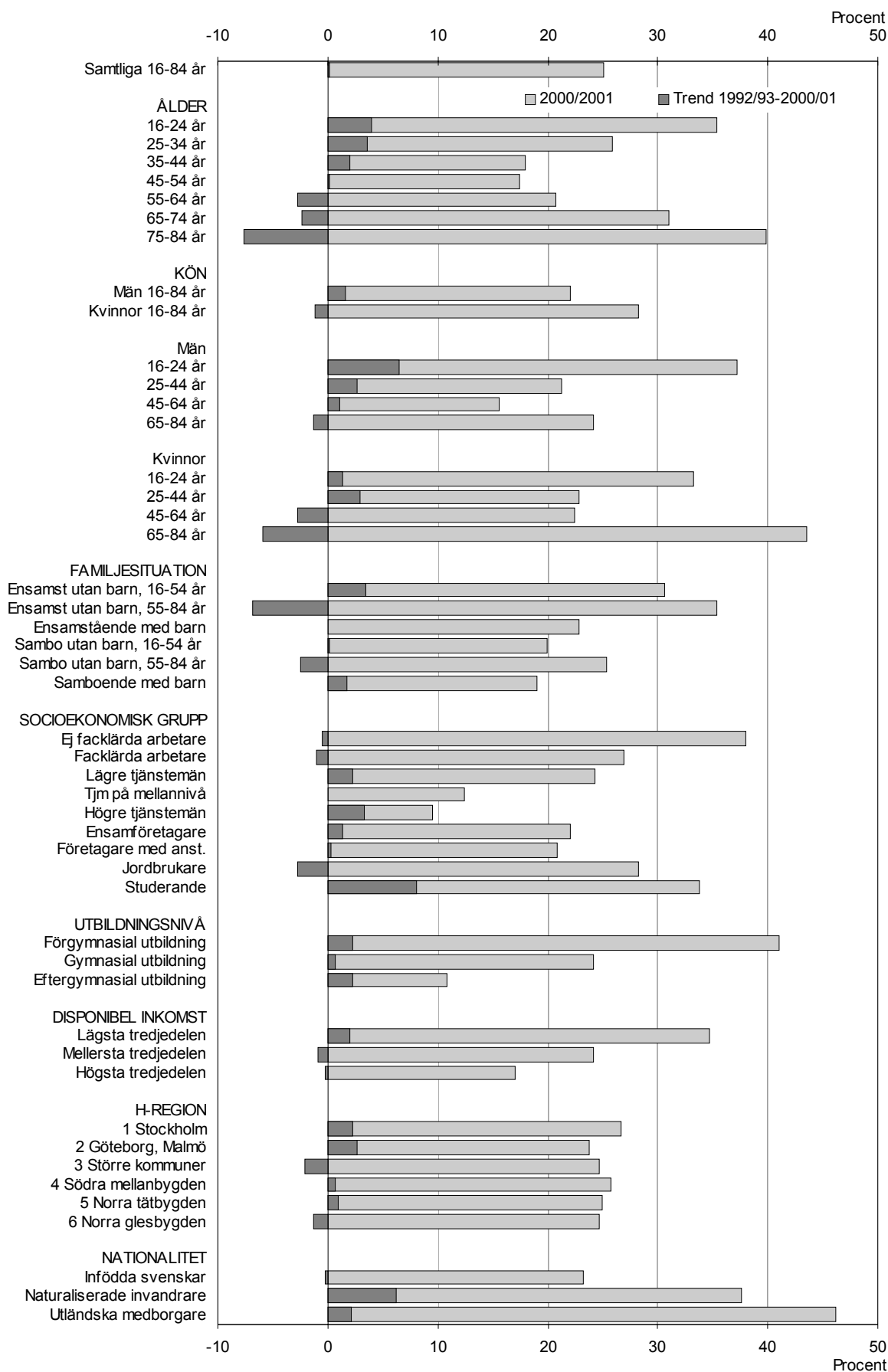
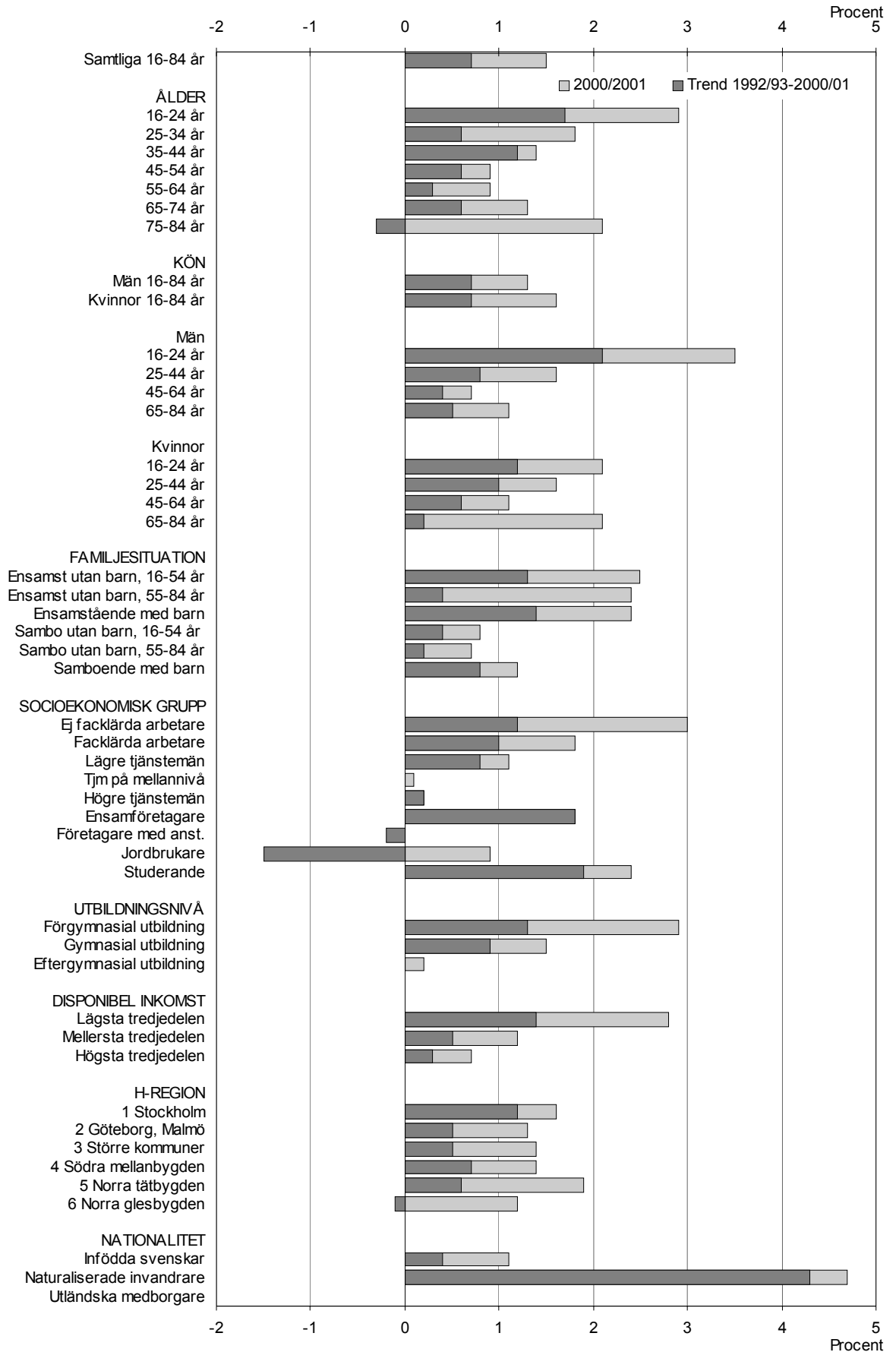

Diagram 6.12 Andel "politiskt apatiska". Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

Aktivister och mångsysslare (⇒Tabell 6.10)

”Aktivister utanför den partipolitiska arenan” (Diagram 6.13)

Att agera partipolitiskt, dvs. vara medlem i något politiskt parti och/eller delta på politiska möten och sammankomster, för att försöka göra någonting åt någon upplevd brist eller felaktighet i samhället blir allt mindre vanligt. Det politiska deltagandet inom den representativa demokratin har minskat under hela 80- och 90-talen. Valdeltagandet bland de röstberättigade har sjunkit med 12-13 procentenheter (från 93-94 till 81 procent) vid en jämförelse mellan riksdagsvalen 1979 och 2002. Sedan början av 80-talet har partiaktiviteter i form av medlemskap i politiska partier och mötesdeltagande halverats. Andelen medlemmar i politiska partier har minskat från 14 till 7 procent.

Förutom att agera via politiska partier finns emellertid andra tillvägagångssätt för att väcka opinion och försöka göra någonting åt upplevda brister eller felaktigheter i samhället. Exempel på andra sådana tillvägagångssätt är aktiviteter som redovisats i detta kapitel, dvs. att ta direktkontakt med någon kommunal förtroendeman eller tjänsteman, skriva insändare eller artikel i någon tidning, underteckna upprop samt demonstrera.

Vilka väljer då att handla utanför den partipolitiska arenan? Nedan följer en redovisning när det gäller andelen i olika befolkningsgrupper som inte är medlem i något politiskt parti och inte heller deltagit på något politiskt möte, men genomfört *minst två* av de ovan uppräknade politiska aktiviteterna.

Av diagram 6.13 framkommer att en fjärdedel av Sveriges befolkning i åldrarna 16-84 år agerat utanför partipolitiken och genomfört minst två andra politiska opinionsyttringar. En jämförelse med 1992-93 visar också att aktiviteter av denna typ blivit vanligare. Andelen som genomfört minst två av de ovan uppräknade medborgerliga aktiviteterna har nämligen ökat med 4 procentenheter under perioden.

Skillnaderna är små mellan könen. Sett till olika åldersgrupper är 45-54-åringarna mest aktiva (35 procent). Bland dessa har också en ökning skett med nästan 10 procentenheter sedan 90-talets början. Minst aktiva är 16-24-åringarna bland männen (17 procent) och 65-84-åringarna bland kvinnorna (15 procent). Sett till familjesituation har föräldrar (ensamstående och samboende) i större utsträckning än personer utan barn genomfört minst två medborgerliga aktiviteter.

En jämförelse mellan olika socioekonomiska grupper visar att jordbrukare, som har en hög andel partianslutna, har en låg andel som genomfört minst två andra politiska opinionsyttringar (knapp 13 procent). Bland högre tjänstemän har 38-39 procent agerat utanför den partipolitiska banan, jämfört med 16 procent bland icke facklärda arbetare. Med ökad utbildning följer också ökad aktivitet. Bland personer med eftergymnasial utbildning har 37 procent genomfört minst två medborgerliga aktiviteter, jämfört med 23-24 procent bland personer med gymnasial utbildning och närmare 15 procent bland personer med enbart förgymnasial utbildning. Variationerna mellan olika inkomstgrupper är mindre, men andelen ökar även här med stigande inkomst.

En regional indelning visar att norra glesbygden, som har högst andel partianslutna, har en något lägre andel som genomfört minst två av de uppräknade aktiviteterna. Slutligen visar en redovisning efter nationalitet att invandrargrupperna också är un-

derrepresenterade när det gäller medborgerliga aktiviteter utanför partiernas ramar. Bland infödda svenskar har 26 procent genomfört minst två medborgerliga aktiviteter, en andel som minskar till 17 procent bland naturaliserade invandrare och drygt 14 procent bland utländska medborgare.

”Mångsysslare” (Diagram 6.14)

Det ena utesluter emellertid inte det andra när det gäller handlingsvägar i det politiska deltagandet. Nedan följer en redovisning beträffande andelen i olika befolkningsgrupper som både agerat på den partipolitiska arenan, dvs. är medlem i något politiskt parti och/eller deltagit på något politiskt möte, och genomfört *minst två* av de ovan uppräknade medborgerliga aktiviteterna. I denna redovisning används termen ”mångsysslare” för dessa politiskt aktiva.

Närmare 5 procent av befolkningen är enligt definitionen mångsysslare. Det är en minskning sedan 1992-93 med mellan 1 och 2 procentenheter. Skillnaderna är små mellan könen. Högst andel (9 procent) finns bland män i pensionsåldern.

Med en högre utbildningsnivå, liksom med högre disponibel inkomst, följer en högre andel mångsysslare. Bland högre tjänstemän är andelen 3 gånger så hög som bland icke facklärda arbetare. Sedan början av 90-talet har det dock skett en viss utjämning mellan arbetare och tjänstemän. Jordbrukare, med en hög andel partianslutna, har också en jämförelsevis hög andel som också agerat via andra medborgerliga kanaler för att påtala brister och felaktigheter (18 procent). Sedan 90-talets början har andelen mångsysslare bland jordbrukarna även ökat markant (9 procentenheter).

Sett till region tycks norra glesbygden, med en hög andel partipolitiskt aktiva, också ha en högre andel mångsysslare, jämfört med i övriga regioner. En redovisning efter nationalitet visar att andelen mångsysslare, enligt definitionen ovan, förefaller vara mer än dubbelt så hög bland infödda svenskar (5 procent) som bland utländska medborgare (1-2 procent).

Diagram 6.13 Andel "aktivister utanför den partipolitiska arenan". Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

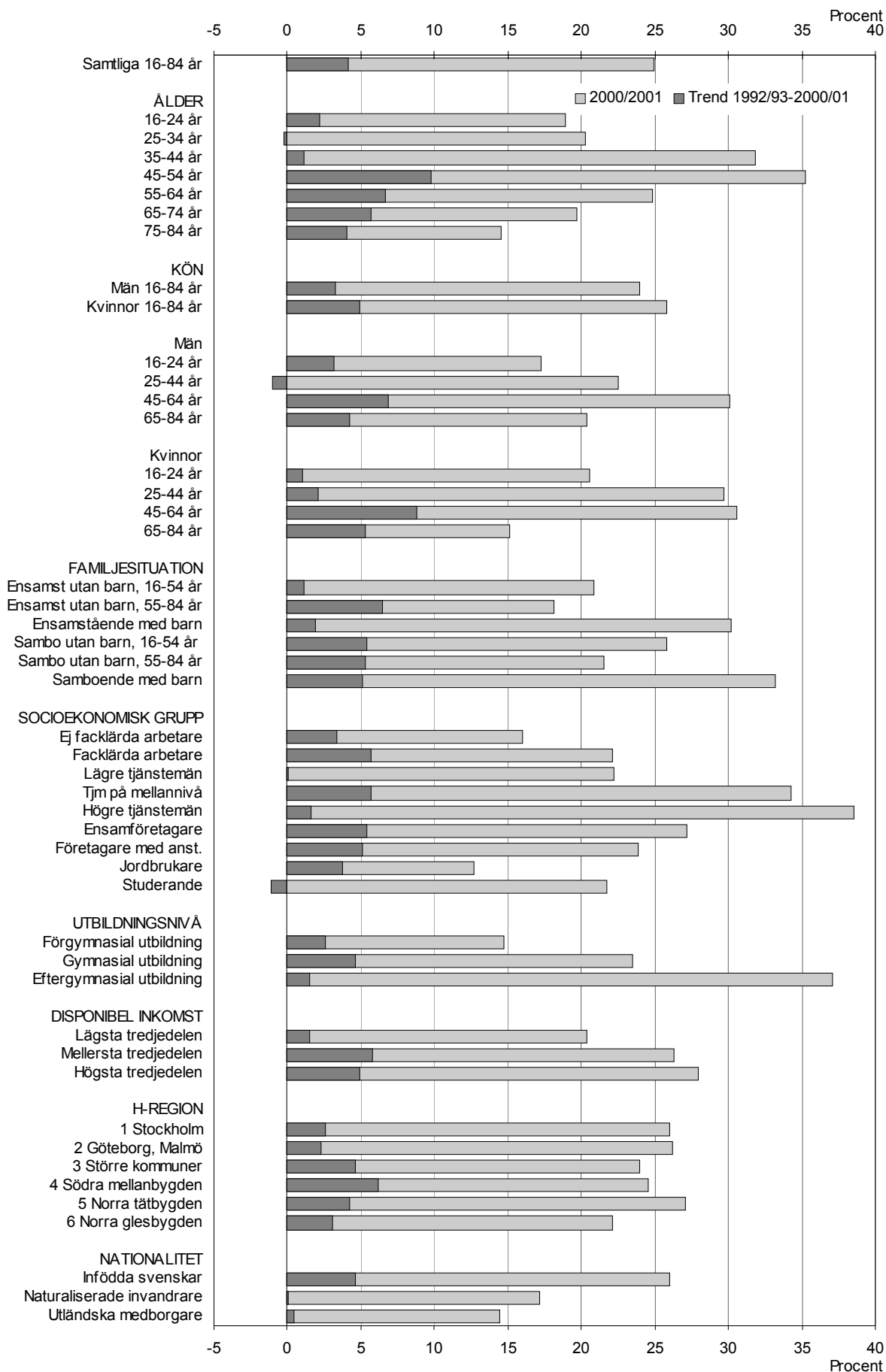
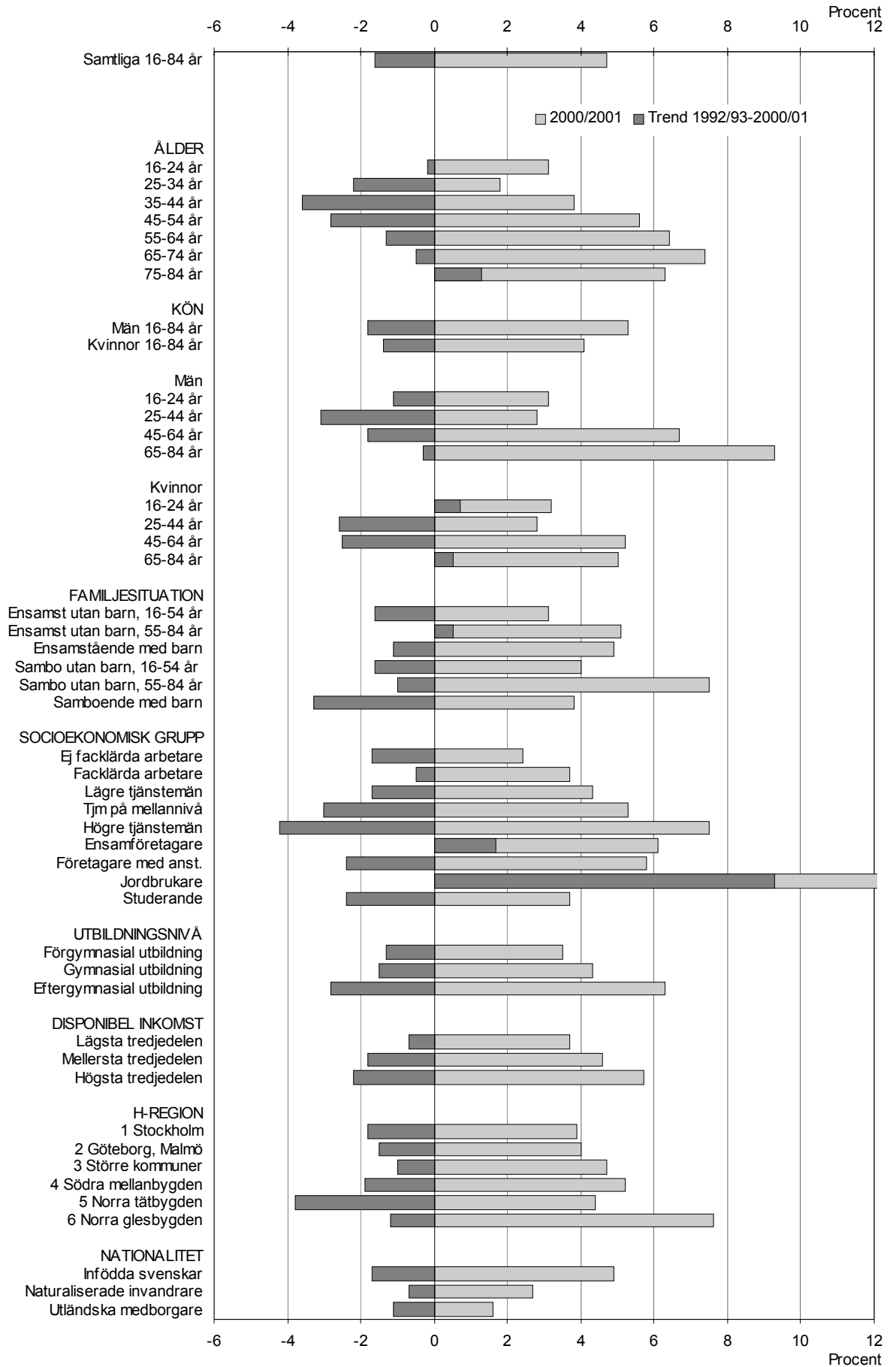

Diagram 6.14 Andel "mångsysslare". Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

Kapitel 7

Arbetsförhållanden – missnöje och upplevda påverkans- möjligheter

Inledning

I kapitel 2 till och med 5 har vi redovisat den svenska befolkningens aktiviteter och engagemang inom föreningslivet och i kapitel 6 finns redovisat andra tänkbara sätt att påverka förhållandena i den egna kommunen eller i samhället i stort.

En individs möjligheter att påverka sin omgivning och sin egen situation kan naturligtvis även studeras ur flera andra perspektiv som t.ex. vilka möjligheter som finns att i den dagliga verksamheten försöka påverka sina förhållanden på den egna arbetsplatsen eller i bostadsområdet, i samband med tillsyn av barnen och vid mötet med sjukvården i samband med sjukdom.

I detta kapitel studeras befolkningens sysselsättningsförhållanden. I kapitlet redovisas hur anställda, som normalt arbetar minst 16 timmar per vecka, ser på sina möjligheter att påverka sin egen arbetssituation när det gäller arbetstiden, arbetsuppläggen, arbetsmiljön och arbetets allmänna inriktning samt hur man upplever dels den egna förmågan att påverka det lokala facket, dels den fackliga organisationens möjligheter att påverka förhållandena på arbetsplatsen. Här redovisas också i vilken utsträckning man under det senaste året haft anledning att känna missnöje med förhållanden som rör arbetet eller arbetsplatsen samt om man gjort något för att åstadkomma förbättringar eller motarbeta försämringar och hur resultatet i så fall blivit.

Redogörelsen av arbetsförhållanden sker bl.a. utifrån kön, ålder, familjecykel, socioekonomisk grupp, utbildningsnivå, disponibel inkomst, H-region och nationalitet. Tonvikten har emellertid lagts vid förhållanden som hänger samman med en persons sysselsättningssituation, som näringsgren, facklig tillhörighet, yrkessektor samt sysselsättningsförhållanden och arbetsmiljö i övrigt. Tabellmaterialet som är omfattande återfinns på www.scb.se och kommentarerna till dessa blir här mycket kortfattade.

Möjligheter att påverka sin arbetssituation

Intervjudelen angående arbetssituationen inleddes på följande sätt: ”Jag ska nu ställa några frågor om hur du ser på dina möjligheter att påverka dina arbetsförhållanden. Om du tycker att du har små möjligheter väljer du en låg siffra. Om du tycker att du har stora möjligheter väljer du en hög siffra”. Den intervjuade fick se en skala som sträcker sig från ”0” (inga möjligheter) till ”10” (mycket stora möjligheter). Följdfrågorna som ställdes var: ”Vilka möjligheter anser du att du har att ...

- a)... bestämma när ditt arbete skall börja och sluta för dagen?,
- b)... bestämma hur ditt eget arbete skall läggas upp?,
- c)... påverka arbetsmiljön?,
- d)... påverka beslut om ditt arbetes allmänna inriktning?”.

Arbetstider (⇒ Tabell 7.1) (Diagram 7.1)

Av samtliga anställda som normalt arbetar minst 16 timmar per vecka anser 28 procent, omkring 1 050 000 anställda, att man inte har några som helst möjligheter att bestämma när det egna arbetet skall börja och sluta för dagen. De har därmed angivit svaret ”0” på skalan mellan 0 och 10. Sett till utvecklingen sedan 1992-93 är det en minskning med närmare 13 procentenheter. Knappt 17 procent anser att möjligheterna att bestämma de egna arbetstiderna är små (1-3 på skalan), 15 procent placerar sig på mitten av skalan (4-6 på skalan) och närmare 25 procent anser att möjligheterna är stora (7-9 på skalan). Vid den andra extrempunkten (10 på skalan), ”mycket stora möjligheter” att bestämma sina egna arbetstider, har 15 procent (ungefär 565 000 anställda) placerat sig. Genomsnittsvärdet för samtliga anställda är 4,6.

Stora skillnader förekommer mellan olika grupper av anställda när det gäller möjligheterna att påverka de egna arbetstiderna. Dessa skillnader beror främst på vilken sammansättning olika befolkningsgrupper har när det gäller andelen arbetare och tjänstemän. Bland samtliga arbetare anser nämligen knappt 22 procent att man har stora möjligheter (fortsättningsvis värden mellan 7 och 10 på skalan) att bestämma arbetstiderna. Motsvarande andel bland lägre tjänstemän och tjänstemän på mellan-nivå är 47-48 procent och bland högre tjänstemän hela 67 procent.

Bland män upplever 45 procent att man har stora möjligheter att påverka arbetstiden, mot 34-35 procent bland kvinnor.

Med ökad utbildningsnivå, liksom högre disponibel inkomst, följer större frihet när det gäller arbetstiderna. Indelning efter olika H-regioner visar att andelen som anser sig ha stora möjligheter att påverka arbetstiden är störst i Stockholmsregionen (50-51 procent) och lägst i norra glesbygden (26-27 procent). Bland infödda svenskar upp-

ger närmare 41 procent att möjligheterna att påverka är stora, jämfört med knappt 32 procent bland naturaliserade invandrare och nästan 34 procent utländska medborgare.

En redovisning efter näringsgren, som i sin tur också är indelad efter arbetare resp. tjänstemän, visar att det högsta genomsnittsvärdet återfinns bland tjänstemän i verkstadsindustrin (7-8) och det lägsta värdet bland arbetare i livsmedelsindustrin (2). Den socioekonomiska indelningen efter arbetare och tjänstemän slår här tydligt igenom för var och en av näringsgrenarna.

Bland LO-medlemmarna upplever närmare 43 procent att man inte har några som helst möjligheter att bestämma sina egna arbetstider och mellan 24 och 25 procent att möjligheterna är stora. Sedan 1992-93 har dock en minskning skett med 14 procentenheter för andelen som upplever sig inte ha några påverkansmöjligheter alls. Inom SACO tycks förhållandet vara det omvända – närmare 60 procent av medlemmarna anser sig ha stora möjligheter att påverka när det egna arbetet skall börja och sluta för dagen och endast 9 procent har placerat sig på extremvärdet "0", dvs. inga möjligheter alls. Inom TCO anser 47 procent av medlemmarna att man har stora möjligheter att påverka och drygt 19 procent att man inte har några möjligheter alls. Det lägsta genomsnittsvärdet bland de enskilda fackförbunden har Livsmedelsarbetareförbundet (2) och det högsta värdet återfinns inom Civilingenjörernas förbundet (8). Sett till samtliga fackanslutna upplever närmare 30 procent att man inte har några påverkansmöjligheter och 37-38 procent att möjligheterna är stora. Bland de som inte är fackligt anslutna är motsvarande andel 21-22 procent (inga möjligheter alls att påverka) resp. 50 procent (stora möjligheter att påverka). Bland de fackligt anslutna är dock andelen som anser sig ha stora möjligheter att påverka arbetstiderna högre bland de aktiva medlemmarna (42-43 procent), jämfört med bland övriga medlemmar.

En jämförelse mellan privat anställda och offentligt anställda (som i sin tur är indelade i statligt anställda, kommunalanställda och landstingsanställda) visar att 63 procent av de statligt anställda anser sig ha stora möjligheter att påverka arbetstiderna, jämfört med närmare 41 procent inom den privata sektorn, knappt 35 procent bland anställda inom landstinget och 26-27 procent bland kommunalanställda.

Olikartade sysselsättningsförhållanden och arbetsmiljö har betydelse för möjligheterna att påverka den egna arbetstiden. De som arbetar dagtid upplever större frihet än de som arbetar kvälls- eller nattid eller har skiftarbete. De som i olika avseenden har en sämre arbetsmiljö – t.ex. upplever buller i arbetet, har ett arbete som kräver fysisk belastning, har blivit utsatt för olycksfall i arbetet det senaste året eller har jäktiga och enformiga arbeten – är i större utsträckning också begränsade att bestämma sina arbetstider jämfört med grupper i motsatta förhållanden.

Arbetets uppläggning (⇒ Tabell 7.2) (Diagram 7.2)

Närmare 60 procent av samtliga anställda, omkring 2 215 000 personer, anser att man har stora eller mycket stora (dvs. har svarat med något av de fyra högsta skalstegen, 7-10) möjligheter att bestämma hur det egna dagliga arbetet skall läggas upp. 21 procent anser att möjligheterna är små eller inga alls (dvs. har angett något av alternativen mellan 0 och 3). Genomsnittsvärdet för samtliga anställda som normalt arbetar minst 16 timmar per vecka är 6,4.

Även här är skillnaderna mellan arbetare och tjänstemän mycket påtagliga. Andelen som tycker sig ha stora möjligheter att bestämma arbetets uppläggning (7–10 på skalan) ökar successivt från knappt 39 procent bland icke facklärd arbetare (genomsnittsvärde 5) till 62 procent bland lägre tjänstemän (genomsnittsvärde 6-7) och hela 83 procent bland högre tjänstemän (genomsnittsvärde 8).

Liksom i de följande två avsnitten (arbetsmiljön och arbetets allmänna inriktning) går tendenserna från avsnittet om arbetstider igen även beträffande arbetets uppläggning. Kommentarer till tabellerna sker därför endast kortfattat i punktform. De uppgifter som nämns är antingen genomsnittsvärden på skalan 0-10 eller de andelar som sagt sig ha stora möjligheter att påverka arbetets allmänna inriktning (värden mellan 7 och 10).

- Andelen som anser att man har stora möjligheter att påverka arbetets uppläggning förefaller vara något högre bland män än bland kvinnor, närmare 63 mot knappt 57 procent.
- Bland icke fackanslutna anser drygt 64 procent att möjligheterna att bestämma uppläggningsen av det egna arbetet är stora. Bland de fackanslutna är denna andel mellan 58 och 59 procent. Sett till de fackliga huvudorganisationerna framkommer att andelen bland LO-medlemmarna är drygt 45 procent, en andel som ökar till närmare 70 procent bland de TCO-anslutna och nära nog 80 procent bland SACO-medlemmarna. Bland de fackförbund som vi kan redovisa varierar andelen som anser att man har stora möjligheter att påverka arbetets uppläggning från knappt 28 procent inom Livsmedelsarbetareförbundet till närmare 86 procent inom Civilingenjörsförbundet.
- Indelningen i olika sektorer visar att 73 procent av de statligt anställda har placerat sig på värden mellan 7 och 10 på skalan, därefter följer kommunalanställda (64-65 procent) och privatanställda (59 procent). Bland landstingsanställda tycks andelen vara lägst (44 procent).
- Anställda med sämre sysselsättningsförhållanden och arbetsmiljö har liksom när det gäller arbetstiderna också mindre möjligheter att bestämma hur det egna dagliga arbetet skall läggas upp – det gäller för anställda med bullriga arbeten, arbeten med fysisk belastning, enformiga och jäktiga arbeten etc.

Arbetsmiljön (⇒ Tabell 7.3) (Diagram 7.3)

Lite drygt 33 procent, omkring 1 220 000 personer, av samtliga anställda som normalt arbetar minst 16 timmar per vecka anser att man har stora möjligheter (värden mellan 7 och 10) att påverka arbetsmiljön. Närmare 32 procent, cirka 1 165 000 personer, uppger att möjligheterna till påverkan är obefintliga (12-13 procent) eller små (19 procent). Genomsnittsvärdet är 4,9.

- Bland högre tjänstemän är andelen som tycker sig ha stora möjligheter att påverka arbetsmiljön 45 procent, andelen minskar därefter gradvist till 35-36 procent bland lägre tjänstemän och drygt 22 procent bland icke facklärd arbetare. Bland högre tjänstemän har emellertid andelen som placerat sig på ”10” på skalan, dvs. anser att möjligheterna att påverka arbetsmiljön är mycket stora, minskat med närmare 10 procentenheter sedan 1992-93. Detta samtidigt som andelen som anser att man inte har några påverkansmöjligheter alls minskat med 10 procentenheter bland icke facklärd arbetare.

- Andelen som anser att man har goda möjligheter att påverka arbetsmiljön tycks vara något högre bland män än bland kvinnor, närmare 36 mot 30-31 procent.
- Inom LO anser 26 procent av medlemmarna att man har stora möjligheter att påverka sin arbetsmiljö. Inom TCO är denna andel 36 procent och inom SACO 37 procent. Bland de icke fackanslutna är andelen 39 procent. De lägsta genomsnittsvärdena inom de olika fackförbunden återfinns inom Transportanställdasförbundet och Skogs- och träfacket, 3 resp. 3-4. De högsta genomsnittsvärdena noteras inom Ledarna (6-7), Civilingenjörssförbundet (6) och Kommunaltjänstemannaförbundet (6).
- Skillnaderna mellan olika sektorer är här relativt små.
- En sämre arbetsmiljö innebär också sämre möjligheter att påverka denna. Bland personer med arbeten som kräver fysisk belastning är andelen som anser påverkansmöjligheterna stora 28 procent, mot 44-45 procent bland anställda som inte upplever fysisk belastning i arbetet.

Arbetets allmänna inriktning (⇒ Tabell 7.4) (Diagram 7.4)

Omkring 1 325 000 anställda som normalt arbetar minst 16 timmar per vecka anser att möjligheterna att påverka beslut om det egna arbetets allmänna inriktning är stora (värden mellan 7 och 10). Det motsvarar 36 procent av samtliga anställda. 19 procent av de anställda anser att inga möjligheter alls ("0") finns att påverka inriktningen och 18 procent att möjligheterna är små (värdena 1-3). Genomsnittsvärdet är 4,7 för samtliga anställda.

- En jämförelse mellan olika socioekonomiska grupper visar på betydande skillnader. Bland de icke facklärda arbetarna anser 17 procent att möjligheterna att påverka arbetets allmänna inriktning är stora, en andel som ökar till 34 procent bland lägre tjänstemän och närmare 62 procent bland högre tjänstemän.
- Bland män upplever drygt 39 procent att man har stora möjligheter att påverka inriktningen på arbetet, mot 33 procent bland kvinnor.
- Bland anställda som inte är anslutna till någon facklig organisation anser närmare 44 procent att möjligheterna att bestämma inriktningen av det egna arbetet är stora eller mycket stora. Bland de fackanslutna är denna andel 34 procent. Bland LO-medlemmarna anser 22 procent att påverkansmöjligheterna är stora, en andel som ökar till närmare 43 procent bland de TCO-anslutna och 55 procent bland SACO-medlemmarna. Bland de fackförbund som vi här kan redovisa varierar andelen från knappt 11 procent inom Skogs- och träfacket till 61 procent inom Civilingenjörssförbundet.
- Indelningen i olika sektorer visar att närmare 45 procent av de statligt anställda har placerat sig på värden mellan 7 och 10 på skalan. Därefter följer kommunalanställda (35-36 procent) och privatanställda (34 procent). Andelen verkar också här vara lägst bland de landstingsanställda (drygt 28 procent).
- Sysselsättningsförhållanden och arbetsmiljö inverkar också på möjligheterna att påverka arbetets inriktning. T.ex. anser 14 procent av de som har ett både jäktigt och enformigt arbete att man har stora möjligheter att själva påverka inriktningen av det egna arbetet. Bland dem som varken har ett jäktigt eller enformigt arbete är denna andel 41 procent.

Diagram 7.1 Uppfattning om sina möjligheter att bestämma när det egna arbetet skall börja och sluta för dagen. Anställda som arbetar minst 16 timmar per vecka. Skala 0-10 samt genomsnittsvärde. 2000-01. Procent

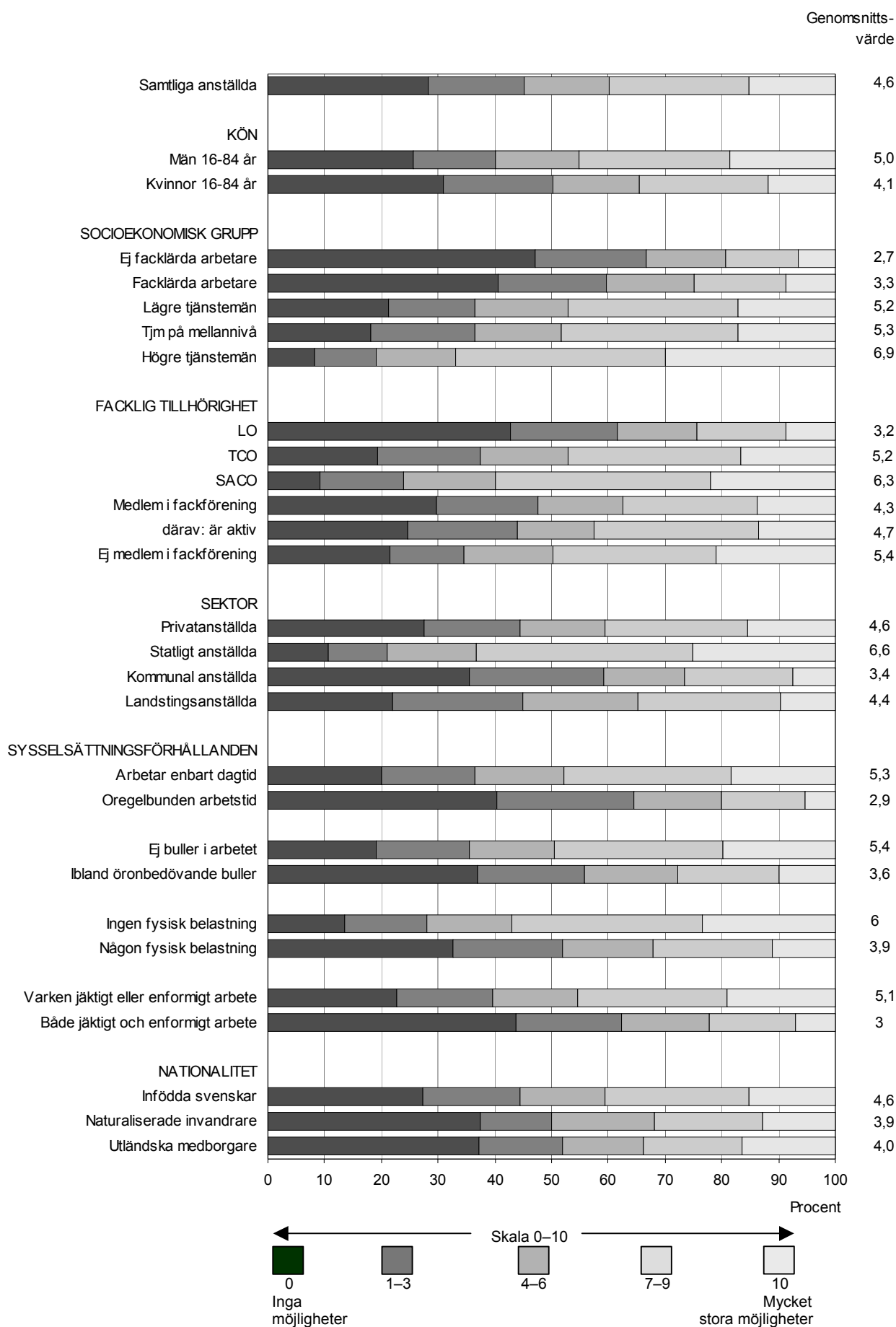

Diagram 7.2 Uppfattning om sina möjligheter att bestämma hur det egna dagliga arbetet skall läggas upp. Anställda som arbetar minst 16 timmar per vecka. Skala 0-10 samt genomsnittsvärde. 2000-01. Procent

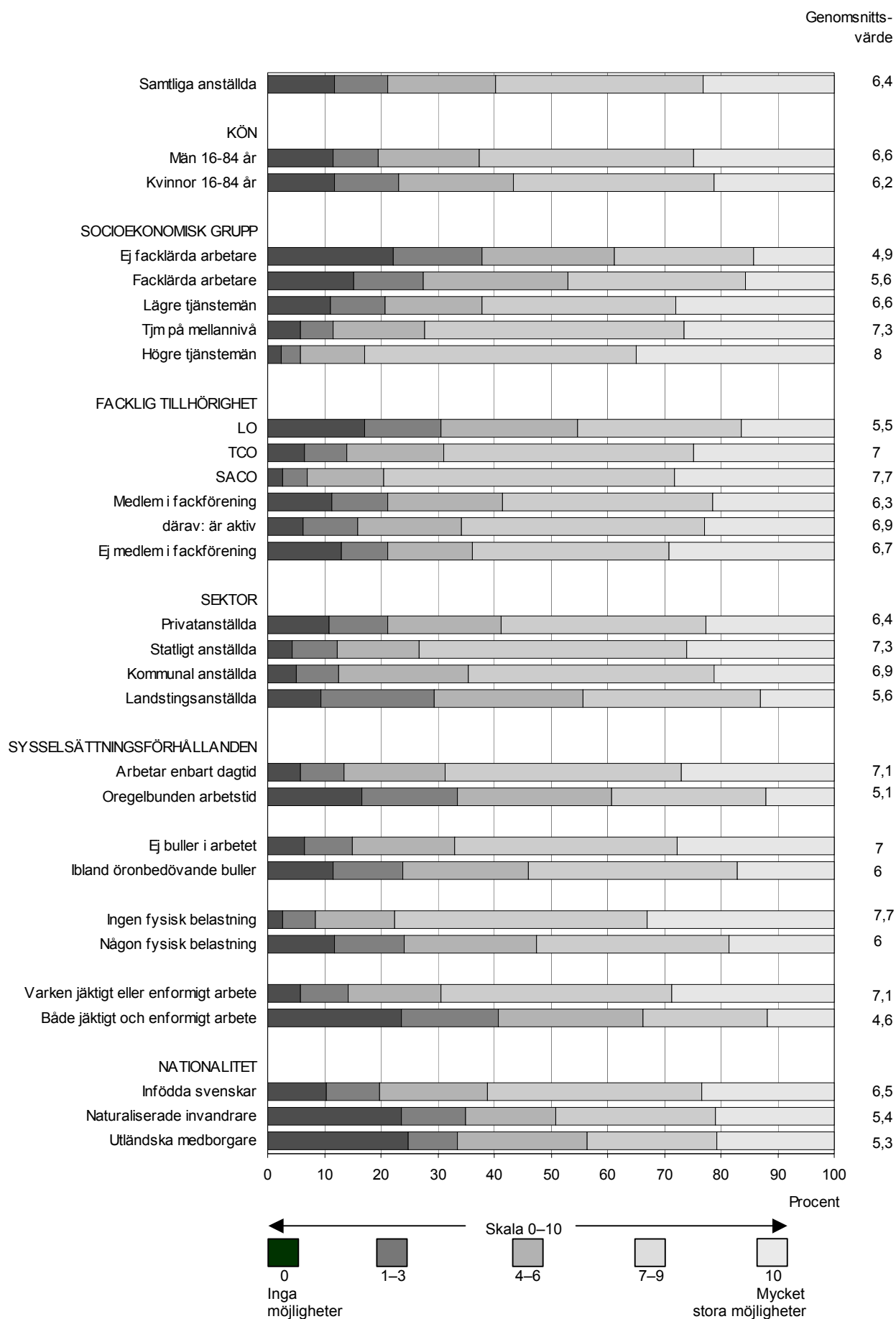

Diagram 7.3 Uppfattning om sina möjligheter att påverka arbetsmiljön. Anställda som arbetar minst 16 timmar per vecka. Skala 0-10 samt genomsnittsvärde. 2000-01. Procent

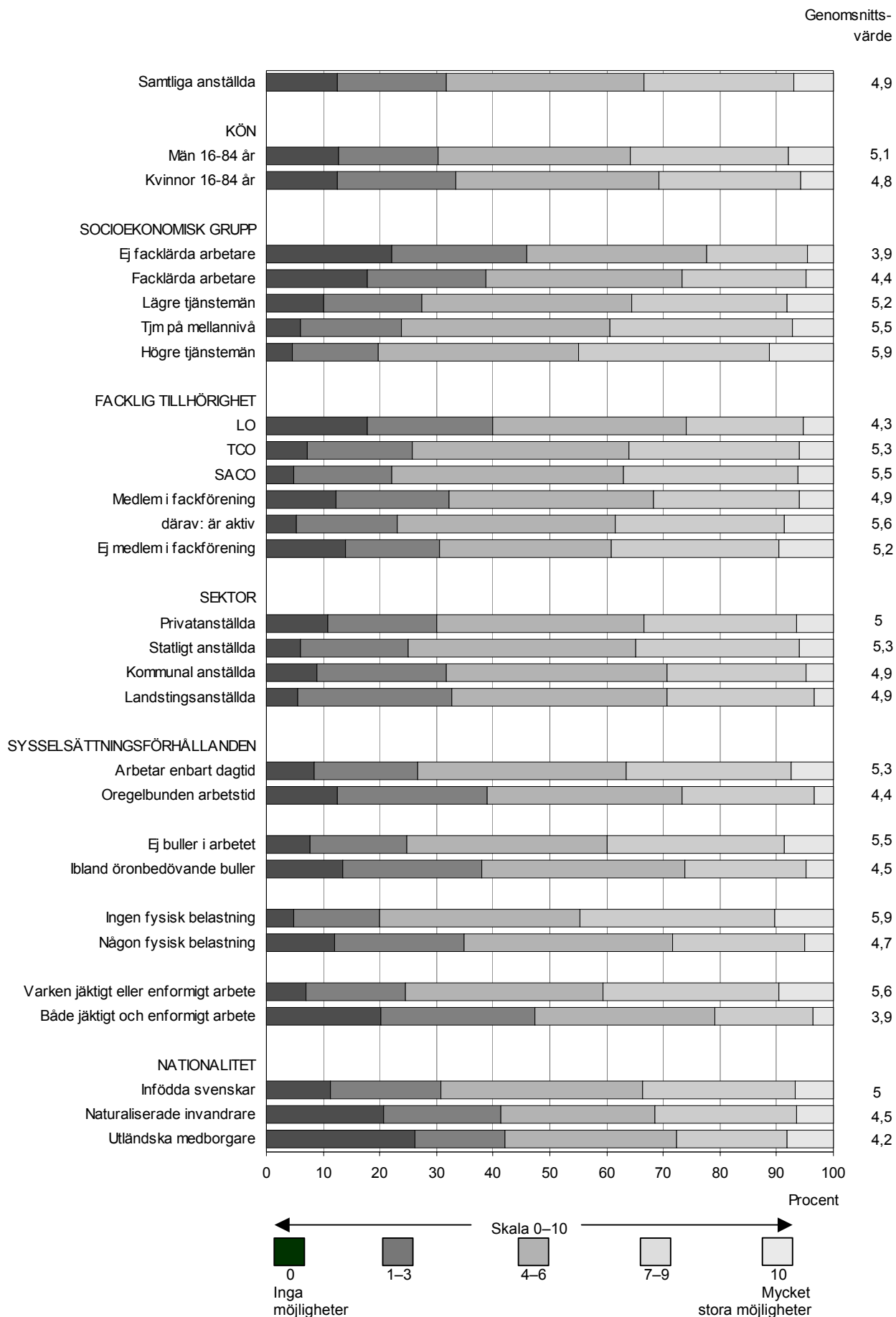
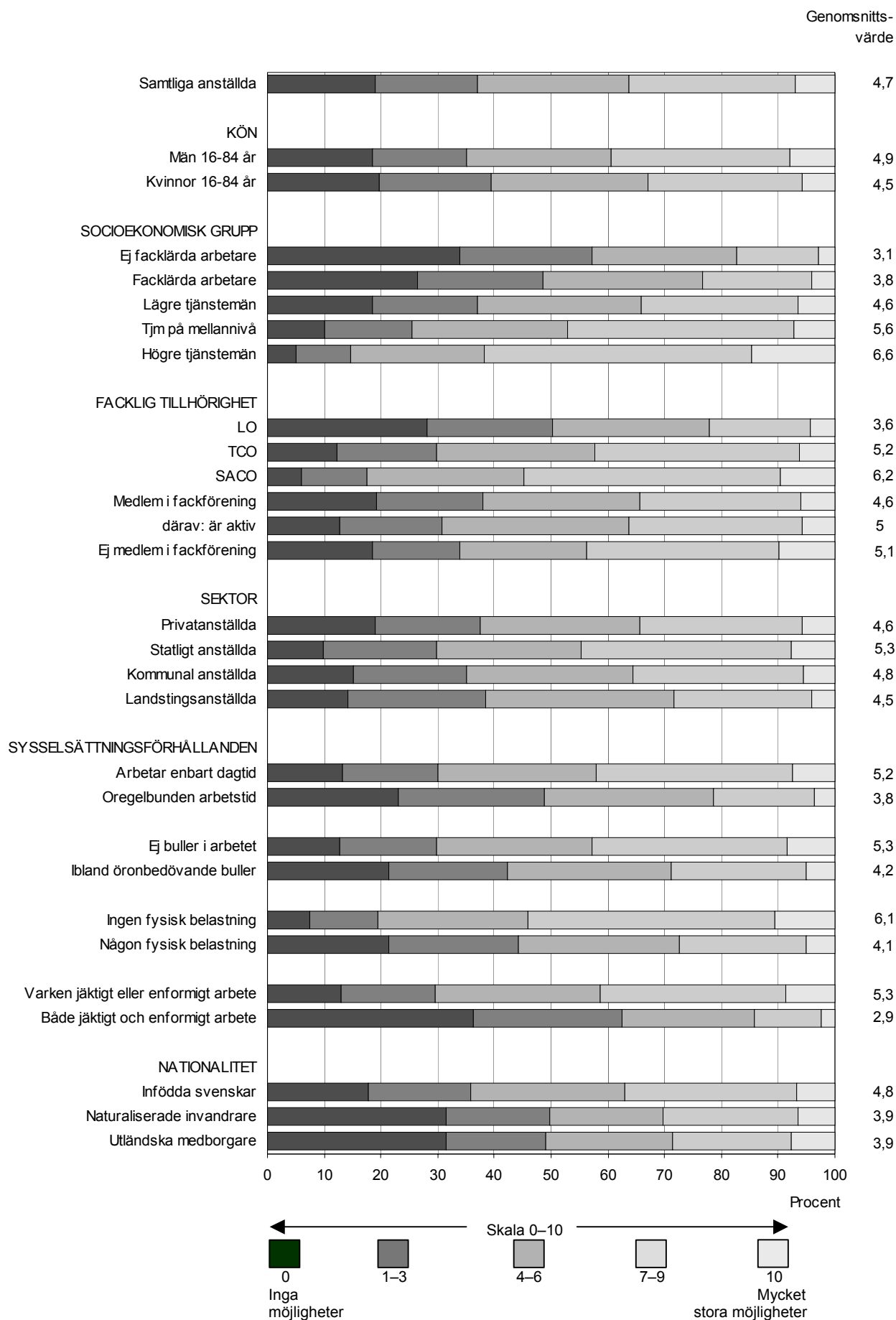

Diagram 7.4 Uppfattning om sina möjligheter att påverka beslut om arbetets allmänna inriktning. Anställda som arbetar minst 16 timmar per vecka. Skala 0-10 samt genomsnittsvärde. 2000-01. Procent

Fackliga påverkansmöjligheter (⇒ Tabell 7.5-7.6) (Diagram 7.5–7.6)

I intervjun ställdes två frågor om fackets påverkansmöjligheter angående arbetsförhållandena:

- 1) ”*Vilka möjligheter anser du att du har att påverka det lokala fackets agerande i olika frågor?*”
- 2) ”*Vilka möjligheter anser du att facket har att påverka förhållandena på din arbetsplats?*”

Den intervjuade fick också här placera sig på en skala som sträcker sig från ”0” (inga möjligheter) till ”10” (mycket stora möjligheter).

Här kan konstateras att tilltron till fackets möjligheter att påverka förhållandena på arbetsplatsen tycks vara något större än tron på den egna förmågan att påverka det lokala fackets agerande. Närmare 58 procent anser att de egna möjligheterna att påverka det lokala facket är små eller obefintliga (värdena mellan 0 och 3 på skalan) och 14 procent anser möjligheterna vara stora (värdena mellan 7 och 10). En något lägre andel, 45 procent, anser att fackets möjligheter att påverka arbetsförhållandena är små eller obefintliga och 19 procent anser att möjligheter är stora. Genomsnittsvärdet är 3,1 när det gäller de egna möjligheterna att påverka det lokala facket och 3,9 för fackets möjligheter att i sin tur påverka förhållandena på arbetsplatsen.

En redovisning efter kön visar att tron på den egna förmågan att kunna påverka det lokala facket är något större bland män än bland kvinnor, närmare 16 procent bland männen anser att man har stora påverkansmöjligheter mot 12 procent bland kvinnorna. När det gäller tilltron till fackets möjligheter att påverka är andelen också här något högre bland män än bland kvinnor, drygt 21 resp. 17 procent upplever möjligheterna för facket att utöva inflytande som stora.

En jämförelse mellan olika socioekonomiska grupper visar på skillnader mellan arbetare och tjänstemän när det gäller tilliten till den egna förmågan att påverka facket och fackets förmåga att påverka arbetssituationen. Bland högre tjänstemän anser närmare 20 procent att de egna möjligheterna att påverka facket är stora, jämfört med 11-12 procent bland icke facklärd arbetare. Skillnaderna är betydligt mindre mellan grupperna när det gäller upplevelsen av fackets påverkansmöjligheter.

Beroende på anknytningen till de fackliga organisationerna blir naturligtvis skillnaderna markanta. Bland dem som inte är medlemmar i någon fackförening anser 3-4 procent att de egna möjligheterna att påverka det lokala facket är stora och knappt 10 procent att facket har stora möjligheter att påverka arbetsförhållandena. Bland de fackföreningsanslutna är motsvarande andelar 16 procent resp. 21 procent. Bland de aktiva fackföreningsmedlemmarna är andelen än högre, 45 procent anser att man har stora möjligheter att påverka det lokala fackets agerande och drygt 33 procent att facket har goda möjligheter att inverka på arbetsförhållandena. Det kan därmed konstateras att tron på den egna förmågan att påverka det lokala facket verkar vara större än tilltron till fackets förmåga att påverka förhållandena på arbetsplatsen bland de aktiva.

Facklig mötesaktivitet inverkar på tilltron till de fackliga organisationerna – ju fler möten man deltagit på under det senaste året, desto större tillit till de egna påverkansmöjligheterna på facket samt fackets möjligheter att påverka förhållandena på

arbetsplatsen. Uppfattningen om de fackligt förtroendevaldas sätt att sköta sina uppgifter har också betydelse för hur man ser på de egna möjligheterna att påverka det lokala fackets agerande i olika frågor samt hur man ser till fackets påverkansmöjligheter. Bland de fackföreningsmedlemmar som anser att de förtroendevalda sköter sina uppgifter på ett mycket bra sätt upplever 37 procent att de egna möjligheterna att påverka det lokala facket är stora och 44 procent att facket i sin tur har goda möjligheter att utöva inflytande när det gäller arbetsförhållandena. Bland de som anser att de förtroendevalda inte skött sig bra alls är motsvarande andelar 2-3 resp. 6-7 procent.

Skillnader finns mellan de fackliga huvudorganisationerna och de enskilda fackförbunden när det gäller hur man upplever de egna möjligheterna att påverka det lokala facket. Bland LO-medlemmarna anser 14 procent att möjligheterna till påverkan är goda. Inom TCO är denna andel 16 procent och inom SACO 25 procent. När det gäller hur man upplever möjligheterna för facket att påverka situationen på arbetsplatsen är skillnaderna betydligt mindre mellan de fackliga huvudorganisationerna. Inom TCO anser 18 procent att fackets påverkansmöjligheter är stora och inom LO och SACO ligger andelen mellan 22 och 23 procent.

Diagram 7.5 Uppfattning om de egna möjligheterna att påverka det lokala facket's agerande i olika frågor. Anställda som arbetar minst 16 timmar per vecka. Skala 0-10 samt genomsnittsvärde. 2000-01. Procent

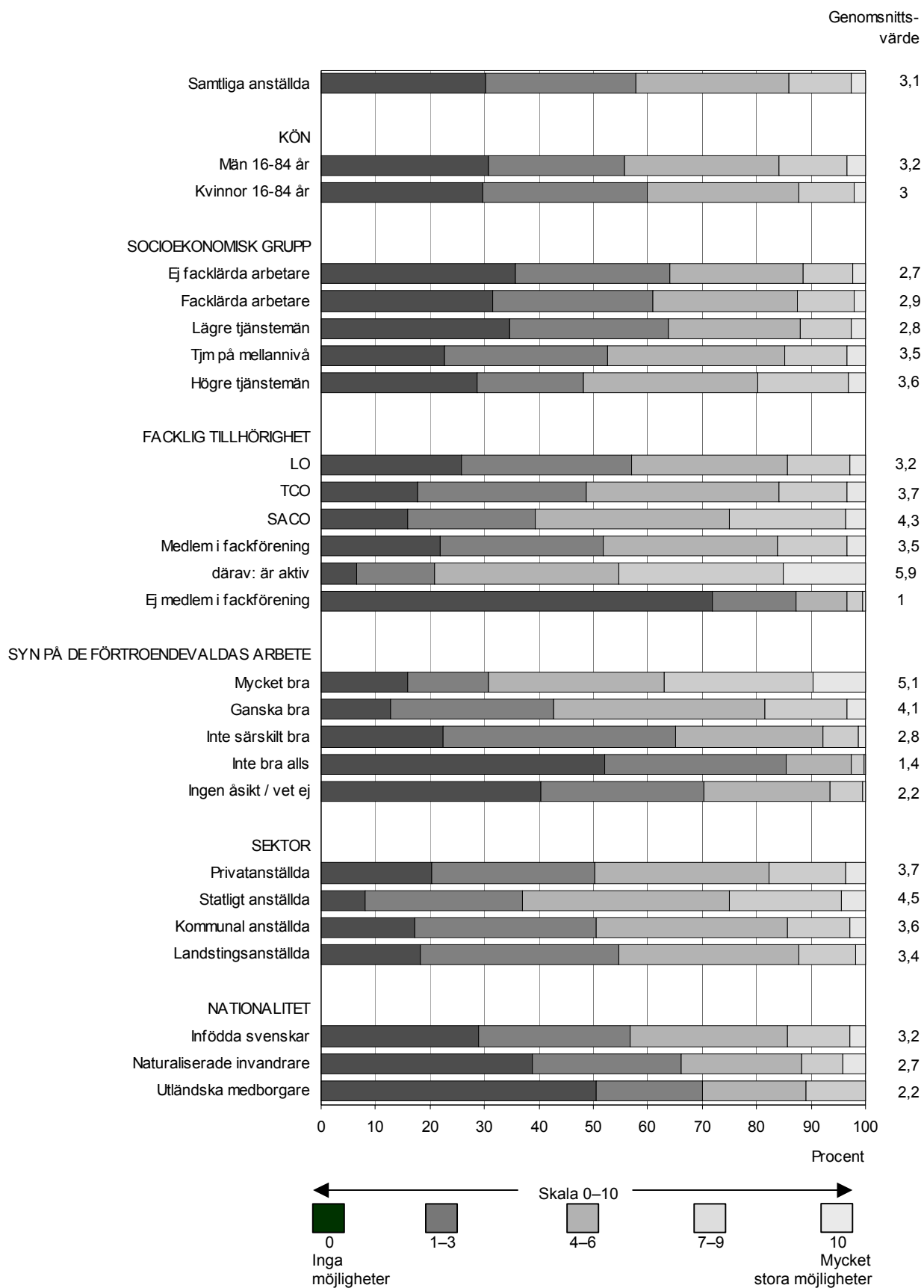
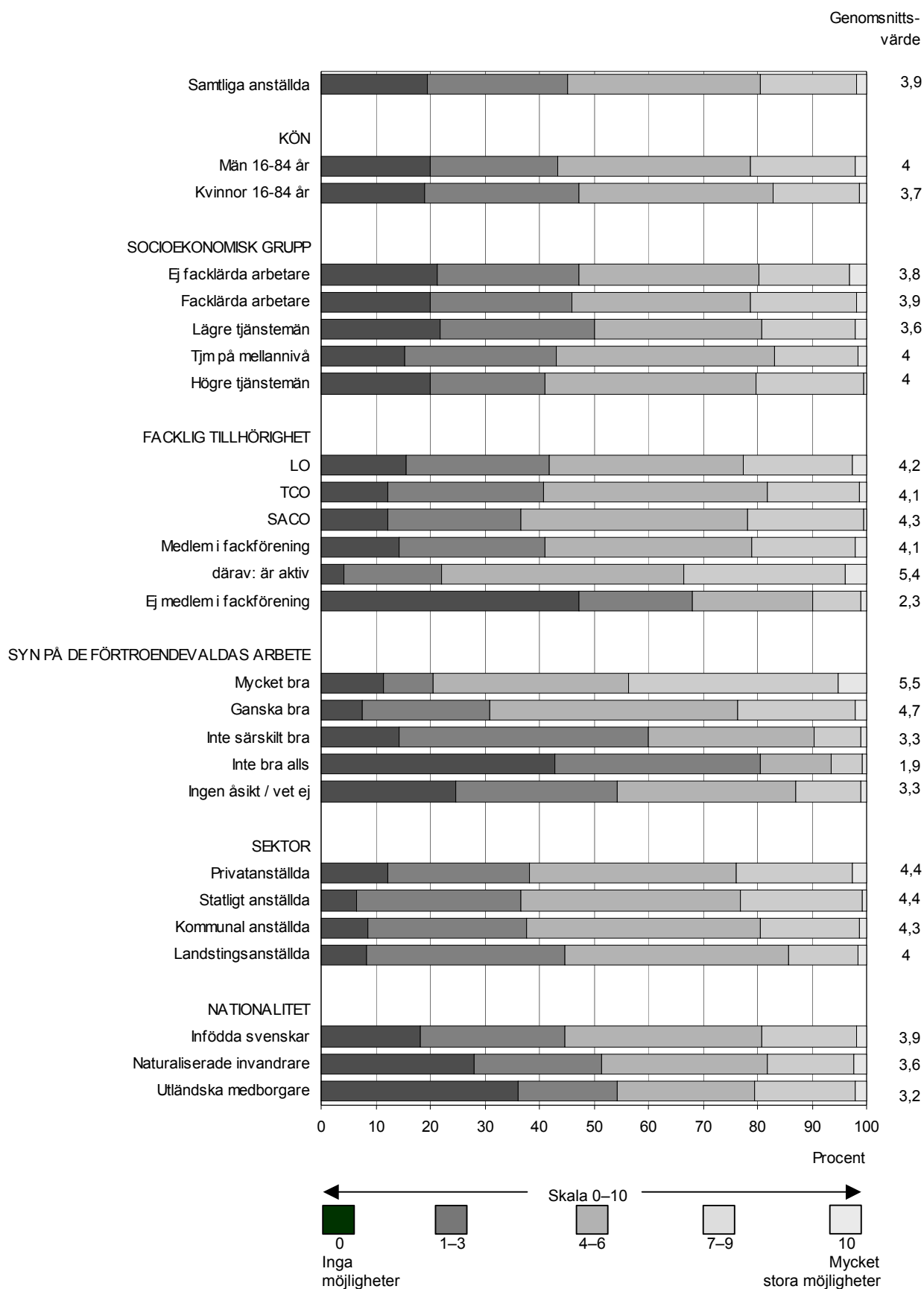

Diagram 7.6 Uppfattning om facketts möjligheter att påverka förhållandena på den egna arbetsplatsen. Anställda som arbetar minst 16 timmar per vecka. Skala 0-10 samt genomsnittsvärde. 2000-01. Procent

Missnöje med arbetsförhållandena (⇒Tabell 7.7) (Diagram 7.7)

I intervjun om arbetsförhållanden ställdes också frågan ”I vilken utsträckning har du under de senaste 12 månaderna haft anledning att känna missnöje med förhållanden som rör ditt nuvarande arbete eller din arbetsplats?” Även här användes den 11-gradiga skalan, där ”0” innebär ”inget missnöje” och det andra extremvärdet ”10” innebär ”mycket stort missnöje”.

Mer än hälften av samtliga anställda, 58-59 procent eller ungefär 2 150 000 personer, placerar sig på värden mellan 0 och 3, dvs. redovisar inget eller en mycket ringa grad av missnöje med sina arbetsförhållanden under det senaste året. Sedan 1992-93 har andelen som uppgett inget missnöje alls, dvs. värde ”0” på skalan, minskat med 13 procentenheter till totalt mellan 28 och 29 procent. Av de anställda uppger 19 procent en hög grad av missnöje (värden mellan 7 och 10). Genomsnittsvärdet för samtliga anställda är 3,3.

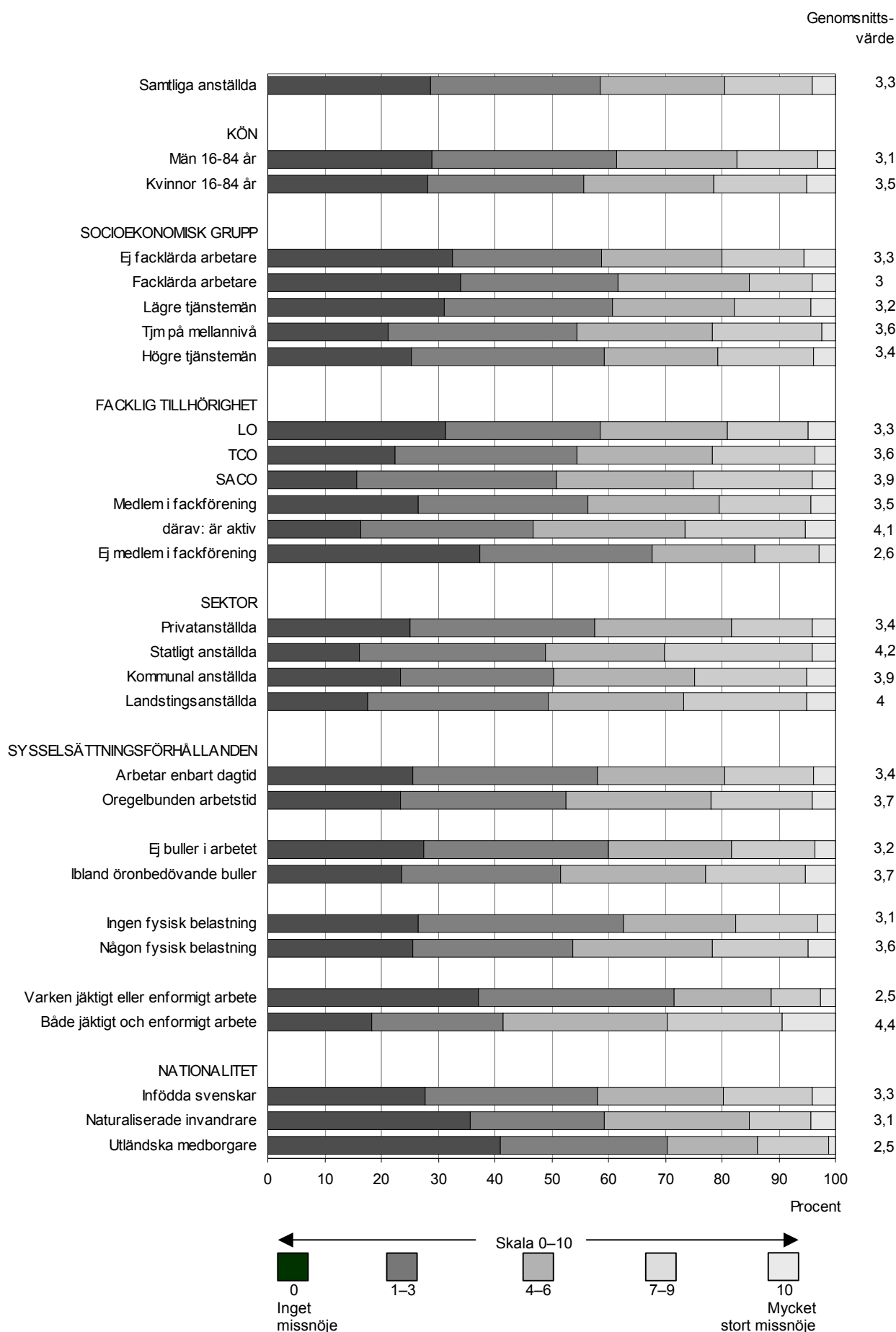
Kvinnor uppger i något större utsträckning än män ett missnöje med sina arbetsförhållanden. Bland kvinnor är andelen som redovisar ett stort missnöje 21-22 procent, mot 17 procent bland män. Åldersmässigt är missnöjesandelen högst bland de medelålders och lägst bland de allra yngsta och äldsta.

Den tidigare redovisningen i detta kapitel som behandlade möjligheten att kunna påverka den egna arbetssituationen när det gäller arbetstider, arbetsmiljö, uppläggning, inriktning osv. visade att tjänstemannagrupperna, främst de högre tjänstemännen, tycks ha bättre möjligheter att bestämma över sin arbetssituation än arbetare, framförallt icke facklärd arbetare. Detta tydliga mönster mellan arbetare och tjänstemän framkommer emellertid inte när det gäller upplevt missnöje med den egna arbetssituationen. Missnöjet tycks snarare vara mer utbrett bland tjänstemännen än bland arbetarna –33 procent av samtliga arbetare är helt nöjda, men bara 25 procent av tjänstemännen.

En jämförelse mellan de fackliga huvudorganisationerna visar på små skillnader. Inom SACO redovisar 25 procent av medlemmarna en hög grad av missnöje. Motsvarande andel inom TCO är knappt 22 procent och inom LO 19 procent. Bland samtliga fackföreningsmedlemmar är andelen 20-21 procent och bland de som deltar aktivt i den fackliga verksamheten uppger 26-27 procent ett stort missnöje när det gäller arbetssituationen. Missnöjet tycks således öka med det fackliga engagemanget. Bland dem som inte är medlemmar i någon fackförening är andelen 14 procent. Inom de olika sektorerna tycks andelen som upplevt en hög grad av missnöje variera från drygt 18 procent bland de privat anställda till 30 procent bland de statligt anställda.

Sysselsättningsförhållanden och arbetsmiljö påverkar i viss grad hur man upplever sin arbetssituation. Tydligast är skillnaderna mellan dem som har ett både jäktigt och enformigt arbete (där närmare 30 procent uppger en hög grad av missnöje) och dem som varken har ett jäktigt eller enformigt arbete (där andelen är drygt 11 procent).

Diagram 7.7 I vilken utsträckning har man under "de senaste 12 månaderna" haft anledning att känna missnöje med förhållanden som rör det egna arbetet eller arbetsplatsen? Anställda som arbetar minst 16 timmar per vecka. Skala 0-10 samt genomsnittsvärde. 2000-01. Procent

Försök att påverka sina arbetsförhållanden

(⇒Tabell 7.8) (Diagram 7.8.a-b)

I det sista avsnittet vad gäller arbetsförhållanden ombads de intervjuade svara ”ja” eller ”nej” på följande fråga: ”Har du under de senaste 12 månaderna gjort något för att söka åstadkomma förbättringar eller motverka försämringar rörande dina arbetsförhållanden eller din arbetsplats?”.

De som svarade ”ja” fick följdfrågan ”Fick du i huvudsak dina önskemål tillgodosedda?” med svarsalternativen ”Ja, helt och hållet” - ”Ja, delvis” - ”Ännu ovisst” - ”Nej”.

Mellan 62 och 63 procent av de anställda, ungefär 2 210 000 personer, uppger att man sökt påverka sina arbetsförhållanden minst någon gång under den ettårsperiod som föregick intervjutillfället. Sedan 1992-93 är det en ökning med 7 procentenheter. Inga tydliga skillnader finns mellan könen.

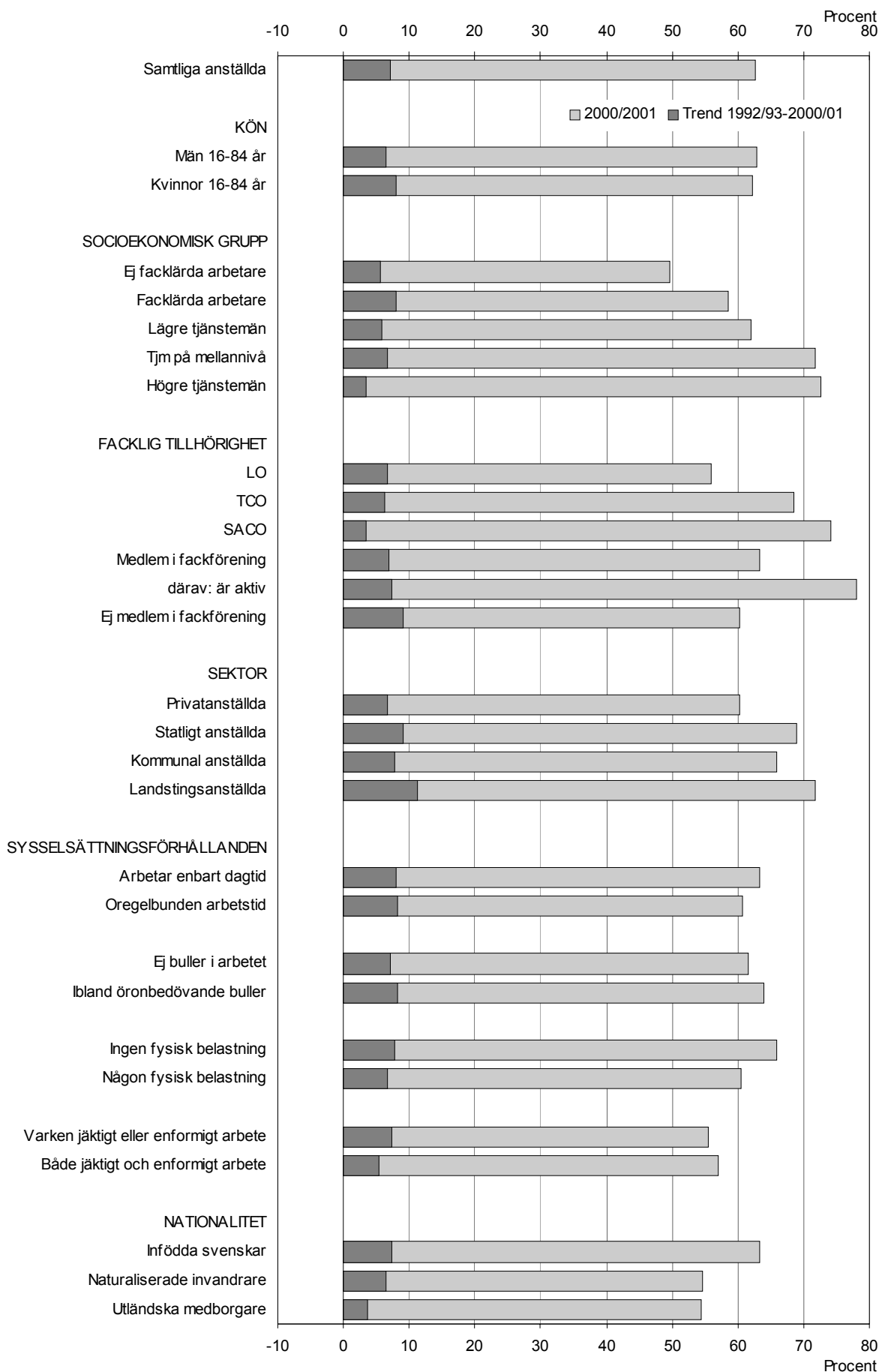
En fjärdedel av dem som sökt påverka sina arbetsförhållanden är nöjda med resultatet, man anser att man helt och hållet fick sina önskemål tillgodosedda. Dubbelt så många, 51-52 procent, anser att man åtminstone delvis nådde önskat resultat. Att önskemålen ej blev tillgodosedda svarar 12 procent, medan det för de resterande 11-12 procenten ännu är ovisst vad utfallet skall bli.

Även här förekommer tydliga skillnader mellan arbetare och tjänstemän. Andelen som sökt påverka sina arbetsförhållanden ökar successivt från 49-50 procent bland de icke facklärdas arbetarna till närmare 73 procent bland de högre tjänstemännen. När det gäller om önskemålen i huvudsak blev tillgodosedda svarar närmare 19 procent av de icke facklärdas arbetarna att man inte fick igenom sina krav, motsvarande andel bland de högre tjänstemännen är drygt 10 procent. Sett till utbildningsnivå uppger 71 procent bland personer med eftergymnasial utbildning att man sökt påverka sin arbetsituation mot 47 procent bland de med enbart förgymnasial utbildning.

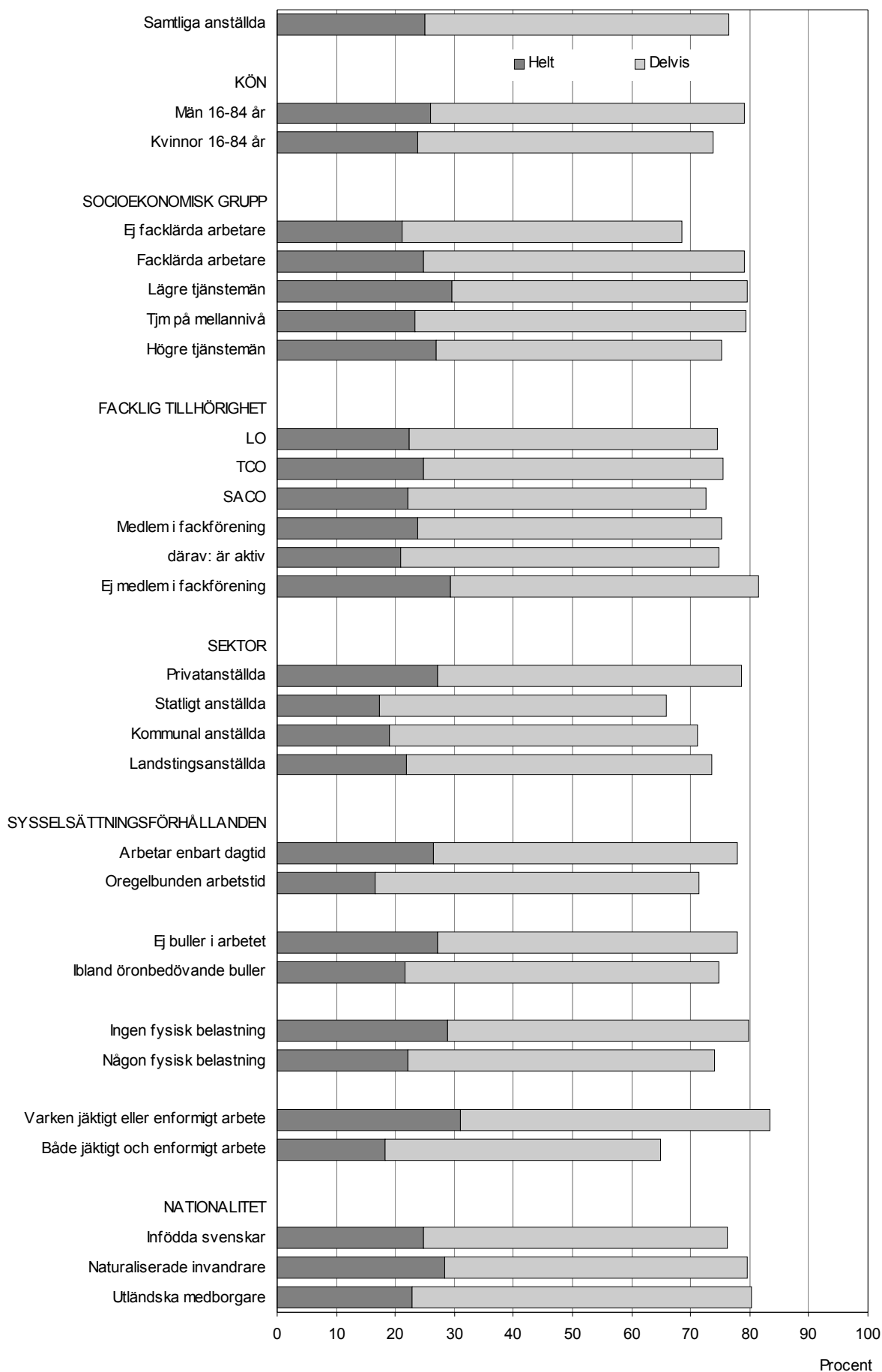
Bland dem som står utanför de fackliga organisationerna uppger 60 procent att man sökt påverka sina arbetsförhållanden. Motsvarande andel bland de fackligt anslutna är 63 procent. Bland de medlemmar som deltar aktivt i den fackliga verksamheten eller har något förtroendeuppdrag tycks andelen vara något högre, 78 procent. När det gäller om önskemålen i huvudsak blev tillgodosedda svarar närmare 82 procent av de icke anslutna att man helt eller delvis fick igenom sina krav. Motsvarande andel bland fackföreningsmedlemmarna är 75 procent. En redovisning efter fackföreningstillhörighet visar att 56 procent bland LO-medlemmarna sökt påverka sina arbetsförhållanden, mot 68-69 procent inom TCO och 74 procent bland de SACO-anslutna.

Redovisningen efter sysselsättningsförhållanden och arbetsmiljön visar på störst skillnader bland dem som blivit utsatta för något olycksfall under ettårsperioden (72 procent av dessa har sökt påverka sina arbetsförhållanden) jämfört med dem som inte blivit drabbade (knappt 62 procent). För flertalet övriga arbetsmiljöindikatorer; buller, tunga lyft etc. är skillnaderna små eller osystematiska.

Diagram 7.8.a Andel som under "de senaste 12 månaderna" gjort något för att söka åstadkomma förbättringar eller motarbeta försämringar rörande sina arbetsförhållanden. Anställda som arbetar minst 16 timmar per vecka. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

**Diagram 7.8.b Därav andel som helt eller delvis fick sina önskemål tillgodosedda.
Anställda som arbetar minst 16 timmar per vecka. 2000-01. Procent**

Kapitel 8

Förmåga att tillvarata sina rättigheter

Inledning

I SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden (ULF) finns också ett avsnitt som behandlar samhällsservice. Detta avsnitt inleds med frågan: ”*Tycker du att du någon gång blivit felaktigt eller orättvist behandlad av någon av följande myndigheter, institutioner eller företag?*” Den svarande fick ta ställning till:

- A Försäkringskassan
- B Sjukhus eller läkare
- C Taxeringsnämnd
- D Polismyndighet eller domstol
- E Annan myndighet, t.ex. socialnämnd, arbetsförmedling, byggnadsnämnd, gatunämnd, etc.
- F Försäkringsbolag
- G Arbetsgivare eller någon chef på arbetsplatsen
- H Reparationsverkstad
- I Varuhus eller butik
- J Postorderfirma
- K Annan myndighet, institution eller företag, (nämligen...)

Om intervjupersonen besvarade något av alternativen med ”ja” ställdes följdfrågan: ”*Har du någon gång vid dessa tillfällen försökt att göra något åt det?*” Att försöka åtgärda upplevda orättvisor kan innebära att den svarande ringt, besökt eller skrivit till den aktuella myndigheten, institutionen eller företaget. Att kontakta en politiker, massmedia, advokat, organisation eller förening, kommunal konsumentvägledare, allmänna reklamationsnämnden eller Justitieombudsmannen är andra exempel på att försöka få rättelse till stånd.

Frågan om man har blivit felaktigt eller orättvist behandlad av någon myndighet, institution eller något företag är allmänt formulerad och bygger på subjektiva bedömningar. För att försöka få en helhetsbild av en individs situation utgör emellertid subjektiva värderingar ett viktigt och nödvändigt komplement till de mer objektiva faktabetonade frågorna. Ett identiskt handlande från en myndighet, institution eller ett företag kan ju uppfattas felaktigt och orättvist av en individ, samtidigt som det kan uppfattas som helt rättvist och riktigt av en annan individ. Skillnader som förekommer mellan olika befolkningsgrupper när det gäller upplevelsen av orättvis behandling kan nog delvis förklaras av skillnader i anspråks- resp. kunskapsnivåer.

Upplevelse av orättvis behandling – översikt

(⇒Tabell 8.1) (Diagram 8.1)

Hälften av befolkningen, 16-84 år, anser sig någon gång ha blivit felaktigt eller orättvist behandlade av någon myndighet, institution eller av något företag. En större andel män än kvinnor upplever sig, vid åtminstone något tillfälle, ha blivit felaktigt behandlade, 52 procent jämfört med 48 procent. Sedan 1992-93 har andelen ökat något bland kvinnor (2-3 procentenheter), medan den i det närmaste varit oförändrad bland män. Större skillnader förekommer mellan olika åldersgrupper. Den högsta andelen ”orättvist behandlade” (61-63 procent) återfinns bland 25-44-åringarna. Lägst andel finns bland de äldsta, dock är skillnaden här stor mellan könen. Bland äldre kvinnor (65-84 år) är andelen knappt 27 procent. I samma åldersgrupp bland män är andelen 37 procent. Att andelen minskar bland de äldre i befolkningen är emellertid något egendomligt, då referensperioden som åsyftas innebär att man ”någon gång” upplevt sig felaktigt behandlad. Andelen orättvist behandlade borde rimligen ackumuleras till en allt högre andel med stigande ålder. Troligen refererar den svarande till en annan och kortare tidsperiod. Jämförelser mellan andra typer av befolkningsgrupper kan emellertid avhjälpa problemet och ge en rättvisande bild.

Indelning efter familjesituation visar, oberoende av kön, att högst andel ”orättvist behandlade” finns bland ensamstående föräldrar (65 procent).

Bedömningen av om ett beslut är felaktigt eller orättvist varierar med utbildningsbakgrund och socioekonomisk tillhörighet, vilket kan ha sin förklaring i just anspråks- och kunskapsnivåer. Bland personer med universitets- eller högskoleutbildning anser 61 procent att man någon gång blivit felaktigt eller orättvist behandlade, jämfört med 51-52 procent bland personer med gymnasial utbildning och 36 procent bland personer med enbart förgymnasial utbildning. Bland högre tjänstemän är andelen 59 procent, jämfört med 48 procent bland lägre tjänstemän och 44 procent bland icke facklärd arbetare. Bland jordbrukare är andelen missnöjda lägst, endast 33 procent. Indelning efter disponibel inkomst visar på betydligt mindre variationer mellan grupperna. Skillnaderna är också små sett till nationalitet.

Regionala skillnader påträffas när det gäller upplevelsen av felaktig behandling. I de tre storstadsregionerna tycks andelen vara högre än i glesare bebyggda regioner – andelen varierar från knappt 43 procent i norra glesbygden till 56-57 procent i Stockholms- resp. Göteborg/Malmö-regionen.

Andel som sökt rättelse (\Rightarrow Tabell 8.1) (Diagram 8.2)

En kraftig majoritet, 85 procent, av dem som någon gång anser sig ha blivit felaktigt behandlade, har någon gång försökt åtgärda felaktigheten. Det är en ökning med närmare 2 procentenheter sedan 1992-93. I likhet med att något fler män än kvinnor någon gång känt sig felaktigt eller orättvist behandlade, förefaller något fler män än kvinnor sökt få rättelse till stånd, drygt 86 procent jämfört med 84 procent. Sett till olika åldersgrupper är de mest missnöjda även de mest aktiva när det gäller att söka åtgärda felaktigheter.

Överlag kan också noteras ett visst samband som innebär att grupper med en hög andel ”orättvist behandlade”, har en hög andel som försökt göra något åt det. Differenserna mellan olika grupper är emellertid betydligt större när det gäller upplevt missnöje än när det gäller andelen som sökt åtgärda upplevda felaktigheter. Bland högre tjänstemän, där 59 procent känt sig orättvist behandlade, har drygt 89 procent sökt åtgärda felaktigheten. Av de totalt 44 procenten missnöjda bland icke facklärd arbetare har 83 procent sökt få rättelse till stånd. En viss utjämning mellan arbetare och tjänstemän har emellertid skett här, bland icke facklärd har andelen som agerat ökat med mellan 4 och 5 procentenheter sedan 1992-93. Med ökad utbildning, liksom med högre disponibel inkomst, följer också en något högre andel som försökt komma till rätta med upplevda problem. En redovisning efter region och nationalitet visar på små variationer mellan grupperna.

Diagram 8.1 Har någon gång blivit orättvist behandlad av någon myndighet, institution eller företag överhuvudtaget. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

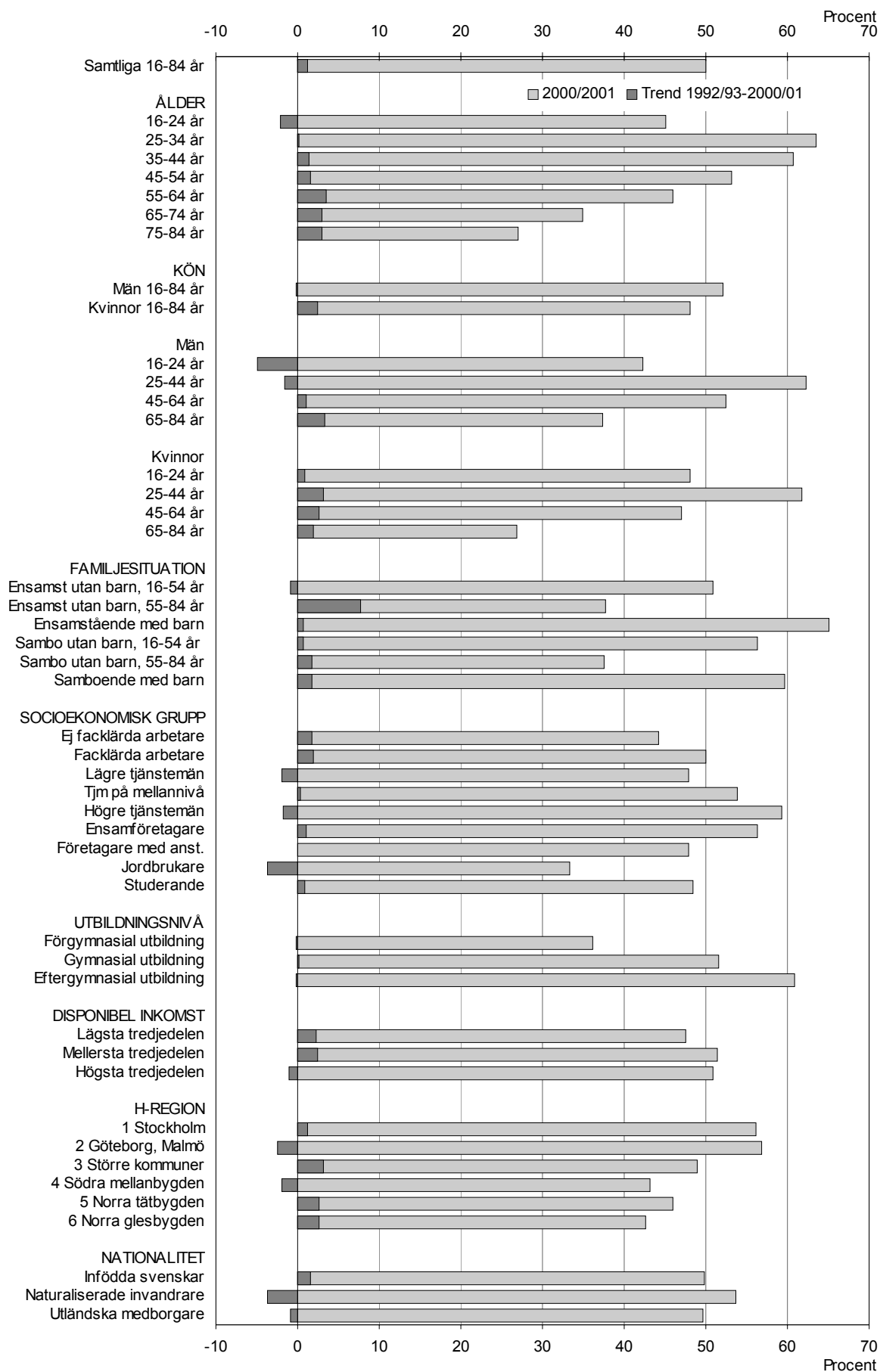
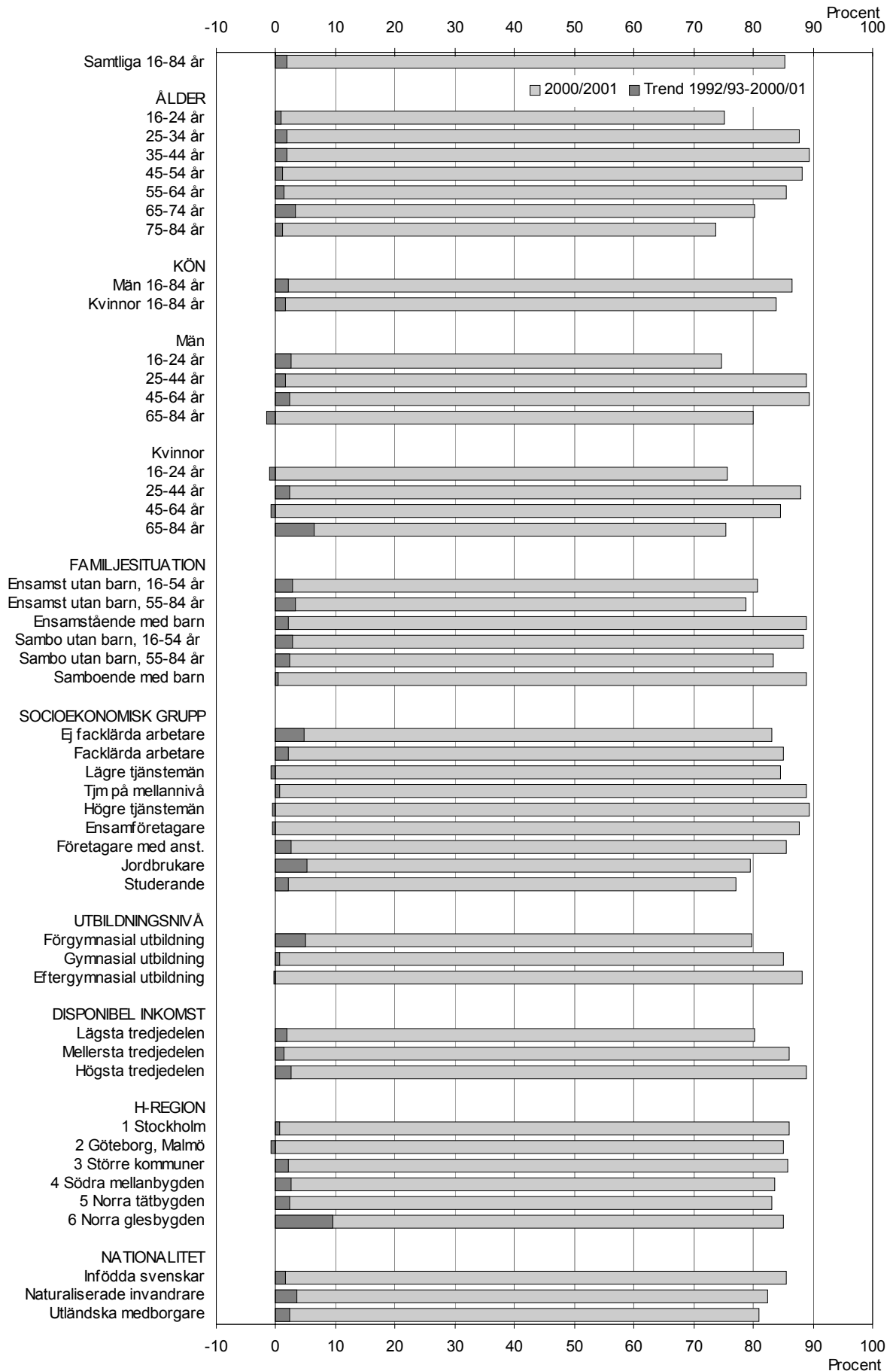

Diagram 8.2 Andel som sökt rättelse. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93–2000-01. Procent

Översikt över vissa myndigheter, institutioner och företag

I tablan nedan ges en inledande översikt av resultaten för de enskilda myndigheterna, institutionerna och företagen gällande hela befolkningen, 16-84 år, samt män resp. kvinnor.

Någon gång blivit felaktigt eller orättvist behandlade av:	Män 16-84 år	därav: försökt till åtgärd	Kvinnor 16-84 år	därav: försökt till åtgärd	Samtliga 16-84 år	därav: försökt till åtgärd
Någon myndighet, institution eller företag	52,1	86,4	48,0	83,9	50,0	85,2
Försäkringskassa	10,3	83,9	11,5	83,1	10,9	83,5
Sjukhus eller läkare	13,0	58,2	18,5	63,2	15,8	61,1
Taxeringsnämnd	9,3	86,2	3,8	86,6	6,5	86,3
Polismyndighet eller domstol	7,8	62,3	2,9	62,9	5,3	62,5
Annan myndighet, t.ex. socialnämnd, arbetsförmedling eller byggnadsnämnd	9,9	80,4	8,6	79,9	9,2	80,2
Försäkringsbolag	11,0	88,5	6,3	86,1	8,6	87,6
Arbetsgivare eller någon chef på arbetsplatsen	14,3	83,4	16,0	83,5	15,2	83,5
Reparationsverkstad	12,1	87,3	5,5	83,6	8,8	86,2
Varuhus eller butik	9,7	84,6	10,2	80,2	9,9	82,3
Postorderfirma	3,4	86,2	3,1	87,3	3,2	86,7
Annan myndighet, institution eller företag	7,2	87,5	5,9	83,8	6,5	85,8

Den högsta missnöjesandelen bland undersökningsobjekten finns när det gäller sjukvården samt arbetsplatsen. Närmare 16 procent anser sig någon gång ha blivit felaktigt eller orättvist behandlade av någon instans inom sjukvården. Nästan lika stor andel anser sig ha blivit orättfärdigt behandlade av arbetsgivare eller någon chef på arbetsplatsen. Därefter följer försäkringskassan (11 procent), varuhus/butik (10 procent) och annan myndighet (9 procent).

Andelen som sökt åtgärda ett felaktigt handlande är högst när det gäller försäkringsbolag (närmare 88 procent). Lägst andel återfinns beträffande sjukvården (61 procent).

Jämförelser mellan de olika myndigheterna, institutionerna och företagen kan emellertid vara olämpliga att göra, då antalet kontakter mellan allmänheten och dessa varierar kraftigt. Kontakterna med sjukvården, arbetsgivare och försäkringskassa är ju oftast fler och tätare än kontakterna med t.ex. polismyndigheter och domstolar.

Försäkringskassan (⇒Tabell 8.2) (Diagram 8.3)

Närmare 11 procent, cirka 735 000 personer i åldrarna mellan 16-84 år, anser sig någon gång ha blivit felaktigt eller orättvist behandlade av någon försäkringskassa. Av dessa har mellan 83 och 84 procent, ungefär 615 000 personer, försökt få rättelse till stånd.

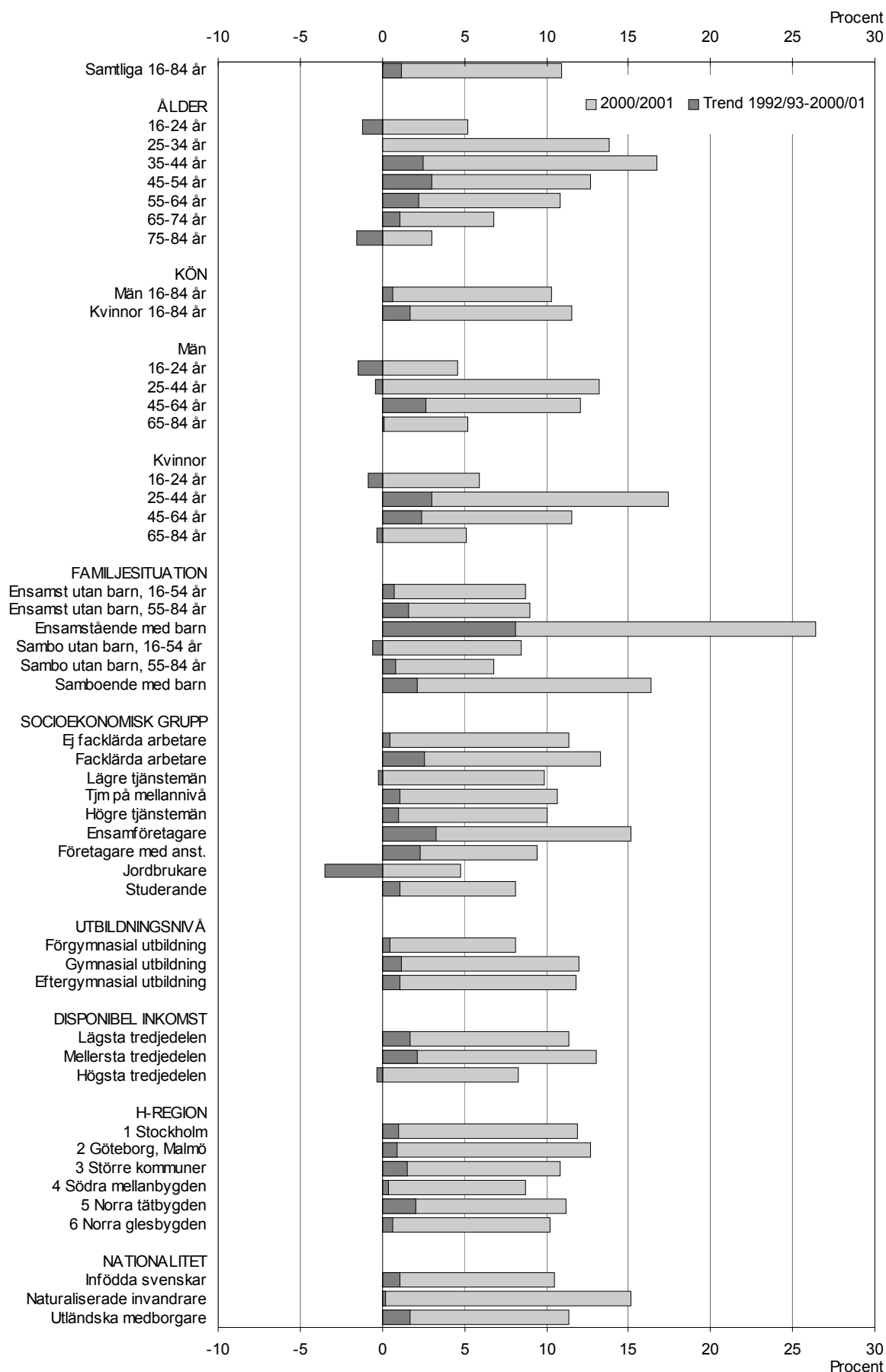
Ingen större skillnad finns mellan könen när det gäller upplevelsen av orättvis behandling från någon försäkringskassa. Knappt någon skillnad finns heller mellan könen beträffande att försöka få ändring till stånd. Mellan olika åldersgrupper är skillnaderna större när det gäller upplevda orättvisor. Närmare 17 procent bland 35-44-åringarna upplever att man vid åtminstone något tillfälle blivit felaktigt behandlade, vilket är den högsta andelen bland de olika åldersgrupperna. Bland 16-24-åringarna och 75-84-åringarna är denna andel endast 5 resp. 3 procent. När det gäller att försöka komma till rätta med felaktigheter uppvisar de yngsta och de allra äldsta också en lägre andel jämfört med övriga åldersgrupper. Skillnader förekommer emellertid mellan könen bland de äldre. Bland kvinnor i 65-84-års åldern har 82 procent försökt få rättelse till stånd, vilket är en ökning med 24 procentenheter sedan 1992-93. Bland män i samma åldersgrupp är andelen 73 procent.

Indelning i olika familjetyper visar, oberoende av kön, att ensamstående föräldrar har den högsta andelen ”orättvist behandlade”, drygt 26 procent, vilket är en ökning med 8 procentenheter sedan början av 90-talet.

En jämförelse mellan olika socioekonomiska grupper visar att ensamföretagare är den grupp som har den högsta andelen missnöjda beträffande kontakter med försäkringskassan (15 procent). Den lägsta andelen finns bland jordbrukare (närmare 5 procent). En något högre andel bland arbetare, jämfört med bland tjänstemän, förefaller ha känt sig felaktigt behandlade av någon försäkringskassa. Det motsatta förhållandet gäller då det rör sig om att söka få rättelse till stånd, tjänstemän på högre nivåer är här något aktivare än arbetare. Sett till utbildningsnivå varierar andelen, som någon gång upplevt orättvis behandling, från 8 procent bland personer med förgymnasial utbildning till 12 procent bland personer med gymnasial- och eftergymnasial utbildning. En ökad utbildningsnivå innebär också en högre andel som sökt rättelse. Vid en indelning efter disponibel inkomst tycks förhållandet vara det omvända beträffande upplevt missnöje. Bland personer med hög inkomst är andelen missnöjda ungefär 8 procent, jämfört med en variation på mellan 11 och 13 procent bland personer med låg inkomst eller inkomst på mellannivå. Höginkomsttagare är emellertid något aktivare än låg- och mellaninkomsttagare när det gäller att söka få rättelse till stånd, 86 procent resp. 81-83 procent.

Beträffande nationalitet tycks naturaliserade invandrare oftare känt sig felaktigt behandlade av försäkringskassan (15 procent) än infödda svenskar och utländska medborgare (andelen varierar här mellan 10 och drygt 11 procent).

Diagram 8.3 Har någon gång blivit orättvist behandlad av försäkringskassan. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

Sjukhus eller läkare (⇒Tabell 8.2) (Diagram 8.4)

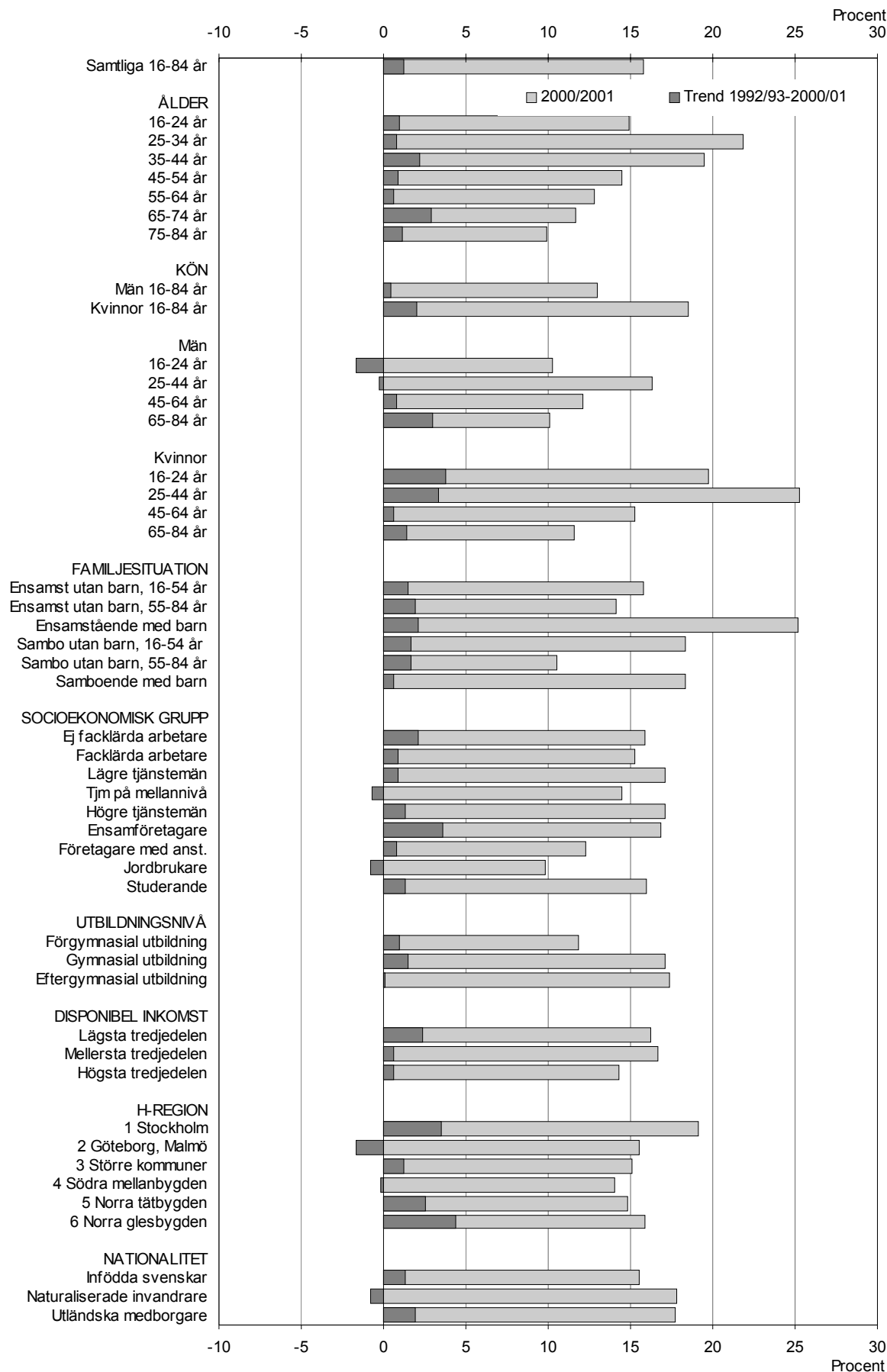
Närmare 16 procent i åldrarna mellan 16 och 84 år, omkring 1 070 000 personer, anser att man någon gång har blivit felaktigt eller orättvist behandlade av någon instans inom sjukvården. Av dessa har emellertid ”bara” 61 procent försökt komma till rätta med det, vilket ändå är en ökning med drygt 4 procentenheter sedan 1992-93.

En större andel kvinnor än män anser sig ha blivit felaktigt behandlade inom sjukhus eller av någon läkare, 18-19 procent resp. 13 procent. Högst andel missnöjda kvinnor återfinns bland 25-44-åringarna (25 procent). Bland både män och kvinnor återfinns den lägsta andelen ”orättvist behandlade” bland 75-84-åringarna (10 procent). När det gäller att söka få rättelse till stånd har kvinnor också en något högre andel än män, 63 resp. 58 procent. Sedan 1992-93 har andelen kvinnor som sökt åtgärda upplevda orättvisor ökat med närmare 6 procentenheter. Sett till familjesituation återfinns den högsta andelen missnöjda (29 procent) bland ensamstående kvinnor med barn, en andel som är dubbelt så hög som bland ensamstående män med barn. När det gäller att försöka komma till rätta med upplevda problem är samboende föräldrar aktivast.

Några större skillnader eller tydliga mönster finns inte vid en jämförelse mellan olika socioekonomiska grupper. Högre kvinnliga tjänstemän utmärker sig emellertid med en hög andel missnöjda, närmare 24 procent har upplevt orättvis behandling, vilket är ungefär 12 procentenheter högre än bland män i samma grupp. Bland jordbrukare är andelen missnöjda lägst, cirka 10 procent. Beträffande utbildningsnivå är andelen ”orättvist behandlade” drygt 17 procent bland personer med gymnasial- och eftergymnasial utbildning, jämfört med 12 procent bland personer med enbart förgymnasial utbildning. Skillnaderna mellan olika utbildningsnivåer är något mindre då man ser till andelen som försökt åtgärda upplevda orättvisor. Sett till disponibel inkomst och upplevt missnöje är variationerna små.

Regionalt utmärker sig stockholmsregionen med en något högre andel ”orättvist behandlade”, jämfört med övriga regioner. Variationerna är små vid en redovisning efter nationalitet.

**Diagram 8.4 Har någon gång blivit orättvist behandlad av sjukhus eller läkare.
Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent**

Taxeringsnämnd (⇒*Tabell 8.2*) (Diagram 8.5)

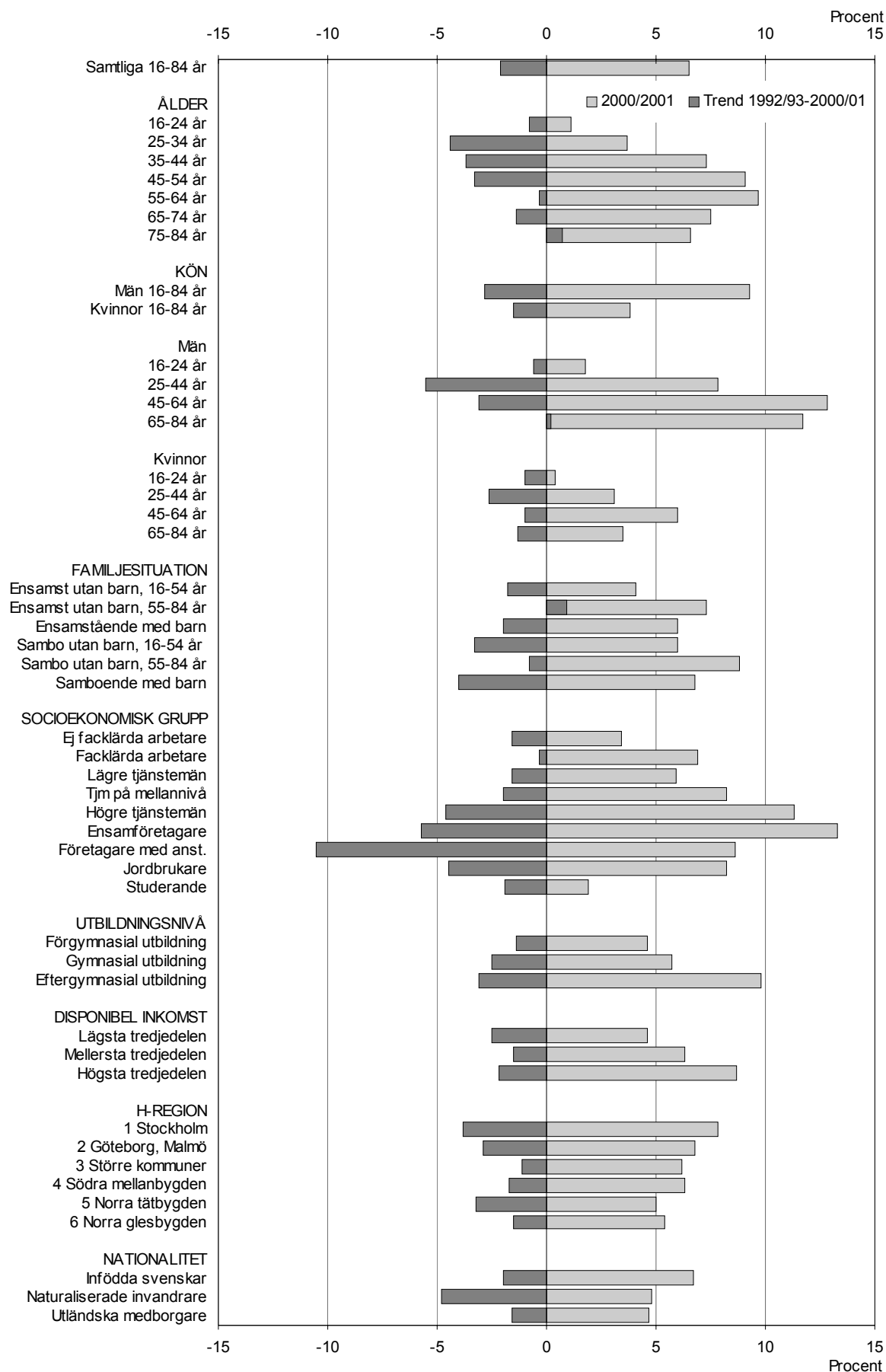
Mellan 6 och 7 procent av befolkningen, cirka 440 000 personer i åldrarna mellan 16 och 84 år, anser sig någon gång ha blivit felaktigt eller orättvist behandlade av någon taxeringsnämnd. Det är en minskning med ett par procentenheter sedan 1992-93. Ungefär 86 procent av de missnöjda har försökt att åtgärda felaktigheten. Inga tydliga skillnader finns mellan könen när det gäller att försöka komma till rätta med upplevda orättvisor. Större skillnader råder emellertid i fråga om upplevt missnöje. Bland män har 9 procent känt sig felaktigt behandlade av någon taxeringsnämnd, jämfört med knappt 4 procent bland kvinnor. Högst andel missnöjda finns i åldersgruppen 45-64 år, bland män nästan 13 procent och bland kvinnor 6 procent.

Bland högre tjänstemän är andelen som anser sig felaktigt eller orättvist behandlade ungefär 11 procent, jämfört med 6 procent bland lägre tjänstemän och 3 procent bland icke facklärd arbetare. Sedan början av 90-talet kan dock en viss utjämning märkas mellan arbetare och tjänstemän. Bland tjänstemän har även en högre andel försökt få rättelse till stånd jämfört med bland arbetare, 91-92 procent resp. 80 procent. Ensamföretagare uppvisar den högsta andelen missnöjda (13 procent). Bland företagare med anställda återfinns den största minskningen sedan 90-talets början, 10-11 procentenheter till totalt närmare 9 procent.

Med ökad utbildning, liksom högre disponibel inkomst, följer en något högre andel som upplevt felaktig behandling av någon taxeringsnämnd. Bland personer med högskole- eller universitetsutbildning är andelen som upplevt sig felaktigt eller orättvist behandlade närmare 10 procent. Bland personer med enbart förgymnasial utbildning och gymnasial utbildning är andelen 4-5 resp. närmare 6 procent. Samma mönster finns sett till disponibel inkomst. När det gäller att försöka åtgärda upplevda orättvisor är andelen 89 procent bland personer med eftergymnasial utbildning, 87 procent bland dem med gymnasial utbildning och 78 procent bland dem med enbart förgymnasial utbildning. Ungefär samma nivåer finns också här beträffande disponibel inkomst.

En jämförelse mellan olika regioner visar på små variationer, andelen missnöjda förefaller dock vara något högre i storstadsregionerna än i de glesare befolkade regionerna. En redovisning efter nationalitet visar också på små skillnader mellan grupperna. Infödda svenskar tycks, jämfört med invandrargrupperna, dock i något högre grad ha upplevt orättvis behandling.

Diagram 8.5 Har någon gång blivit orättvist behandlad av taxeringsnämnd. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

Polismyndighet eller domstol (\Rightarrow Tabell 8.2) (Diagram 8.6)

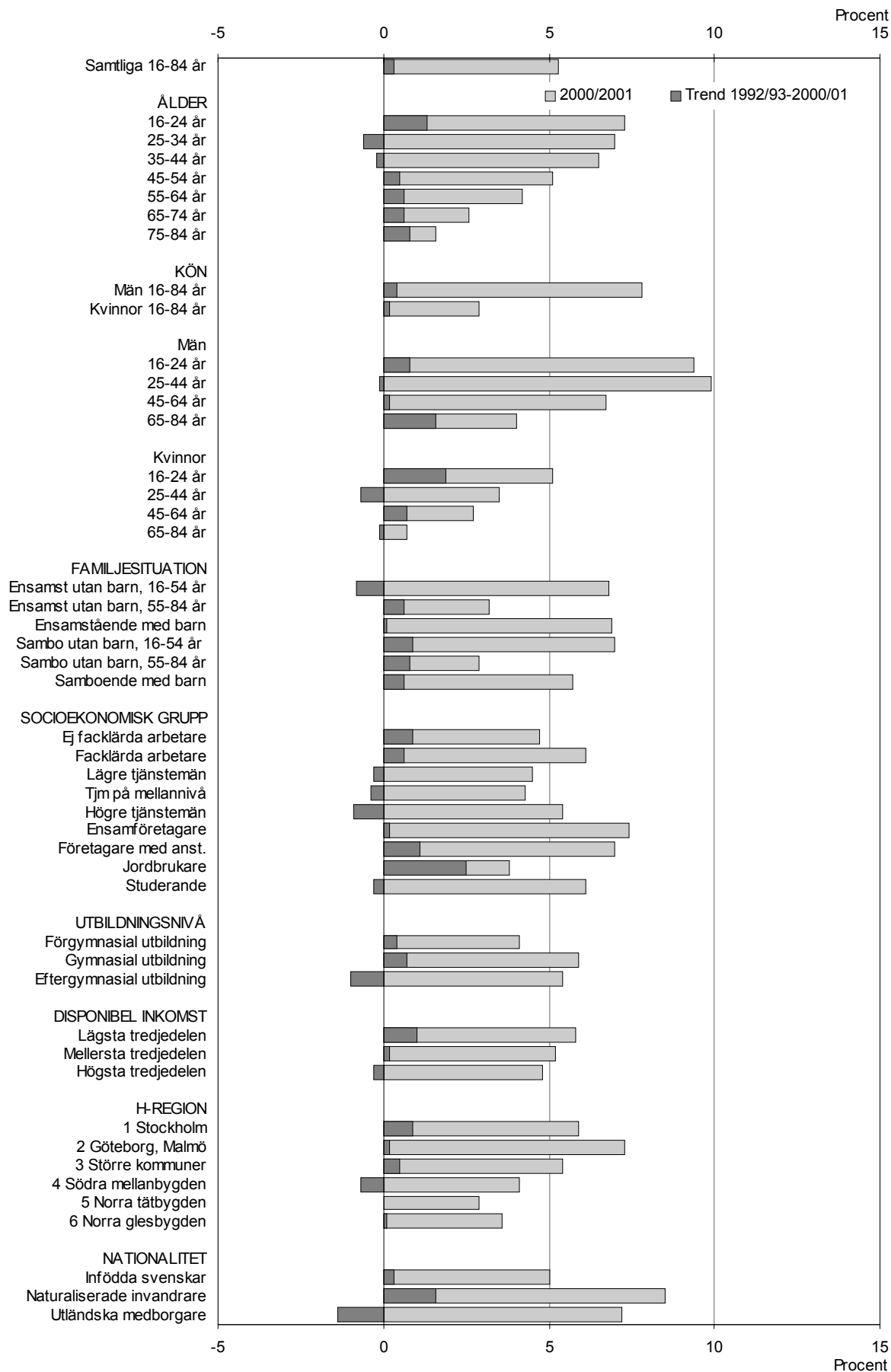
Totalt omkring 360 000 personer, 5 procent av befolkningen i åldrarna 16 till 84 år, tycker sig ha blivit felaktigt eller orättvist behandlade av någon polismyndighet eller domstol. Av dessa har mellan 62 och 63 procent, ungefär 225 000 personer, försökt göra något för att komma till rätta med problemet.

Liksom för taxeringsnämnd anser män i högre grad än kvinnor att man blivit felaktigt eller orättvist behandlade, närmare 8 procent resp. 3 procent. Andelen som sökt göra något åt upplevda orättvisor är emellertid ungefär lika stor bland män och kvinnor. Andelen ”orättvist behandlade” krymper med stigande ålder. Bland 16-24-åringarna är 7 procent missnöjda i detta avseende. Av dessa har emellertid endast mellan 44 och 45 procent försökt få ändring till stånd. Bland 75-84-åringarna har mellan 1 och 2 procent någon gång känt sig orättvist behandlade.

Vid en redovisning efter olika socioekonomiska grupper, utbildningsnivåer samt disponibel inkomst är skillnaderna relativt små och osystematiska. Den regionala indelningen visar en tendens till ett mer utbrett missnöje i de mer tätbefolkade regionerna i landet.

Vid kontakter med polismyndighet eller domstol förefaller invandrargrupperna, i jämförelse med de infödda svenskarna, i något större utsträckning känt sig felaktigt behandlade. Den högsta andelen påträffas här bland männen i invandrargrupperna, närmare 11 procent bland utländska medborgare och 13 procent bland naturaliserade invandrare.

Diagram 8.6 Har någon gång blivit orättvist behandlad av polis eller domstol. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

Andra myndigheter (⇒Tabell 8.3) (Diagram 8.7)

Andra myndigheter exemplifieras i ULF-undersökningen med ”t.ex. socialnämnd, arbetsförmedling, byggnadsnämnd, gatunämnd, etc.”.

9 procent, cirka 620 000 personer, anser sig ha blivit felaktigt eller orättvist behandlade av någon ”annan” myndighet. Av dessa har 80 procent, ungefär 500 000 personer, försökt att åtgärda orättvisan.

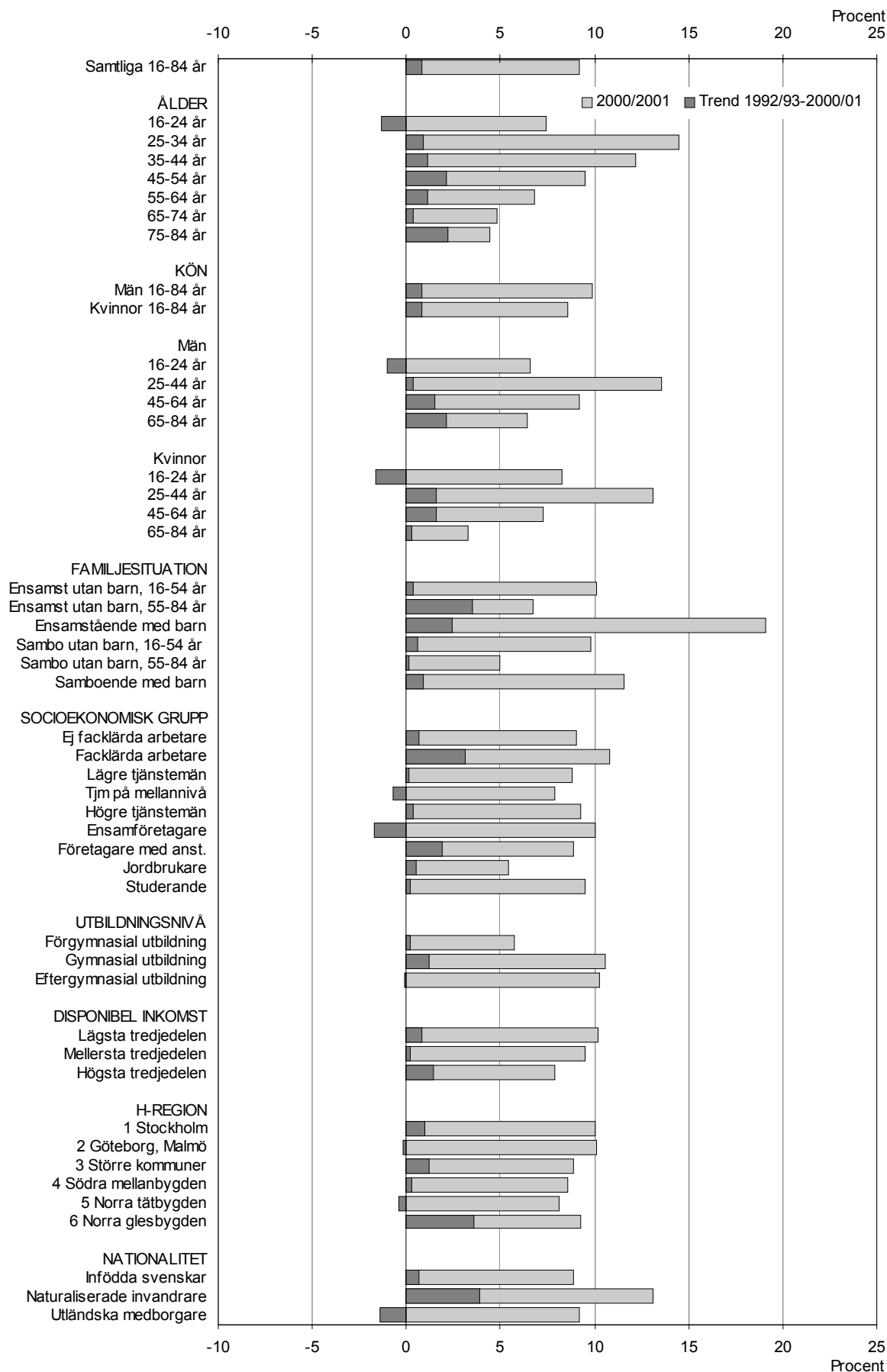
Skillnaderna mellan könen är små beträffande upplevt missnöje och näst intill obefintliga när det gäller att försökt åtgärda upplevda orättvisor. Den högsta andelen missnöjda finns bland 25-44-åringarna (13-14 procent). Mest aktiva när det gäller att söka rättelse till stånd är 35-54-åringarna (85-86 procent). Indelning i olika familjetyper visar att ensamstående föräldrar har den klart högsta andelen missnöjda (19 procent).

En jämförelse mellan arbetare och tjänstemän visar på små skillnader vad gäller upplevt missnöje. Tjänstemän är emellertid överlag något aktivare än arbetare när det gäller att försöka få rättelse till stånd.

En redovisning efter utbildningsnivå visar att andelen ”orättvist behandlade” är något högre bland personer med gymnasial utbildning och eftergymnasial utbildning (mellan 10 och 11 procent), jämfört med bland personer med enbart förgymnasial utbildning (6 procent). Mellan olika inkomstnivåer förefaller mönstret vara det motsatta, andelen missnöjda tycks nämligen här öka från 8 procent bland höginkomsttagare till 10 procent bland låginkomsttagare. Fler höginkomsttagare än låginkomsttagare har emellertid försökt få ändring till stånd, 86 procent jämfört med 75 procent. Bland personer med eftergymnasial utbildning har 85 procent försökt åtgärda upplevda orättvisor, en andel som krymper till 77-78 procent bland personer med gymnasial utbildning och personer med förgymnasial utbildning.

Vid en redovisning efter nationalitet utmärker sig de naturaliserade invandrarna – 13 procent av dessa har någon gång upplevt sig felaktigt behandlade av någon ”annan” myndighet. Motsvarande andel bland infödda svenskar och utländska medborgare är ungefär 9 procent. Aktivast när det gäller att söka rättelse till stånd är dock infödda svenskar, närmare 82 procent. Bland naturaliserade invandrare har 72-73 procent sökt åtgärda felaktigheten och bland utländska medborgare är andelen 66 procent.

Diagram 8.7 Har någon gång blivit orättvist behandlad av "annan" myndighet. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

Försäkringsbolag (\Rightarrow Tabell 8.3) (Diagram 8.8)

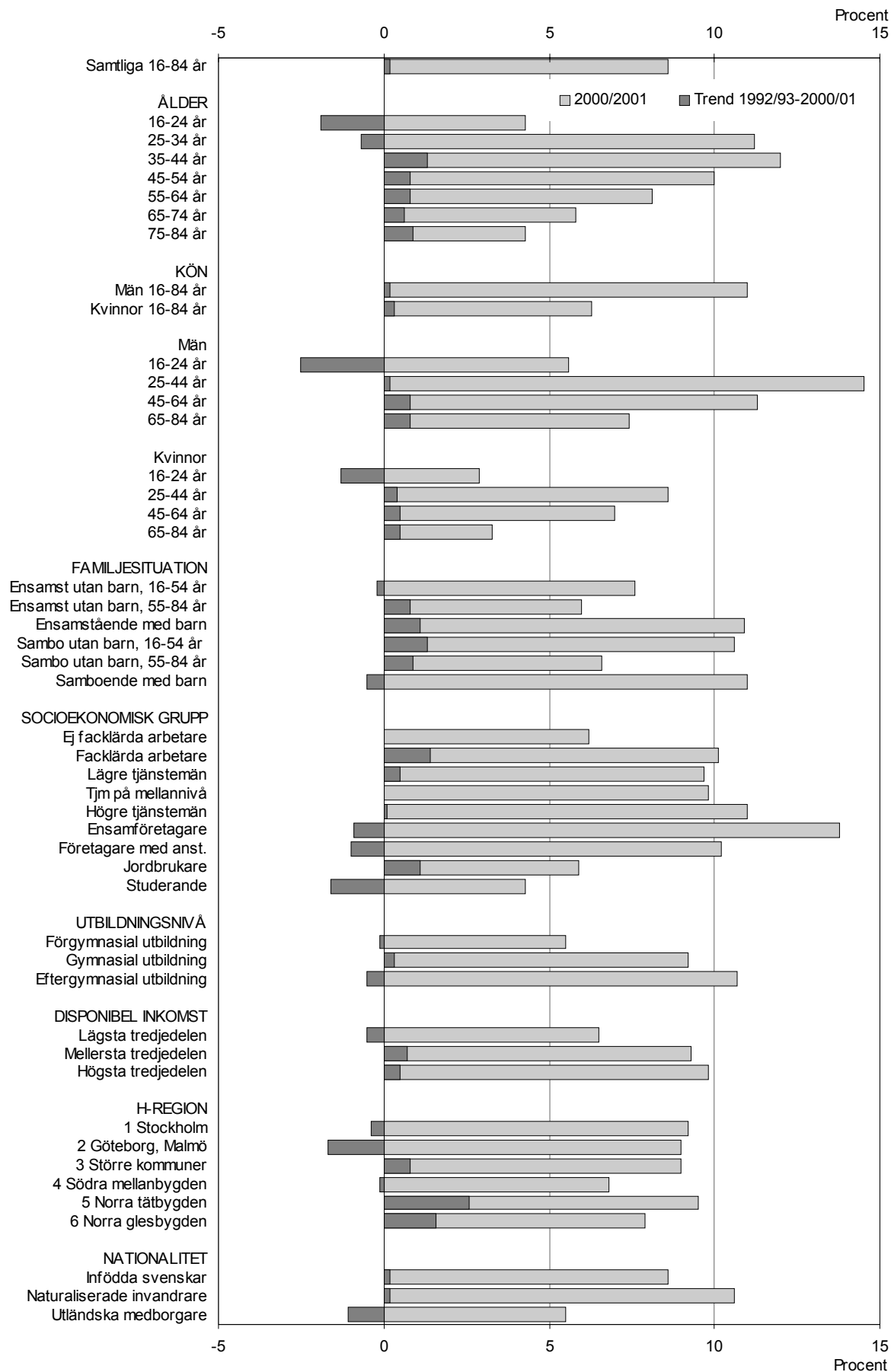
Mellan 8 och 9 procent av befolkningen, cirka 580 000 personer i åldrarna mellan 16 och 84 år, har någon gång upplevt problem med något försäkringsbolag. Av de som känt sig felaktigt behandlade har närmare 88 procent, ungefär 510 000 personer, sökt få rättelse till stånd.

Nästan dubbelt så hög andel bland män som bland kvinnor anser sig ha blivit orättfärdigt behandlade av något försäkringsbolag, 11 resp. 6 procent. Mest missnöjda är män i 25-44-års åldern (14-15 procent). Lägst andel missnöjda återfinns bland de yngsta och de äldsta. När det gäller att söka få rättelse till stånd verkar andelen också vara något högre bland män än bland kvinnor, 88-89 procent resp. 86 procent.

Bland högre tjänstemän anser sig knappt 11 procent ha blivit felaktigt eller orättvist behandlade, jämfört med närmare 10 procent bland lägre tjänstemän och 6 procent bland icke facklärd arbetare. Bland ensamföretagare återfinns den högsta andelen missnöjda, närmare 14 procent. När det gäller att försöka åtgärda problem är andelen drygt 90 procent bland högre tjänstemän, mot drygt 85 procent bland lägre tjänstemän och 83 procent bland icke facklärd arbetare. Vid en jämförelse mellan olika utbildningsnivåer framkommer att närmare 11 procent bland personer med högskole- eller universitetsutbildning har upplevt sig missnöjda någon gång, jämfört med 9 procent bland personer med gymnasial utbildning och 5-6 procent bland personer med förgymnasial utbildning. Vid en redovisning mellan olika inkomstgrupper framkommer att knappt 10 procent bland höginkomsttagare känt sig felaktigt behandlade, jämfört med mellan 6 och 7 procent bland låginkomsttagare.

Mellan 5 och 6 procent av de utländska medborgarna har någon gång upplevt sig blivit felaktigt behandlade av något försäkringsbolag. Motsvarande andel bland naturaliserade invandrare är 10-11 procent och bland infödda svenskar närmare 9 procent. Infödda svenskar förefaller vara aktivast när det gäller att söka få rättelse till stånd, 88 procent. Andelen som på något sätt agerat avtar därefter till drygt 85 procent bland naturaliserade invandrare och till 74 procent bland utländska medborgare.

Diagram 8.8 Har någon gång blivit orättvist behandlad av försäkringsbolag. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

Arbetsgivare eller någon chef på arbetsplatsen (⇒Tabell 8.3) (Diagram 8.9)

Ungefär 15 procent av befolkningen, vilket motsvarar cirka 1 025 000 personer i åldrarna mellan 16 och 84 år, anser sig ha blivit orättvist behandlade av sin arbetsgivare eller någon annan chef på arbetsplatsen. Sedan 1992-93 har en ökning skett med ett par procentenheter. Närmare 88 procent av de missnöjda, omkring 860 000 personer, har någon gång sökt få rättelse till stånd.

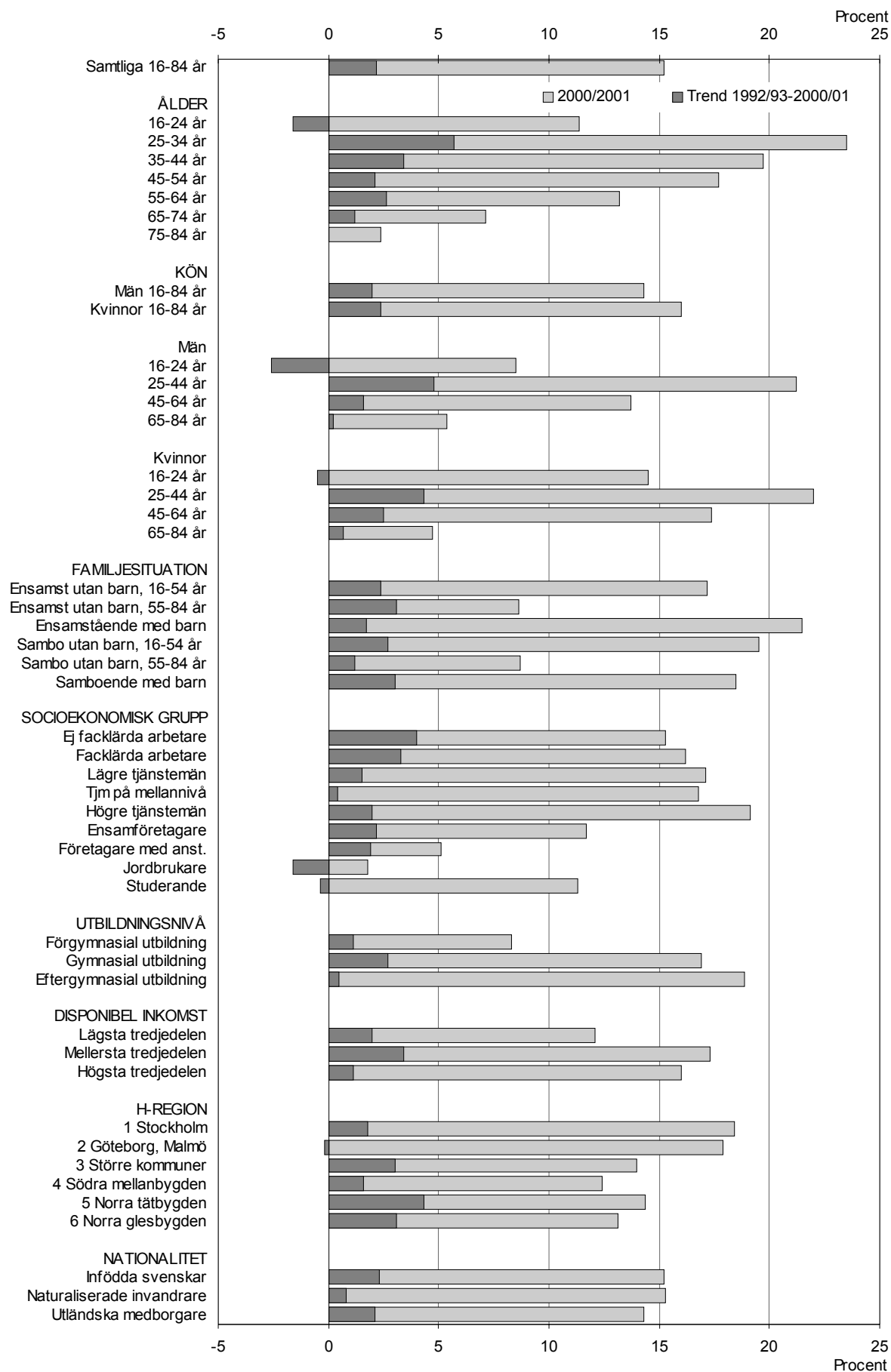
Skillnaderna är små mellan könen, men varierar med ålder. Bland yngre kvinnor (16-24-åringarna) är andelen missnöjda 14-15 procent. Motsvarande andel bland män i samma åldersgrupp är 8-9 procent. Totalt sett återfinns den högsta andelen missnöjda i åldersgruppen 25-34 år (23-24 procent). I denna åldersgrupp har upplevelsen av felaktig behandling också ökat med närmare 6 procentenheter sedan 1992-93. Ingen skillnad råder mellan könen när det gäller att försöka åtgärda upplevda orättvisor. Mellan 87 och 89 procent av de "orättvist behandlade" 35-54-åringarna har någon gång sökt få rättelse till stånd, vilket är den högsta andelen sett till olika åldersgrupper. Vid indelning efter familjesituation utmärker sig ensamstående kvinnor med barn med en hög andel "orättvist behandlade" (24 procent).

Vid redovisning efter utbildningsnivå framkommer tydliga skillnader. Bland personer med högskole- eller universitetsutbildning har 19 procent upplevt sig felaktigt eller orättvist behandlade, andelen minskar därefter till 17 procent bland personer med gymnasial utbildning och endast 8 procent bland personer med förgymnasial utbildning. Mellan arbetare och tjänstemän är variationerna mindre, bland de högre tjänstemännen anser sig 19 procent ha blivit felaktigt behandlade, jämfört med 15 procent bland de icke facklärdas arbetarna.

I storstadsregionerna (Stockholm, Göteborg och Malmö) förefaller fler ha känt sig orättvist behandlade av arbetsgivare eller annan chef på arbetsplatsen, jämfört med i glesare befolkade regioner. Andelen ökar från 13 procent missnöjda i norra glesbygden till drygt 18 procent i Stockholmsområdet.

Knappt några skillnader finns sett till nationalitet när det gäller upplevt missnöje. Infödda svenskar uppvisar emellertid också här en högre andel som försökt åtgärda upplevda problem, drygt 84 procent. Motsvarande andel bland naturaliserade invandrare och utländska medborgare är 75-76 procent.

Diagram 8.9 Har någon gång blivit orättvist behandlad av arbetsgivare eller någon chef på arbetsplatsen. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

Reparationsverkstad (⇒Tabell 8.3) (Diagram 8.10)

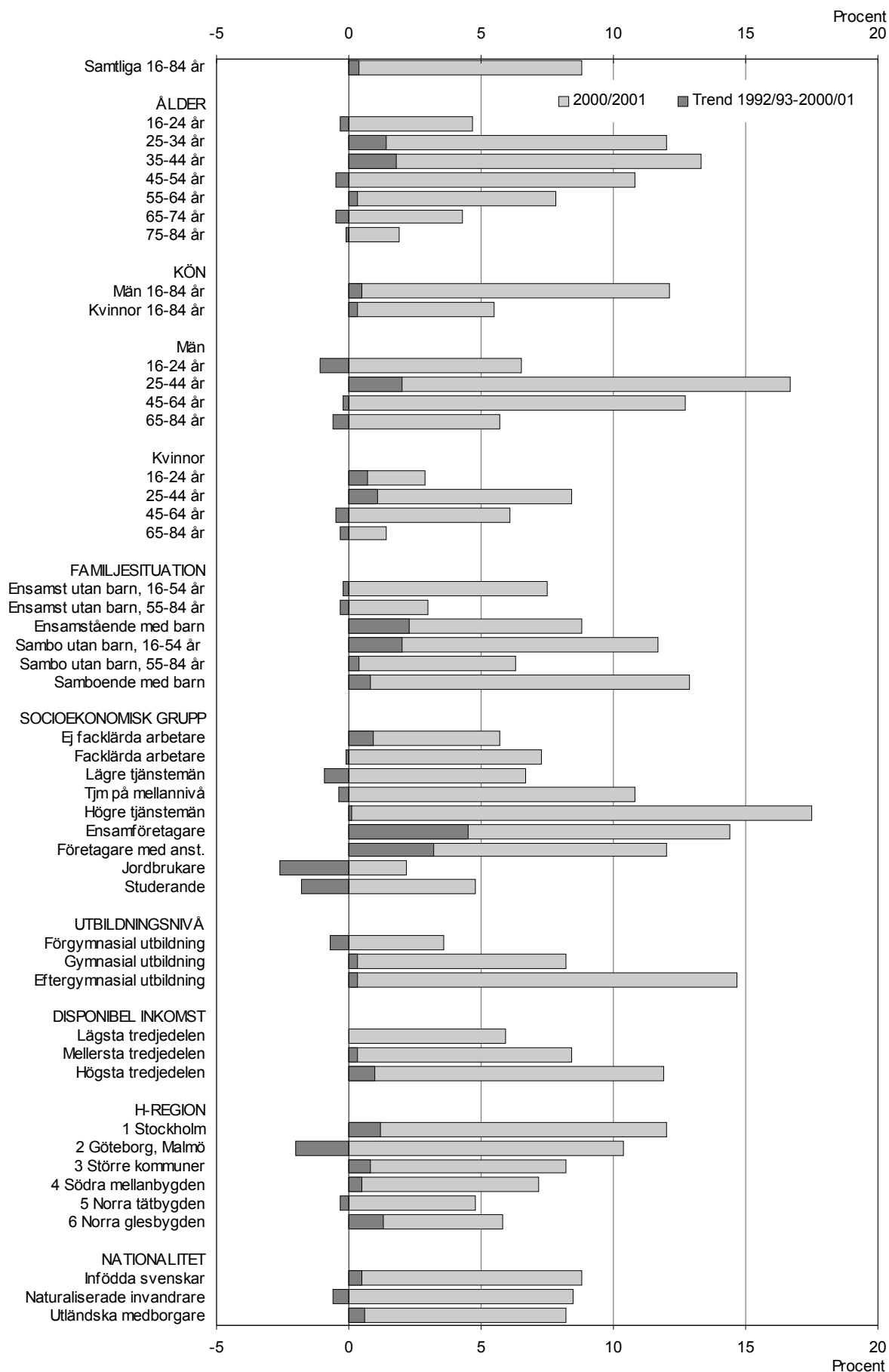
Ungefär 595 000 personer, närmare 9 procent av alla 16-84-åringar, har någon gång känt sig felaktigt behandlade av någon reparationsverkstad. 86 procent av dessa, 510 000 personer, har någon gång försökt göra någonting åt det.

Mer än dubbelt så hög andel bland män som bland kvinnor har känt sig felaktigt behandlade av reparationsverkstäder, 12 resp. 5-6 procent. En något större andel män än kvinnor tycks också ha försökt åtgärda upplevda orättvisor, 87 resp. 83-84 procent.

Stora skillnader återfinns vid en jämförelse mellan olika socioekonomiska grupper. Bland de högre tjänstemännen anser mellan 17 och 18 procent att man vid åtminstone något tillfälle blivit felaktigt behandlade av någon reparationsverkstad. Bland lägre tjänstemän är andelen närmare 7 procent och bland icke facklärd arbetare knappt 6 procent. När det gäller att försöka åtgärda felaktig behandling är skillnaderna mellan grupperna små. 88 procent av de högre tjänstemännen har försökt få rättelse till stånd, jämfört med drygt 89 procent bland lägre tjänstemän och 85 procent bland icke facklärd arbetare. När det gäller upplevt missnöje är också skillnaderna tydliga då man ser till utbildningsnivå. Andelen ”orättvist behandlade” är fem gånger så hög bland personer med eftergymnasial utbildning som bland personer med förgymnasial utbildning. Skillnaderna mellan grupperna är emellertid små då man ser till att försöka åtgärda upplevda brister. Bland personer med hög disponibel inkomst har dubbelt så många upplevt sig felaktigt behandlade av någon reparationsverkstad jämfört med bland personer med låg inkomst, 12 resp. 6 procent. Inga tydliga skillnader återfinns vid indelning efter nationalitet.

Även för reparationsverkstäder tycks missnöjesandelen vara högre i storstadsregionerna jämfört med i övriga delar av Sverige. I Stockholmsområdet återfinns den högsta andelen missnöjda (12 procent) och i norra tätbygden den lägsta andelen (knappt 5 procent).

**Diagram 8.10 Har någon gång blivit orättvist behandlade av reparationsverkstad.
Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Personer 16-84 år. Procent**

Varuhus eller butik (⇒Tabell 8.4) (Diagram 8.11)

10 procent av befolkningen, vilket motsvarar cirka 670 000 personer i åldrarna mellan 16 och 84 år, anser sig ha blivit orättvist behandlade av varuhus eller butiker. Sedan 1992-93 är det en ökning med närmare 3 procentenheter. 82 procent av de ”orättvist behandlade”, cirka 550 000 personer, har någon gång sökt få rättelse till stånd.

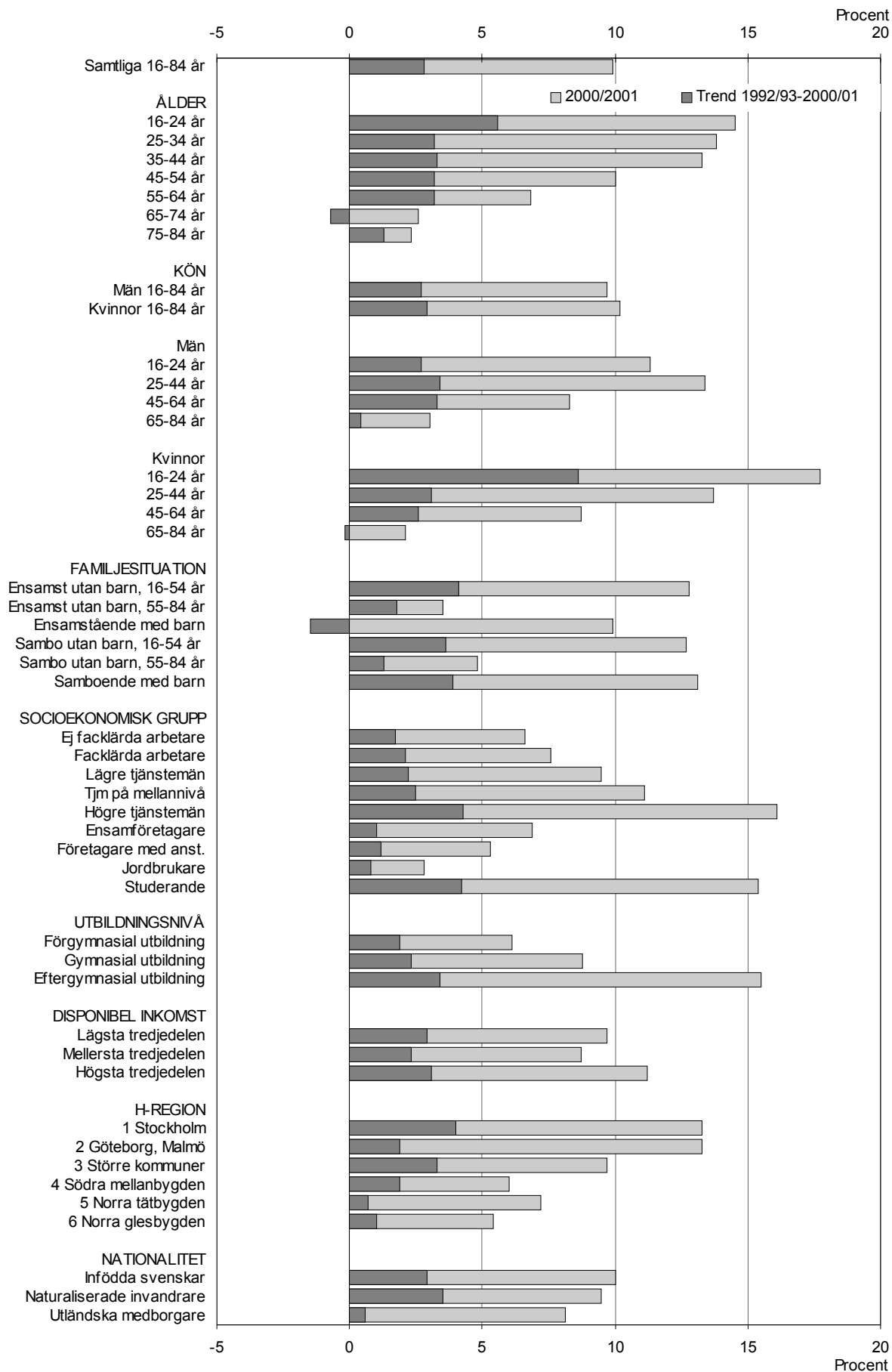
Knappt några skillnader finns mellan män och kvinnor när det gäller upplevt missnöje. Sett till ålder och kön utmärker sig emellertid de yngsta kvinnorna (16-24-åringarna) med en hög andel ”orättvist behandlade” (närmare 18 procent), vilket samtidigt är en ökning med drygt 8 procentenheter sedan 90-talets början. Andelen missnöjda avtar med stigande ålder. En något större andel män än kvinnor har sökt åtgärda upplevda orättvisor, närmare 85 procent resp. 80 procent. Bland 45-64-åringarna återfinns de mest aktiva, mellan 90 och 92 procent av dessa har försökt att få rättelse till stånd. I denna grupp har också en ökning skett med 13-14 procentenheter sedan 1992-93. Minst aktiva när det gäller att söka åtgärda felaktigheter är 16-24-åringarna (60 procent).

Även beträffande kontakter med varuhus eller butiker tycks högre tjänstemän oftare känt sig felaktigt behandlade. Bland dessa har 16 procent upplevt sig orättvist behandlade, jämfört med mellan 9 och 10 procent bland lägre tjänstemän och närmare 7 procent bland icke facklärd arbetare. Högre tjänstemän har också i högre grad försökt få rättelse till stånd – sedan början av 90-talet har andelen dessutom ökat med 14 procentenheter till totalt drygt 92 procent. Bland jordbrukare är andelen missnöjda lägst, endast knappt 3 procent har känt sig felaktigt behandlade av varuhus eller butiker. Bland studerande är andelen missnöjda drygt 15 procent, vilket är en ökning med 4 procentenheter under 90-talet.

Personer med eftergymnasial utbildning har i högre grad känt sig felaktigt eller orättvist behandlade av något varuhus eller någon butik, 15-16 procent jämfört med knappt 9 procent bland personer med gymnasial utbildning och 6 procent bland personer med förgymnasial utbildning. Inga större skillnader återfinns mellan olika inkomstgrupper när det gäller upplevt missnöje. Bland personer med hög inkomst har dock fler försökt få rättelse till stånd jämfört bland personer med låg inkomst, 91 resp. 72-73 procent.

Även för varuhus och butiker är andelen missnöjda högre i storstadsregionerna än i glesare befolkade regioner. Andelen ökar från drygt 5 procent missnöjda i norra glesbygden till 13 procent i Stockholmsområdet. En redovisning efter nationalitet visar på små skillnader mellan grupperna, både vad gäller upplevt missnöje samt försök till att åtgärda upplevda orättvisor.

Diagram 8.11 Har någon gång blivit orättvist behandlad av varuhus eller butik. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Personer 16-84 år. Procent

Postorderfirma (\Rightarrow Tabell 8.4) (Diagram 8.12)

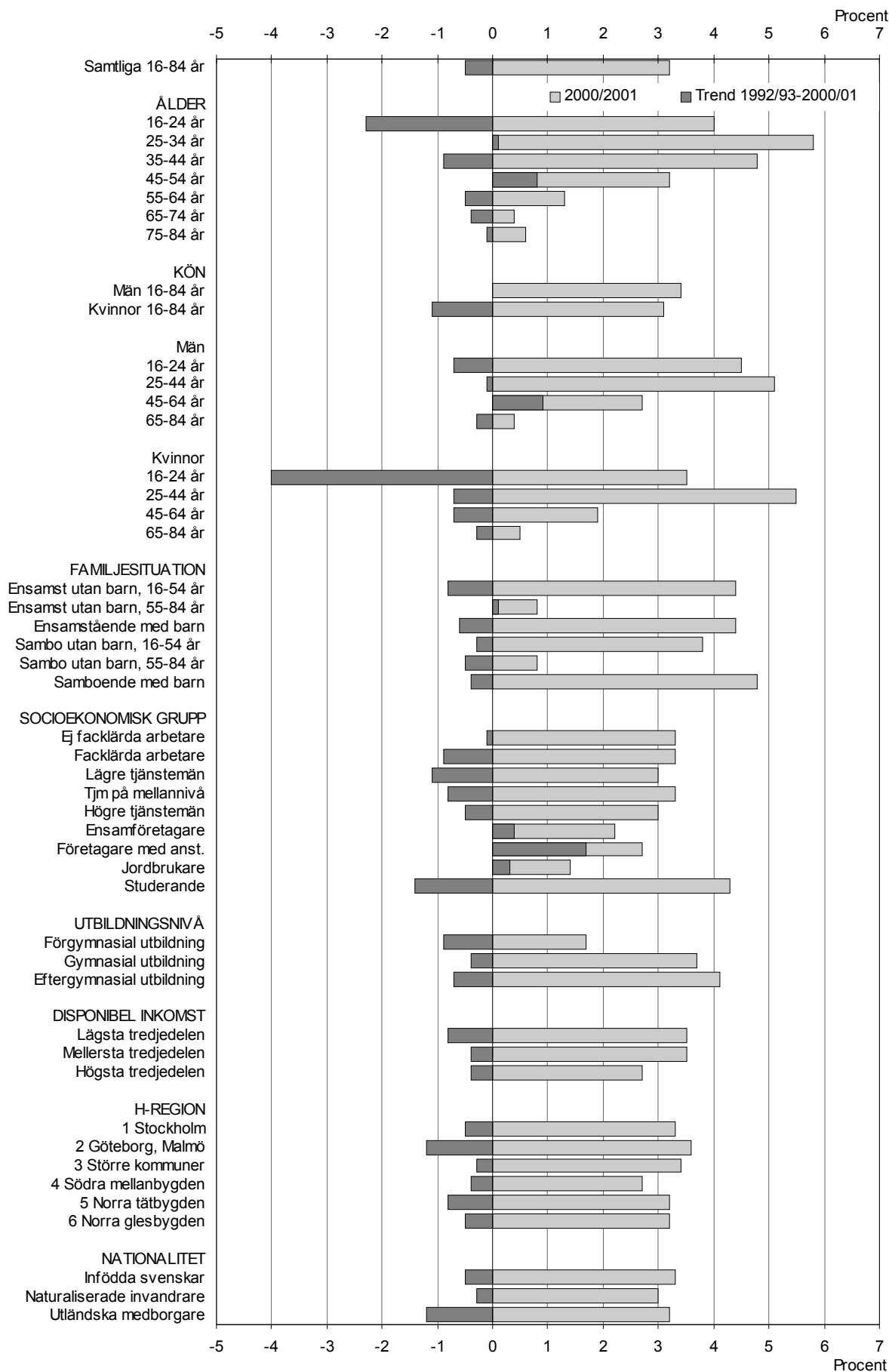
Ungefär 3 procent av befolkningen, cirka 215 000 personer i åldrarna mellan 16 och 84 år, har någon gång upplevt sig felaktigt behandlade av någon postorderfirma. Närmare 87 procent, omkring 190 000 personer, av de missnöjda har sökt få rättelse till stånd.

Inga tydliga skillnader finns mellan könen när det gäller upplevelsen av felaktig behandling från postorderfirmor. Knappt några skillnader finns heller när det gäller att försöka få rättelse till stånd. Mest orättvisor har 25-34-åringarna upplevt (närmare 6 procent). Andelen minskar därefter successivt med ålder. Den största nedgången sedan 90-talets början vad gäller upplevt missnöje återfinns bland kvinnor 16-24 år, 4 procentenheter till 3-4 procent.

Knappt några skillnader återfinns mellan arbetare och tjänstemän. Inga större skillnader framkommer heller vid redovisning efter disponibel inkomst, region samt nationalitet.

En jämförelse efter utbildningsbakgrund visar emellertid på vissa skillnader mellan personer med enbart förgymnasial utbildning och personer med gymnasial- eller eftergymnasial utbildning, andelen ”felaktigt behandlade” varierar här från knappt 2 procent till 4 procent.

Diagram 8.12 Har någon gång blivit orättvist behandlad av postorderfirma. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93–2000-01. Personer 16-84 år. Procent

Förmåga att överklaga (⇒Tabell 8.5) (Diagram 8.13–8.14)

Som tidigare nämnts anser hälften av Sveriges befolkning i åldrarna 16-84 år att man någon gång har blivit felaktigt eller orättvist behandlade av någon myndighet, institution eller något företag. Bland dessa har ungefär 85 procent, uppgett att man någon gång försökt göra något åt det.

I ULF-undersökningen finns några sammanhängande frågor för att utröna hur många som vid behov skulle kunna författa en skrivelse och överklaga ett beslut av en myndighet samt hur många som skulle vara helt utelämnade. På den första frågan ”*Skulle du själv kunna författa en skrivelse och överklaga ett beslut av en myndighet?*” svarade närmare 70 procent av befolkningen, ungefär 4 720 000 personer, ”ja”. Det är en ökning med nästan 3 procentenheter sedan mätningen 1992-93. Till dem som svarade ”nej” ställdes frågan ”*Känner du någon som du vet att du skulle kunna få hjälp av i ett sådant fall?*”. Sammanlagt 25 procent svarade ”ja”. Till de kvarvarande 5 procenten, med nekande svar på de två första frågorna, ställdes slutligen frågan ”*Vet du vart man kan vända sig för att få hjälp i sådana situationer?*” Ungefär 2 procent svarade ”ja”.

Allt som allt anser 97 procent av befolkningen, cirka 6 555 000 personer, att man, vid behov, på något sätt skulle klara av att skriftligen överklaga ett beslut av en myndighet. Resterande 3 procent, ungefär 200 000 personer, anser sig helt sakna denna möjlighet.

Skillnader finns mellan könen och mellan olika åldersgrupper när det gäller förmåga att överklaga. En större andel män än kvinnor anser sig på egen hand klara av ett överklagande, 72 procent jämfört med 67-68 procent. En större andel kvinnor än män känner däremot någon som, vid behov, kan hjälpa till med ett överklagande, 27 resp. 23 procent. Skillnaderna är små mellan könen beträffande andelen helt utelämnade. När det gäller förmåga att själv klara av att överklaga ett myndighetsbeslut återfinns den lägsta andelen bland de yngsta och de äldsta. I dessa grupper finns också den högsta andelen helt utelämnade. Bland äldre kvinnor (65-84-åringar) återfinns den högsta andelen helt utelämnade, närmare 5 procent. I denna grupp anser endast 48 procent att man på egen hand klarar av att genomföra ett överklagande. 45 procent har emellertid uppgett att man känner någon som kan hjälpa till med ett överklagande. I denna grupp har dock en positiv utveckling skett sedan 90-talets början, 8-9 procentenheter fler kvinnor anser att man klarar av ett överklagande på egen hand och mellan 3 och 4 procentenheter färre upplever sig vara helt utelämnade.

En indelning efter familjesituation visar att ensamstående överlag känner sig något mer utelämnade än samboende när det gäller förmåga att överklaga myndighetsbeslut.

Stora skillnader återfinns vid redovisning efter socioekonomisk tillhörighet och utbildningsbakgrund. Bland högre tjänstemän är andelen som anser sig på egen hand klara av ett överklagande närmare 94 procent, jämfört med 77 procent bland lägre tjänstemän och 50 procent bland icke facklärda arbetare. Bland samtliga arbetare har 5 procent uppgett att man känner sig helt utelämnade, jämfört med bara 1 procent bland samtliga tjänstemän. Bland jordbrukare har andelen som själv kan klara ett överklagande ökat med 11 procentenheter till 49 procent jämfört med 1992-93. Bland företagare med anställda återfinns också en förhållandevis stor ökning, 7 procentenheter till 77 procent. Sett till utbildningsnivå krymper andelen som själv anser

sig kunna författa en skrivelse från 91 procent bland personer med högskole- och universitetsutbildning till knappt 47 procent bland personer med enbart förgymnasial utbildning. Andelen utelämnade stiger samtidigt från 0,5 procent bland personer med eftergymnasial utbildning till 6 procent bland personer med förgymnasial utbildning. Liknande skillnader återfinns då man ser till disponibel inkomst. Bland personer med en hög disponibel inkomst anser sig mellan 81 och 82 procent på egen hand klara av att genomföra ett skriftligt överklagande, jämfört med 58 procent bland låginkomsttagare.

Den regionala redovisningen visar att man i större utsträckning anser sig kunna överklaga ett myndighetsbeslut på egen hand i storstadsregionerna, jämfört med i glesare befolkade delar av landet. Sett till nationalitet uppger en högre andel bland infödda svenskar, jämfört med bland naturaliserade invandrare och utländska medborgare, att man själv klarar ett överklagande. Sedan 90-talets början kan dock en positiv utveckling märkas bland de utländska medborgarna, andelen som uppger att man på egen hand kan överklaga ett myndighetsbeslut har ökat med närmare 8 procentenheter. Även när det gäller förmåga att överklaga finns stora skillnader mellan könen i invandrargrupperna. Bland kvinnor är andelen helt utelämnade betydligt högre än bland männen.

Diagram 8.13 Kan själv författa en skrivelse och överklaga ett beslut av en myndighet. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Personer 16-84 år. Procent

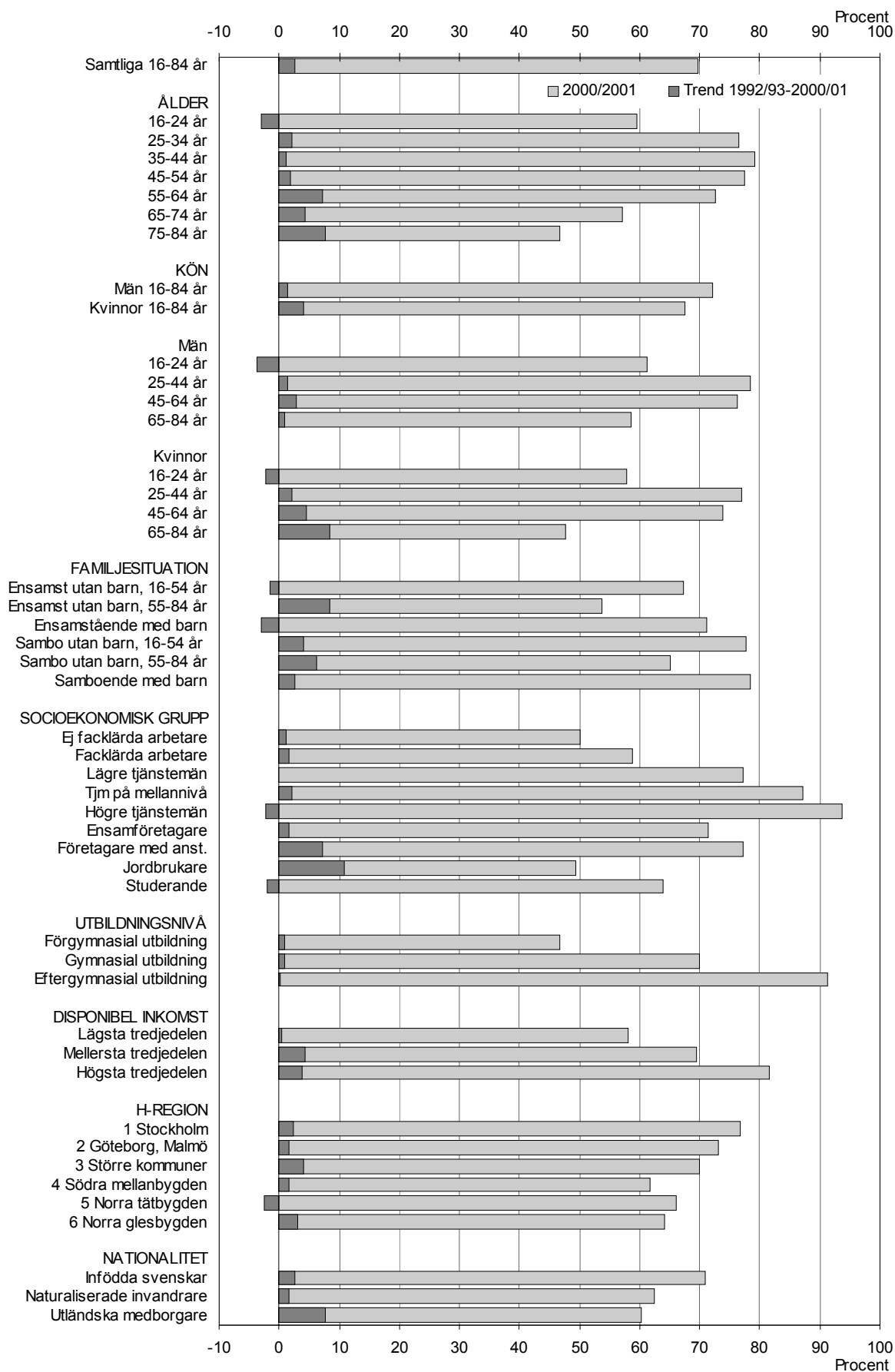
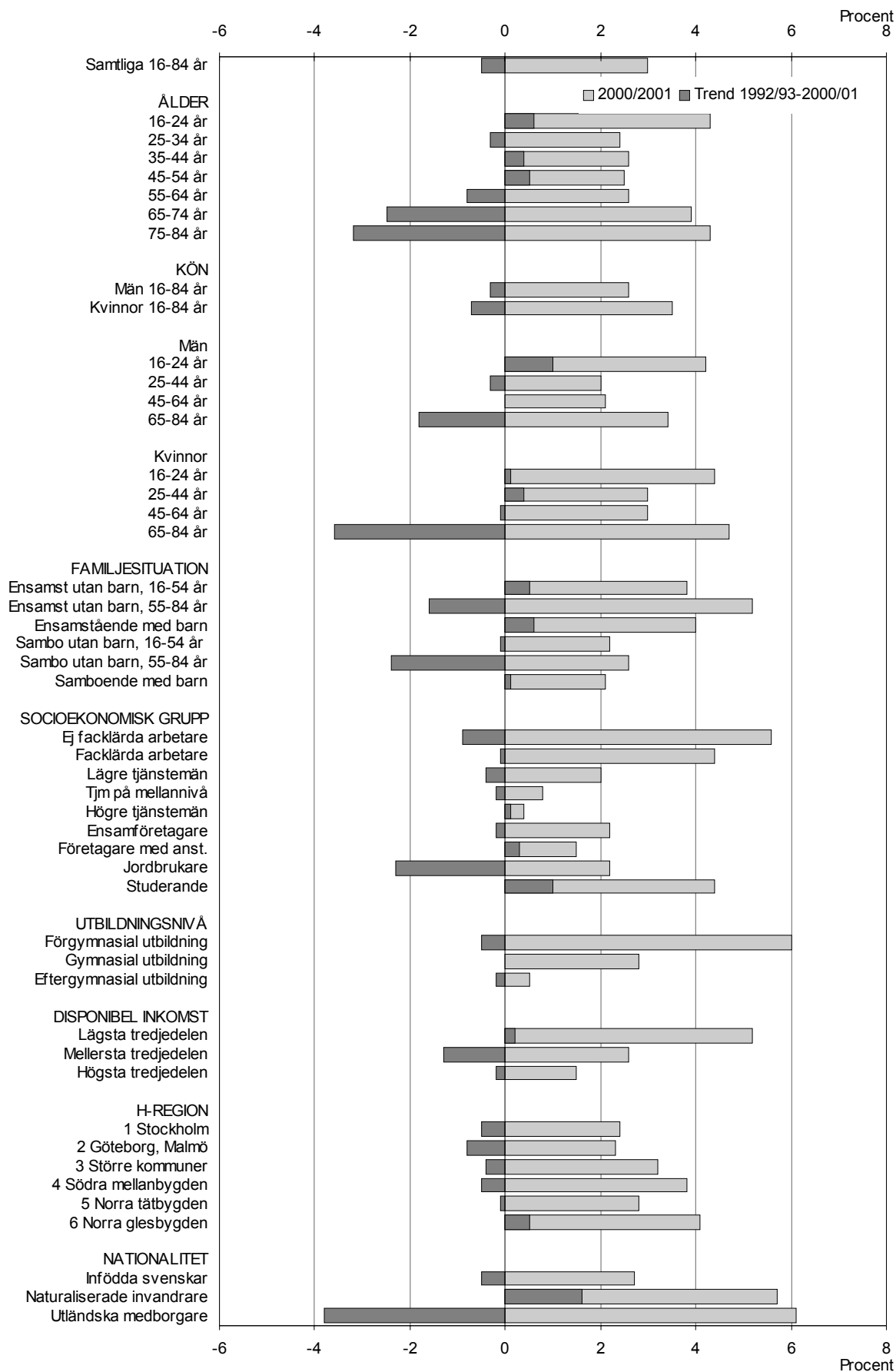

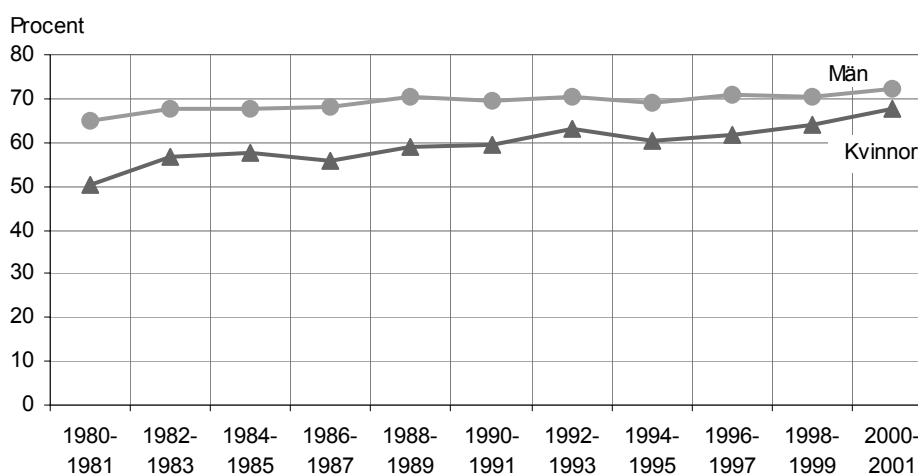
Diagram 8.14 Kan ej själv författa en skrivelse och överklaga ett beslut av en myndighet. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93–2000-01. Personer 16-84 år. Procent

Förmåga att överklaga 1980-81–2000-01

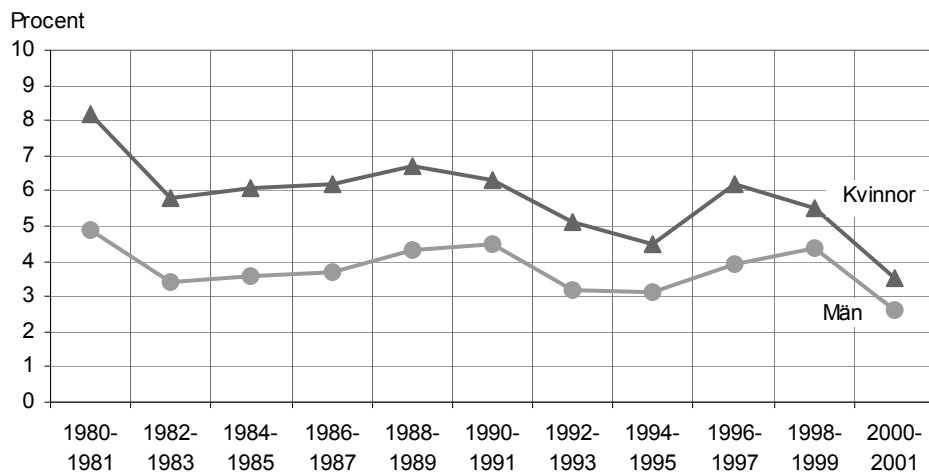
I diagram 8.15.a och b. visas utvecklingen för män och kvinnor i ett längre tidsperspektiv och med årliga värden när det gäller förmågan att överklaga myndighetsbeslut. De båda indikatorerna ”kan själv överklaga ett myndighetsbeslut” samt ”saknar möjlighet att överklaga ett myndighetsbeslut” utgör motpolerna på en skala som också innefattar ”känner någon som skulle kunna hjälpa till” resp. ”vet vart man kan vända sig”. I diagrammen nedan redovisas utvecklingen sedan början av 80-talet för de båda ytterlighetsalternativen ”kan själv författa en skrivelse och överklaga ett myndighetsbeslut” samt ”kan ej själv författa en skrivelse och överklaga ett beslut av en myndighet”.

Diagram 8.15.a Kan själv författa en skrivelse och överklaga ett beslut av en myndighet. Utvecklingen 1980-81–2000-01. Män resp. kvinnor 16-84 år. Procent

Andelen som själv anser sig klara av att genomföra ett överklagande av ett myndighetsbeslut har ökat med 12 procentenheter mellan 1980-81 och 2000-01, från knappt 58 procent till närmare 70 procent. Under hela perioden har andelen som på egen hand kan författa en skrivelse och överklaga ett beslut av en myndighet varit högre bland män än bland kvinnor. Skillnaden mellan könen har emellertid minskat under perioden, vilket beror på en kraftig ökning med 17 procentenheter bland kvinnor. Bland män är ökningen 7 procentenheter.

Diagram 8.15.b Kan ej själv författa en skrivelse och överklaga ett beslut av en myndighet. Utvecklingen 1980-81–2000-01. Män resp. kvinnor 16-84 år. Procent

En positiv utveckling kan också konstateras när det gäller andelen helt utelämnade. Andelen som anser att man helt saknar möjlighet att överklaga ett myndighetsbeslut har minskat med 4 procentenheter, från närmare 7 procent 1980-81 till 3 procent 2000-01. I diagrammet framgår att skillnaderna mellan könen även här har minskat. Den största minskningen har skett bland kvinnor, från 8 procent till 3-4 procent. Bland män är minskningen under perioden cirka 2 procentenheter.

Bilaga 1

Teknisk beskrivning

1 Inledning

I denna bilaga ges en kortfattad beskrivning av undersökningens uppläggning. En mera utförlig redogörelse för tillvägagångssättet finns presenterad i "Teknisk rapport avseende 1990-91 och 1992-93 års undersökningar av levnadsförhållanden", Appendix nr 15 i serien SOS, Levnadsförhållanden, samt aktualiserat i "Supplement till Appendix 15 (Teknisk tilläggsinformation om ULF 1994-99). Dessa finns tillgängliga i form av PDF-dokument att ladda ner från SCB:s hemsida på Internet: www.scb.se. En produktbeskrivning finns också tillgänglig på hemsidan.

2 Kort historik

Utbyggnaden av ULF skedde etappvis. Vid starten hösten 1974 ingick välfärdskomponenterna hälsa, ekonomi, sysselsättning och arbetsmiljö, utbildning samt boende; 1976 tillkom fritid och sociala relationer; 1978 politiska resurser, trygghet och transporter. Fr.o.m. 1979 tillämpas i ULF en indelning i fyra huvudtema som återkommer med viss periodicitet (komponentrotation, se tablå 1 på nästa sida).

I varje ULF-årgång ingår ett antal centrala indikatorer från varje komponent. Några frågor behöver man ställa årligen för att bilda gängse bakgrundsvariabler, t.ex. familjeförhållanden, regionala indelningar och socioekonomisk grupp. Andra frågor ingår för att ge underlag för en kontinuerlig uppföljning av utvecklingen på olika områden.

Åren 1975-1979 tillämpades s.k. hushållsansats, vilket innebar att personer som var gifta eller samboende med de primärt utvalda också ingick i urvalet och intervjuades. Fr.o.m. 1980 tillämpas individansats: endast urvalspersonerna intervjuas. Vid intervjun ställs dock några frågor om eventuell makes/makas/sambos sysselsättning.

Ett prov med panel (en person som tidigare blivit intervjuad, intervjuas på nytt ett antal år senare) som en del av urvalet gjordes under ett kvartal 1983. Sedan 1986 ingår en paneldel regelbundet i undersökningarna.

Urvalen 1975-1979 omfattade personer i åldern 16-74 år. Åren 1980-1987 höjdes den övre åldersgränsen till 84 år och i undersökningen 1988-89 slopades den övre åldersgränsen helt. Från och med 1990 är den övre åldersgränsen åter 84 år.

I tablå 2 i nästa avsnitt redovisas hur urvalsstorlekar och bortfall har varierat under åren.

Tablå 1 Teman och periodicitet inom ULF-undersökningarna.

HUVUDTEMA	Periodicitet				
SOCIALA RELATIONER					
Politiska resurser	1978	1984	1992-93	2000-01	
Trygghet	1978	1984-85	1992-93	2000-01	
Sociala relationer, Familj	1976	1984-85	1992-93	2000-01	
ARBETSLIVET					
Sysselsättning och Arbetsmiljö	1975/77	1979	1986-87	1994-95	2002-03
Ekonomi	1975/77	1979	1986-87	1994-95	2002-03
Utbildning	1975/77	1979	1986-87	1994-95	2002-03
HÄLSA OCH OMSORG	1975/77	1980-81	1988-89	1996-97	2004-05
FYSISK MILJÖ					
Boendeförhållanden	1975	1982-83	1990-91	1998-99	
Transporter	1978	1982-83	1990-91	1998-99	
Fritid	1976	1982-83	1990-91	1998-99	

3 Undersökningsobjekt, population och redovisningsgrupper

Undersökningarna är inriktade på att ta fram statistiska uppgifter för den grupp av personer som fyller 16-84 år (16-74 år vad gäller sysselsättningsförhållanden) under undersökningsåret och stadigvarande är bosatta i Sverige. Stadigvarande bosatt är den som är kyrkobokförd i riket och icke vistas utomlands långvarigt.

Oftast redovisas resultat för olika delgrupper av populationen, s.k. redovisningsgrupper. Redovisningsgrupperna erhålls genom att befolkningen indelas efter sådana bakgrundsvariabler som kön, ålder, hushållstyp eller familjeförhållanden, socioekonomisk grupp, H-region, nationell bakgrund etc. (för en beskrivning av dessa – se bilaga 2).

Datainsamlingen pågår hela året och resultaten är en sorts genomsnitt över året respektive över en tvåårsperiod. I förekommande fall även över längre tidsperioder för de aktuella redovisningsgrupperna. Därför avviker befolkningstotalerna i ULF något från dem som redovisas i befolkningsstatistiken, vilka avser förhållandena vid årsskiftet. Skillnaderna beror på dödlighet samt emigration och immigration och är av begränsad storlek.

I den följande tekniska diskussionen kommer vi att använda den generella benämningen objekt i stället för att i varje särskilt fall tala om individ, hushåll etc.

4 Urvalsförfarande

I undersökningen studeras ett stort antal förhållanden (undersökningsvariabler) för vilka kraven på statistisk precision varierar. Något underlag för bestämning av en exakt urvalsstorlek finns därför inte, utan dimensioneringen av urvalet sker utifrån överväganden om behoven av särredovisning av resultaten i olika redovisningsgrupper. Med redovisningsgrupper menas delgrupper av en population för vilka särskilda resultat tas fram.

Urvalet dras systematiskt efter ålder ur SCB:s register över totalbefolkningen (RTB). Urvalet torde vara likvärdigt med ett obundet systematiskt urval (OSU). Från urvalen avlägsnas de personer som varit med i ULF under de senaste sju åren.

Tablå 2 Urvalsstorlekar och bortfall. Utvecklingen 1975-2000.

	Netto- urval	Antal inter- vjuer	Bortfall i procent		
			Totalt	Däav: Vägrare	Ej an- träffade
1975	14 256	11 582	18,8	17,8	0,6
1976	14 411	11 144	21,0	19,5	1,1
1977	14 494	11 699	19,3	17,6	1,1
1978	12 119	10 307	15,0	13,6	0,8
1979	11 389	9 468	16,9	15,4	1,0
1980	8 418	7 261	13,7	11,3	1,6
1981	8 903	7 703	13,5	10,3	2,1
1982	8 419	7 290	13,4	10,4	2,1
1983	7 952	6 663	16,2	13,2	2,2
1984	8 673	7 211	16,9	13,6	2,2
1985	7 915	6 585	16,8	12,3	2,8
1986	6 171	4 774	22,6	17,7	3,1
1987	8 754	7 052	19,4	14,4	2,9
1988	8 189	6 514	20,5	14,6	3,7
1989	8 552	6 781	20,7	14,5	4,0
1990	7 946	6 191	22,1	16,7	3,5
1991	7 402	5 827	21,3	16,0	4,0
1992	7 481	5 980	20,1	14,8	3,3
1993	7 685	6 190	19,5	13,8	4,1
1994	7 494	6 001	19,9	13,9	4,5
1995	7 475	6 014	19,6	13,2	4,4
1996	7 483	5 891	21,3	14,4	5,0
1997	7 467	5 807	22,2	14,4	5,8
1998	7 472	5 732	23,3	16,3	5,1
1999	7 482	5 734	23,4	15,1	6,1
2000	7 456	5 680	23,9	15,3	6,8
2001	7 469	5 805	22,1	14,6	5,9

5 Över- och undertäckning samt bortfall

Begreppet övertäckning innebär att *urvalsramen* innehåller objekt som ej tillhör populationen. Övertäckningen består av personer som är avlidna eller vistas utomlands långvarigt.

Med undertäckning avses personer som ingår i populationen men ej i urvalsramen och därför saknar urvalssannolikhet. Eventuell undertäckning beror främst på brister i kyrkobokföringen eller på att vissa personer blivit kyrkobokförda först efter det att urvalsramen upprättats.

S.k. *objektbortfall* föreligger när en person som tillhör urvalet och undersökningspopulationen ej medverkar i undersökningen. Dessutom förekommer s.k. partiellt bortfall vilket uppkommer när en person medverkar i undersökningen men ej svarar på alla frågor. Storleken av detta uppgår i regel till högst ett par procent.

I undersökningen förekommer ett mindre antal *indirekta intervjuer*, dvs. intervjuer där uppgifterna om intervjupersonen inhämtas från annan person, som väl känner urvalspersonens förhållanden. Vid sådana intervjuer utgår emellertid vissa frågor som endast kan besvaras av den person som själv berörs. Några arbetstidsfrågor respektive arbetsmiljöfrågor är av den karaktären, vilket innebär att skattningarna i de tabeller där dessa redovisas baseras på något färre intervjuer än övriga tabeller. Skillnaden är dock liten, i åldern 16-64 år har endast 60 indirekta intervjuer genomförts. Vid redovisning av antal intervjuer i tabellerna har därför ingen hänsyn tagits till detta.

6 Estimation och variansberäkning

I undersökningen studeras främst totala antalet objekt (vanligen personer eller hushåll) med en viss egenskap, procenttal samt medelvärden i population och redovisningsgrupper.

Datainsamlingen fördelas över hela kalenderåret. De redovisade resultaten från t.ex. 1999 års undersökning kan därför uppfattas som ett genomsnitt för detta år. Eftersom samma åldersbegränsning gäller för populationen under hela undersökningsåret kommer populationen under året att minska i storlek till följd av dödsfall och emigration. Ett tillskott erhålls genom immigranter som mantalsskriver sig i Sverige. På grund av detta kommer de skattade befolkningstotalerna att skilja sig från dem som gäller vid årets början på ett sätt som beror på samverkan mellan de tre nämnda faktorerna.

Vid *estimation* indelas urvalet i efterstrata. Inom vart och ett av dessa görs enkel *kompensationsvägning* för bortfallet. Systematiska fel uppstår om fördelningarna för olika undersökningsresultat i bortfallet skiljer sig från de fördelningar som skulle erhållas vid OSU från urvalen i respektive efterstratum. För en utförlig beskrivning av urvals- och skattningsförfarandena hänvisas till den tekniska rapporten, Appendix 15.

Den efterstratifiering som görs leder till att den summerade befolkningen enligt ULF kommer att stämma med den totalräknade befolkningsstatistiken för ett antal grupper med avseende på kön, ålder, civilstånd och H-region. Vid skattning av totalt antal personer har vi rekommenderat formeln för OSU, men den ovan nämnda efterstratifieringen leder ofta till att OSU-formeln ger en överskattning av den faktiska variansen. Särskilt påtagligt är detta då den studerade redovisningsgruppen sammanfaller med en enskild uppräkningsklass eller en summa av uppräkningsklasser. I dessa fall blir variansen nära noll.

Exakta variansskattningar har av kostnadsskäl inte genomförts. För att man ändå skall kunna göra uttalanden om det slumpmässiga felet i skattningarna har hjälptabeller över approximativa längden på *halva 95%-iga konfidensintervall* beräknats för skattningar av totaler, procenttal och skillnader mellan procenttal i redovisningsgrupper. Dessa redovisas i tabell 1-3 i slutet av denna bilaga. Där beskrivs även konstruktionen av dessa approximativa intervall.

7 Genomförande

Intervjublanketterna har utarbetats vid SCB i samråd med referensgrupper för de olika välfärdskomponenterna. I varje planeringsomgång görs ett antal provintervjuer för att se hur nya frågor fungerar i fältet och för att få en uppfattning om tidsåtgången.

Datainsamlingen sker huvudsakligen genom besöksintervjuer. Telefonintervjuer görs dels om intervjupersonen uttryckligen begär det (i ett fåtal fall), dels i samband med fältarbetets uppföljningsfas. Huvuddelen av telefonintervjuerna genomförs av en vid SCB centralt placerad telefongrupp.

SCB:s intervjuare erhåller utbildningsmaterial bestående av formulär och instruktioner. Vidare genomförs lokala endagarskurser där intervjuare som tidigare ej arbetat med undersökningen erhåller ytterligare utbildning. Cirka 120 intervjuare deltar för närvarande i fältarbetet varje fältarbetsperiod.

Före intervjun får varje intervjuperson ett kortfattat informationsbrev och en folder där undersökningens innehåll och sekretessföreskrifter presenteras. Den som ingår i panelen får ett något annorlunda brev där det påminns om att han/hon blivit intervjuad en gång tidigare.

Överenskommelse om intervjun träffas i regel per telefon. I vissa fall skickas ett andra brev till personer som vägrat vid intervjuarens första kontakt.

De intervjupersoner som är intresserade av undersökningens resultat får vid intervjun en artikelsamling som grundar sig på ULF-materialet och belyser välfärden ur olika synvinklar.

För uppgifter om fältarbetsresultatet under de olika åren, hänvisas till tablån under punkt 3 ovan.

De inkomna intervjublanketterna avprickas och går direkt till dataregistrering. Därefter sker maskinella kontroller och kodning, upprättning och manuell kodning. Vid behov tas telefonkontakt med intervjupersonerna för komplettering eller korrigeringar.

Utöver intervjudata insamlas också vissa registeruppgifter rörande bl.a. inkomstförhållanden. Se den tekniska rapporten, appendix 15 eller 16 (samma som nr 15 men på engelska).

8 Resultatens tillförlitlighet

För att bedöma säkerheten i undersökningsresultaten måste man ta hänsyn till en rad faktorer som kan medföra fel i resultaten. Med fel menas här att skattningen av en parameters värde skiljer sig från dess sanna värde.

Det totala felet som uppträder i skattningar vid undersökningar av denna typ kan efter orsak grovt indelas i följande feltyper:

- 1 **Övertäckningsfel**, dvs. fel som beror på att objekt som ej tillhör undersökningspopulationen ingår i urvalsramen och kan komma med vid resultatredovisningen.
- 2 **Undertäckningsfel**, dvs. fel som beror på att vissa objekt i undersökningspopulationen saknas i urvalsramen.
- 3 **Bortfallsfel**, dvs. fel som beror på att mätvärde för vissa objekt saknas för en eller flera undersökningsvariabler.
- 4 **Mätfel**, dvs. fel som t.ex. kan bero på att intervjupersonen missuppfattat frågor eller på att intervjuare feltolkat instruktioner eller missuppfattat intervjupersonens svar.
- 5 **Bearbetningsfel**, dvs. fel som kan uppkomma vid det manuella eller maskinella handhavandet av det insamlade materialet.
- 6 **Stickprovfel**, dvs. fel i skattningen som beror på att endast ett stickprov undersöks och vars storlek bestäms av urvalsstorlek, urvalsförfarande och skattningsmetod.

Storleken av det totala felet i en skattning kan diskuteras med hjälp av en *felmodell*. Denna utformas med hänsyn till urvalsförfarande, skattningsformel och felkomponenter. För beräkning av det totala felet krävs kunskaper om de olika felkomponenternas storlek. Den kunskap som finns är dock ofta ej kvantifierbar varför exakta beräkningar av felets storlek sällan kan göras.

Felmodellen kan utformas så att det totala felet i en skattning kan delas upp i ett systematiskt och ett icke-systematiskt fel. De ovan nämnda feltyperna kan bidra både till det systematiska felet och till det icke-systematiska felet.

Det icke-systematiska felet är ett uttryck för den slumpmässiga avvikelser från skattningens förväntade värde och beror främst på stickprovsstorleken. Storleken på det icke-systematiska felet kan uppskattas från undersökningsresultaten. Det anges ofta i form av skattningens standardavvikelse eller som en funktion av denna, t.ex. i form av ett s.k. *konfidensintervall*. Konfidensgraden är ett mått på sannolikheten att man vid den valda proceduren skall erhålla ett intervall som innehåller skattningens förväntade värde.

Ett systematiskt fel föreligger då skattningens förväntade värde skiljer sig från parameterns sanna värde. Anledningen till förekomsten av systematiska fel kan vara estimatorns matematiska egenskaper eller systematiskt felaktiga mätningar. Storleken av de systematiska felet kan ofta endast bli föremål för bedömning. Det bör dock observeras att samma feltyp kan ha olika inverkan på olika estimatorer. Ett bortfall,

även av måttlig storlek, medför en automatisk underskattning av totaler om inte särskilda vägningsförfaranden tillgrips, men behöver inte medföra att ett systematiskt fel uppträder vid skattning av medelvärden.

Vid förekomst av systematiska fel är sannolikheten att ett konfidensintervall innehåller det sanna parametervärdet lägre än den angivna konfidensgraden. Så länge det systematiska felet är mindre än en femtedel av det icke-systematiska felet, s.k. *slumpfelet*, är betydelsen av det förstnämnda felet dock försumbar om man använder intervall med konfidensgraden 95 %.

9 Hjälptabeller

För att underlätta diskussionen om kvalitén i vissa skattningar, redovisas nedan längden av halva approximativa 95-procentiga konfidensintervall för skattningar av procenttal, differenser mellan procenttal och totalt antal.

Tabell 1 anger approximationen av halva 95-procentiga konfidensintervallets längd för procenttalsskattningar för individer i redovisningsgrupper. Beräkningen har skett enligt formeln:

$$1,96 \sqrt{P_g \left(\frac{100 - P_g}{n_g} \right)}$$

n_g är antalet intervjuade i redovisningsgruppen.

Tabell 2 anger approximationen av halva 95-procentiga konfidensintervall för differenser mellan två procenttal som baseras på redovisningsgrupper utan gemensamma medlemmar och där objekten är individer. Beräkningen har skett enligt formeln:

$$1,96 \sqrt{P_g \left(100 - P_g \right) \frac{1}{n_{g1}} + \frac{1}{n_{g2}}}$$

Som hjälptabellerna är uppställda är det lämpligt att låta n_{g1} vara bastalet i den mindre av de två jämförda redovisningsgrupperna och n_{g2} bastalet i den större. Om man sätter P_g lika med det av de två jämförda procenttalen som ligger närmast 50 får man ett säkert men onödigt stort konfidensintervall. Ett P_g som bildas genom sammanvägning av $P1$ och $P2$ ger ett kortare och normalt mer korrekt intervall.

Exempel 1 för beräkning av konfidensintervall för procenttal

Enligt \Rightarrow tabell 3.1 som handlar om medlemskap och aktiviteter inom politiska partier uppges 3,4 procent av samtliga ungdomar mellan 16 och 24 år att man är medlem i något politiskt parti. Av kolumnen ”Antal intervjuer” framgår att denna skattning bygger på 1 566 intervjuer.

Enligt tabell 1 i denna bilaga är halva 95-procentiga konfidensintervallet 1,1 procentenheter då antalet intervjuer är 1500 och procenttalet 5 (de närmast liggande alternativen enligt uppgifter om intervjuer och procenttal ovan).

Detta innebär att med 95 procents sannolikhet är mellan 2,3 och 4,5 procent (3,4 +/- 1,1) av dessa ungdomar medlemmar i ett politiskt parti.

Exempel 2 för beräkning av konfidensintervall för differenser mellan procenttal

Enligt \Rightarrow tabell 4.1 som handlar om medlemskap och aktiviteter inom fackliga organisationer är 76,9 procent av samliga män och 82,9 procent av samtliga kvinnor medlemmar i en facklig organisation. Bastalen som dessa skattningar bygger på är 3 194 resp. 3 113. Skillnaden mellan de procenttalen är $82,9 - 76,9 = 6$ procentenheter.

Med hjälp av konfidensintervall kan man kontrollera om skillnaden mellan de erhållna procenttalen sannolikt återspeglar faktiska skillnader mellan de båda grupperna eller om avvikelserna kan ha uppkommit slumpmässigt. Enligt tabell 2 i denna bilaga är övre gränsen för storleken av det halva 95-procentiga konfidensintervallet för differenser mellan procenttal 2,0 när procenttalet är 80 och bastalen är 3 000 resp. 3 000 (de närmaste liggande alternativen enligt uppgifterna om antalet intervjuer ovan).

Detta betyder att skillnaden mellan de båda procenttalen med 95 procents sannolikhet ligger i intervallet $4 - 8$ (6 ± 2) i populationen. Alltså kan skillnaden mellan könen vad gäller medlemskap i fackliga organisationer knappast ha uppkommit av slumpmässiga orsaker.

Tabell 1 Approximativa halva 95-procentiga konfidensintervall för procenttal.
Tabeller där redovisningsenheten är personer.

Bastal ng	Procenttal									
	5 95	10 90	15 85	20 80	25 75	30 70	35 65	40 60	45 55	50 50
40	6.8	9.3	11.1	12.4	13.4	14.2	14.8	15.2	15.4	15.5
50	6.0	8.3	9.9	11.1	12.0	12.7	13.2	13.6	13.8	13.9
75	4.9	6.8	8.1	9.1	9.8	10.4	10.8	11.1	11.3	11.3
100	4.3	5.9	7.0	7.8	8.5	9.0	9.3	9.6	9.8	9.8
125	3.8	5.3	6.3	7.0	7.6	8.0	8.4	8.6	8.7	8.8
150	3.5	4.8	5.7	6.4	6.9	7.3	7.6	7.8	8.0	8.0
175	3.2	4.4	5.3	5.9	6.4	6.8	7.1	7.3	7.4	7.4
200	3.0	4.2	4.9	5.5	6.0	6.4	6.6	6.8	6.9	6.9
225	2.8	3.9	4.7	5.2	5.7	6.0	6.2	6.4	6.5	6.5
250	2.7	3.7	4.4	5.0	5.4	5.7	5.9	6.1	6.2	6.2
300	2.5	3.4	4.0	4.5	4.9	5.2	5.4	5.5	5.6	5.7
350	2.3	3.1	3.7	4.2	4.5	4.8	5.0	5.1	5.2	5.2
400	2.1	2.9	3.5	3.9	4.2	4.5	4.7	4.8	4.9	4.9
500	1.9	2.6	3.1	3.5	3.8	4.0	4.2	4.3	4.4	4.4
600	1.7	2.4	2.9	3.2	3.5	3.7	3.8	3.9	4.0	4.0
700	1.6	2.2	2.6	3.0	3.2	3.4	3.5	3.6	3.7	3.7
800	1.5	2.1	2.5	2.8	3.0	3.2	3.3	3.4	3.4	3.5
900	1.4	2.0	2.3	2.6	2.8	3.0	3.1	3.2	3.3	3.3
1 000	1.4	1.9	2.2	2.5	2.7	2.8	3.0	3.0	3.1	3.1
1 200	1.2	1.7	2.0	2.3	2.5	2.6	2.7	2.8	2.8	2.8
1 400	1.1	1.6	1.9	2.1	2.3	2.4	2.5	2.6	2.6	2.6
1 500	1.1	1.5	1.8	2.0	2.2	2.3	2.4	2.5	2.5	2.5
1 600	1.1	1.5	1.7	2.0	2.1	2.2	2.3	2.4	2.4	2.5
1 800	1.0	1.4	1.6	1.8	2.0	2.1	2.2	2.3	2.3	2.3
2 000	1.0	1.3	1.6	1.8	1.9	2.0	2.1	2.1	2.2	2.2
2 500	0.9	1.2	1.4	1.6	1.7	1.8	1.9	1.9	2.0	2.0
3 000	0.8	1.1	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.8	1.8
4 000	0.7	0.9	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.5	1.5	1.5
5 000	0.6	0.8	1.0	1.1	1.2	1.3	1.3	1.4	1.4	1.4
6 000	0.6	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.2	1.2	1.3	1.3
7 000	0.5	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.1	1.1	1.2	1.2
8 000	0.5	0.7	0.8	0.9	0.9	1.0	1.0	1.1	1.1	1.1
9 000	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	0.9	1.0	1.0	1.0	1.0
11 000	0.4	0.6	0.7	0.8	0.8	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9
13 000	0.4	0.5	0.6	0.7	0.7	0.8	0.8	0.8	0.9	0.9

Tabell 2 Approximativ längd av halva 95-procentiga konfidensintervall för differenser mellan procenttal. Tabeller där redovisningsenheten är personer.

Bastal	ng1	ng2	Procenttal									
			5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
			95	90	85	80	75	70	65	60	55	50
40	40	40	9.6	13.1	15.6	17.5	19.0	20.1	20.9	21.5	21.8	21.9
40	50	50	9.1	12.5	14.8	16.6	18.0	19.1	19.8	20.4	20.7	20.8
40	75	75	8.4	11.5	13.7	15.3	16.6	17.6	18.3	18.8	19.1	19.2
40	100	100	8.0	11.0	13.1	14.7	15.9	16.8	17.5	18.0	18.2	18.3
40	125	125	7.8	10.7	12.7	14.2	15.4	16.3	17.0	17.4	17.7	17.8
40	150	150	7.6	10.5	12.5	14.0	15.1	16.0	16.6	17.1	17.4	17.4
40	175	175	7.5	10.3	12.3	13.7	14.9	15.7	16.4	16.8	17.1	17.2
40	200	200	7.4	10.2	12.1	13.6	14.7	15.6	16.2	16.6	16.9	17.0
40	250	250	7.3	10.0	11.9	13.4	14.5	15.3	15.9	16.4	16.6	16.7
40	300	300	7.2	9.9	11.8	13.2	14.3	15.1	15.7	16.2	16.4	16.5
40	400	400	7.1	9.8	11.6	13.0	14.1	14.9	15.5	15.9	16.2	16.3
40	500	500	7.0	9.7	11.5	12.9	13.9	14.8	15.4	15.8	16.0	16.1
40	600	600	7.0	9.6	11.4	12.8	13.9	14.7	15.3	15.7	15.9	16.0
40	900	900	6.9	9.5	11.3	12.7	13.7	14.5	15.1	15.5	15.8	15.8
40	1 200	1 200	6.9	9.5	11.2	12.6	13.6	14.4	15.0	15.4	15.7	15.8
40	1 500	1 500	6.8	9.4	11.2	12.6	13.6	14.4	15.0	15.4	15.6	15.7
40	2 000	2 000	6.8	9.4	11.2	12.5	13.6	14.3	14.9	15.3	15.6	15.6
40	3 000	3 000	6.8	9.4	11.1	12.5	13.5	14.3	14.9	15.3	15.5	15.6
40	4 000	4 000	6.8	9.3	11.1	12.5	13.5	14.3	14.9	15.3	15.5	15.6
40	5 000	5 000	6.8	9.3	11.1	12.4	13.5	14.3	14.8	15.2	15.5	15.6
40	7 000	7 000	6.8	9.3	11.1	12.4	13.5	14.2	14.8	15.2	15.5	15.5
40	9 000	9 000	6.8	9.3	11.1	12.4	13.5	14.2	14.8	15.2	15.5	15.5
40	11 000	11 000	6.8	9.3	11.1	12.4	13.4	14.2	14.8	15.2	15.4	15.5
40	13 000	13 000	6.8	9.3	11.1	12.4	13.4	14.2	14.8	15.2	15.4	15.5
50	50	50	8.5	11.8	14.0	15.7	17.0	18.0	18.7	19.2	19.5	19.6
50	75	75	7.8	10.7	12.8	14.3	15.5	16.4	17.1	17.5	17.8	17.9
50	100	100	7.4	10.2	12.1	13.6	14.7	15.6	16.2	16.6	16.9	17.0
50	125	125	7.1	9.8	11.7	13.1	14.2	15.0	15.6	16.1	16.3	16.4
50	150	150	7.0	9.6	11.4	12.8	13.9	14.7	15.3	15.7	15.9	16.0
50	175	175	6.8	9.4	11.2	12.6	13.6	14.4	15.0	15.4	15.6	15.7
50	200	200	6.8	9.3	11.1	12.4	13.4	14.2	14.8	15.2	15.4	15.5
50	250	250	6.6	9.1	10.8	12.1	13.1	13.9	14.5	14.9	15.1	15.2
50	300	300	6.5	9.0	10.7	12.0	13.0	13.7	14.3	14.7	14.9	15.0
50	400	400	6.4	8.8	10.5	11.8	12.7	13.5	14.0	14.4	14.6	14.7

Tabell 2 (forts)

		Procenttal									
Bastal		5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
ng1	ng2	95	90	85	80	75	70	65	60	55	50
50	500	6.3	8.7	10.4	11.6	12.6	13.3	13.9	14.2	14.5	14.5
50	600	6.3	8.7	10.3	11.5	12.5	13.2	13.8	14.1	14.4	14.4
50	900	6.2	8.5	10.2	11.4	12.3	13.1	13.6	14.0	14.2	14.2
50	1 200	6.2	8.5	10.1	11.3	12.3	13.0	13.5	13.9	14.1	14.1
50	1 500	6.1	8.5	10.1	11.3	12.2	12.9	13.4	13.8	14.0	14.1
50	2 000	6.1	8.4	10.0	11.2	12.2	12.9	13.4	13.7	14.0	14.0
50	3 000	6.1	8.4	10.0	11.2	12.1	12.8	13.3	13.7	13.9	14.0
50	5 000	6.1	8.4	9.9	11.1	12.1	12.8	13.3	13.6	13.9	13.9
50	7 000	6.1	8.3	9.9	11.1	12.0	12.7	13.3	13.6	13.8	13.9
50	9 000	6.1	8.3	9.9	11.1	12.0	12.7	13.3	13.6	13.8	13.9
50	11 000	6.1	8.3	9.9	11.1	12.0	12.7	13.3	13.6	13.8	13.9
50	13 000	6.1	8.3	9.9	11.1	12.0	12.7	13.2	13.6	13.8	13.9
75	75	7.0	9.6	11.4	12.8	13.9	14.7	15.3	15.7	15.9	16.0
75	100	6.5	9.0	10.7	12.0	13.0	13.7	14.3	14.7	14.9	15.0
75	125	6.2	8.6	10.2	11.5	12.4	13.1	13.7	14.0	14.2	14.3
75	150	6.0	8.3	9.9	11.1	12.0	12.7	13.2	13.6	13.8	13.9
75	175	5.9	8.1	9.7	10.8	11.7	12.4	12.9	13.3	13.5	13.5
75	200	5.8	8.0	9.5	10.6	11.5	12.2	12.7	13.0	13.2	13.3
75	250	5.6	7.7	9.2	10.3	11.2	11.8	12.3	12.6	12.8	12.9
75	300	5.5	7.6	9.0	10.1	11.0	11.6	12.1	12.4	12.6	12.7
75	400	5.4	7.4	8.8	9.9	10.7	11.3	11.8	12.1	12.3	12.3
75	500	5.3	7.3	8.7	9.7	10.5	11.1	11.6	11.9	12.1	12.1
75	600	5.2	7.2	8.6	9.6	10.4	11.0	11.4	11.8	11.9	12.0
75	900	5.1	7.1	8.4	9.4	10.2	10.8	11.2	11.5	11.7	11.8
75	1 200	5.1	7.0	8.3	9.3	10.1	10.7	11.1	11.4	11.6	11.7
75	1 500	5.1	7.0	8.3	9.3	10.0	10.6	11.1	11.4	11.5	11.6
75	2 000	5.0	6.9	8.2	9.2	10.0	10.6	11.0	11.3	11.5	11.5
75	3 000	5.0	6.9	8.2	9.2	9.9	10.5	10.9	11.2	11.4	11.5
75	5 000	5.0	6.8	8.1	9.1	9.9	10.4	10.9	11.2	11.3	11.4
75	7 000	5.0	6.8	8.1	9.1	9.9	10.4	10.9	11.1	11.3	11.4
75	9 000	5.0	6.8	8.1	9.1	9.8	10.4	10.8	11.1	11.3	11.4
75	11 000	5.0	6.8	8.1	9.1	9.8	10.4	10.8	11.1	11.3	11.4
75	13 000	5.0	6.8	8.1	9.1	9.8	10.4	10.8	11.1	11.3	11.3
100	100	6.0	8.3	9.9	11.1	12.0	12.7	13.2	13.6	13.8	13.9
100	125	5.7	7.9	9.4	10.5	11.4	12.1	12.5	12.9	13.1	13.1
100	150	5.5	7.6	9.0	10.1	11.0	11.6	12.1	12.4	12.6	12.7

Tabell 2 (forts)

		Procenttal									
Bastal		5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
ng1	ng2	95	90	85	80	75	70	65	60	55	50
100	175	5.4	7.4	8.8	9.8	10.6	11.3	11.7	12.0	12.2	12.3
100	200	5.2	7.2	8.6	9.6	10.4	11.0	11.4	11.8	11.9	12.0
100	250	5.1	7.0	8.3	9.3	10.0	10.6	11.1	11.4	11.5	11.6
100	300	4.9	6.8	8.1	9.1	9.8	10.4	10.8	11.1	11.3	11.3
100	400	4.8	6.6	7.8	8.8	9.5	10.0	10.5	10.7	10.9	11.0
100	500	4.7	6.4	7.7	8.6	9.3	9.8	10.2	10.5	10.7	10.7
100	600	4.6	6.4	7.6	8.5	9.2	9.7	10.1	10.4	10.5	10.6
100	900	4.5	6.2	7.4	8.3	8.9	9.5	9.9	10.1	10.3	10.3
100	1 200	4.4	6.1	7.3	8.2	8.8	9.3	9.7	10.0	10.1	10.2
100	1 500	4.4	6.1	7.2	8.1	8.8	9.3	9.7	9.9	10.1	10.1
100	2 000	4.4	6.0	7.2	8.0	8.7	9.2	9.6	9.8	10.0	10.0
100	3 000	4.3	6.0	7.1	8.0	8.6	9.1	9.5	9.8	9.9	10.0
100	5 000	4.3	5.9	7.1	7.9	8.6	9.1	9.4	9.7	9.8	9.9
100	7 000	4.3	5.9	7.0	7.9	8.5	9.0	9.4	9.7	9.8	9.9
100	9 000	4.3	5.9	7.0	7.9	8.5	9.0	9.4	9.7	9.8	9.9
100	11 000	4.3	5.9	7.0	7.9	8.5	9.0	9.4	9.7	9.8	9.8
100	13 000	4.3	5.9	7.0	7.9	8.5	9.0	9.4	9.6	9.8	9.8
125	125	5.4	7.4	8.9	9.9	10.7	11.4	11.8	12.1	12.3	12.4
125	150	5.2	7.1	8.5	9.5	10.3	10.9	11.3	11.6	11.8	11.9
125	175	5.0	6.9	8.2	9.2	9.9	10.5	10.9	11.2	11.4	11.5
125	200	4.9	6.7	8.0	8.9	9.7	10.2	10.7	10.9	11.1	11.2
125	250	4.7	6.4	7.7	8.6	9.3	9.8	10.2	10.5	10.7	10.7
125	300	4.5	6.3	7.5	8.3	9.0	9.6	10.0	10.2	10.4	10.4
125	400	4.4	6.0	7.2	8.0	8.7	9.2	9.6	9.8	10.0	10.0
125	500	4.3	5.9	7.0	7.8	8.5	9.0	9.3	9.6	9.8	9.8
125	600	4.2	5.8	6.9	7.7	8.3	8.8	9.2	9.4	9.6	9.6
125	900	4.1	5.6	6.7	7.5	8.1	8.6	8.9	9.2	9.3	9.4
125	1 200	4.0	5.5	6.6	7.4	8.0	8.4	8.8	9.0	9.2	9.2
125	1 500	4.0	5.5	6.5	7.3	7.9	8.4	8.7	8.9	9.1	9.1
125	2 000	3.9	5.4	6.5	7.2	7.8	8.3	8.6	8.9	9.0	9.0
125	3 000	3.9	5.4	6.4	7.2	7.7	8.2	8.5	8.8	8.9	8.9
125	5 000	3.9	5.3	6.3	7.1	7.7	8.1	8.5	8.7	8.8	8.9
125	7 000	3.9	5.3	6.3	7.1	7.7	8.1	8.4	8.7	8.8	8.8
125	9 000	3.8	5.3	6.3	7.1	7.6	8.1	8.4	8.6	8.8	8.8
125	11 000	3.8	5.3	6.3	7.1	7.6	8.1	8.4	8.6	8.8	8.8
125	13 000	3.8	5.3	6.3	7.0	7.6	8.1	8.4	8.6	8.8	8.8

Tabell 2 (forts)

		Procenttal									
Bastal		5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
ng1	ng2	95	90	85	80	75	70	65	60	55	50
150	150	4.9	6.8	8.1	9.1	9.8	10.4	10.8	11.1	11.3	11.3
150	175	4.8	6.5	7.8	8.7	9.4	10.0	10.4	10.7	10.8	10.9
150	200	4.6	6.4	7.6	8.5	9.2	9.7	10.1	10.4	10.5	10.6
150	250	4.4	6.1	7.2	8.1	8.8	9.3	9.7	9.9	10.1	10.1
150	300	4.3	5.9	7.0	7.8	8.5	9.0	9.3	9.6	9.8	9.8
150	400	4.1	5.6	6.7	7.5	8.1	8.6	9.0	9.2	9.3	9.4
150	500	4.0	5.5	6.5	7.3	7.9	8.4	8.7	8.9	9.1	9.1
150	600	3.9	5.4	6.4	7.2	7.7	8.2	8.5	8.8	8.9	8.9
150	900	3.8	5.2	6.2	6.9	7.5	7.9	8.2	8.5	8.6	8.6
150	1 200	3.7	5.1	6.1	6.8	7.4	7.8	8.1	8.3	8.4	8.5
150	1 500	3.7	5.0	6.0	6.7	7.3	7.7	8.0	8.2	8.4	8.4
150	2 000	3.6	5.0	5.9	6.6	7.2	7.6	7.9	8.1	8.3	8.3
150	3 000	3.6	4.9	5.9	6.6	7.1	7.5	7.8	8.0	8.2	8.2
150	5 000	3.5	4.9	5.8	6.5	7.0	7.4	7.7	8.0	8.1	8.1
150	7 000	3.5	4.9	5.8	6.5	7.0	7.4	7.7	7.9	8.0	8.1
150	9 000	3.5	4.8	5.8	6.5	7.0	7.4	7.7	7.9	8.0	8.1
150	11 000	3.5	4.8	5.8	6.4	7.0	7.4	7.7	7.9	8.0	8.1
150	13 000	3.5	4.8	5.7	6.4	7.0	7.4	7.7	7.9	8.0	8.0
175	175	4.6	6.3	7.5	8.4	9.1	9.6	10.0	10.3	10.4	10.5
175	200	4.4	6.1	7.2	8.1	8.8	9.3	9.7	9.9	10.1	10.1
175	250	4.2	5.8	6.9	7.7	8.4	8.9	9.2	9.5	9.6	9.7
175	300	4.1	5.6	6.7	7.5	8.1	8.5	8.9	9.1	9.3	9.3
175	400	3.9	5.3	6.3	7.1	7.7	8.1	8.5	8.7	8.8	8.9
175	500	3.8	5.2	6.1	6.9	7.5	7.9	8.2	8.4	8.6	8.6
175	600	3.7	5.1	6.0	6.7	7.3	7.7	8.0	8.2	8.4	8.4
175	900	3.5	4.9	5.8	6.5	7.0	7.4	7.7	7.9	8.1	8.1
175	1 200	3.5	4.8	5.7	6.3	6.9	7.3	7.6	7.8	7.9	7.9
175	1 500	3.4	4.7	5.6	6.3	6.8	7.2	7.5	7.7	7.8	7.8
175	2 000	3.4	4.6	5.5	6.2	6.7	7.1	7.4	7.6	7.7	7.7
175	3 000	3.3	4.6	5.4	6.1	6.6	7.0	7.3	7.5	7.6	7.6
175	5 000	3.3	4.5	5.4	6.0	6.5	6.9	7.2	7.4	7.5	7.5
175	7 000	3.3	4.5	5.4	6.0	6.5	6.9	7.2	7.3	7.5	7.5
175	9 000	3.3	4.5	5.3	6.0	6.5	6.9	7.1	7.3	7.4	7.5
175	11 000	3.3	4.5	5.3	6.0	6.5	6.8	7.1	7.3	7.4	7.5
175	13 000	3.3	4.5	5.3	6.0	6.5	6.8	7.1	7.3	7.4	7.5
200	200	4.3	5.9	7.0	7.8	8.5	9.0	9.3	9.6	9.8	9.8
200	250	4.1	5.6	6.6	7.4	8.1	8.5	8.9	9.1	9.3	9.3

Tabell 2 (forts)

		Procenttal									
Bastal		5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
ng1	ng2	95	90	85	80	75	70	65	60	55	50
200	300	3.9	5.4	6.4	7.2	7.7	8.2	8.5	8.8	8.9	8.9
200	400	3.7	5.1	6.1	6.8	7.4	7.8	8.1	8.3	8.4	8.5
200	500	3.6	4.9	5.9	6.6	7.1	7.5	7.8	8.0	8.2	8.2
200	600	3.5	4.8	5.7	6.4	6.9	7.3	7.6	7.8	8.0	8.0
200	900	3.3	4.6	5.5	6.1	6.6	7.0	7.3	7.5	7.6	7.7
200	1 200	3.3	4.5	5.3	6.0	6.5	6.9	7.1	7.3	7.4	7.5
200	1 500	3.2	4.4	5.3	5.9	6.4	6.8	7.0	7.2	7.3	7.4
200	2 000	3.2	4.4	5.2	5.8	6.3	6.7	6.9	7.1	7.2	7.3
200	3 000	3.1	4.3	5.1	5.7	6.2	6.6	6.8	7.0	7.1	7.2
200	5 000	3.1	4.2	5.0	5.7	6.1	6.5	6.7	6.9	7.0	7.1
200	7 000	3.1	4.2	5.0	5.6	6.1	6.4	6.7	6.9	7.0	7.0
200	9 000	3.1	4.2	5.0	5.6	6.1	6.4	6.7	6.9	7.0	7.0
200	11 000	3.0	4.2	5.0	5.6	6.1	6.4	6.7	6.9	7.0	7.0
200	13 000	3.0	4.2	5.0	5.6	6.0	6.4	6.7	6.8	7.0	7.0
250	250	3.8	5.3	6.3	7.0	7.6	8.0	8.4	8.6	8.7	8.8
250	300	3.7	5.0	6.0	6.7	7.3	7.7	8.0	8.2	8.4	8.4
250	400	3.4	4.7	5.6	6.3	6.8	7.2	7.5	7.7	7.9	7.9
250	500	3.3	4.6	5.4	6.1	6.6	7.0	7.2	7.4	7.6	7.6
250	600	3.2	4.4	5.3	5.9	6.4	6.8	7.0	7.2	7.3	7.4
250	900	3.1	4.2	5.0	5.6	6.1	6.4	6.7	6.9	7.0	7.0
250	1 200	3.0	4.1	4.9	5.5	5.9	6.2	6.5	6.7	6.8	6.8
250	1 500	2.9	4.0	4.8	5.4	5.8	6.1	6.4	6.6	6.7	6.7
250	2 000	2.9	3.9	4.7	5.3	5.7	6.0	6.3	6.4	6.5	6.6
250	3 000	2.8	3.9	4.6	5.2	5.6	5.9	6.2	6.3	6.4	6.5
250	5 000	2.8	3.8	4.5	5.1	5.5	5.8	6.1	6.2	6.3	6.4
250	7 000	2.7	3.8	4.5	5.0	5.5	5.8	6.0	6.2	6.3	6.3
250	9 000	2.7	3.8	4.5	5.0	5.4	5.8	6.0	6.2	6.3	6.3
250	11 000	2.7	3.8	4.5	5.0	5.4	5.7	6.0	6.1	6.2	6.3
250	13 000	2.7	3.8	4.5	5.0	5.4	5.7	6.0	6.1	6.2	6.3
300	300	3.5	4.8	5.7	6.4	6.9	7.3	7.6	7.8	8.0	8.0
300	400	3.3	4.5	5.3	6.0	6.5	6.9	7.1	7.3	7.4	7.5
300	500	3.1	4.3	5.1	5.7	6.2	6.6	6.8	7.0	7.1	7.2
300	600	3.0	4.2	4.9	5.5	6.0	6.4	6.6	6.8	6.9	6.9
300	900	2.8	3.9	4.7	5.2	5.7	6.0	6.2	6.4	6.5	6.5
400	400	3.0	4.2	4.9	5.5	6.0	6.4	6.6	6.8	6.9	6.9
400	500	2.9	3.9	4.7	5.3	5.7	6.0	6.3	6.4	6.5	6.6

Tabell 2 (forts)

		Procenttal									
Bastal		5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
ng1	ng2	95	90	85	80	75	70	65	60	55	50
400	600	2.8	3.8	4.5	5.1	5.5	5.8	6.0	6.2	6.3	6.3
400	900	2.6	3.5	4.2	4.7	5.1	5.4	5.6	5.8	5.9	5.9
400	1 200	2.5	3.4	4.0	4.5	4.9	5.2	5.4	5.5	5.6	5.7
400	1 500	2.4	3.3	3.9	4.4	4.8	5.1	5.3	5.4	5.5	5.5
400	2 000	2.3	3.2	3.8	4.3	4.6	4.9	5.1	5.3	5.3	5.4
400	3 000	2.3	3.1	3.7	4.2	4.5	4.8	5.0	5.1	5.2	5.2
400	5 000	2.2	3.1	3.6	4.1	4.4	4.7	4.9	5.0	5.1	5.1
400	7 000	2.2	3.0	3.6	4.0	4.4	4.6	4.8	4.9	5.0	5.0
400	9 000	2.2	3.0	3.6	4.0	4.3	4.6	4.8	4.9	5.0	5.0
400	11 000	2.2	3.0	3.6	4.0	4.3	4.6	4.8	4.9	5.0	5.0
400	13 000	2.2	3.0	3.6	4.0	4.3	4.6	4.8	4.9	5.0	5.0
500	500	2.7	3.7	4.4	5.0	5.4	5.7	5.9	6.1	6.2	6.2
500	600	2.6	3.6	4.2	4.7	5.1	5.4	5.7	5.8	5.9	5.9
500	900	2.4	3.3	3.9	4.4	4.7	5.0	5.2	5.4	5.4	5.5
500	1 200	2.3	3.1	3.7	4.2	4.5	4.8	5.0	5.1	5.2	5.2
500	1 500	2.2	3.0	3.6	4.0	4.4	4.6	4.8	5.0	5.0	5.1
500	2 000	2.1	2.9	3.5	3.9	4.2	4.5	4.7	4.8	4.9	4.9
500	3 000	2.1	2.8	3.4	3.8	4.1	4.3	4.5	4.6	4.7	4.7
500	5 000	2.0	2.8	3.3	3.7	4.0	4.2	4.4	4.5	4.6	4.6
500	7 000	2.0	2.7	3.2	3.6	3.9	4.2	4.3	4.4	4.5	4.5
500	9 000	2.0	2.7	3.2	3.6	3.9	4.1	4.3	4.4	4.5	4.5
500	11 000	2.0	2.7	3.2	3.6	3.9	4.1	4.3	4.4	4.5	4.5
500	13 000	2.0	2.7	3.2	3.6	3.9	4.1	4.3	4.4	4.4	4.5
600	600	2.5	3.4	4.0	4.5	4.9	5.2	5.4	5.5	5.6	5.7
600	900	2.3	3.1	3.7	4.1	4.5	4.7	4.9	5.1	5.1	5.2
600	1 200	2.1	2.9	3.5	3.9	4.2	4.5	4.7	4.8	4.9	4.9
600	1 500	2.1	2.8	3.4	3.8	4.1	4.3	4.5	4.6	4.7	4.7
600	2 000	2.0	2.7	3.3	3.6	4.0	4.2	4.4	4.5	4.5	4.6
600	3 000	1.9	2.6	3.1	3.5	3.8	4.0	4.2	4.3	4.4	4.4
600	5 000	1.8	2.5	3.0	3.4	3.7	3.9	4.0	4.1	4.2	4.2
600	7 000	1.8	2.5	3.0	3.3	3.6	3.8	4.0	4.1	4.1	4.2
600	9 000	1.8	2.5	3.0	3.3	3.6	3.8	3.9	4.0	4.1	4.1
600	11 000	1.8	2.5	2.9	3.3	3.6	3.8	3.9	4.0	4.1	4.1
600	13 000	1.8	2.5	2.9	3.3	3.5	3.8	3.9	4.0	4.1	4.1
900	900	2.0	2.8	3.3	3.7	4.0	4.2	4.4	4.5	4.6	4.6
900	1 200	1.9	2.6	3.1	3.5	3.7	4.0	4.1	4.2	4.3	4.3

Tabell 2 (forts)

		Procenttal									
Bastal		5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
ng1	ng2	95	90	85	80	75	70	65	60	55	50
900	1 500	1.8	2.5	3.0	3.3	3.6	3.8	3.9	4.0	4.1	4.1
900	2 000	1.7	2.4	2.8	3.1	3.4	3.6	3.8	3.9	3.9	3.9
900	3 000	1.6	2.2	2.7	3.0	3.2	3.4	3.6	3.6	3.7	3.7
900	5 000	1.5	2.1	2.5	2.8	3.1	3.3	3.4	3.5	3.5	3.5
900	7 000	1.5	2.1	2.5	2.8	3.0	3.2	3.3	3.4	3.5	3.5
900	9 000	1.5	2.1	2.4	2.7	3.0	3.1	3.3	3.4	3.4	3.4
900	11 000	1.5	2.0	2.4	2.7	2.9	3.1	3.2	3.3	3.4	3.4
900	13 000	1.5	2.0	2.4	2.7	2.9	3.1	3.2	3.3	3.4	3.4
1 200	1 200	1.7	2.4	2.9	3.2	3.5	3.7	3.8	3.9	4.0	4.0
1 200	1 500	1.7	2.3	2.7	3.0	3.3	3.5	3.6	3.7	3.8	3.8
1 200	2 000	1.6	2.1	2.6	2.9	3.1	3.3	3.4	3.5	3.6	3.6
1 200	3 000	1.5	2.0	2.4	2.7	2.9	3.1	3.2	3.3	3.3	3.3
1 200	5 000	1.4	1.9	2.2	2.5	2.7	2.9	3.0	3.1	3.1	3.2
1 200	7 000	1.3	1.8	2.2	2.4	2.7	2.8	2.9	3.0	3.0	3.1
1 200	9 000	1.3	1.8	2.2	2.4	2.5	2.8	2.9	3.0	3.0	3.0
1 200	11 000	1.3	1.8	2.1	2.4	2.6	2.7	2.8	2.9	3.0	3.0
1 200	13 000	1.3	1.8	2.1	2.4	2.6	2.7	2.8	2.9	2.9	3.0
1 500	1 500	1.6	2.1	2.6	2.9	3.1	3.3	3.4	3.5	3.6	3.6
1 500	2 000	1.5	2.0	2.4	2.7	2.9	3.1	3.2	3.3	3.3	3.3
1 500	3 000	1.4	1.9	2.2	2.5	2.7	2.8	3.0	3.0	3.1	3.1
1 500	5 000	1.3	1.7	2.1	2.3	2.5	2.6	2.8	2.8	2.9	2.9
1 500	7 000	1.2	1.7	2.0	2.2	2.4	2.6	2.7	2.7	2.8	2.8
1 500	9 000	1.2	1.6	2.0	2.2	2.4	2.5	2.6	2.7	2.7	2.7
1 500	11 000	1.2	1.6	1.9	2.2	2.3	2.5	2.6	2.6	2.7	2.7
1 500	13 000	1.2	1.6	1.9	2.1	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.7
2 000	2 000	1.4	1.9	2.2	2.5	2.7	2.8	3.0	3.0	3.1	3.1
2 000	3 000	1.2	1.7	2.0	2.3	2.5	2.6	2.7	2.8	2.8	2.8
2 000	5 000	1.1	1.6	1.9	2.1	2.2	2.4	2.5	2.5	2.6	2.6
2 000	7 000	1.1	1.5	1.8	2.0	2.2	2.3	2.4	2.4	2.5	2.5
2 000	9 000	1.1	1.5	1.7	1.9	2.1	2.2	2.3	2.4	2.4	2.4
2 000	11 000	1.0	1.4	1.7	1.9	2.1	2.2	2.3	2.3	2.4	2.4
2 000	13 000	1.0	1.4	1.7	1.9	2.0	2.2	2.2	2.3	2.3	2.4
3 000	3 000	1.1	1.5	1.8	2.0	2.2	2.3	2.4	2.5	2.5	2.5
3 000	5 000	1.0	1.4	1.6	1.8	2.0	2.1	2.2	2.2	2.3	2.3
3 000	7 000	0.9	1.3	1.5	1.7	1.9	2.0	2.0	2.1	2.1	2.1

Tabell 2 (forts)

		Procenttal									
Bastal		5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
ng1	ng2	95	90	85	80	75	70	65	60	55	50
3 000	9 000	0.9	1.2	1.5	1.7	1.8	1.9	2.0	2.0	2.1	2.1
3 000	11 000	0.9	1.2	1.4	1.6	1.7	1.9	1.9	2.0	2.0	2.0
3 000	13 000	0.9	1.2	1.4	1.6	1.7	1.8	1.9	1.9	2.0	2.0
5 000	5 000	0.9	1.2	1.4	1.6	1.7	1.8	1.9	1.9	2.0	2.0
5 000	7 000	0.8	1.1	1.3	1.5	1.6	1.7	1.7	1.8	1.8	1.8
5 000	9 000	0.8	1.0	1.2	1.4	1.5	1.6	1.6	1.7	1.7	1.7
5 000	11 000	0.7	1.0	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.6	1.7	1.7
5 000	13 000	0.7	1.0	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.6	1.6	1.6
7 000	7 000	0.7	1.0	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.6	1.6	1.7
7 000	9 000	0.7	0.9	1.1	1.2	1.4	1.4	1.5	1.5	1.6	1.6
7 000	11 000	0.7	0.9	1.1	1.2	1.3	1.4	1.4	1.5	1.5	1.5
7 000	13 000	0.6	0.9	1.0	1.2	1.3	1.3	1.4	1.4	1.4	1.5
9 000	9 000	0.6	0.9	1.0	1.2	1.3	1.3	1.4	1.4	1.5	1.5
9 000	11 000	0.6	0.8	1.0	1.1	1.2	1.3	1.3	1.4	1.4	1.4
9 000	13 000	0.6	0.8	1.0	1.1	1.2	1.2	1.3	1.3	1.3	1.3

Tabell 3 **Approximativ längd av halva 95-procentiga konfidensintervall för totaler. Tabeller där redovisningsenheten är personer. Gäller ej för grupper som enbart består av personer som är 75 år eller äldre.**

Total- skattning	Halva intervallet	Total- skattning	Halva intervallet
10 000	4 262	1 250 000	42 496
20 000	6 022	1 500 000	45 328
30 000	7 370	1 750 000	47 602
40 000	8 503	2 000 000	49 394
50 000	9 498	2 500 000	51 721
60 000	10 396	3 000 000	52 541
70 000	11 220	3 500 000	51 924
80 000	11 985	4 000 000	49 818
90 000	12 701	4 250 000	48 150
100 000	13 377	4 500 000	46 018
125 000	14 924	4 750 000	43 351
150 000	16 314	5 000 000	40 045
175 000	17 584	5 200 000	36 824
200 000	18 759	5 300 000	34 975
250 000	20 883	5 400 000	32 931
300 000	22 778	5 500 000	30 655
350 000	24 496	5 600 000	28 088
400 000	26 073	5 700 000	25 143
500 000	28 892	5 800 000	21 667
600 000	31 364	5 850 000	19 642
700 000	33 566	5 900 000	17 341
800 000	35 548	5 950 000	14 631
900 000	37 345	6 000 000	11 223
1 000 000	38 982		

Bilaga 2

Redovisnings- grupper, befolk- ningstal och antal intervjuer

I: Redovisningsgrupper

I denna bilaga skall vi närmare definiera de redovisningsgrupper som används i rapporten samt det antal individer som respektive grupp beräknas omfatta, baserat på skattningar från 2000-2001 års undersökningar. I avsnitt II nedan redovisas befolkningstal och antal intervjuer för de tabeller som bygger på urval av befolkningen, t.ex. anställda, föräldrar med barn i viss ålder, pensionärer, invandrare etc.

1. Kön och ålder

Vid redovisningar efter kön och ålder har vanligtvis följande indelning använts:

	Antal personer (2000-01)
Män	
16-24 år	465 000
25-44	1 222 000
45-64	1 138 000
65-84	591 000
Samtliga män, 16-84 år	3 416 000
Kvinnor	
16-24 år	437 000
25-44	1 171 000
45-64	1 121 000
65-84	740 000
Samtliga kvinnor, 16-84 år	3 469 000
Båda könen	
16-24 år	902 000
25-34	1 200 000
35-44	1 193 000
45-54	1 201 000
55-64	1 058 000
65-74	741 000
75-84	590 000
Samtliga personer, 16-84 år	6 885 000

2. Familjesituation

Indelningen efter familjesituation har gjorts med utgångspunkt från kärnfamiljen. Varje vuxen ej samboende person räknas som ensamstående oavsett om vederbörande bor ensam i bostaden eller tillsammans med andra.

Redovisningsgrupperna är följande:

Beteckning	Antal personer (2000-01)
Ensamstående utan barn (16-54 år)	1 565 000
därav män	954 000
kvinnor	611 000
Ensamstående utan barn (55-84 år)	819 000
därav män	272 000
kvinnor	547 000
Ensamstående med barn	246 000
därav män	70 000
kvinnor	176 000
Samboende utan barn (16-54 år)	994 000
därav män	446 000
kvinnor	548 000
Samboende utan barn (55-84 år)	1 509 000
därav män	799 000
kvinnor	711 000
Samboende med barn	1 751 000
därav män	876 000
kvinnor	876 000

3. Socioekonomisk indelning

Den socioekonomiska indelningen som tillämpas i denna rapport grupperar hela befolkningen med ledning av nuvarande eller tidigare (eller maka/makes) yrke och anställningsförhållanden. Underlaget för klassificeringen utgörs av uppgifter om yrke och sysselsättningsförhållanden som insamlas i samband med intervjun. Indelningen baseras dels på yrkets normala organisationstillhörighet, dels på yrkets normala utbildningskrav. Till huvudkategorin "Arbetare" förs yrken som normalt är organiserade inom LO, medan övriga anställda förs till "Tjänstemän". Undergrupperna har sedan klassificerats efter yrkets utbildningskrav. Utbildningskraven är inte begränsade till krav på formell skolutbildning utan beaktar även för olika yrken normala krav på yrkeserfarenhet och praktik. Krav på tre års yrkeserfarenhet eller två års praktik-tjänstgöring har i denna indelning likställts med krav på ett års skolutbildning.

Beteckning	Befolkningen i åldern 16-84 år (2000-01)
Samtliga arbetare	2 545 000
därav: män	1 273 000
kvinnor	1 273 000
Ej facklärd arbetare	1 510 000
därav: män	617 000
kvinnor	893 000
Yrken där det normala kravet på utbildning efter grundskola är mindre än två år, t.ex. anläggningsarbetare, brandman, bussförare, jordbruksarbetare, konduktör, sjukvårdsbiträde, sömmerska och truckförare.	
Facklärd arbetare	1 036 000
därav: män	656 000
kvinnor	380 000
Yrken där det normalt krävs minst två års utbildning efter grundskola, t.ex. bagare, damfrisör, elektriker, mekaniker, plåtslagare, typograf och undersköterska.	
Samtliga tjänstemän	2 840 000
därav: män	1 319 000
kvinnor	1 522 000
Lägre tjänstemän	863 000
därav: män	286 000
kvinnor	576 000
Yrken med krav på mindre än tre års utbildning efter grundskola, t.ex. apotekstekniker, biblioteksbiträde, bilinstruktör, ekonomiföreståndare, polisassistent, telefonist och vaktmästare.	
Tjänstemän på mellannivå	1 151 000
därav: män	547 000
kvinnor	604 000
Yrken med krav på minst tre men ej sex års utbildning efter grundskola, t.ex. verkmästare, ingenjör, lågstadielärare och sjuksköterska.	
Högre tjänstemän (inkl. fria yrkesutövare med akademiker yrken)	827 000
därav: män	485 000
kvinnor	342 000
Yrken med krav på minst sex års utbildning efter grundskola, t. ex. tandläkare, högstadielärare, byrådirektör, socialassistent, civilingenjör samt ledande befattningar som byråchef och verkställande direktör.	
Jordbrukare	111 000
därav: män	65 000
kvinnor	46 000
Ensamföretagare	265 000
därav: män	181 000
kvinnor	84 000

Beteckning	Befolkningen i åldern 16-84 år (2000-01)
Företagare med anställda	262 000
därav: män	185 000
kvinnor	77 000
Dessa grupper är mycket heterogena då de består av såväl små- som storföretagare och lantbrukare oavsett lantbrukets omfattning samt medhjälpande familjemedlemmar. Lantbrukare med minst 100 hektar åkerjord eller minst 400 hektar skog har klassificerats som företagare. De företagare som bildat aktiebolag och formellt är anställda i sitt eget företag klassificeras som egna företagare om de själva anser att de är detta, annars klassificeras de som anställda.	
Studerande	726 000
därav: män	336 000
kvinnor	390 000
Här ingår heltidsstuderande som ej är förtids- eller ålderspensionärer.	

4. Utbildningsnivå

Klassificeringen av utbildningsnivå bygger på den indelning som återfinns i Svensk utbildningsnomenklatur (SUN). *Meddelanden i samordningsfrågor, 1979:6 och 7. Stockholm. Statistiska centralbyrån.*

För att en utbildning skall beaktas vid klassificeringen enligt SUN måste den uppfylla följande krav:

- a) ha förvärvats skolmässigt
- b) omfatta minst 2 månaders utbildningstid, räknat i heltid (alternativt 8 veckor, 200 timmar eller 20 brev vid korrespondensstudier)
- c) vara fullbordad.

Det första kriteriet innebär att yrkesutbildning i form av träning i praktiskt arbete, som länge varit den dominerande formen för förmedling av yrkeskunskap, inte beaktas vid nivåindelningen. Undantag härifrån utgör förekomsten av praktik- eller lärlingsutbildningar, som medför att personen kan erhålla någon form av officiellt kompetensbevis såsom gesäll eller mästarbrev.

Äldre former av utbildning har i regel jämförts med sina nuvarande motsvarigheter. För de vanligaste immigrantländerna finns de utländska utbildningarna översatta och nivåplacerade i SUN.

Nivåklassificeringen avser alltid individens högsta utbildning, utan hänsyn till om yrkesverksamheten har anknytning till den högsta utbildningen eller ej. Det faktum att en person har flera utbildningar som tillhör samma utbildningsnivå påverkar inte klassificeringen.

De grupper som urskiljs och särredovisas i denna rapport samt antal personer i resp. grupp framgår av nedanstående sammanställning.

Beteckning	Befolkningen i åldern 16-84 år (2000-01)
Förgymnasial utbildning	1 828 000
därav: män	892 000
kvinnor	936 000
Exempel: folkskola, realskola, grundskola samt ej fullföljda gymnasiestudier	
Gymnasial utbildning	3 167 000
därav: män	1 608 000
kvinnor	1 560 000
Exempel: fackskola, flickskola, studentexamen, gymnasieskola, verkmästarutbildning, gesällprov, mästarbrev	
Eftergymnasial utbildning	1 870 000
därav: män	911 000
kvinnor	959 000
Exempel: universitet och högskole- studier med eller utan grundexamen, sjuksköterskeutbildning, folkskolläro- utbildning, bibliotekarieutbildning	

5. Disponibel inkomst

Disponibla inkomster utgörs av hushållets arbetsinkomster, kapitalinkomster samt bidrag, minus direkta inkomstskatter. Befolkningen har indelats efter den lägsta, mellansta resp. högsta tredjedelen. I vardera tredjedel hamnar närmare 2,3 miljoner personer, ungefär lika fördelade på män och kvinnor.

6. Regional indelning

I denna rapport används en regional indelning baserad på s.k. **H-regioner** (homogenitetsregioner). Indelningen i H-regioner finns redovisad i "Regionala koder för icke-administrativa områden", *Meddelanden i samordningsfrågor, MIS 1986:4, SCB*. Sex homogenitetsregioner har erhållits genom att indela landet efter befolkningstäthet. Kommunerna förs till de olika regionerna efter det lokala och regionala befolkningsunderlagets storlek. Regionerna är således i princip inte geografiskt sammanhängande. De definieras på följande sätt:

H-regioner	Innebörd	Befolkningen I åldern 16-84 år (2000-01)
H1 Stockholm	Stockholm/Södertäljes A-region	1 355 000
därav:	män	671 000
	kvinnor	684 000
H2 Göteborg och Malmö	Göteborgs A-region och Malmö/Lund/Trelleborgs A-region	1 071 000
därav:	män	520 000
	kvinnor	551 000
H3 Större kommuner	Kommuner med mer än 90 000 inv. inom 30 kilometers radie från kommuncentrum	2 476 000
därav:	män	1 229 000
	kvinnor	1 247 000
H4 Södra - mellan bygden	Kommuner med mer än 27 000 och mindre än 90 000 inv. inom 30 kilometers radie från kommuncentrum samt med mer än 300 000 inv. inom 100 kilometers radie från samma punkt	1 225 000
därav:	män	623 000
	kvinnor	602 000
H5 Norra tätbygden	Kommuner med mer än 27 000 och mindre än 90 000 inv. inom 30 kilometers radie från kommuncentrum samt med mindre än 300 000 inv. inom 100 kilometers radie från samma punkt	401 000
därav:	män	187 000
	kvinnor	214 000
H6 Norra glesbygden	Kommuner med mindre än 27 000 inv. inom 30 kilo- meters radie från kommun- centrum	359 000
därav:	män	187 000
	kvinnor	172 000

Namnen på H4-H6 antyder viss huvudsaklig belägenhet men dessa regioner kan även innehålla kommuner från andra delar av landet. Så ingår till exempel Gotland och delar av Öland i H5 Norra tätbygden. en karta över H-regioner återges på nästa sida.

Uppgifter om H-region kan sägas vara ett mått på urbaniseringsgrad. Den kan bland annat förväntas spegla olikheter i struktur vad gäller utbud av samhällelig och kommersiell service.

6. Nationalitet

Redovisningen av nationalitet sker enligt följande indelning:

Benämning	Innebörd	Befolkningen i åldern 16-84 år (2000-01)
Infödda svenskar		
	Svenska medborgare med svenska föräldrar. I gruppen ingår även utländska barn som adopterats av svenska föräldrar och själva erhållit svenskt medborgarskap	6 114 000
därav: män		3 049 000
kvinnor		3 065 000
Naturaliserade invandrare		
	Utomlands födda svenska medborgare med minst en förälder som har eller har haft utländskt medborgarskap	476 000
därav: män		220 000
kvinnor		256 000
Utländska medborgare		
		290 000
därav: män		142 000
kvinnor		148 000

II: Befolkningstal och antal intervjuer

Tabell 1: Uppgifter om befolkningstal resp. antal intervjuer inom olika befolkningsgrupper. Särredovisningar efter de selektioner som redovisas i tabellmaterialet. Personer 16-84 år. År 2000-01.

		Hela befolkningen 16 – 84 år:		Anställda (som normalt arbetar minst 16 tim. per vecka)	
		Antal i befolkningen (1000-tal)	Antal intervjuer	Antal i befolkningen (1000-tal)	Antal intervjuer
Samtliga	16-84 år	6885	11474	3684	6307
därav:	16-24 år	902	1566	309	550
	25-34 år	1200	1983	903	1520
	35-44 år	1193	2002	937	1606
	45-54 år	1201	2000	926	1583
	55-64 år	1058	1750	595	1022
	65-74 år	741	1216		26
	75-84 år	590	957		
KÖN OCH ÅLDER					
Män					
Samtliga	16-84 år	3416	5579	1873	3113
	16-24 år	465	810	167	302
	25-44 år	1222	1965	948	1551
	55-64 år	1138	1831	751	1247
	65-84 år	591	973		13
Kvinnor					
Samtliga	16-84 år	3469	5895	1812	3194
	16-24 år	437	756	143	248
	25-44 år	1171	2020	892	1575
	55-64 år	1121	1919	769	1358
	65-84 år	740	1200		13
FAMILJESITUATION					
Båda könen					
	Ensamst utan barn, 16-54 år	1565	2590		
	Ensamst utan barn, 55-84 år	819	1264		
	Ensamstående med barn	246	409		
	Sambo utan barn, 16-54 år	994	1688		
	Sambo utan barn, 55-84 år	1509	2557		
	Samboende med barn	1751	2966		
Män					
	Ensamst utan barn, 16-54 år	954	1539		
	Ensamst utan barn, 55-84 år	272	395		
	Ensamstående med barn	70	105		
	Sambo utan barn, 16-54 år	446	739		
	Sambo utan barn, 55-84 år	799	1353		
	Samboende med barn	876	1448		
Kvinnor					
	Ensamst utan barn, 16-54 år	611	1051		
	Ensamst utan barn, 55-84 år	547	869		
	Ensamstående med barn	176	304		
	Sambo utan barn, 16-54 år	548	949		
	Sambo utan barn, 55-84 år	711	1204		
	Samboende med barn	876	1518		

Tabell 1: (forts.)

	Hela befolkningen 16 – 84 år:		Anställda (som normalt arbetar minst 16 tim. per vecka)	
	Antal i befolkningen (1000-tal)	Antal intervjuer	Antal i befolkningen (1000-tal)	Antal intervjuer
SOCIOEKONOMISK GRUPP				
Båda könen				
Samtliga arbetare	2545	4263	1625	2797
Ej facklärd arbetare	1510	2528	904	1564
Facklärd arbetare	1036	1735	720	1233
Samtliga tjänstemän	2840	4772	2060	3510
Lägre tjänstemän	863	1447	552	945
Tjm på mellannivå	1151	1944	872	1491
Högre tjänstemän	827	1381	635	1074
Ensamföretagare	265	408		
Företagare med anst.	262	424		
Jordbrukare	111	180		
Studerande	726	1218		
Män				
Samtliga arbetare	1273	2094	896	1506
Ej facklärd arbetare	617	1011	433	727
Facklärd arbetare	656	1083	463	779
Samtliga tjänstemän	1319	2167	976	1607
Lägre tjänstemän	286	470	203	332
Tjm på mellannivå	547	903	403	665
Högre tjänstemän	485	794	370	610
Ensamföretagare	181	273		
Företagare med anst.	185	296		
Jordbrukare	65	105		
Studerande	336	555		
Kvinnor				
Samtliga arbetare	1273	2169	728	1291
Ej facklärd arbetare	893	1517	471	837
Facklärd arbetare	380	652	257	454
Samtliga tjänstemän	1522	2605	1084	1903
Lägre tjänstemän	576	977	350	613
Tjm på mellannivå	604	1041	469	826
Högre tjänstemän	342	587	265	464
Ensamföretagare	84	135		
Företagare med anst.	77	128		
Jordbrukare	46	75		
Studerande	390	663		
UTBILDNINGSNIVÅ				
Båda könen				
Förgymnasial utb.	1828	3003	474	809
Gymnasial utb.	3167	5308	1928	3311
Eftergymnasial utb.	1870	3133	1281	2185
Män				
Förgymnasial utb.	892	1449	280	468
Gymnasial utb.	1608	2639	990	1651
Eftergymnasial utb.	911	1482	603	994
Kvinnor				
Förgymnasial utb.	936	1554	194	341
Gymnasial utb.	1560	2669	939	1660
Eftergymnasial utb.	959	1651	678	1191

Tabell 1: (forts.)

	Hela befolkningen 16 – 84 år:		Anställda (som normalt arbetar minst 16 tim. per vecka)	
	Antal i befolkningen (1000-tal)	Antal intervjuer	Antal i befolkningen (1000-tal)	Antal intervjuer
DISPONIBEL INKOMST				
Båda könen				
Lägsta tredjedelen	2263	3709	667	1141
Mellersta tredjedelen	2265	3806	1299	2240
Högsta tredjedelen	2266	3812	1649	2811
Män				
Lägsta tredjedelen	1062	1708	321	531
Mellersta tredjedelen	1100	1812	639	1069
Högsta tredjedelen	1199	1974	871	1445
Kvinnor				
Lägsta tredjedelen	1201	2001	347	610
Mellersta tredjedelen	1164	1994	660	1171
Högsta tredjedelen	1067	1838	778	1366
REGION				
Båda könen				
1 Stockholm	1355	2150	771	1261
2 Göteborg, Malmö	1071	1694	571	933
3 Större kommuner	2476	4199	1324	2296
4 Södra mellanbygden	1225	2123	645	1153
5 Norra tätbygden	401	688	204	360
6 Norra glesbygden	359	620	170	304
Män				
1 Stockholm	671	1027	382	599
2 Göteborg, Malmö	520	796	287	451
3 Större kommuner	1229	2048	675	1136
4 Södra mellanbygden	623	1071	341	600
5 Norra tätbygden	187	317	94	163
6 Norra glesbygden	187	320	93	164
Kvinnor				
1 Stockholm	684	1123	389	662
2 Göteborg, Malmö	551	898	284	482
3 Större kommuner	1247	2151	649	1160
4 Södra mellanbygden	602	1052	304	553
5 Norra tätbygden	214	371	110	197
6 Norra glesbygden	172	300	77	140
NATIONALITET				
Båda könen				
Infödda svenskar	6114	10233	3324	5702
Naturaliserade inv.	476	774	215	365
Utländska medborgare	290	458	144	238
Män				
Infödda svenskar	3049	5001	1684	2808
Naturaliserade inv.	220	354	110	182
Utländska medborgare	142	217	77	122
Kvinnor				
Infödda svenskar	3065	5232	1639	2894
Naturaliserade inv.	256	420	105	183
Utländska medborgare	148	241	67	116

Tabell 2: Uppgifter om befolkningstal resp. antal intervjuer inom olika befolkningsgrupper. Särredovisningar efter de selektioner som redovisas i tabellmaterialet. Här: 1) Föräldrar med barn i åldern 0-18 år. 2) Utländska medborgare och naturaliserade invandrare i åldern 16-84 år. År 2000-01.

		Föräldrar med barn 0-18 år		Utländska och naturaliserade invandrare i åldern 16-84 år	
		Antal i befolk- ningen (1000- tal)	Antal inter- vjuer	Antal i befolk- ningen (1000- tal)	Antal inter- vjuer
Samtliga	16-84 år	1993	3368	753	1213
därav:	16-24 år	27	46	83	139
	25-34 år	503	839	140	220
	35-44 år	888	1509	168	276
	45-54 år	514	873	142	227
	55-64 år	59	98	108	170
	65-74 år		3	78	129
	75-84 år			33	52
KÖN OCH ÅLDER					
Män					
Samtliga	16-84 år	943	1549	358	565
	16-24 år		11	41	67
	25-44 år	602	983	151	235
	55-64 år	333	552	127	195
	65-84 år		3	40	68
Kvinnor					
Samtliga	16-84 år	1050	1819	395	648
	16-24 år		35	42	72
	25-44 år	789	1365	158	261
	55-64 år	240	419	124	202
	65-84 år			72	113
FAMILJESITUATION					
Båda könen					
	Ensamst utan barn, 16-54 år			170	268
	Ensamst utan barn, 55-84 år			88	134
	Ensamstående med barn	246	409	40	65
	Sambo utan barn, 16-54 år			95	155
	Sambo utan barn, 55-84 år			120	199
	Samboende med barn	1747	2959	240	392
Män					
	Ensamst utan barn, 16-54 år			109	167
	Ensamst utan barn, 55-84 år				34
	Ensamstående med barn	70	105		9
	Sambo utan barn, 16-54 år			38	59
	Sambo utan barn, 55-84 år			64	108
	Samboende med barn	873	1444	117	188
Kvinnor					
	Ensamst utan barn, 16-54 år			61	101
	Ensamst utan barn, 55-84 år			64	100
	Ensamstående med barn	176	304	33	56
	Sambo utan barn, 16-54 år			58	96
	Sambo utan barn, 55-84 år			56	91
	Samboende med barn	874	1515	124	204

Tabell 2: (forts.)

	Föräldrar med barn 0-18 år		Utländska och naturaliserade invandrare i åldern 16-84 år	
	Antal i befolkningen (1000-tal)	Antal intervjuer	Antal i befolkningen (1000-tal)	Antal intervjuer
SOCIOEKONOMISK GRUPP				
Båda könen				
Samtliga arbetare	726	1240	338	551
Ej facklärd arbetare	387	665	209	339
Facklärd arbetare	339	575	129	212
Samtliga tjänstemän	962	1643	221	361
Lägre tjänstemän	234	401	64	108
Tjm på mellannivå	402	692	97	157
Högre tjänstemän	325	550	60	96
Ensamföretagare	90	140	39	58
Företagare med anst.	86	139		36
Jordbrukare		21		7
Studerande	92	151	99	156
Män				
Samtliga arbetare	366	610	165	266
Ej facklärd arbetare	157	262	82	130
Facklärd arbetare	209	348	83	136
Samtliga tjänstemän	421	694	102	161
Lägre tjänstemän	70	115		36
Tjm på mellannivå	168	277	45	72
Högre tjänstemän	183	302	34	53
Ensamföretagare	62	94	28	40
Företagare med anst.	59	95		25
Jordbrukare		15		2
Studerande	22	36	39	60
Kvinnor				
Samtliga arbetare	361	630	173	285
Ej facklärd arbetare	230	403	127	209
Facklärd arbetare	130	227	46	76
Samtliga tjänstemän	541	949	119	200
Lägre tjänstemän	164	286	42	72
Tjm på mellannivå	235	415	51	85
Högre tjänstemän	142	248	26	43
Ensamföretagare	28	46		18
Företagare med anst.	26	44		11
Jordbrukare		6		5
Studerande	70	115	60	96
UTBILDNINGSNIVÅ				
Båda könen				
Förgymnasial utb.	226	374	200	320
Gymnasial utb.	1054	1785	353	575
Eftergymnasial utb.	707	1201	188	301
Män				
Förgymnasial utb.	126	207	83	130
Gymnasial utb.	490	807	179	287
Eftergymnasial utb.	326	534	95	146
Kvinnor				
Förgymnasial utb.	100	167	118	190
Gymnasial utb.	564	978	174	288
Eftergymnasial utb.	381	667	93	155

Tabell 2: (forts.)

	Föräldrar med barn 0-18 år		Utländska och naturaliserade invandrare i åldern 16-84 år	
	Antal i befolk- ningen (1000- tal)	Antal inter- vjuer	Antal i befolk- ningen (1000- tal)	Antal inter- vjuer
DISPONIBEL INKOMST				
Båda könen				
Lägsta tredjedelen	704	1168	353	552
Mellersta tredjedelen	832	1428	222	367
Högsta tredjedelen	420	712	171	284
Män				
Lägsta tredjedelen	313	506	163	250
Mellersta tredjedelen	405	675	105	171
Högsta tredjedelen	204	336	86	138
Kvinnor				
Lägsta tredjedelen	390	662	189	302
Mellersta tredjedelen	427	753	118	196
Högsta tredjedelen	215	376	86	146
REGION				
Båda könen				
1 Stockholm	385	622	212	328
2 Göteborg, Malmö	321	511	158	239
3 Större kommuner	719	1229	244	408
4 Södra mellanbygden	343	611	95	160
5 Norra tätbygden	123	217		36
6 Norra glesbygden	103	178	24	42
Män				
1 Stockholm	180	281	96	144
2 Göteborg, Malmö	152	232	79	117
3 Större kommuner	340	560	114	189
4 Södra mellanbygden	166	294	48	80
5 Norra tätbygden	55	96		16
6 Norra glesbygden	50	86		19
Kvinnor				
1 Stockholm	205	341	115	184
2 Göteborg, Malmö	169	279	78	122
3 Större kommuner	378	669	130	219
4 Södra mellanbygden	177	317	47	80
5 Norra tätbygden	68	121		20
6 Norra glesbygden	53	92		23
NATIONALITET				
Båda könen				
Infödda svenskar	1712	2911		
Naturaliserade inv.	178	293	468	762
Utländska medborgare	103	164	285	451
Män				
Infödda svenskar	819	1352		
Naturaliserade inv.	82	132	219	352
Utländska medborgare	42	65	139	213
Kvinnor				
Infödda svenskar	893	1559		
Naturaliserade inv.	96	161	249	410
Utländska medborgare	61	99	146	238

Tabell 3: Uppgifter om befolkningstal resp. antal intervjuer inom olika befolkningsgrupper. Särredovisningar efter de selektioner som redovisas i tabellmaterialet. Här: 1) Kvinnor 16-84 år. 2) Pensionärer 65-84 år. År 2000-01.

		Kvinnor 16 – 84 år		Pensionärer 65 – 84 år	
		Antal i befolkningen (1000-tal)	Antal intervjuer	Antal i befolkningen (1000-tal)	Antal intervjuer
Samtliga	16-84 år	3430	5835	1289	2103
därav:	16-24 år	432	748		
	25-34 år	582	999		
	35-44 år	581	1010		
	45-54 år	585	1015		
	55-64 år	531	896		
	65-74 år	389	641	728	1195
	75-84 år	331	526	561	908
KÖN OCH ÅLDER					
Män					
Samtliga	16-84 år			570	936
	16-24 år				
	25-44 år				
	55-64 år				
	65-84 år			570	936
Kvinnor					
Samtliga	16-84 år	3430	5835	719	1167
	16-24 år	432	748		
	25-44 år	1163	2009		
	55-64 år	1116	1911		
	65-84 år	719	1167	719	1167
FAMILJESITUATION					
Båda könen					
	Ensamst utan barn, 16-54 år				
	Ensamst utan barn, 55-84 år			538	822
	Ensamstående med barn				
	Sambo utan barn, 16-54 år				
	Sambo utan barn, 55-84 år			749	1278
	Samboende med barn				
Män					
	Ensamst utan barn, 16-54 år				
	Ensamst utan barn, 55-84 år			160	236
	Ensamstående med barn				
	Sambo utan barn, 16-54 år				
	Sambo utan barn, 55-84 år			408	697
	Samboende med barn				
Kvinnor					
	Ensamst utan barn, 16-54 år	601	1036		
	Ensamst utan barn, 55-84 år	527	839	378	586
	Ensamstående med barn	176	304		
	Sambo utan barn, 16-54 år	547	946		
	Sambo utan barn, 55-84 år	706	1196	341	581
	Samboende med barn	873	1514		

Tabell 3: (forts.)

	Kvinnor 16 – 84 år:		Pensionärer 65 – 84 år	
	Antal i befolkningen (1000-tal)	Antal intervjuer	Antal i befolkningen (1000-tal)	Antal intervjuer
SOCIOEKONOMISK GRUPP				
Båda könen				
Samtliga arbetare			573	934
Ej facklärd arbetare			385	626
Facklärd arbetare			188	308
Samtliga tjänstemän			519	851
Lägre tjänstemän			221	359
Tjm på mellannivå			197	323
Högre tjänstemän			102	169
Ensamföretagare			48	76
Företagare med anst.			70	113
Jordbrukare			70	115
Studerande				
Män				
Samtliga arbetare			226	367
Ej facklärd arbetare			107	171
Facklärd arbetare			119	196
Samtliga tjänstemän			229	384
Lägre tjänstemän			61	102
Tjm på mellannivå			103	172
Högre tjänstemän			65	110
Ensamföretagare			33	52
Företagare med anst.			47	75
Jordbrukare			34	57
Studerande				
Kvinnor				
Samtliga arbetare	1251	2134	347	567
Ej facklärd arbetare	875	1489	279	455
Facklärd arbetare	376	645	69	112
Samtliga tjänstemän	1518	2599	290	467
Lägre tjänstemän	573	972	159	257
Tjm på mellannivå	603	1040	94	151
Högre tjänstemän	342	587	37	59
Ensamföretagare	82	132		24
Företagare med anst.	77	127		38
Jordbrukare	46	75	35	58
Studerande	387	659		
UTBILDNINGSNIVÅ				
Båda könen				
Förgymnasial utb.			653	1060
Gymnasial utb.			445	731
Eftergymnasial utb.			184	301
Män				
Förgymnasial utb.			262	426
Gymnasial utb.			210	348
Eftergymnasial utb.			96	159
Kvinnor				
Förgymnasial utb.	911	1515	391	634
Gymnasial utb.	1550	2654	235	383
Eftergymnasial utb.	958	1648	88	142

Tabell 3: (forts.)

	Kvinnor 16 – 84 år		Pensionärer 65 – 84 år	
	Antal i befolkningen (1000-tal)	Antal intervjuer	Antal i befolkningen (1000-tal)	Antal intervjuer
DISPONIBEL INKOMST				
Båda könen				
Lägsta tredjedelen			505	811
Mellersta tredjedelen			509	836
Högsta tredjedelen			271	450
Män				
Lägsta tredjedelen			180	290
Mellersta tredjedelen			240	395
Högsta tredjedelen			147	246
Kvinnor				
Lägsta tredjedelen	1172	1958	325	521
Mellersta tredjedelen	1156	1981	269	441
Högsta tredjedelen	1065	1834	124	204
REGION				
Båda könen				
1 Stockholm			227	367
2 Göteborg, Malmö			164	264
3 Större kommuner			458	762
4 Södra mellanbygden			267	434
5 Norra tätbygden			89	142
6 Norra glesbygden			83	134
Män				
1 Stockholm			94	156
2 Göteborg, Malmö			72	118
3 Större kommuner			204	343
4 Södra mellanbygden			118	191
5 Norra tätbygden			41	64
6 Norra glesbygden			40	64
Kvinnor				
1 Stockholm	680	1118	133	211
2 Göteborg, Malmö	545	889	93	146
3 Större kommuner	1229	2123	254	419
4 Södra mellanbygden	595	1040	149	243
5 Norra tätbygden	210	366	48	78
6 Norra glesbygden	171	299	43	70
NATIONALITET				
Båda könen				
Infödda svenskar			1177	1920
Naturaliserade inv.			87	142
Utländska medborgare				39
Män				
Infödda svenskar			529	866
Naturaliserade inv.			32	55
Utländska medborgare				13
Kvinnor				
Infödda svenskar	3034	5186	648	1054
Naturaliserade inv.	253	416	55	87
Utländska medborgare	142	232		26

Bilaga 3

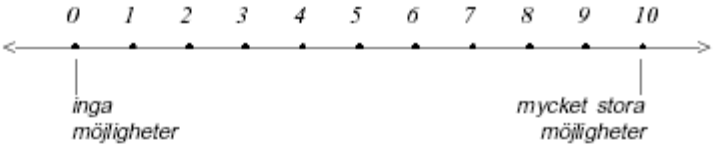
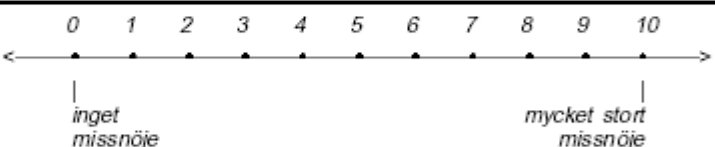
Utdrag ur frågeformuläret

3 SAMHÄLLSSERVICE

		<i>Indirekt intervju</i> → <i>fråga 41</i>					
Fråga 31	a)	Vi övergår nu till ett par frågor om hur du ser på olika myndigheter och institutioner. Tycker du att du någon gång blivit felaktigt eller orättvist behandlad av någon av följande myndigheter, institutioner eller företag?					
	b)	Har du någon gång vid dessa tillfällen försökt att göra något åt det?					
		<i>Läs upp en myndighet/institution i taget och invänta svar för denna. Vid 'JA'-svar i a): ställ fråga b) och fyll i tablan nedan radvis. Vid 'NEJ'-svar i a): läs upp nästa myndighet/institution.</i>					
		a)			b)		
		FELAKTIGT BEHANDLAD?			FÖRSÖKT GÖRA NÅGOT ÅT DET?		
		JA	NEJ	MINNS EJ	JA	NEJ	MINNS EJ
A.	Försäkringskassan	1	2	8	1	2	8
B.	Sjukhus eller läkare	1	2	8	1	2	8
C.	Taxeringsnämnd	1	2	8	1	2	8
D.	Polismyndighet eller domstol	1	2	8	1	2	8
E.	Annan myndighet, t.ex. socialnämnd, arbetsförmedling, byggnadsnämnd, gatunämnd, etc.	1	2	8	1	2	8
F.	Försäkringsbolag	1	2	8	1	2	8
G.	Arbetsgivare eller någon chef på arbetsplatsen	1	2	8	1	2	8
H.	Reparationsverkstad	1	2	8	1	2	8
I.	Varuhus eller butik	1	2	8	1	2	8
J.	Postorderfirma	1	2	8	1	2	8
K.	Annan myndighet, institution eller företag, <i>nämligen</i> ...	1	2	8	1	2	8
						
L.	1	2	8	1	2	8
						
M.	1	2	8	1	2	8
						

Fråga 32	<p>a) Skulle du själv kunna författa en skrivelse och överklaga ett beslut av en myndighet ?</p> <p>1 JA → Fråga 33</p> <p>2 NEJ</p> <p>8 VET EJ</p> <hr/> <p>b) Känner du någon som du vet att du skulle kunna få hjälp av i ett sådant fall ?</p> <p>1 JA → Fråga 33</p> <p>2 NEJ</p> <p>8 VET EJ</p> <hr/> <p>c) Vet du vart man kan vända sig för att få hjälp i sådana situationer ?</p> <p>1 JA, ADVOKAT, RÄTTSHJÄLP ELLER DYLIKT</p> <p>2 JA, ANNAT</p> <p>8 NEJ</p>
Fråga 33	<p>Om du tänker på de förtroendevalda kommunalmännen i din kommun, hur ser du på deras sätt att sköta sina uppgifter? Anser du att de sköter sina uppgifter mycket bra, ganska bra, inte särskilt bra eller inte bra alls ?</p> <p>1 MYCKET BRA</p> <p>2 GANSKA BRA</p> <p>3 INTE SÄRSKILT BRA</p> <p>4 INTE BRA ALLS</p> <p>8 INGEN ÅSIKT/VET EJ</p>

5 SYSSLSÄTTNING

Fråga 128	a)	 <p><i>inga möjligheter</i> <i>mycket stora möjligheter</i></p> <p>Svarskort 128 a Läs upp en rad i taget och anteckna svarssiffran i rutan. Markera "Vet inte" med 98</p> <p>Jag skulle vilja ställa några frågor om hur du ser på dina möjligheter att påverka dina arbetsförhållanden. Om du tycker att du har små möjligheter väljer du en låg siffra. Om du tycker att du har stora möjligheter väljer du en hög siffra.</p> <p>Vilka möjligheter anser du att du har att ...</p> <p>☐ a) ... bestämma när ditt arbete skall börja och sluta för dagen?</p> <p>☐ b) ... bestämma hur ditt eget dagliga arbete skall läggas upp?</p> <p>☐ c) ... påverka arbetsmiljön?</p> <p>☐ d) ... påverka beslut om ditt arbets allmänna inriktning?</p> <p>Om enbart C → Fråga 129 Om enbart D → Fråga 130</p> <p>☐ e) Vilka möjligheter anser du att du har att påverka det lokala facket's agerande i olika frågor?</p> <p>☐ f) Vilka möjligheter anser du att facket har att påverka förhållandena på din arbetsplats?</p>
	b)	 <p><i>inget missnöje</i> <i>mycket stort missnöje</i></p> <p>Svarskort 128 b</p> <p>☐ I vilken utsträckning har du under de senaste 12 månaderna haft anledning att känna missnöje med förhållandena som rör ditt nuvarande arbete eller din arbetsplats?</p> <p>c) Har du under de senaste 12 månaderna gjort något för att åstadkomma förbättringar eller motarbeta försämringar rörande dina arbetsförhållanden eller din arbetsplats?</p> <p>1 JA</p> <p>2 NEJ → Gå till fråga 100 och se vilka frågor som ska ställas härnäst</p> <p>d) Fick du i huvudsak dina önskemål tillgodosedda?</p> <p>1 JA, HELT OCH HÄLLET</p> <p>2 JA, DELVIS</p> <p>3 ÄNNU OVISST</p> <p>4 NEJ</p>

Fråga 220	a)	Har du varit på något möte eller sammankomst med någon fackförening, lantbruksorganisation, företagarorganisation eller liknande under de senaste 12 månaderna?
		JA, ANTAL GÅNGER
	97	NEJ → Fråga 220c
	98	MINNS EJ → Fråga 220c
	b)	Var det (mötet/mötena) på betald arbetstid eller på fritiden?
	1	PÅ BETALD ARBETSTID
	2	PÅ FRITID
	3	BÅDE OCH
	8	VET EJ/MINNS EJ
	c)	Är du medlem i någon fackförening, lantbruksorganisation eller företagarorganisation?
1	JA	
2	NEJ → Fråga 221 a	
d)	Vilket förbund/ vilken lantbruks- eller företagarorganisation tillhör du?	
 <i>Enbart LO, TCO, SACO/SR eller SAF räcker ej. Fackförbund inom central organisation bör anges.</i>	
	<i>Indirekt intervju → Fråga 220 f</i>	
e)	Hur ser du på de förtroendevaldas sätt att sköta sina uppgifter i din lokala fackförening/lantbruks-/företagarorganisation? Anser du att de har sköter sina uppgifter mycket bra, ganska bra, inte särskilt bra eller inte bra alls?	
1	MYCKET BRA	
2	GANSKA BRA	
3	INTE SÄRSKILT BRA	
4	INTE BRA ALLS	
8	INGEN ÅSIKT/VET EJ	
f)	Deltar du aktivt i ... (föreningens) verksamhet?	
1	JA	
2	NEJ	
g)	Har du något förtroendeuppdrag i föreningen?	
1	JA	
2	NEJ	

	<i>Om Ja på fråga 220 f eller g. Annars → Fråga 221</i>	
h)	Kan du försöka bedöma hur många timmar du sammanlagt ägnar åt denna förenings verksamhet under en normal månad? Räkna både med arbete på betald arbetstid och på fritiden.	
☐	ANTAL TIMMAR PÅ BETALD ARBETSTID	
☐	ANTAL TIMMAR PÅ FRITIDEN	
98	VET EJ/MINNS EJ	
Fråga 221	a)	Har du varit på något möte eller sammankomst med något politiskt parti (även politiskt ungdoms- el. kvinnoförbund) under de senaste 12 månaderna?
☐	JA, ANTAL GÅNGER	
97	NEJ	
98	MINNS EJ	
	b)	Är du medlem i något politiskt parti (även politiskt ungdoms- eller kvinnoförbund)?
1	JA	
2	NEJ → <i>Fråga 222</i> <i>Indirekt intervju</i> → <i>Fråga 257</i>	
	<i>Indirekt intervju</i> → <i>Fråga 221 d</i>	
	c)	Hur ser du på de förtroendevaldas sätt att sköta sina uppgifter i ditt lokala politiska parti (även politiskt ungdoms- eller kvinnoförbund)? Anser du att de sköter sina uppgifter mycket bra, ganska bra, inte särskilt bra eller inte bra alls?
1	MYCKET BRA	
2	GANSKA BRA	
3	INTE SÄRSKILT BRA	
4	INTE BRA ALLS	
8	INGEN ÅSIKT/VET EJ	
	d)	Deltar du aktivt i partiets (ungdoms-/kvinnoförbundets) verksamhet?
1	JA	
2	NEJ	
	e)	Har du något förtroendeuppdrag i partiet?
1	JA	
2	NEJ	
	<i>Om Ja på fråga 221 d eller e.</i> <i>Annars → Fråga 222</i> <i>Indirekt intervju → Fråga 257</i>	
	f)	Kan du försöka bedöma hur många timmar du sammanlagt ägnar åt partiets verksamhet under en normal månad? Ta ej med betald arbetstid om du t.ex. är anställd inom partiet.
☐	ANTAL TIMMAR PER MÅNAD <i>Indirekt intervju</i> → <i>Fråga 257</i>	

Fråga 222	<p>Är du medlem i någon eller några av följande organisationer och sammanslutningar?</p> <p>Svarskort 222 <i>Läs upp en organisation i taget. Ställ följande frågor för varje organisation som up är medlem i.</i></p>						
b)	Är du medlem i en sådan förening/organisation eller i flera?						
c)	Har du under de senaste 12 månaderna varit aktiv i föreningen?	Fr. 222 a-b		Fr. 222 c		Fr. 222 d	
d)	Har du något förtroendeuppdrag i föreningen?	EJ MEDLEM	ANTAL FÖRENINGAR	OM UP ÅR MEDLEM		HAR UPPDRAG	
				JA	NEJ	JA	NEJ
3.	Friluftsförening	2	☐	1	2	1	2
4.	Idrottsförening för lagidrott (basket, fotboll, hockey etc)	2	☐	1	2	1	2
5.	Förening för någon annan idrott	2	☐	1	2	1	2
6.	Miljöorganisation	2	☐	1	2	1	2
10.	Förening för boende	2	☐	1	2	1	2
11.	Föräldraförening	2	☐	1	2	1	2
12.	Handikapp- eller patientförening	2	☐	1	2	1	2
13.	Invandrarorganisation	2	☐	1	2	1	2
14.	Kvinnoorganisation	2	☐	1	2	1	2
15.	Pensionärsorganisation	2	☐	1	2	1	2
20.	Humanitär hjälporg. eller org. för frivilligt socialt arbete	2	☐	1	2	1	2
30.	Annan förening, nämligen	2	☐	1	2	1	2
						
Fråga 226	Har du någon gång talat inför ett möte i en förening eller organisation?						
1	JA, ANFÖRANDE						
2	JA, INLÄGG I DISKUSSION						
3	JA, BÅDE ANFÖRANDE OCH INLÄGG						
4	NEJ, ALDRIG						
Fråga 227	Har du någon gång tagit kontakt med någon person i ansvarig ställning i någon/något för att påverka ett beslut i en fråga?						
				MINNS			
				JA	NEJ	EJ	
a)	Fackförening			1	2	8	
b)	Politiskt parti (även politiskt ungdoms- eller kvinnoförbund)			1	2	8	
c)	Annan förening, rörelse, samfund eller liknande			1	2	8	

Fråga 228	a)	I den här undersökningen kommer vi inte att fråga vilket parti du tycker bäst om eller vilket parti du har röstat på, men - röstade du i det senaste riksdagsvalet?				
	1 2 3	JA NEJ HADE EJ RÖSTRÄTT				
Fråga 229	b)	Röstade du i det senaste valet till EU-parlamentet?				
	1 2 3	JA NEJ HADE EJ RÖSTRÄTT				
Fråga 229		Hur brukar du själv göra om du är med i ett sällskap, där samtalet kommer in på politiska frågor? Vilken av de här beskrivningarna tycker du passar bäst in på dig själv? <i>Svarskort 229</i>				
	1 2 3 4	JAG BRUKAR INTE BRY MIG OM ATT LYSSNA NÄR FOLK BÖRJAR PRATA OM POLITIK JAG BRUKAR NOG LYSSNA, MEN JAG LÄGGER MIG ALDRIG I DISKUSSIONEN DET HÄNDER IBLAND, MEN INTE SÅ OFTA, ATT JAG SÄGER VAD JAG SJÄLV TYCKER JAG BRUKAR FÖR DET MESTA VARA MED I DISKUSSIONEN OCH SÄGA MIN ÅSIKT				
Fråga 230		Man kan välja olika sätt att försöka påverka sådant som man tycker är fel i sin kommun. Har du själv någon gång försökt att göra någonting åt någon brist eller felaktighet här i (<i>kommunens namn</i>) (eller där du bott tidigare)?				
			JA, MÅNGA GÅNGER	JA, NÅGON ENSTAKA GÅNG	NEJ	MINNS EJ
	a)	Har du ...	1	2	3	8
	b)	... tagit direkt kontakt med någon tjänsteman eller förtroendeman?	1	2	3	8
	c)	... skrivit insändare eller artikel i någon tidning eller tidskrift?	1	2	3	8
	d)	... undertecknat något upprop?	1	2	3	8
	e)	... deltagit i någon demonstration?	1	2	3	8
		... gjort på något annat sätt? Vilket?	1	2	3	8
					
Fråga 231		Om vi ser till politiska frågor över huvud taget, vid sidan om de lokala här i kommunen, har du då någon gång ...				
			JA, MÅNGA GÅNGER	JA, NÅGON ENSTAKA GÅNG	NEJ	MINNS EJ
	a)	... skrivit insändare eller artikel till någon tidning eller tidskrift?	1	2	3	8
	b)	... undertecknat något upprop?	1	2	3	8
	c)	... deltagit i någon demonstration?	1	2	3	8

Bilaga 4

Tabell- och diagramförteckning

Förteckning över tabeller och diagram i sammanfattning, kapitel 2–8 samt i bilaga 1–2.

Sammanfattning

Tabell 1	Medlemskap och aktiviteter i olika organisationer och sammanslutningar. 2000 resp. 2000-01
Tabell 2	Medlemskap och aktiviteter inom det svenska föreningslivet. 2000 resp. 2000-01
Tabell 3	Vissa politiska aktiviteter efter kön och efter några ålders- och socioekonomiska grupper. 2000-01
Tabell 4	Möjligheterna att påverka sin arbetssituation, missnöje med arbetsförhållandena samt försök att påverka dessa. Redovisning efter socioekonomisk tillhörighet. 2000-01
Tabell 5	Anställdas uppfattning om fackliga påverkansmöjligheter. Särredovisning efter facklig tillhörighet. 2000-01
Tabell 6	Anser att man någon gång blivit felaktigt eller orättvist behandlad av viss myndighet, institution eller företag (samt därav försök till åtgärd). 2000-01

Kapitel 2 Det svenska föreningslivet

Diagram 2.1	Medlemskap i olika föreningstyper. 1992-93–2000-01
Diagram 2.2	Medlemskap och aktiviteter i olika föreningstyper 2000 resp. 2000-01
Tabell 2.1	Medlemskap och aktiviteter i olika organisationer och sammanslutningar. 2000 resp. 2000-01
Tabell 2.2	Antal personer, 16-84 år, som är medlemmar, har förtroendeuppdrag resp. är aktiva i olika organisationer och sammanslutningar. 2000 resp. 2000-01
Diagram 2.3	Andel som är medlem i någon förening. 1992–2000
Diagram 2.4.a	Andel som är aktiv i någon förening. 1992–2000
Diagram 2.4.b	Andel som är aktiv i någon förening samt därav andel med förtroendeuppdrag. 2000
Diagram 2.5	Har någon gång talat vid något möte. 1992-93–2000-01
Diagram 2.6	Har någon gång försökt att påverka ett beslut i någon förening. 1992-93–2000-01

Kapitel 3 Partipolitiska aktiviteter

Diagram 3.1	Medlemskap i politiska partier bland män och kvinnor 16-84 år. Utvecklingen 1980-81–2000-01
Diagram 3.2	Medlemskap i politiska partier bland män i olika åldrar. Utvecklingen 1980-81–2000-01
Diagram 3.3	Medlemskap i politiska partier bland kvinnor i olika åldrar. Utvecklingen 1980-81–2000-01
Diagram 3.4	Aktiva inom politiska partier bland män och kvinnor 16-84 år. Utvecklingen 1980-81–2000-01
Diagram 3.5	Medlemskap och aktivitet inom politiska partier. 2000-01
Diagram 3.6	Medlemskap i politiska partier. 1992-93–2000-01
Diagram 3.7	Andel med förtroendeuppdrag i politiska partier. 1992-93–2000-01
Diagram 3.8	Andel som varit på minst ett politiskt möte det senaste året. Män resp. kvinnor 16-84 år. Utvecklingen 1984-85–2000-01
Diagram 3.9	Andel som varit på minst ett politiskt möte det senaste året . 1992-93–2000-01
Diagram 3.10	Synen på de förtroendevaldas arbete i den lokala partiorganisationen. Andelar bland partimedlemmar. 2000-01
Diagram 3.11	Synen på de förtroendevalda kommunalpolitikernas sätt att sköta sina uppgifter. 2000-01
Tabell 3.5	Uppfattning om de förtroendevalda kommunalmännens sätt att sköta sina uppgifter. Andelar inom olika län och kommuner. 1992-93–2000-01

Kapitel 4 Fackliga aktiviteter

Diagram 4.1	Medlemskap inom fackliga organisationer bland anställda män och kvinnor. Utvecklingen 1980-81–2000-01
Diagram 4.2	Medlemskap och aktivitet i fackliga organisationer bland anställda. 2000-01
Diagram 4.3	Medlemskap i fackliga organisationer bland anställda. 1992-93–2000-01
Diagram 4.4	Andel aktiva i fackliga organisationer bland anställda. 1992-93–2000-01
Diagram 4.5	Andel som varit på minst ett fackligt möte det senaste året. Anställda män och kvinnor. Utvecklingen 1980-81–2000-01
Diagram 4.6	Andel som varit på minst ett fackligt möte det senaste året bland anställda. 1992-93–2000-01
Diagram 4.7	Någon gång kontaktat person i ansvarig ställning i någon fackförening för att försöka påverka ett beslut i någon fråga. Anställda. 1992-93–2000-01
Diagram 4.8	Synen på de förtroendevaldas arbete i den lokala fackföreningen. Anställda fackföreningsmedlemmar. 2000-01

Kapitel 5 Övriga föreningsaktiviteter

Diagram 5.1	Medlemskap i idrottsföreningar. 1992-93–2000-01
Diagram 5.2	Medlemskap i friluftsföreningar. 1992-93–2000-01
Diagram 5.3	Medlemskap i miljöorganisationer. 1992-93–2000-01
Diagram 5.4	Medlemskap i boendeföreningar. 1992-93–2000-01
Diagram 5.5	Medlemskap i föräldraföreningar. Andelar bland föräldrar med barn 0-18 år. 1992-93–2000-01
Diagram 5.6	Medlemskap i handikapp- och patientföreningar. 1992-93–2000-01
Diagram 5.7	Medlemskap i invandrarorganisationer. Andelar bland enbart invandrare. 1992-93–2000-01
Diagram 5.8	Medlemskap i kvinnoorganisationer. Andelar bland enbart kvinnor. 1992-93–2000-01
Diagram 5.9	Medlemskap i pensionärsföreningar. Andelar bland personer 65-84 år. 1992-93–2000-01
Diagram 5.10	Medlemskap i humanitära hjälporganisationer. 1992-93–2000-01

Kapitel 6	Övriga medborgerliga aktiviteter
Diagram 6.1	Valdeltagande bland de röstberättigade till riksdagsvalen 1979-2002. Kvinnor resp. män
Diagram 6.2	Valdeltagande bland utländska medborgare i kommunfullmäktigevalen 1976–2002. Kvinnor resp. män.
Tabell 6.1	Valdeltagande bland de röstberättigade till riksdags-, kommun- resp. landstingsvalen 2002. Särredovisning efter kön och ålder samt efter kön och län. Procenttal
Tabell 6.2	Valdeltagande bland de röstberättigade till riksdagsvalet 2002. Särredovisning efter kön resp. utbildningsnivå, socioekonomisk grupp, inkomstförhållande, civilstånd, arbetskraftsstatus samt facklig organisation. Procenttal
Diagram 6.3	Har någon gång tagit direktkontakt med kommunal tjänstemän eller förtroendeman. 1992-93–2000-01
Diagram 6.4	Har någon gång skrivit insändare eller artiklar i någon tidning. 1992-93–2000-01
Diagram 6.5	Har någon gång undertecknat något upprop. 1992-93–2000-01
Diagram 6.6	Har någon gång deltagit i någon demonstration. 1992-93–2000-01
Tabell 6.7	Sammanställning av de andelar som någon gång sökt göra någonting åt någon brist eller felaktighet i den egna kommunen. Särredovisning efter län och vissa kommuner. 1992-93–2000-01
Diagram 6.7.a	Deltar oftast i politiska diskussioner. Män resp. kvinnor 16-84 år. Utvecklingen 1980-81–2000-01.
Diagram 6.7.b	Deltar ej i politiska diskussioner. Män resp. kvinnor 16-84 år. Utvecklingen 1980-81–2000-01.
Diagram 6.8.a	Brukar för det mesta vara med i politiska diskussioner och säga sin åsikt. 1992-93–2000-01
Diagram 6.8.b	Deltar ej i politiska diskussioner. 1992-93–2000-01
Diagram 6.9	Andel med "varken lokala eller allmänpolitiska aktiviteter". 1992-93–2000-01
Diagram 6.10	Andel "partipolitiskt inaktiva". 1992-93–2000-01
Diagram 6.11	Andel "politiskt inaktiva". 1992-93–2000-01
Diagram 6.12	Andel "politiskt apatiska". 1992-93–2000-01
Diagram 6.13	Andel "aktivister utanför den partipolitiska arenan". 1992-93–2000-01
Diagram 6.14	Andel "mångsysslare". 1992-93–2000-01
Kapitel 7	Arbetsförhållanden – upplevda påverkansmöjligheter och missnöjen
Diagram 7.1	Uppfattning om sina möjligheter att bestämma när det egna arbetet skall börja och sluta för dagen. Anställda. 2000-01
Diagram 7.2	Uppfattning om sina möjligheter att bestämma hur det egna dagliga arbetet skall läggas upp. Anställda. 2000-01
Diagram 7.3	Uppfattning om sina möjligheter att påverka arbetsmiljön. Anställda. 2000-01
Diagram 7.4	Uppfattning om sina möjligheter att påverka beslut om arbetets allmänna inriktning. Anställda. 2000-01
Diagram 7.5	Uppfattning om de egna möjligheterna att påverka det lokala facket's agerande i olika frågor. Anställda. 2000-01
Diagram 7.6	Uppfattning om fackets möjligheter att påverka förhållandena på den egna arbetsplatsen. Anställda. 2000-01
Diagram 7.7	I vilken utsträckning har man under "de senaste 12 månaderna" haft anledning att känna missnöje med förhållanden som rör det egna arbetet eller arbetsplatsen? Anställda. 2000-01
Diagram 7.8.a	Andel som under "de senaste 12 månaderna" gjort något för att söka åstadkomma förbättringar eller motarbeta försämringar rörande sina arbetsförhållanden. Anställda. 2000-01
Diagram 7.8.b	Därav andel som helt eller delvis fick sina önskemål tillgodosedda. Anställda. 2000-01

Kapitel 8	Förmåga att tillvarata sina rättigheter
Diagram 8.1	Har någon gång blivit orättvist behandlad av någon myndighet, institution eller företag överhuvudtaget. 1992-93–2000-01
Diagram 8.2	Andel som sökt rättelse. 1992-93–2000-01
Diagram 8.3	Har någon gång blivit orättvist behandlad av försäkringskassan. 1992-93–2000-01
Diagram 8.4	Har någon gång blivit orättvist behandlad av sjukhus eller läkare. 1992-93–2000-01
Diagram 8.5	Har någon gång blivit orättvist behandlad av taxeringsnämnd. 1992-93–2000-01
Diagram 8.6	Har någon gång blivit orättvist behandlad av polis eller domstol. 1992-93–2000-01
Diagram 8.7	Har någon gång blivit orättvist behandlad av ”annan” myndighet. 1992-93–2000-01
Diagram 8.8	Har någon gång blivit orättvist behandlad av försäkringsbolag. 1992-93–2000-01
Diagram 8.9	Har någon gång blivit orättvist behandlad av arbetsgivare eller någon chef på arbetsplatsen. 1992-93–2000-01
Diagram 8.10	Har någon gång blivit orättvist behandlade av reparationsverkstad. 1992-93–2000-01
Diagram 8.11	Har någon gång blivit orättvist behandlad av varuhus eller butik. 1992-93–2000-01
Diagram 8.12	Har någon gång blivit orättvist behandlad av postorderfirma. 1992-93–2000-01
Diagram 8.13	Kan själv författa en skrivelse och överklaga ett beslut av en myndighet. 1992-93–2000-01
Diagram 8.14	Kan ej själv författa en skrivelse och överklaga ett beslut av en myndighet. 1992-93–2000-01
Diagram 8.15.a	Kan själv författa en skrivelse och överklaga ett beslut av en myndighet. Utvecklingen 1980-81–2000-01. Män resp. kvinnor 16-84 år.
Diagram 8.15.b	Kan ej själv författa en skrivelse och överklaga ett beslut av en myndighet. Utvecklingen 1980-81–2000-01. Män resp. kvinnor 16-84 år.
Bilaga 1	Teknisk beskrivning
Tabell 1	Approximativa halva 95-procentiga konfidensintervall för procenttal. Tabeller där redovisningsenheten är personer.
Tabell 2	Approximativ längd av halva 95-procentiga konfidensintervall för differenser mellan procenttal. Tabeller där redovisningsenheten är personer.
Tabell 3	Approximativ längd av halva 95-procentiga konfidensintervall för totaler. Tabeller där redovisningsenheten är personer. Gäller ej för grupper som enbart består av personer som är 75 år och äldre.
Bilaga 2	Redovisningsgrupper, befolkningstal och antal intervjuer
Tabell 1	Uppgifter om befolkningstal resp. antal intervjuer inom olika befolkningsgrupper. Särredovisningar efter de selektioner som redovisas i tabellmaterialet. Personer 16-84 år. 2000-01
Tabell 2	Uppgifter om befolkningstal resp. antal intervjuer inom olika befolkningsgrupper. Särredovisningar efter de selektioner som redovisas i tabellmaterialet. Här: 1) Föräldrar med barn i åldern 0-18 år. 2) Utländska medborgare och naturaliserade invandrare i åldern 16-84 år. 2000-01
Tabell 3	Uppgifter om befolkningstal resp. antal intervjuer inom olika befolkningsgrupper. Särredovisningar efter de selektioner som redovisas i tabellmaterialet. Här: 1) Kvinnor 16-84 år. 2) Pensionärer 65-84 år. 2000-01

Förteckning över tabellmaterialet på www.scb.se

Kapitel 2. Det svenska föreningslivet

- Tabell 2.1** (s.1) Medlemskap och aktiviteter i olika organisationer och sammanslutningar
Tabell 2.2 (s.2) Antal personer som är medlemmar, har förtroendeuppdrag resp. är aktiva i olika organisationer och sammanslutningar
Tabell 2.3.1 (s.3) Medlemskap och aktivitet inom det svenska föreningslivet (År 2000)
Tabell 2.3.2 (s.6) Medlemskap och aktivitet inom det svenska föreningslivet (År 2000/01)
Tabell 2.4 (s.9) Andra aktiviteter inom det svenska föreningslivet (någon gång talat på ett möte resp. försökt påverka ett beslut i någon förening)
Tabell 2.5 (s.12) Arbetad tid bland förtroendevalda resp. övriga aktiva inom olika slags organisationer och sammanslutningar
Tabell 2.6 (s.14) Intresse av att börja arbeta inom olika delar av föreningslivet

Kapitel 3. Partipolitiska aktiviteter

- Tabell 3.1** (s.1) Medlemskap och aktivitet inom politiska partier
Tabell 3.2 (s.6) Medlemsprofil för politiska partier
Tabell 3.3 (s.9) Möten eller sammankomster med politiska partier
Tabell 3.4 (s.12) Syn på de förtroendevaldas sätt att sköta sina uppgifter i den lokala partiorganisationen
Tabell 3.5 (s.15) Uppfattning om de förtroendevalda kommunalmännens sätt att sköta sina uppgifter

Kapitel 4. Fackliga aktiviteter

- Tabell 4.1** (s.1) Medlemskap och aktivitet inom fackliga organisationer
Tabell 4.2 (s.8) Aktiviteter inom fackliga organisationer efter facklig tillhörighet
Tabell 4.3 (s.11) Medlemsprofil för fackliga organisationer
Tabell 4.4 (s.15) Någon gång kontaktat person i ansvarig ställning i någon fackförening för att försöka påverka ett beslut i någon fråga resp. varit på fackligt möte under det senaste året
Tabell 4.5 (s.21) Fackliga möten på betald arbetstid, fritid samt både och
Tabell 4.6 (s.27) Förtroendevaldas arbetstid under en normal månad (på betald arbetstid resp. fritid)
Tabell 4.7 (s.29) Syn på de förtroendevaldas sätt att sköta sina uppgifter i den lokala fackföreningen

Kapitel 5. Övriga föreningsaktiviteter

- Tabell 5.1** (s.1) Medlemskap och aktivitet inom idrottsföreningar
Tabell 5.2 (s.4) Medlemskap och aktivitet inom friluftsföreningar
Tabell 5.3 (s.7) Medlemskap och aktivitet inom miljöorganisationer
Tabell 5.4 (s.10) Medlemskap och aktivitet inom boendeföreningar
Tabell 5.5 (s.13) Medlemskap och aktivitet inom föräldraföreningar
Tabell 5.6 (s.16) Medlemskap och aktivitet inom handikapp- eller patientföreningar
Tabell 5.7 (s.19) Medlemskap och aktivitet inom invandrarorganisationer
Tabell 5.8 (s.22) Medlemskap och aktivitet inom kvinnoorganisationer
Tabell 5.9 (s.24) Medlemskap och aktivitet inom pensionärsföreningar
Tabell 5.10 (s.27) Medlemskap och aktivitet inom humanitära hjälporganisationer

Kapitel 6. Övriga medborgerliga aktiviteter

- Tabell 6.1** (s.1) Valdeltagande bland de röstberättigade till riksdags-, kommun- resp. landstingsvalen 2002
- Tabell 6.2** (s.2) Valdeltagande bland de röstberättigade till riksdagsvalet 2002
- Tabell 6.3** (s.3) Kontakter med kommunala tjänstemän eller förtroendemän resp. personer i ansvarig ställning i olika typer av föreningar
- Tabell 6.4** (s.6) Andel som någon gång skrivit insändare eller artiklar i någon tidning
- Tabell 6.5** (s.9) Andel som någon gång undertecknat något upprop
- Tabell 6.6** (s.12) Andel som någon gång deltagit i någon demonstration
- Tabell 6.7** (s.15) Sammanställning av de andelar som någon gång sökt göra någonting åt någon brist eller felaktighet i den egna kommunen
- Tabell 6.8** (s.17) Deltagande i politiska diskussioner
- Tabell 6.9** (s.20) De politiskt passiva
- Tabell 6.10** (s.24) Aktivister och mångsysslare

Kapitel 7. Arbetsförhållanden

- Tabell 7.1** (s.1) Uppfattning om sina möjligheter att bestämma när det egna arbetet skall börja och sluta för dagen
- Tabell 7.2** (s.10) Uppfattning om sina möjligheter att bestämma hur det egna dagliga arbetet skall läggas upp
- Tabell 7.3** (s.19) Uppfattning om sina möjligheter att påverka arbetsmiljön
- Tabell 7.4** (s.28) Uppfattning om sina möjligheter att påverka beslut om arbetets allmänna inriktning
- Tabell 7.5** (s.37) Uppfattning om de egna möjligheterna att påverka det lokala facket's agerande i olika frågor
- Tabell 7.6** (s.46) Uppfattning om facket's möjligheter att påverka förhållandena på den egna arbetsplatsen
- Tabell 7.7** (s.55) I vilken utsträckning har man under "de senaste 12 månaderna" haft anledning att känna missnöje med förhållandena som rör det egna arbetet eller arbetsplatsen?
- Tabell 7.8** (s.64) Andel som någon gång under de "senaste 12 månaderna" gjort något för att söka åstadkomma förbättringar eller motarbeta försämringar rörande arbetsförhållandena på arbetsplatsen resp. i vilken utsträckning man fick sina önskemål tillgodosedda

Kapitel 8. Förmåga att tillvarata sina rättigheter

- Tabell 8.1** (s.1) Anser att man någon gång blivit felaktigt eller orättvist behandlad av någon myndighet, institution eller företag, samt någon gång vidtagit försök att få rättelse.
- Tabell 8.2** (s.4) Anser att man någon gång blivit felaktigt eller orättvist behandlad av viss myndighet, institution eller företag (försäkringskassa, sjukhus eller läkare, taxeringsnämnd, polis eller domstol)
- Tabell 8.3** (s.7) Anser att man någon gång blivit felaktigt eller orättvist behandlad av viss myndighet, institution eller företag (annan myndighet, försäkringsbolag, arbetsgivare, reparationsverkstad)
- Tabell 8.4** (s.10) Anser att man någon gång blivit felaktigt eller orättvist behandlad av viss myndighet, institution eller företag (varuhus eller butik, postorderfirma, annan myndighet, institution el. företag)
- Tabell 8.5** (s.13) Förmåga att författa en skrivelse och överklaga ett beslut av en myndighet

I serien *Levnadsförhållanden* som ingår i Sveriges officiella statistik (SOS) har följande rapporter utkommit:

1 Hälsa och sjukvårdskonsumtion 1974	29 De studerandes ekonomi och levnadsstandard 1976/78
2 Sysselsättning och arbetsplatsförhållanden 1974	30 Ekonomisk stagnation – vad har hänt med välfärden? 1975–1981
3 Boendeförhållanden 1974	31 Politiska resurser 1978
4 Utbildning och studiedeltagande 1974	32 Arbetsmiljö 1979
5 Ekonomiska förhållanden 1974	33 Perspektiv på välfärden 1982
6 Levnadsförhållanden – utveckling och nuläge enligt tillgänglig statistik	34 Skattereformens fördelningseffekter
7 Sysselsättning och arbetstider 1975	35 Utbildning och utbildningseffekter
8 Översikt över välfärdens fördelning 1975	36 Arbetslöshetens offer
9 Invandrarnas levnadsförhållanden 1975	37 Oregelbundna och oönskade arbetstider
11 Hälsa och sjukvårdskonsumtion 1975	38 Tema invandare
12 Arbetsmiljö 1975	39 Hushållens förmögenheter årsskiftet 1981/82
13 Boendeförhållanden 1975	40 Vem utnyttjar den offentliga sektorns tjänster?
14 Utbildning, vuxenstudier och förvärvsarbete 1975	41 Handikappade
15 Arbetsförhållanden och sjukfrånvaro	42 Ohälsa och sjukvård 1975-1983
16 Låginkomstfamiljerna – vilka de är och hur de lever 1975/76	43 Pensionärer
17 Fritidsaktiviteter 1976	44 Våra dagliga resor. Behov och resurser 1978–1983
18 Ensamhet och gemenskap – perspektiv på social förankring 1976	45 Boende 1975–1983
19 Regionala levnadsnivåvariationer 1975/76	46 Den svenske bonden
20 Hur jämställda är vi? 1975/77	47 Sysselsättning 1975–1983 (tabellsammanställning)
21 Om barns villkor	49 Tandhälsa och tandvård
22 Social rapport om ojämlikheten i Sverige	50 Det svenska klassamhället 1975-1985
23 Våra dagliga resor. Behov och resurser	51 Ojämlikheten i Sverige 1975-1985
24 Offer för vålds- och egendomsbrott 1978	52 Socialbidragstagarna 1983-1985
25 Handikappad. Delaktig och jämlik? 1977/78	53 Perspektiv på välfärden 1987
26 Data om invandrare	54 Ett decennium av stagnerande realinkomster
27 Social Report on Inequality in Sweden	56 Fritid 1982-1983
28 Välfärd för vem?	57 Minskad lönespridning 1968-1981

58	Inequality in Sweden	84	Boende 1975-1991
59	Så använder vi tiden	85	Fritid 1976-1991
60	Jordbrukarnas levnadsförhållanden 1975-1987	86	Föreningslivet i Sverige - en statistisk belysning
61	Arbetsmiljö 1986-1987. Preliminära resultat (tabeller)	87	Barns hälsa 1988-89
62	Barns levnadsvillkor	88	Offer för vålds- och egendomsbrott 1978-1993
63	Leva i Västervik	89	Barn och deras familjer 1992-93
64	Ungdomars inträde i arbetslivet 1973-1985	90	Politiska resurser och aktiviteter 1978-1994
65	Sysselsättning, arbetstider, arbetsmiljö 1986-1987	91	Välfärd och ojämlikhet i 20-årsperspektiv 1975-1995
66	Offer för vålds- och egendomsbrott 1978-1989	92	Sysselsättning, arbetstider och arbetsmiljö 1994-95
67	Vuxnas studiedeltagande 1975-1989	93	Äldres levnadsförhållanden 1980-1999
68	Ohälsa och sjukvård 1988-89. Preliminära resultat (tabeller)	94	Tandhälsa och tandvårdsutnyttjande 1975-1999
69	Tema invandrare	95	Ohälsa och sjukvård 1980-2000
70	Mer eller mindre arbete? – löntagarnas arbetstidsönskemål	96	Integration till svensk välfärd? Om invand-
rares välfärd på 90-talet
71	Familj i förändring	97	Funktionshindrade 1988-1999
72	Sociala relationer 1988-89. Tabeller	98	Föreningslivet i Sverige (Välfärd; Socialt
kapital; Demokratiskola)
73	Några medicinska handikappgruppers
levnadsförhållanden	99	Tid för vardagsliv
74	Handikappade 1975 -1989	100	Välfärd och ofärd på 90-talet
75	Facklig anslutning och aktivitet 1980-89	101	Associational life in Sweden (General
Welfare, Social Capital, Training in De-
mocracy)
76	Ohälsa och sjukvård 1980-1989		
77	Utbildning och uppväxtförhållanden		
78	Arbetsförhållanden, ohälsa och
sjukfrånvaro 1975-1989		
79	I Tid och Otid. En undersökning om
kvinnors och mäns tidsanvändning
1990/91		
80	Tidsanvändningsundersökningen 1990/91.
Tabeller		
81	Pensionärer 1980-1989		
82	Våra dagliga resor 1982-1991		
83	Vilka ungdomar motionerar mer?		

I serien *Levnadsförhållanden* som ingår i Sveriges officiella statistik (SOS) har även följande appendix utkommit:

1	Teknisk rapport avseende 1974 års undersökning av levnadsförhållanden	12	Återintervjustudie i undersökningen av levnadsförhållanden (ULF) 1989
2	Försök med hushållsansats i SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden. En mätteknisk och statistisk utvärdering (slut)	13	Teknisk rapport avseende 1984-85 års, 1986-87 års och 1988-89 års undersökning av levnadsförhållanden
3	Teknisk rapport avseende 1975 och 1976 års undersökning av levnadsförhållanden (slut)	14	Genomlysning av undersökningen av levnadsförhållanden (ULF)
4	Teknisk rapport avseende 1977 och 1978 års undersökning av levnadsförhållanden	15	Teknisk rapport avseende 1990-91 års och 1992-93 års undersökning av levnadsförhållanden
5	Förändringsskattningar i undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF). En redovisning av metodstudier och rekommenderad metodik	16	The Swedish Survey of Living Conditions. Design and methods
6	Teknisk rapport avseende 1980-81 års undersökning av levnadsförhållanden		Supplement till Appendix 15 och 16: Teknisk information om ULF 1994-99. Finns endast på SCB:s hemsida www.scb.se
7	Teknisk rapport avseende 1982-83 års undersökning av levnadsförhållanden	17	Analys av bortfallet bland ”utsatta” grupper i Undersökningen av levnadsförhållanden (ULF) 1986–1999
8	Återintervjustudier i undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 81, 83 och 84		
9	Mätproblem i surveyfrågor. Analys av variationen i tillförlitlighet		
10	Den socioekonomiska indelningen (SEI) i tre SCB-undersökningar		
11	Kvaliteten vid retrospektiva frågor om tidigare yrkesexponering. En utvärdering av yrkeshistoriken i undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF)		